

لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی بابەتی و زانستیانه ده‌رباره‌ی

حوکمی

یادی مه‌ولود خویندنه‌وه‌و ئاهه‌نگ گێڕان

به بۆنه‌ی له‌دایک بوونی باشتی پێغه‌مبه‌ران ﷺ

ئاماده‌کردنی

م. عبدالغفور عبدالله صالح

پیداچونه‌وه‌ی

م. عبداللطیف أحمد مصطفی

پیش نویژو وتار خوینی مزگه‌وتی گه‌وره‌ی چوارقورنه

م. عبدالکریم محمد قادر

پیش نویژو وتار خوینی مزگه‌وتی (ئیمان) له سلیمانی

م. خلیل أحمد

=====

له‌بلاوکه‌ر لوه‌کلاری

سایتی به‌هه‌شت

www.ba8.org

islam_kurd_ba8@yahoo.com

07701517378

عێراقه‌ - کوردستان - که‌لار

هه‌میشه‌ له‌ گه‌لمانی بن بۆ به‌ره‌مه‌ی نوێ

کتیپی ژماره (٦)

پیشه کی

مامۆستا عبدالکریم محمد قادر

بسم الله الرحمن الرحيم

ان الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات اعمالنا، من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد ان لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمداً عبده ورسوله صلى الله عليه وعلى آله سلم، وشر الأمور محدثاتها وكل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار.

خوینهری به پێژ: السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

ئهم نوسراوه ی به رده ست که بریتیه له (لێکۆڵینه وه یه کی زانستی) ده رباره ی حوكمی ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیشه واما ن پیغه مبه ر محمد صلی الله علیه وعلی آله سلم، که برای به پێژو خۆشه ویستم مامۆستا (عبدالغفور عبدالله) ئاماده ی کردوه، وه له سه ر داوا ی به پێژی هه ستام به خویندنه وه ی هه مووی دێر به دێر، له ئه نجامدا بۆم ده رکه وت که به راستی زۆر گرنگه هه موو موسلمانان بیخویننه وه، بۆ ئه وه ی پارێزراوین له ناشه رعه کان و بیده کان، وه سوپاس بۆ خوا نوسراویکی زۆر به سووده بۆ موسلمانان له هه موو سه رده میکا، داواکارم له خوا ی گه ره پاداشتی به خیری ئاماده کارو خوینهر بداته وه له سه ر ماندوو بوونیان.

له کۆتاییدا ئه لێم:

ئهمرین و ئه وه ی نوسیومانه ئه مینیتته وه، خۆزگه ئه وه ی ئه یخوینیتته وه دوعای خیری بۆ ئه کردین به لکو (الله) به به زه یی خوی په حمان پی بکات و له که م و کووپ و کرده وه ی خراپمان خۆش بێت. وه هه موو نوسه ریک ده مریت، به لام ئه وه ی به ده ستی خوی نوسیویه تی ئه مینیتته وه، بۆیه شتی که مه نوسه به ده ستی خۆت ته نها ئه وه نه بێت که پیت خۆشه له پۆژی قیامه تدا بیبینیتته وه.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

نوسینی

عبدالکریم محمد قادر*

٣/ذی الحجة/١٤٢٩هـ

* مامۆستای به پێژ ناوی (عبدالکریم محمد قادر) ه له ساڵی ١٩٦٩ له گوندی (کۆره ی دووما له ی) ناحیه ی تانجه رۆ (وارماوا) له دایک بووه، له ساڵی ١٩٨٧ دیراساتی ئیسلامی ته واو کردوه له شاری سلێمانی، له ساڵی ١٩٩٠ دبلۆمی وه رگرتوه له زانسته شه رعه کان له به غداد، وه له ساڵی ٢٠٠٨ به کالۆریۆسی وه رگرتوه له زانسته شه رعه کان له کۆلیژی کوردستان بۆ پیگه یاندنی پێش نوێژو وتار خوین له شاری سلێمانی، وه ئیستا پێش نوێژو وتار خوین له مزگه وتی ئیمان له سلێمانی.

پیشه کی

مامۆستا خلیل أحمد

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله صلى الله عليه وسلم وعلى آله وصحبه ومن والاه الى يوم القيامة.

پاشان:

کتیبی (حوکمی مه ولود خویندنه وه و ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی باشتترینی پیغه مبه ران) م خویندنه وه و بینیم نوسراویکی مه زنه که له لایه ن برای به پێزم مامۆستا (عبدالغفور عبدالله) وه نوسراوه. که به شیوه یه کی جوان و بابه تیانه مه سه له که ی دیراسه کردووه و توانیویه تی حه ق سه رخات و به ر په رچی ناحه ق و باطل بداته وه و شوبه هه کانیان له بن ده ربینی. بۆیه ئه م هه وله ی به به رگریه کی گه وره داده نریت له سوننه تی سه حیحی پیغه مبه رمان صلی الله علیه وسلم و ئه هلی سوننه و بانگه وازیکاران و پارێزه رانی سوننه ت، وه وه ستانیکی به هیزه له به رده م دوژمنانی سوننه ت و په واج پێده رانی گومرپیه تی بیدعه ت و لاری بوون به ناوی دلسۆزی و خوشه ویستی بۆ پیغه مبه ری خودا صلی الله علیه وسلم.

جا خوای گه وره پاداشتی نوسه ر بداته وه به چاکه و فه رو به ره که ت بخاته ته مه ن و خزمه ته کانی بۆ ئایینی پیروزی ئیسلام و ئیمه و ئه ویش له و که سانه بگێریت که به گویره ی توانایان به رگری ده که ن له شه ریه ته پاک و بیگه رده که ی که هیه چ که م و کووپیه کی تیادا نیه.

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم

نوسینی

خلیل أحمد

۵/رمضان/۱۴۲۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشه کی چایی یه که م:

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا إنه من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمداً عبده ورسوله .

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ﴾^١

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنَسَاءً^٢﴾ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي

نَسَاءَ لُونِ بِهِ ؕ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا^٣

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ^٤ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا^٥﴾

أما بعد:

فإن أصدق الحديث كتاب الله، وخير الهدي هدي محمد ﷺ، وشر الأمور محدثاتها، وكل محدثة بدعة، وكل بدعة ضلالة، وكل ضلالة في النار.

دواى ئه وهى خه لكى سهر زهوى كه وتبونه ناو گومپاييه كى زور قول و ويّل و لاپى ببوون له ريگاي پاست و به ته و اوى شوين هه و او ئاره زوى خويان كه وتبون و ده ستيان دابويه بت په رستى و دور كه وتبونه وه له په رستنى خوداي تاك و ته نها، له و كاته دا خواى په ره وردگار قورثانى پيروزى بو ناردنه خواره وه بو ئه وهى ببيت به شهرع بويان و په يره وهى بكه ن و دور بكه ونه وه له شيرك و كوفرو گومپايى، وه بو گه ياندى ئه م ئاينه پيروزهش كه سيكى له خويان بو هه لبراردن بو ئه وهى ببيت په رستى پينومايى كارو پى نيشانده ريان، كه ئه ويش پيغه مبه رى خوشه ويستمان (محمد ﷺ) ه، ئه و پيغه مبه رى كه خواى په ره وردگار ده ربارهى ده فه رمويّت: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾، واته: (پيغه مبه ر ﷺ به هه و او ئاره زوى خوى قسه ناكات، به لكو ته نها وه حيه و بوى ني درراوه)، وه داواشى له خه لكى سهر زهوى كردووه كه وا شوين فه رمانه كانى بكه ون و دور بكه ونه وه و خويان بپاري زين له نه هيه كانى، وه ك ده فه رمويّت: ﴿وَمَا ءَانَكُمْ الرَّسُولُ فَاخْذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾، واته: (ئه وهى پيغه مبه ر ﷺ بوى هيناون وه رى بگرن و ئه وه شى نه هى لى كردون لى دور بكه ونه وه)، كه واته پيوسته له سه رمان لاپى نه بين و

¹ آل عمران: ١٠٢

² النساء: ١

³ الأحزاب: ٧٠-٧١

⁴ النجم/٣-٤

⁵ الحشر/٧

لانه دهین له سوننه ته که ی، وه دوور بکه وینه وه له هه موو ئه و شتانه ی که وانه ی لی کردن و قه ده غه ی کردو وه لیمان.

یه کی له و شتانه ی که پیغه مبه ری خوا ﷺ نه ی لی کردن له وه ی که هه ستین به ئه نجام دانی و به تاوانیکی گه وره ی دانا وه، بریتیه له ئه نجام دانی (بیده) واته: (شتی زیاد کراو و داهینراو له دیندا) که بریتیه له و عیبا ده تانه ی که دراونه ته پال دین و له بنه پره تیشدا له دیندا نین، یان کردنی کارو فره مانیک که له ئاینی پیروزی ئیسلامدا نه و ئیسلام به رییه لی.

وه یه کی له و بیدعانه ی که له ناو کۆمه لگای ئیسلامیدا ئه نجام ده دریت و به عیبا ده تیکی گه وره ده زانریت و سه یر ده کریت، بریتیه له ئاههنگ گێڕان به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ (المولد النبوي)، که ئه مه ش ه یچ بنه مایه کی شه رعی له سه ر نه ته نها چه ند شو به یه کی بی بنه ماو لاسایی کردنه وه ی گا وره کان نه بیّت، که یادی له دایک بوونی عیسی علیه السلام ده که نه وه، که ئه مه ش نه ک هه ر نابیت به به لگه و ده لیل له سه ر ئه م ئاههنگه، به لکو هه پره شه ی توندیش کرا وه له لاسایی کردنه وه و خۆ چواندن پیا یان.

له کۆتاییدا خوای گه وره هه مومان بکات به شوین که وته ی راسته قینه ی سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ له هه موو کارو کرداریکی گه وره و بچو کماندا، وه نه تمان پاک بکات و هه موو شتی کمان له به ر خاتری ئه و بیّت و سه رمان خات بو هه موو کاریک که پیی خوشه و جیگای په زامه ندی ئه وه..... آمین.

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم

ئاماده کار

۹ رمضان / ۱۴۲۷ کۆچی

۱/۱۰/۲۰۰۶ زاینی

پیشه کی چا پی دوو ده م:

سوپاس و ستایش بۆ خوای گه وره و په رستراوی راسته قینه مان، ئه و خوایه ی که ئایینه که ی بۆ ته واکردوین و به بێ هیچ که مو کووړیه ک بۆی دابه زاندوینه ته خواره وه، که له قورئانه پیرۆزه که یدا ده فره رمویت: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾، وه درود و سه لالت و سه لامیش له سه ر ئه و پیغه مبه ره خوشه و یسته مان بیته که خوای گه وره پیی ده فره رمویت: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾.

دوای ئه وه ی بۆ جاری یه که م ئه م بابه ته بلاو کرایه وه له قه باره یه کی بچوکدا که وته به ر ده ستی خوینه رانی خوشه و یست، له زۆر شوینه وه قسه و باسی له سه ر ده کراو هه ر که سه و به پیی بۆچونی خۆی باسی ده کردو لیوه ی ده دوا، جا خه لکانیک هه بوون به شتیکی باشیان ده زانی و پییان وابوو که ئه وه ی نوسراوه حقه و راسته و به به لگه ی قورئان و فره موده ی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ سه لمیئراوه، بۆیه ئه وانه جگه له بێ ده نگه ی و ده ست خوشی هیچی تریان نه ده وت، خوای گه وره پاداشتی به خێریان بداته وه.

به لام جوۆی دووه میان که ئه مه زیاتر جیگای مه به ستی منه که قسه ی له سه ر بکه م و له سه ری بدویم، ئه و که سانه بوون که زۆر بێ وێژدانانه و به بێ هیچ به لگه یه که ده که وته نه سه ر باسی بابه ته که و بێ ئه وه ی هیچ ترسیکی خوای گه وره له دلایندا بیته هه موو بابه ته که یان به کوفرو گومپایی ده زانی، وه وایان ده رده بپری که ئه وانه ی باس له و جوۆره بابه تانه ده که ن گومپان و دوور که وتونه ته وه له ئایینی پیرۆزی ئیسلام.

به راستی سه یره یه کیك بلیت با به ته نها و له هه موو کارو کرداریکماندا شوین پیشه واک و خوشه و یستمان پیغه مبه ر ﷺ بکه وین، وا له قه له م بدریت که ئه و که سه گومپایه و دوور که وتۆته وه له ئایینی ئیسلام !!!

بۆ نمونه ووتار بیژیک له یه کیك له مزگه وته کان و له کاتی ووتاری پۆژی هه ینیدا ووتبووی: (ئه وه ی ئه م بابه ته ی نوسیوه و ئه وه ش که ده یخوینیته وه هه موویان کافرن)، به راستی جیگای داخه مامۆستایه کی به ریز دوای چه ندین سال خویندنی زانستی شه رعی، به یه کیك که باسی ته نها شوین که وتنی سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ و دوور که وتنه وه وازه یان له و شته زیادانه ی که که وتونه ته ناودینه وه بکات و پالپشتی قسه کانیشی قورئان و فره موده ی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ بیته، بلیت ئه وه کافرن !!! وه من پرسیار له مامۆستایان ده که م به شیوه یه کی گشتی، یه کیك ئاوا بیته و داوا له خه لک بکات که واز له بیده به ینن و ته نها شوین سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ بکه ون، ئایا ئه و که سه کافره ؟

وه ئه ی باشه ئه م مامۆستا به ریزه له وه ناترسیته که ئه گه ر ئه و که سانه شایانی ئه وه نه بن که پییان بوتریت کافر، ئه واکافر بوونه که به سه ر خۆیدا بگه رپێته وه وه ک پیغه مبه ر ﷺ ده فره رمویت؟

بۆیه منیش له به ر ئه مانه و تا بابه ته که ش ووردتر باس بکه م و پالپشتی زیاتری بۆ په یدا بکه م له پووی زانستی و بابه تییه وه، هه ستام به کۆکردنه وه ی بابه ت و سه رچاوه ی زیاتر له سه ر ئه م باسه و سه ر له نوێ داپشتنه وه ی به و شیوه یه ی که له به ر ده ستت دایه.

وه دوای ته واکردوین و کۆتایی هاتنیشی به پیویستم زانی بیخه مه به ر چاوی ئه م مامۆستا به ریزو خوشه و یستانه م و چه ند مامۆستایه کی تر، که پییدا بچه وه و بابه ته که له پووی زانستییه وه هه ل بسه نگینن، بۆ

ئوه ی دوور بیت له هه له و كه مو كوور ی. وه وهك پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: (من لا یشكر الناس لا یشكر الله) ^٦، بۆیه من چه مدو سوپاسی خوای گه وره ده كه م له سه ر ته واو كردنی ئه م كتیبه و وه هه ر لی ره شه وه سوپاس و خو شه ویستی خۆم ده نیرم بۆ ئه م مامۆستا به پیزانه ی كه پییه وه ماندوو بوون و کاتی خۆیان بۆ ته رخا ن کردم، وه هه روه ها هه موو ئه و كه سانه ش كه كه م و زۆر هاوکاریان کردووم، داواکارم له خوای گه وره كه به باشتیرین شیوه پاداشتی هه موو لایه کیان بداته وه.

له کۆتاییدا ده لیم: ئوه ی كه راسته و پیکامه ئه وه له خوای په روه ردگار ه وه یه، وه ئه وه ش كه هه له یه و نه م پیکاه ئه وه له نه فس و شه یتانه وه یه و داوای لی خو شبوون ده كه م له خوای گه وره له سه ریان، وه خوای گه وره پاداشتی هه موو ئه و كه سانه بداته وه كه له کاتی به ر چاو كه وتنی هه ر هه له یه ك، (هه له كه) وهك دیاریه ك بۆ خاوه نه كه ی ده نیرنه وه بۆ ئه وه ی له چاپه كانی داهاتوودا چاکیان بکات انشاء الله.

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم

ئاماده کار

٨/ صفر/ ١٤٣٠ کۆچی

٢٠٠٩/٢/٣ زایینی

بهره ندی یه که م

به شی یه که م:

سه ره تایه ک ده رباره ی بیدعه

به شی دوو ه م

تیگه یشتنیکی هه له ده رباره ی بیدعه

به شی سییه م

له گرنگترین ترسناکی و خرا پیه گانی بیدعه

به شی به که م:

سه ره تایه ک ده ربارهی بیدعه

پیش ئه وه ی بچینه سه ر بابه ته که مان به شیوه یه کی گشتی و باس کردنی حوکمی مهولود خویندنه وه و ناههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ و هه لسه نگاندنی هه موو ئه و شو به ه و گومانانه ی که ده یهیننه وه بۆ شه رعیه ت دان پیی و پوچه ل کردنه وه یان به به لگه ی قورئان و سوننه ت و سه لماندنی ئه وه ی که به لئ ئه مه بیدعه یه و ئایینی پیروزی ئیسلام بی به ریه لی، به پیویستی ده زانم که میک باسی (بیدعه) بکه ین له ژیر پۆشنای قورئان و سوننه ت و وته ی زانایاندا.

ووشه ی (بیدعه) واتا داهینان و هینانه کایه ی شتی که پیشتر نه بو بیئت، وه له پووی زمانه وان ی و شه رعیه وه پیناسه ی جیای بۆ کراوه:

بیدعه له زمانه وانیدا:

بیدعه له زمانه وانیدا وه رگیراوه له (البدع)، ئه ویش داهینان و هینانه کایه ی شتی که که وینه ی ئه و شته پیشتر نه بو بیئت، وه ک خوای گه وره ده فه رموی: ﴿بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾^٧، واته: (داهینه رو به دیهینه ری ئاسمانه کان و زهویه به شیوه یه که پیشتر وینه و هاوشیوه ی نه بووه). وه هه روه ها ده فه رمویت: ﴿قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِّنَ الرُّسُلِ﴾^٨، واته: (بلی: من یه که م که س نیم که په یامی خوای هینابیئت بۆ بهنده کانی، به لکو زۆر له پیغه مبه ران له پیش منه وه هاتوون)^٩.

بیدعه له زاراوه ی شه رعدا:

وه زانایان پایان جیاوازه له دیاری کردن و پیناسه کردنی (بیدعه) له شه رعدا، هه ندیکیان له به رامبه ر سوننه تیان داناه، وه هه ندیکی تریان به شیوه یه کی گشتی بۆ هه موو داهینراویکیان داناوه که له دوا ی سه رده می پیغه مبه ر ﷺ داهینراون، جا ئه و داهینراوه چاک بیئت یان خراپ (محموداً أم مذموماً)، وه چاکترین و پوونترین و کوکراوه ترین و به هیزترینان ئه وه یه که: (الطريقة المخترعة في الدين تضاهي الشرعية، يقصد بها التقرب إلى الله، ولم يقم على صحتها دليل شرعي صحيح أصلاً)^{١٠}، واته: (رێگا خو په رستیه کی داهینراوه له دیندا، که له رێگا شه رعیه که ده چیئت،

^٧ البقرة: ١١٧

^٨ الأحقاف: ٩

^٩ البدعة: تعريفها - أنواعها - أحكامها، للشيخ/صالح بن فوزان الفوزان (ص ٧).

^{١٠} الاعتصام للشاطبي (١/٣٧)، دار المعرفة-بيروت.

وه مه به سستیش له گرتنه بهری ئه م پښگا داهینراوه زیاتر نزیك بوونه وهیه له خوا، له کاتیکدا هیچ به لگه یه کی شه رعی راست و صه حیح له سهر ئه م پښگا داهینراوه نیه).

وه به م نمونه یه پیناسه که زیاتر روونتر ده بیته وه:

له فهرموده ی صه حیحدا هاتوو که زیکر کردن له دوا ی نوپژده فهرزه کان هیه، که وابوو ئه م زیکری دوا ی نوپژانه پښگا خواجه رسته یه کی شه رعیه. به لام هه ندی که س به بی بوونی هیچ به لگه یه کی راست زیکری پیش نوپژیشیان داهینه وه، وه ئه مه ش پښگا خواجه رسته یه کی داهینراوه له دیندا له سهر شیوه ی پښگا شه رعیه که، به لام له بهر ئه وه ی بی به لگه یه ئه وه دروست نیه و پهرت کراوه یه، چونکه شه ریه ت دانهر (شارع) ته نها خواجه و پیغمه ریش ﷺ راگه یه نه ری ئه م شه ریه ته یه، وه بو هیچ که سیك نیه که شتیکی تری هاوشیوه ی شه رع دابهینیت، ئه گینا با نوپژی به یانیش که دوو په که ته له شه رعدا با بیکهین به چوار وه ک نوپژی نیوه پو، چونکه ئه گهر دروست بیت زیکریکی تاییه ت له پیش نوپژ زیاد بکریت ئه و دروستیشه یه ک دوو په که ته ی نوپژیش زیاد بکریت؟!

وه هه روه ها زور پیناسه ی تریش بو بیدعه کراوه له زاراوه ی شه رعدا، له وانه: (ما أحدث فی دین الله، ولیس له أصل عام ولا خاص یدل علیه)، واته: (بیدعه ئه و شتانه یه که له دیندا داهینراون، وه هیچ بنچینه یه کی گشتی و تاییه تی نیه که ده لاله تی بو بکات و به لگه بیت له سهری)، وه به ده سته واژه یه کی کورتتر: (ما أحدث فی الدین من غیر دلیل)، واته: (هه موو ئه و شتانه یه که له دین داهینراون به بی هیچ ده لیل و به لگه یه که له سهری).¹¹

وه بی گومان بنچینه ی سهره کی ئه م ئایینه پیروژه (ئیسلام) که به لگه ی بنه بری له قورئان و سوننه ت له سهره؛ ئه وه یه که: جگه له خوا ی گه وره که سی تر نه په رستریت؛ وه نه ش په رستریت ته نها به و شیوازه نه بیت که به شه رع دانراوه له کتیبی خوا ی گه وره (قورئان) و سوننه تی صه حیحی پیغمه به ر ﷺ. وه لیرو وه زانایان فهرموویانه: (عیبادت وه ستاوه له سهر به لگه و ده لیل)، به مانای: موسلمان نزیك نابیته وه له خوا ی گه وره ته نها به وه نه بیت که بوی به شه رع داناوین، وه پیغمه ریش ﷺ روونی کردوته وه بو مان، به لام که سیك بیه ویت له خوا ی گه وره نزیك بیته وه به چهند کرده وه یه ک و واش گومان به ریت به عه قلی خوی که کاریکی چاکه، یان ئه و کرده وه یه ی له غهیری خوی وه رگرتبیت، وه ئه گهر ئه و که سه ی لی و ه رگرتوو زانایه کی گه وره ش بیت، ئه وه کرده وه که ی به سهردا ده دریته وه که سیکی داهینه ر (مبتدع) ه ئه گهر نیه تی خیریشی هه بیت.

له (ابن مسعود) وه ره زای خوا ی لی بیت هاتوه که فهرمویه تی: (و کم من مرید للخیر لن یصیه) واته: (چهنده ها که س به نیازو شوین که وته ی خیرن، به لام نای پیکن)، ئه مه ی به کومه لیک ووت که (سبحان الله و الله اکبر و لا اله الا الله و الحمد لله) یان ده کرد، وه ئه م زیکرانه یان به ورده به رد ده ژماردن، کاتیکیش نه هی لی کردن وتیان: (هیچ مه به سستی کمان نه بووه ته نها خیر نه بیت).

وه لیرو وه بنچینه یه کمان ده ست ده که ویت که جیگرو زانراوه لای زانایانی ئیسلام، ئه ویش ئه وه یه که له کاتی روودانی کیشه و خیالفا د پویسته بگه ریینه وه بولای قورئان و سوننه تی پیغمه به ر ﷺ، وه ئه وه ی به به لگه وه

دهستمان كهوت لی وەرگرتن و کاری پێ بکهین، وه ئه وهی به لگه شمان له سه ری دهست نه كهوت ئه وا به هویه وه له خوای گه وه نزیك نابینه وه و پێویسته وازی لی بهینین .

خوای گه وه ده فه رمویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن نَزَعْنٰمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ ءَآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾^{۱۲}، واته: (ئه ی ئه وان ه ی كه ئیمان تان هینا وه گو ی رای ه لی خوا و پیغه مبه ر ﷺ بکه ن و گو ی رای ه لی ئه وان ه بکه ن له خو تان واته له نا و ئی وه ی مو سلمان دا كه كا رو فه رمان تان به پێ وه ده به ن، وه ئه گه ر له شتی كدا كیشه كه وته نا و تان ئه وا بی گێر نه وه بۆ لای خوا و پیغه مبه ره كه ی (قورئان و سوننه ت) ئه گه ر ئی وه به روا تان به خوا و پو ژ ی دوای ی هه یه، ئه وه بۆ ئی وه چا كتر وه ئه نجامی شی با شتره). وه دی سان ده فه رمویت: ﴿وَمَا ءَأَنفَكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْهَوْا﴾^{۱۳}، واته: (ئه وه ی پیغه مبه ر ﷺ بۆی هینا ون وه ری بگرن و ئه وه شی نه می لی كرون خو تانی لی به دوور بگرن)، شیخ عبدا الرحمن السعدي^{۱۴} په حمه تی خوای لی بی ت له ته فسیری ئه م ئایه ته دا ده لی ت: (ئه مه گشت گره بۆ هه موو با به ته بنجینه یی و لا وه كیه كانی دین (الأصول والفروع)، وه ئا شكا رو په نه انه كانی، وه ئه وه ش كه پیغه مبه ر ﷺ پێ ی ها تو وه، ئه وه پێ ویسته له سه ر به نده كان كه ده ستی پێ وه بگرن و شو ی نی بکه ون، وه بۆ یان ه لال نی ه كه پیچه وان ه ی ئه و بکه ن، وه فه رموده ی پیغه مبه ر له سه ر حوكمی شتیك ئه وه وهك حوكمی خوای گه وه وایه له سه ری، وه ه یچ پو خسه ت و عوزر یك نی ه بۆ ه یچ كه سیك كه وازی لی بهینیت، وه دروستیش نی ه كه ووته ی ه یچ كه سیك پێش ووته ی ئه و بخریت^{۱۵}).

وه پیغه مبه ر ﷺ له و فه رموده یی كه دایکی ئیمان داران عائی شه په زای خوای لی بی ت ده ی گێر تته وه و (زا نا یان به ته را زو یان دا نا وه بۆ كرده وه ئا شكا را كان) ده فه رمو ی: (من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد)^{۱۶}، واته: (هه ر كه سیك كرده وه یه ك بكات و ئه مری ئی مه ی له سه ر نه بی ت، ئه وه ره د ده كریت ته وه، واته قبو ل نا كریت و لی ی

¹² النساء/ ۵۹

¹³ الحشر/ ۷

¹⁴ زانا و شا ره زا و مو فه سه ری قورئان شیخ (عبدا الرحمن بن ناصر بن عبدا لله بن ناصر آل السعدي) یه، له (۱۲/ محرم/ ۱۳۰۷) ی كوچی له (عنیزه) له دایك بووه، له ته مه نی (۴) سا لی دا دایکی مر دو وه، وه له ته مه نی (۷) سا لی دا با و كیشی ده مریت، وه هه ر له من دا لی هه زی ره کی و لی ها تووی و ئا ره زووی فی ربوونی زانستی شه ری پێ وه دیار بووه.

وه له دوا ی مر دنی با وکی ده ست ده كات به قورئان خویندن و له ته مه نی (۱۱) سا لی دا هه موو قورئان له بهر ده كات، پا شان ده ست ده كات به خویندن زانسته شه ری هه كان تا وای لی دیت له هه موو بوا ره كا ندا زانستی کی با ش فی ر ده بی ت، وه له ته مه نی (۲۳) سا لی دا دا ده نی شی ت بۆ وانه و تنه وه و خه ری کی كا رو با ری فه توا ده بی ت به به ر ده وامی. وه نا و برا خا وه نی نزی كه ی (۳۶) كتیب و بلا و كا وه یه، له سه روو هه مو ویا نه وه ته فسیره نایاب و پر مانا كه ی (تیسیر الكریم الرحمن فی تفسیر كلام المنان) كه له زو ر شو ی ن به ته فسیری سه عدی نا سرا وه، شا یانی با سه شیخ محم د بن صا ل العنیمین په حه تی خوای لی بی ت ده رباره ی ته فسیره كه ی ده لی ت: (پێ ویسته له سه ر هه موو ئه وان ه ی كه به دوا ی كتیبی ته فسیر دا ده گه رین، كتیب خا نه كه یان خالی و به تال نه بی ت له م كتیبه).

وه پینچ سا ل بهر له مر دنی توشی پا له په ستوی خوین ده بی ت، تا له به ره به یانی پو ژ ی (۲۳/ جه ما دی كو تای ی/ ۱۳۷۶) ی كوچی، كوچی دوا یی ده كات.

¹⁵ تفسیر السعدي، ص ۱۰۰۳.

¹⁶ رواه مسلم رقم الحديث (۱۷۱۸)

وه‌ر ناگیریت)، وه شیخی پایه به‌رزو زانای فه‌رموده‌ناس شیخ (محمد ناصر‌الدین الألبانی^{١٧}) په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت ده‌رباره‌ی ئەم فه‌رموده‌یه ده‌لێت: (ئەم فه‌رموده‌یه بنچینه‌و بنه‌مایه‌کی گه‌وره‌یه له بنچینه‌و بنه‌ماکانی ئیسلام، وه یه‌کیکه له فه‌رموده پرماناو کۆکراوه‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ؛ چونکه زۆر به ئاشکراو پوون و پاشکاوێ پهددی هه‌موو بیدعه‌و داهێنراویک ده‌داته‌وه‌و پوچه‌لیان ده‌کاته‌وه)^{١٨}.

وه له پڕوایه‌تیکی تر دا هاتوه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمویت: (من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد)^{١٩}، واته: (هه‌ر که‌سیک شتێک دابه‌ی‌نێت له دینی ئی‌مه‌داو تییدا نه‌بی‌ت، ئەوه ره‌د ده‌کری‌ته‌وه).

وه هه‌روه‌ها ده‌رباره‌ی پیناسه‌که‌ی پێشوو (شیخ سلیم الهالالی) ده‌لێت: که ده‌فه‌رمویت: (بقصد التقرب إلى الله)، ئەوا بیدعه‌ی دنیا‌یی و ئەوانه‌ی په‌یوه‌ندیان به ژیا‌نی خه‌لکه‌وه هه‌یه وه‌ک: ئۆتۆمۆبیل و بارود و فرۆکه‌و دانان و نویسنی کتیب و هاو وینه‌ی ئەمانیش، وه ئەمانه هه‌موویان هۆکاری شه‌رعین له‌به‌ر ئەوه‌ی هه‌موویان ده‌گه‌رینه‌وه سه‌ر ئەوه‌ی که مه‌شروع و دروستن، وه هه‌ر ئەمانه‌شن که پینچ حوکمه‌که (الأحكام الخمسة) ده‌یان گری‌ته‌وه، نه‌ک بیدعه‌ی دینی، وه ئەوه‌شه که ده‌وتریت: (ما لا يتم الواجب إلا به فهو واجب)، نه‌ک به‌و شیوه‌یه‌ی که (عز بن عبد‌السلام)^{٢٠} په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت ده‌لێت ده‌رباره‌ی دابه‌ش کردنی بیدعه‌ی دینی بۆ پینچ به‌ش^{٢١}.

¹⁷ ناوی (ناصر‌الدین کورپی حاجی نوح نجاتی) یه‌و به‌ په‌گه‌ز ئەلبانی‌یه‌و له‌ سالی (١٣٣٢هـ-١٩١٤ز) له‌ شاری (اشقودره‌) ی پایته‌ختی ئەلبانی‌ا له‌ دایک بووه، به‌لام به‌هۆی ناهه‌مواری ئەو و لاتنه‌وه باوکی ئەلبانی‌ا جی ده‌هیلێت و پوو ده‌کاته‌شام. شیخ ئەلبانی‌ا لای باوکی کۆمه‌لێک کتیبی خویندوه له‌ زانسته‌ جیا جیاکاندا، له‌وانه‌ فیه‌قه‌ صرف و هه‌ر لای باوکی‌شی قورئانی ته‌واو کردوه، وه هه‌روه‌ها شیخ (راغب الطباخ) که زاناو شه‌ره‌زای (حلب) بووه له‌ زانستی فه‌رموده‌دا، ئی‌جازه‌ی زانستی فه‌رموده‌ی به‌ شیخ ئەلبانی‌ا ده‌به‌خشیت، ئەمه‌ش وه‌لامیکه‌ بۆ ئەو دڵ نه‌خۆشانه‌ی که ده‌لێن شیخ ئەلبانی‌ا لای هه‌یج که‌سیک زانستی شه‌رعی نه‌خویندوه. پاشان له‌گه‌ڵ کردنه‌وه‌ی زانکۆی ئیسلامی له‌ سعودییه‌ ئەو یه‌کیک ده‌بی‌ت له‌ مامۆستا‌کانی ئەو زانکۆیه‌و بۆ ماوه‌ی (٢) سال وانه‌ی زانستی فه‌رموده (علوم الحديث) ی تی‌دا وتۆته‌وه به‌ سه‌رکه‌وتوویی له‌ کاتێکدا هه‌لگری هه‌یج شه‌هاده‌و بڕوانامه‌یه‌کی ئەکا‌دیمیش نه‌بووه.

وه هه‌روه‌ها شیخ ئەلبانی‌ا زۆر کاری‌گه‌ر بووه به‌ هه‌رسێ شیخی ئیسلام (ابن تیمیّه‌و ابن القیم الجوزیه‌و محم‌دی کورپی عبد‌الوهاب) په‌حمه‌تی خویان لی بی‌ت، که بانگه‌وازیان کردوه بۆ قورئان و سوننه‌تی سه‌حیح و گه‌رانه‌وه بۆ لایان له‌ هه‌موو پوویه‌که‌وه، وه دژایه‌تی کردن و له‌ناو بردنی بیدعه‌و هه‌لگرانی بیرو باوه‌ره‌ گومرا‌کاره‌کان، وه ئەمه‌ش زۆر به‌ پوونی له‌ قسه‌و فه‌تواکانیدا ده‌رده‌که‌وێت که ووته‌کانیان وه‌ک به‌لگه‌ به‌کارده‌هێنیت و پشتیان پێ ده‌به‌ستیت.

وه کتیب و نوسراو ته‌حقیقاتی شیخ ئەلبانی‌ا په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت به‌ چاپکراو چاپ نه‌کراویه‌وه ده‌گاته‌ نزیکه‌ی (٢٣١) کتیب، که ئەمه‌ش پێژه‌یه‌کی زۆر به‌رچاوه‌و گه‌وره‌یی و فراوانی زانستی ئەم زانا به‌پێزو پایه به‌رز ده‌رده‌خات، وه هه‌روه‌ها نیشانه‌ی به‌ ته‌نگه‌وه بوون و خه‌م خۆری بووه بۆ بانگه‌وازی ئیسلامی و خه‌مه‌ت کردنی سوننه‌تی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و مه‌نه‌ج و پێبازی سه‌له‌فی صالح په‌ره‌زای خویان لی بی‌ت، وه ئەم زانا به‌پێزو فه‌رموده‌ ناسه له‌ ته‌مه‌نی (٨٨) سالی‌داو له‌ رۆژی شه‌مه‌ ٢٢/جه‌مادی کۆتایی سالی (١٤٢٠ هـ) کۆچی - ١٩٩٩ زایینی) له‌ دوا‌ی عه‌صرو پێش خۆر ئاوابوون کۆچی دوا‌یی کرد.

وه‌رگه‌راوه له: الإمام الألبانی حياته دعوته جهوده في خدمة السنة، تأليف محمد يّومي.

¹⁸ ارواء الغلیل في تخريج أحادیث منار السبیل، للشیخ/محمد ناصر‌الدین الألبانی، ص/(١٢٨).

¹⁹ رواه مسلم (١٧١٨)، وأخرجه أحمد (٢٤٥٠٤) و (٢٦٠٩٢) و (٢٦٩٧)، والبخاري (٢٦٩٧) وأبو داود (٤٦٠٦)، وابن ماجه (١٤) وابن حبان (٢٦) و (٢٧)، والطیالسي (١٤٢٢)، والدرقطني (٢٢٤/٢٢٥/٢٢٧)، وغيرهم.

²⁰ له به‌شه‌کانی داهاتودا باسی ئەم جۆره دابه‌ش کردنه ده‌که‌ین که شیخ (العز بن عبد‌السلام) په‌حمه‌تی خوای لی بی‌ت کردوویه‌تی، وه زۆریک له زانایان له‌سه‌ر ئەم جۆره دابه‌ش کردنه‌یان نویسه‌وه پوونیان کردۆته‌وه که دابه‌ش کردنیکی هه‌له‌یه‌و له‌گه‌ڵ بنچینه‌کانی ئایینی پیرۆزی ئیسلامدا ناگونجیت، پشت به‌ خوای گه‌وره له‌ جیگای خۆیدا باسیان ده‌که‌ین.

و ده سهره پای هه موو نه وانه ش خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾^{۲۲}، واته: (نه مړو دینه که م بو ته و او کردن و نیعمه تی خوّم به سهردا ته و او کردن و ده رازی بووم بو نیوه که ئیسلام دینتان بیت)، و ده پیښه و ابن کثیر له تهفسیری ئه م نایه ته دا ده لیت: (نه و ده وره ترین نیعمه ت و به خششی خواجه له سهر ئه م ئوممه ته، به شیوه یه که خوی گه وره دینه که ی بو ته و او کردوون و پیو یستیان به دینیکی تر نیه جگه له و، و ده هره و ها پیو یستیان به پیغه مبه ریکی تر نیه جگه له پیغه مبه ر که ی خویان؛ و ده هر بویه شه خوی گه وره کردوویه تی به کوتایی پیغه مبه ران ﷺ، و ده ناردوویه تی بو مروفه کان و جنوکه کان، و ده هیچ شتی که حال نیه ته نها ئه و نه بیت که ئه و حال لای کردووه، و ده هیچ شتی کهیش حه رام نیه ته نها ئه و نه بیت که ئه و حه رامی کردووه، و ده هر شتی کهیش ئه و به دینی دانه نابیت ئه و دین نیه، و ده هر شتی کهیش که ئه و هه والی پیدابیت ئه و حه ق و راسته و درو خیلای تیدا نیه، هره و ده خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿وَكَمَّمْتُ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا﴾^{۲۳}، واته: راسته له هه وال دان و ئیخباردا، و ده عدل و دادپه روه ره له و شتانه ی که فرمانی پی کردوون و نه وانه ش که قه ده غه ی کردوون (الأوامر والنواهي)، و ده که دینه که شی بو ته و او کردن نه و ده نیعمه تی خوی به ته و او ی به سهردا رشتن، بویه خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ واته: نیوه ش رازی بن به و دینه که خوی گه وره بو ی ناردوون، چونکه دینی که خوی گه وره پیی رازی و خوشی ده ویت، و ده به باشتړینی پیغه مبه ر له ناو پیغه مبه راندا ناردوویه تی، و ده باشتړینی و پیو یزترین کتیبی بو دابه زاندووه، و ده ابن عباس ده لیت: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾، نه و ده ئیسلامه، و ده هه وال ده دات به پیغه مبه ر ﷺ و ئیمانداران: که به راستی خوی گه وره ئیمانی بو ته و او کردوون، و ده هیچ پیو یستیان به شتی که له و زیاتر نیه، و ده به راستی خوی گه وره ته و او ی کردووه و هیچ شتی که لی که م مه که نه و ده)^{۲۴}.

و ده پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: (ما بقي شيء يقرب من الجنة و يباعد من النار إلا وقد بُيِّنَ لكم)^{۲۵}، واته: (هیچ شتی که نه ماوه که پیی له به هشت نزیک ببنه و ده، و ده دورتان بخاته و ده له ئاگری جه هه ننه م، ئیلا بو تان رون کراوه ته و ده). که واته مادام هه موو شتی کهمان بو پوون کرابیته و ده که پیی له به هشت نزیک ببینه و ده و نه و ده ش که له دوزه خ دورمان ده خاته و ده، چ پیوست به داهینان و بیدعه ده کات؟! له کاتی کهدا هه موو داهینراو و بیدعه یه که گومپاییه و هه موو گومپاییه کیش له ئاگردایه .

²¹ البدعة وأثرها السيئ في الأمة، للشيخ سليم الهلالي، (ص ۶).

²² المائدة/ ۳

²³ الأنعام: ۱۱۵

²⁴ عمدة التفسير (ج ۱ ص ۵۵۴)

²⁵ أخرجه الطبراني في معجمه الكبير (۱۶۴۷)، وصححه الألباني في السلسلة الصحيحة رقم (۱۸۰۳).

وه (ابن الماجشون^{٢٦}) ده لێت: (گویم له ئیمام مالک بوو ده یفه رمو: هه ر که سێک بیدعه یه ک له دینی ئیسلامدا دابه یێت و به چاکیشی بزانی، ئه وه وا گومان ده بات که محمد ﷺ خیا نه تی له په یامه که ی خوای گه وره دا کردووه، چونکه خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾ وه ئه وه ی ئه و پۆژه دین نه بویت، ئه وه ئه مپۆ نابیت به دین^{٢٧}.

وه ئیمام (الشوکانی^{٢٨}) له (القول المفید) دا ده لێت: خوای گه وره ئاینه که ی ته واو کردووه پێش ئه وه ی پیغه مبه ر ﷺ به ریت.

که وابوو ئه و بۆچونه چیه که دایان هیناوه دوا ی ئه وه ی خوای گه وره دینه که ی ته واو کردووه؟!

- ئه گه ر له دیندا بیت به بروای خو یان، ئه وا دینه که ته واو نه بووه، ته نها به ره ئی و بۆچونی ئه وان نه بیت!

ئهمه ش ره دده له سه ر قورئان!

- وه ئه گه ر له دینیشدا نه بیت، ئه وه چ سو دیک هه یه خه ریک بوون به شتیک که له دیندا نیه؟! .

²⁶ ناوی (عبدالعزیز بن عبدالله بن أبی سلمه الماجشون المدنی)یه، له پێشه واو زانا گه وره و باوه ر پیکروه کانی تابعی تابعیه نه، له سا لی (١٦٤) کۆچی، کۆچی دوا یی کردووه.

²⁷ الاعتصام ١/ ٤٩

²⁸ ناوی (محمد بن علی بن محمد بن عبدالله الشوکانی)یه، له سا لی (١١٧٣) ی کۆچی له دایک بووه، وه تا ته مه نی (١٠) سا لی قورئانی پیرۆزو زۆر بابه تی تر له به ر ده کات، وه نو سینه کانی ئه م زانا به رزه ده گاته نزیکه ی (٢٧٨) بابه ت، که ژماره یه کی زۆریانی لی بلاوکه راوه ته وه، وه له سا لی (١٢٥٠) ی کۆچی، کۆچی دوا یی کردووه.

به‌شی دووهم

تێگه‌ یشتنیکی هه‌ له‌ ده‌رباره‌ی بیدعه

هه‌ندی له‌ زانایان په‌حمه‌تی خویان لی بیته‌ له‌ قسه‌کردن ده‌رباره‌ی بیدعه به‌ هه‌له‌دا چوون و له‌و ئیجتهاده‌ی که کردوویانه نه‌یان پیکاهه‌، وه‌ یان ئه‌وان مه‌به‌ستیان راست بووه به‌لام ئه‌وانه‌ی دوا خویان به‌ هه‌له‌ قسه‌کانیان لیک داونه‌ته‌وه‌.

وه‌ هه‌ندی قسه‌و ووته‌ له‌م باره‌یه‌وه‌ له‌ پیشه‌واو زانا به‌رزه‌کانه‌وه‌ هاتوو که به‌و مه‌به‌سته نه‌یان ووتوو که ئیستا موبته‌دیعه‌کان باسی لیوه‌ ده‌که‌ن.
بۆ نموونه‌:

نموونه‌ی یه‌که‌م: خه‌لیفه‌ عومه‌ر په‌زای خوی لی بیته‌ کاتی که بینی موسلمانان به‌ش به‌ش و پارچه‌ پارچه‌ نویژی ته‌پاویح ده‌که‌ن، هه‌موویانی کۆکرده‌وه‌و ئیمامیکی بۆ دانان بۆ ئه‌وه‌ی یه‌که‌ جه‌ماعه‌ت بیته‌، وه‌ فه‌رموی: (نعمت البدعة هذه) واته‌: باشتیرین داهینان ئه‌وه‌یه‌.
به‌لام چ داهینانیکی کرد؟! ئایا ئه‌وه‌ی که کردی ته‌نها له‌ زماندا (في اللغة) به‌ داهینان و بیدعه‌ حیسابه‌یان له‌ شه‌رعیشدا؟

بیگومان بیدعه‌یه‌کی زمانه‌وانی (البدعة اللغوية) بوو نه‌که‌ داهینانیکی شه‌ری (البدعة في الشرع).
چونکه‌ ئه‌نجام دانی نویژی ته‌پاویح به‌ جه‌ماعه‌ت له‌ شه‌رعه‌دا شتیکی داهینراوو بی به‌لگه‌ بنه‌ما نه‌بوو، به‌لکو چه‌ند به‌لگه‌یه‌کی له‌سه‌ر بوو، وه‌که‌:
أ- پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چه‌ند شه‌ویک به‌ جه‌ماعه‌ت کردی، به‌لام له‌ ترسی فه‌رز بوون به‌رده‌وامی پینه‌دا، وه‌ که وه‌فاتی کرد ترسی فه‌رزبوون نه‌ماو سوننه‌ته‌که‌ گه‌پایه‌وه‌ شوینی خوی که به‌ جه‌ماعه‌ت کردنه‌.
ب- وه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ سوننه‌تی قه‌ولیدا فه‌رمویه‌تی: (من قام مع الإمام حتى ينصرف كتب الله له قيام ليلة)^{٢٩} واته‌: (هه‌ر که‌سیک له‌گه‌ل ئیمامه‌که‌ی نویژی ته‌پاویح بکات تاوه‌کو ته‌واو ده‌بیته‌، ئه‌وا خوی گه‌وره‌ نویژی ته‌واوی شه‌وه‌که‌ی بۆ ده‌نوسیته‌).

که‌واته‌: هه‌رچه‌نده ئه‌و ئیشه‌ی که پیشه‌واو موسلمانان (عومه‌ر) په‌زای خوی لی بیته‌ کردی، پیشتر به‌ به‌رده‌وامی نه‌بوو له‌به‌ر پیکریک که ترسی فه‌رزبوون بوو، جا له‌به‌ر نه‌بوونی به‌م شیوه‌ی له‌ زمانی عه‌ره‌بیدا دروسته‌ وه‌سف بکریته‌ به‌ تازه‌ داهاتوو (بدعه‌)، به‌لام چونکه‌ به‌لگه‌ی شه‌ری له‌سه‌ره‌ ئه‌وه‌ به‌ بیدعه‌ دانانریته‌ له‌ شه‌رعه‌دا به‌لکو سوننه‌ته‌.

بۆیه‌ به‌کورتی ئه‌وه‌ی که (عومه‌ر) په‌زای خوی لی بیته‌ کردی له‌ زمانی عه‌ره‌بیدا پیی ده‌وتریته‌ (بدعه‌)، چونکه‌ هه‌ر شتی که داهاتوو بیته‌ و پیشتر وینه‌ی هاوشیوه‌ی نه‌بیته‌، ئه‌وه‌ پیی ده‌وتریته‌ (بدعه‌) (داهاتوو) هه‌رچه‌نده به‌لگه‌ی شه‌رعیشی له‌سه‌ر بیته‌.

²⁹ رواه النسائي (١٦٠٤)، وابن ماجه (١٣٢٧) وصححه‌ الألبانی.

کهواته: (بده بوو له زمانه‌وانیدا، وه سوننه‌ت بوو له شه‌رعدا).

وه بۆ زیاتر پوون کردنه‌وه‌ی له‌م سێ خاله‌ ووردبه‌ره‌وه:

۱- هه‌ر شتی‌ک که پیغه‌مبه‌ر ﷺ کردبیتی، ئه‌وا ئه‌نجامدانی ئه‌و شته‌ یان زیندوو کردنه‌وه‌ی دوا‌ی وون بوون و مردنی، سوننه‌ته‌ نه‌ک بیده، ئه‌مه‌ش ئه‌م فه‌رموده‌یه ده‌یگریته‌وه: (من سن فی الإسلام سنة حسنة.....).

به‌ واتایه‌کی تر: شتی‌ک بۆ خۆی سوننه‌ته‌ وه‌ک خێرکردن (الصدقة)، به‌لام له‌ شوینی‌ک یان له‌ سه‌رده‌می‌ک که‌س نایکات، وه‌ که‌ تۆ ببیته‌ پێشه‌نگی خه‌لکی و سوننه‌ته‌که‌ زیندوو بکه‌یته‌وه‌ ئه‌وا به‌ر ئه‌م فه‌رموده‌یه ده‌که‌ویت.

۲- هه‌ر کاری‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ خۆی به‌ عه‌مه‌لی نه‌یکردبیت، به‌لام به‌ زمان پوخسه‌تی دابیت، یان ئیقرا‌ری له‌ سه‌ر کردبیت، ئه‌وه‌ کردنی ئه‌م کاره‌ له‌ دوا‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ زمانی عه‌ره‌بیدا به‌ بیده داده‌نریت، به‌لام له‌ شه‌رعدا بیده نیه‌ به‌لکو سوننه‌ته‌، نمونه‌ی ئه‌م جو‌ره‌ش وه‌ک کرداره‌که‌ی عومه‌ر په‌زای خوا‌ی لی بیت.

۳- هه‌ر کاری‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌یکردبیت، هه‌رچه‌نده‌ داخوا‌زی کردنیشی هه‌بووبیت، وه‌ هه‌یچ پێگرێکی‌ش نه‌بووبیت له‌ ئه‌نجامدانی‌دا، وه‌ به‌ زمان و ئیقرا‌یش پێگه‌ی پێ نه‌دابیت، ئه‌وه‌ ئه‌نجامدان و کردنی بیده‌یه‌ له‌ زمانه‌وانیش و له‌ شه‌رعیشدا، وه‌ نه‌کردنی سوننه‌ته‌، ئه‌مه‌ش پێی ده‌وتریت (السنة الزکیة)، وه‌ نمونه‌ی ئه‌م جو‌ره‌ش زۆرن وه‌ک ئاهه‌نگ گێران به‌ بۆنه‌ی له‌ دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ.

نموونه‌ی دووهم: ده‌گێرینه‌وه‌ له‌ ئیمامی شافعی په‌حمه‌تی خوا‌ی لی بیت که‌ فه‌رموویه‌تی: دوو جو‌ر بیده هه‌یه‌ ئه‌وانیش (الحمودة والمذمومة)، به‌لام مه‌به‌ستی ئه‌م زانا پایه‌ به‌رزو به‌پێزه‌ بریتی نه‌بووه‌ له‌ جو‌ری بیده له‌ شه‌رعدا، به‌لکو مه‌به‌ستی چهند شتی‌کی شه‌رعی و دروستن وه‌ک:

أ- خالی دووهمی رابردوو.
ب- هه‌ر کاری‌ک که‌ داخوا‌زی کردنی نه‌بووه‌ له‌ سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌لام دوا‌ی ئه‌و که‌ داخوا‌زی کردنی په‌یدا بووه‌، که‌ ئه‌مه‌ش ده‌چیته‌ بوا‌ری (المصالح المرسلة) وه‌.

ج- داهینانی‌ک که‌ له‌ دنیا‌دا بیت نه‌ک له‌ دیندا.
وه‌ هه‌ندی له‌ وه‌له‌ و راو بۆچونا‌نه‌ش که‌ و تراون ده‌رباره‌ی بیده‌و خه‌لکی به‌ هه‌له‌ لێی تیگه‌یشتوون، ئه‌مانه‌ن:
په‌که‌م: دابه‌شکردنی بیده بۆ (بیده‌ی چاک و خراپ) (الحسنة والسيئة) یان (الحمودة والمذمومة)، وه‌ ئه‌م دابه‌شکردنه‌ش ناگه‌ریته‌وه‌ سه‌ر شه‌رع و هه‌یچ بنچینه‌یه‌کی نیه‌ تییدا، وه‌ چۆن بنچینه‌ی هه‌یه‌ له‌ کاتی‌کدا پێچه‌وانه‌ی قورئان و فه‌رموده‌ی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ره‌ ﷺ؟؟!

وه‌ ئه‌ه‌لی سوننه‌ بر‌وا‌یان وایه‌ که‌ دین ته‌واو کراوه‌ له‌ لایه‌ن خوا‌ی په‌روه‌ردگا‌ره‌وه‌، وه‌ ئه‌وه‌ی له‌ سه‌ر خه‌لکیش پێویسته‌ بریتیه‌ له‌ گوێرا‌یه‌لی کردن و جی به‌جێکردن (السمع والطاعة)، که‌ ئه‌مه‌ش له‌ زۆر ئایه‌ت و فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ هه‌ستی پێ ده‌کریت، وه‌ هه‌موو ئه‌و شتا‌نه‌ش که‌ په‌یوه‌ندی به‌ ژیا‌نی مرقه‌وه‌ هه‌یه‌ له‌ ئایینی پیرۆزی ئیسلامدا پوون کراوه‌ته‌وه‌ هه‌ر له‌و پۆژه‌وه‌ که‌ له‌ دایک ده‌بیت تا ئه‌و پۆژه‌ی که‌ ده‌خریته‌ ناو گۆرپه‌وه‌.

وه‌ هه‌روه‌ها دانانی شه‌ریعه‌ت و دین، حق و مافی خوا‌ی په‌روه‌ردگا‌ره‌ نه‌ک هی مرقه‌هه‌کان، وه‌ ئه‌گه‌ر زیادکردن له‌ دیندا دروست بیت ئه‌وا که‌م کردنیش تییدا هه‌ر ده‌بیت دروست بیت، هه‌ر بۆیه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌هی کردوو له‌ زیاد کردن و داهینانی بیده له‌ دیندا. که‌وا‌بوو ئه‌و که‌سه‌ی که‌ بیده‌یه‌ک له‌ دیندا داده‌ینین و زیاد ده‌کات، ئه‌وه‌

به و قسه یه ی یان ئه و کرده وه یه ی ئه وه وهرده گیریت که شه ریه تی خوی گه وره ته واو نه بووه؛ چونکه ئه گه ر برپای وایت که شه ریه تی خوی گه وره ته واوه له هه موو پوویه که وه، ئه وا بیده ناکات و هیچ شتیکی تیادا زیاد ناکات. وه ئه گه ر دانانی شه ریه تی کاری خه لکی بوایه ئه وا پپووستی نه ده کرد خوی گه وره شه ریه تی و ئاین دابه زینیت و پیغه مبه ران بنییت، وه ئه و که سه ی بیده له دیندا داده هییت و زیاد ده کات، ئه وه خوی کردووه به هاوبه ش و شه ریه ی خوی په روه ردگار به وه ی که شتیکی له شه ردا داهیناوه و زیاد کردووه له گه ل خوی گه وره دا که دانهری شه ریه ته، وه ده رگای خیلاف و ناکوکی ده کاته وه و مه به ستی خوی گه وره په ت ده کاته وه له ته نه یه تی دانانی شه ریه ته دا.

وه سه له فی صالحیش هه ر ئاوی تی گه یشتوون، بۆ نمونه ئیمامی شافعی په حمه تی خوی لی بیت ده لیت: (من استحسَن فقد شرَّع) ^{٣٠} واته: (هه ر که سیك بیده و شتیکی زیادکراو له دیندا به باش بزانییت ئه وا ئه ویش شه ریه تی داناوه)، وه بی گومان وه ک پشتریش تی گه یشتن که دانانی شه ریه تی حقه ی خوی په روه ردگار وه به س. وه هه روه ها ئیمامی ئه حمه د په حمه تی خوی لی بیت ده لیت: (أصول السنة عندنا التمسك بما كان عليه أصحاب رسول الله ﷺ، والافتداء بهم وترك البدع، وكل بدعة ضلالة)، واته: (بنچینه ی سوننه ت لای ئیمه ئه وه یه که ده ست بگرین به وه ی که هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ له سه ری بوون، وه شوین که وتنیان و وازهینان له بیده، وه هه موو بیده یه کیش گومراییه) ^{٣١}. لیره وه بۆمان ده رکه وت که دابه ش کردنی بیده بۆ بیده ی (چاک و خراپ) دابه ش کردنیکی هه له یه و فه رمانی خواو پیغه مبه ری ﷺ له سه ر نیه.

دووه میان: دابه ش کردنیکی تریش کراوه بۆ بیده ئه ویش ئه وه یه که (العز کوری عبدالسلام) په حمه تی خوی لی بیت کردوویه تی، وه بیده ی دابه ش کردووه به سه ر پینج حوکمه که داو به م شیوه یه:

- ١- بیده ی واجب.
- ٢- بیده ی سوننه ت.
- ٣- بیده ی حه رام.
- ٤- بیده ی مه کروه.
- ٥- بیده ی موباح ^{٣٢}.

که بی گومان ئه مه ش دابه ش کردنیکی هه له یه و به هیچ شیوه یه که له گه ل بنچینه کانی ئاینی پیروزی ئیسلام تیك ناکاته وه، چونکه بیده له ژیر هه ر دروشم و ناویکدا بیت ئه وه هه ری که وه صفی بۆ کراوه له لایه ن پیغه مبه روه ﷺ که فه رمویه تی (وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار).

وه به داخه وه ئه وانه ش که وا دوورن له سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ و سه راپای لاشه و هه لس و که وتیان سوننه تیکی پیوه دیار نیه و دلایان به بیده خو ش ده بیت، دین ئه م دابه ش کردنه له ناو خه لک دووباره ده که نه وه، بی ناگا له وه ی که هه ر که سیك شوین فه توای ئه و زانایانه بکه ویت که له و بواره دا نه یان پیکاره و فه توکه یان موافیقی

³⁰ ئه مه ووته یه کی زۆر به ربلاوی ئه م زانا پایه به رزو به پیزه یه په حمه تی خوی لی بیت، که زۆریک له زاناو پششه وایانی مه زه به که ی گیراویانه ته وه له وانه: الغزالي له (المخول) لاپه ره (٢٧٤)، والمحلّی له (جمع الخوامع) (٣٩٥/٢-مجاشره) وه جگه له وانیش. وه هه روه ها له کتبی (الرساله) لاپه ره (٥٠٧) دا ده لیت: (إنما الإستحسان تلذذ)، وه هه روه ها له کتبی (الأم) دا بابه تیکی سه ربه خوی هیئاوه به ناوی (إبطال الإستحسان).

³¹ وه رگراوه له (البدعة وأثرها السيئ في الأمة)، سلیم الهلالي ص (٧-٩).

³² سه یری مختصر صحیح مسلم ج ١/ ١٤٥ شیخ ألبانی بکه، وه بپروانه صحیح مسلم کتاب الزکاة حدیث (٢٣٤٨).

سوننه ت نیه، ده که ونه ناو گومراییه کی قوله وه و دهرباز بوونیشیان لێ ته نها ته وبه کردنه و گه رانه وه یه بۆلای سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ.

وه ههروه ها کۆمه لێک نمونه ش ده هیئنه وه بۆ هه ریه ک له و پینچ به شانه ی که باسما ن کردن که به هیچ شیوه یه ک ناشکه ونه ژیر ئه و به شانه وه، چونکه:

أ- یان ئه و نموونا نه له کارو کرده وه کا نی خه لیفه به ریزه کا نی پیغه مبه رن ﷺ که ئه مه ش بۆ ئیمه سوننه ته و پیغه مبه ر ﷺ فه رمانی پیکردو وین که شوین سوننه تی ئه وو خه لیفه راشیده کان بکه وین.

ب- وه یان له زیاده کردن و داهینراوی ئه و که سانه یه که ئاره زوویان له ئه نجامدا نی بیده یه و بیده که یان به عیبا ده تی که ده زانن له ناو عیبا ده ته کا ندا، وه گوما نیش له وه دا نیه که بیده یه و خوا ی گه وره و پیغه مبه ر ﷺ پییازی نابن و ده که ویته ناو بازنه ی گومراییه وه.

ت- وه یان ئه م نموونا نه په یوه ندیا ن به ژیا نی دونا و خو شگوزه رانی خه لکیه وه هه یه، وه ک دروست کردنی فرۆکه و ئۆتۆمۆبیل و دروست کردنی خانووبه ره له سه ر شیوازی تازهو هۆکاره کا نی خو فینک کردنه وه و گه رم کردن و هتد، که ئه مانه هیچیا ن په یوه ندیا ن به دینه وه نیه و نا که ونه ناو زا راوه ی بیده له شه رعدا، چونکه ته نها له شه رعدا رێگه له بیده گه راوه و نه هی لیکرا وه، وه بۆ نموونه که سی که له رێگه ی کارو کا سی حه لاله وه ببیت به خوا وه نی با شترین خانو و ئۆتۆمۆبیل و خو شترین ژیا ن و گوزه رانی دونا ی هه بیت و ده ست بکه ویت، وه له هه مان کا ندا ما له که ی له کا ری حه رام و قه ده غه کرا ودا سه رف نه کا ت و له سه ر سوننه ت و ریبازی پیغه مبه ر ﷺ بپوات، ئه و هه یچ زه ره ریکی بۆ دینه که ی نیه، مادام ئه و که سه خو ی له ئه نجامدا نی بیده له شه رعدا پاراستو وه و نه که وتۆته ناویه وه.

که وابه و ئه م دابه ش کردن و گۆرانه کا ریا نه ی که له ناو و شیوازی بیده دا ده کریت، هیچ بنه مایه کی شه رعی نیه و هه ر له چوارچێوه ی بیده دا ده مینیته وه و حوکه مه که ی نا گۆریت، هه روه ک شیخ (حسین العوایشه) ده لیت: (قولوا إن شئتم بدعة حسنة و بدعة قبيحة، ولكن لاتنسوا أن الرسول ﷺ قال: (فإن كل بدعة ضلالة، وكل ضلالة في النار). لأن كل الأسماء التي سميتوها تدخل في كلمة «كل» التي ذكرها رسول الله ﷺ)، واته: (به ئاره زووی خو تان بلین بیده ی چاک یان بیده ی خراپ، به لام بیرتان نه چیت که پیغه مبه ر ﷺ فه رموویه تی: (هه موو بیده یه ک گومراییه، وه هه موو گومراییه کیش له ئاگر دایه)، له به ر ئه وه ی هه موو ئه و ناوانه ی که ئیوه پیا ن ناو ده نین، ئه و ده چیته ناو ووشه ی «کل» که پیغه مبه ر ﷺ با سی کردو وه).

وه بۆ زیاتر شه ره زا بوون دهرباره ی ئه م بابه ته تکایه بگه رێوه سه ر کتیی (الاعتصام) ی ئیما م (الشاطي)^{٣٤} په حمه تی خوا ی لێ بیت جو زئی یه ک لاپه ره ١٥٥-١٦٧)، وه هه روه ها کتیی (اقتضاء الصراط المستقیم) ی شیخ الاسلام ابن تیمیة په حمه تی خوا ی لێ بیت لاپه ره ٢٧٤-٢٧٥).

³³ فقه الدعوة وتركیة النفس، للشيخ/ حسين بن عودة العوايشة، ص(٣٠٨).

³⁴ ناوی (أبو اسحاق ابراهيم بن موسى بن محمد اللخمي الشاطي) یه، له سه ده ی هه شتمی کۆچی له (غرناطة) ژیا وه و سا لی له دایک بوونی نه زانرا وه، وه خوا وه نی چه ند نوسرا ویکه، له نا وایندا هه ردو و کتیی نا وازه و بلاوی ناو کتیبخا نه ی ئیسلامی (المواقفات في أصول الشريعة) و (الإعتصام) ن، وه هه ر له (غرناطة) ما وه ته وه تا له مانگی شه عبانی سا لی (٧٩٠) ی کۆچی به رامبه ر به (١٣٨٨) ی زایینی کۆچی داوی کردو وه. وه رگه را وه له: (الإفادات والإنشادات، لأبي اسحاق ابراهيم بن موسى الشاطي الأندلسي)

به شی سییه م

له گرنگترین ترسناکی و خراپیه گانی بیدعه

یه که م: بیدعه قسه کردنه به ناوی خوای په روهردگار به بی زانست: ابن القیم په حمه تی خوای لی بیت ده لیت: (قسه کردن به ناوی خوای په روهردگار به بی زانست و زانیاری له توندترین حه رام کراوه کان و له گه وره ترین گوناوه کانه، له بهر ئه وهی ئه مه درویه که به ناوی خواوه ده کریت و ده دریت پالی و له هه مان کاتدا شایسته ی ئه ویش نیه وه دینه که ی ده گۆردریت و ئه وهی خوای گه وره نه فی کردوو ئه و جیگیری ده کات و ئه وهش که جیگیره ئه و نه فی ده کات، وه ئه وهش که خوای گه وره به راستی داناوه ئه و به خراپی داده نیت و ئه وهش که به خراپی داناوه به باشی داده نیت.)^{۳۵}

وه ابن کثیر په حمه تی خوای لی بیت له ته فسیری ئایه تی: ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾^{۳۶} دا ده لیت: (ئه و ئایه ته ئه و که سه ش ده گریت وه که بیدعه یه که دابهینیت و نه گه پیت وه لای شهرع و یان شتیک حه لال بکات و خوای گه وره حه رامی کرد بیت یان شتیک حه رام بکات و خوای گه وره به حه لالی دانا بیت ته نها به هوی پراو ئاره زوو ه کانی خوی)^{۳۷}.

دووهم: داهینان و ئه نجامدانی بیدعه تۆمه تبار کردنی پیگه ی پیغه مبه رایه تی: که سی بیدعه چی به زمانی حالئ تۆمه تی خیانه ت کردن ده داته پال پیغه مبه ر وَعَلَى اللَّهِ له گه یاندن و بلاوکردنه وهی ئه و په یامه ی که خوای گه وره بو ی ناردوو، وه داهینان و بیدعه هینانه ناو دین به که م زانین و پازی نه بوونه به پیغه مبه رایه تی محمد وَعَلَى اللَّهِ، چونکه ئه گه که سی بیدعه چی پازی بیت به وهی که پیغه مبه ری خوا وَعَلَى اللَّهِ پیغه مبه رو پیشه واو چاو ساغی بیت، ئه و به ته نها ده ست به وه وه ده گریت که به سه حیجی له پیغه مبه ره وه وَعَلَى اللَّهِ هاتوو له ووتو بیرو باوه ر، وه وازیان لی ناهینیت و لییان لانا دات بو پراو بوچوون و بیدعه ی بیدعه چیه کان.

³⁵ مدارج السالکین لابن القیم (۱۳۷۲).

³⁶ النحل: ۱۱

³⁷ تفسیر ابن کثیر (۵۹۱/۲).

سییه م: داهینان و نهجامدانی بیدعه تۆمه تبار کردنی پیگهی هاوه لانه ﷺ: له زۆر پوووه تۆمهت دهخه نه پال

هاوه لان ﷺ، له وانه ش:

❖ بیدعه ئه وه دهگه یه نیت که هاوه لان په زای خویان لی بیت بی ئاگا و نه زان بوون به وه ی که بیدعه چیه کان پیی گه یشتوون و ده رکیان پی کردووه .

❖ وه که مته ر خه میان هه بووه له عیبادت کردن به و عیبادته ی که بیدعه چیه کان زیادیان کردووه .

❖ که موکووری له عیبادته تیاندان که مته ر خه می له گوپرایه لی کرنیاندان، به شیوه یه ک که ده رگیان والا کردووه بو دوی خویان که پێگا و مهنه جی چاکتر دابهینن و درکی پی بکه ن.

❖ بیرو باوه ر بوون به وه ی که خه لکی دوی ئه وان پیزو فه زلیان زیاتره، ئه وه ش پیچه وانه ی هه موو ئه و ده قانه یه که فه زل و پیزی ئه وان ده دات به سه ر خه لکانی تر د.

ابن کثیر په حمه تی خوی لی بیت ده لیت: (به لام ئه هلی سوننه و جه ماعه ده رباره ی هه موو کرده وه و ووته یه ک که له لای هاوه لان ﷺ جیگیر نه بووه، ده لین: ئه وه بیدعه یه، چونکه ئه گه ر خیر بوایه ئه و پيشمان ده که وتن تیاید، له بهر ئه وه ی ئه وان هیه شیه ویه ک له شیوه کانی خیریان وازی نه هینانه وه و به لکو پیش برکییان کردووه له سه ری) ٢٨ .

چواره م: بیدعه پیچه وانه ی شه ریعه ته: بیدعه پیچه وانه ی شه ریعه ته، وه شه ریعه ت تۆمه تبار ده کات، له بهر ئه وه ی شتیک له شه ریعه تدا زیاد ده کات یان که می ده کات وه یان بنچینه یه کی سه حیحی تیدا ده گوپی، وه ابن القیم په حمه تی خوی لی بیت ده لیت: (بیدعه خۆشه ویسته لای شه یتان له بهر ئه وه ی پیچه وانه ی دینه، وه پال به وه وه ده نیت که خوی په روه ر دگار پیغه مبه ری بو ناردووه، وه خاوه نه که ی ته و به ی لی ناکات و وازی لی ناهینیت، وه به لکو خه لکیشی بو بانگ ده کات) ٢٩ .

پینجه م: بیدعه هوکاری تیکدانی دین و دله: به راستی بیدعه فه سادی له دل و دینی بیدعه چیدا جیگیر ده کات، به شیوه یه ک که نه فسی خوی قه دهغه ده کات له سوود وهرگرتن له شه ریعه ت، وه لیی لاده دات بو بیدعه و گومرای.

شیخ الإسلام ابن تیمیة په حمه تی خوی لی بیت ده لیت: (به راستی شه ریعه ت خۆراکی دله کانه، وه هه رکاتیک دله کان خۆراکیان له بیدعه وهرگرت ئه وه هیه فه زلیکی بو سوننه ت تیدا نامینیت، ئه مه ش وه ک ئه وه وایه که یه کیک خۆراک و خواردنی پیس بخوات) ٤٠ .

شه شه م: بیدعه تاوانه به لام له شیوه ی طاعه ت و خوا په رستیدایه: ئه وه ی ترسناکی بیدعه زیاد ده کات، وه هه روه ها کاریگه ری و زهره ری زۆرتر بیت، ئه وه یه که ئه هلی بیدعه و بیدعه چیه کان هه ول ده دن و تی ده کۆشن بو پازاندنه وه ی بیدعه که یان لای خه لکی و سیفه تی شه ری بو زیاد ده کهن، وه بیدعه که یان به وینه ی طاعه ت و

38 تفسیر ابن الکثیر (١٥٧/٤).

39 مدارج السالکین، لابن القیم (٢٢٣/١).

40 اقتضاء الصراط المستقیم، لابن تیمیة (٢٨١/١).

خواپه رستی ده خه نه پروو و بهرگیکی تری ده که نه بهر، وه به وهش خه لکی نه زان و ساویله کی پی راو ده که نه و له خشته یان ده به نه.

حه وته م: بیدعه خراپتره له تاوان کردن: به راستی بیدعه خاوه نی شه پێکی گه وره یه، وه به شیوه یه کی گشتی خراپتره له تاوان کردن، وه گوناھه که ی توندتره و زهره ره که یشی گه وره تره له سه ر ئوممه ت.

ابن تیمیة ره حمه تی خوای لی بیّت ده لیت: (بیدعه خراپتره له تاوان، هه روه ک چۆن سوفیانی شه وری ده لیت: بیدعه خۆشه و یست تره له تاوان له لای ئیبلیس، له بهر ئه وه ی تاوان کردن ته وه ی لی ده کریت به لام بیدعه ته وه ی لی نا کریت)^{٤١}.

وه پیشه وایانی ئه هلی بیدعه و بیدعه چیه کان زهره رو ترسناکیان زۆر زیاترو گه وره تره له گوناھباران و تاوان کاران، چونکه به بانگه وازی کردنیان بو لای بیدعه کانیان ئوممه ت ده خه نه ناو کیشه و را جیاوازی، و پارچه پارچه یان ده که نه و ئاگری فیتنه و ئاشووب داده گیرسیّن، وه نه خۆشی کوشنده ده خه نه لاشه ی ئوممه ته وه، بۆیه به رهنگار بوونه وه و دژایه تی کردنیان پیویسته، به وه ی که ئینکاری بیدعه که یان بکریت و وه ووریایی و هۆشیاریش بدریت ده رباره ی ئه و شه په ی که هه یانه ^{٤٢}.

دوای ئه و پیشه که سه لمینراوه ی پیشوو، ده گه رپینه وه سه ر باسی یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ (المولد النبوي)، بو ئه وه ی بزانی حوکمی ئه م ئاھهنگ گێرانه چی یه و چۆنه به پیی به لگه ی قورئانی پیرو زو سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ؟

⁴¹ مجموع الفتاوى، لابن تیمیة (٤٧٢/١١).

⁴² وه رگه راوه و کورت کراوه ته وه له کتیی (البرهان المبین فی التصدی للبدع والأباطیل)، تألیف أشرف بن إبراهيم بن أحمد بن قطاط، المجلد الأول، ص (٨٨-٩١).

بەبێ ئێمە

شوین کە وتنی سوننەت و وازھێنان لە لاسای کردنەوێ بی بە لگە و کویرانە

بە داخەوێ یە کێک لەو گرفت و کێشەکانی کە توشی کۆمەلگای ئیسلامی هاتوو بە شیوەیەکی گشتی، ئەوێ یە کە خەڵکانیکی زۆر کویرانە و بی هیچ بیر کردنەوێ یە شوین راو بۆچوون و ووتە ی هەندێ لە زانایان دەکەون، وە گومانیشی تێدا نیە کە هیچ زانیە ک پارێزراو نیە لە تاوان و کەوتنە ناو هەلەو، جگە لە پیغه مبه ر ﷺ کە پارێزراو (مەعصوم) ه بە بی هیچ گومان و دوو دلێک.

وێ پیشەوای فەرمودە ناس شیخ (محمد ناصر الدین الألبانی) پەحمەتی خوای لی بیّت لە کتێبە نایاب و پەر سوودە کەیدا (صفة صلاة النبي ﷺ) ناوێشانیکی سەر بە خۆی هێناو بە ناوی: (أقوال الأئمة في اتباع السنة وترك أقوالهم المخالفة لها) واتە: (ووتە ی پیشەوایان لە شوین کە وتنی سوننەت و وازھێنان لەو ووتانە ی ئەوان کە پیچەوانە ی سوننەتن)، کە تێیدا ووتە ی پیشەوایانی هەر چوار مەزھەبە بلأوێ کانێ هێناو کە ئەوانیش (پیشەوای ئەو حەنیفە و پیشەوای مالک و پیشەوای شافعی و پیشەوای ئەحمەدی کوپی حەنبەل) ی هێناو پەحمەتی خوایان لی بیّت. کە ووتە ی هەموانیان ئاماژە بەو دەدەن کە واز لە هەموو قسە و فەتوایەکی ئەوان بھێنرێت کە ئەگەر هاتوو پیچەوانە ی سوننەتی پیغه مبه ر ﷺ بوو، یان فەتوایەکیان دابیّت بە لام فەتوایەکیان هەلە بوو وە نەیان پیکابوو، وە بی گومان هەموو زاناو موفتییەکی راستەقینە هەمان راو بۆچوونی ئەوانی هە یە دەربارە ی ئەو راو بۆچونانە ی کە هە یانە.

بۆیە منیش بە پیویستم زانی کە ئەو بابەتە وە ک خۆی بھەمە پروو تا زیاتر بۆمان پروو بیّتەوێ تی بگەین کە هەر فەتوای ووتە یە ک پیچەوانە ی قورئان و سوننەت بوو، وە هیچ بە لگە یە کیشی لە سەر نەبوو؛ ئەو دەبیّت وازی لی

بهینین و شوین به لگه ی قورئان و فهرموده بکهوین، جا ئه و فتهواو ووته یه هی ههر زانایه ک بیته له زانایانی ئوممه تی ئیسلامی، چونکه وازهینان له ووته ی ئه وان و شوین که وتنی قورئان و سوننه ت جی به جی کردنی ووته و فرمانه کانی ئه وانه، وه ک دواتر بۆمان پوون ده بیته وه به پشتیوانی خوی گه وه.

١- پێشهوا (ئهبو حه نیفه) په حمه تی خوی لی بیته:

یه که میان پێشهوا ئهبو حه نیفه (نوعمانی کورپی ثابت) ه په حمه تی خوی لی بیته، که هاوه لآن و قوتابه کانی ووته و دهسته وازه ی زۆرو جوړاو جوړیان لی گێراوه ته و، که هه موویان یه ک شت ده گه یه نن و یه ک مه به ستیان هه یه، ئه ویش: واجبی و پیویستی ده ست گرتن به فهرموده و وازهینان و دوور که وتنه وه له لاسایی کردنه وه ی راو بۆچونی پێشه وایان که پیچه وانه ی سوننه ته، له وانه ش:

أ- ده فهرمویت: (إذا صحَّ الحديث فهو مذهبي)^{٤٣}، واته: (ئه گه ر فهرموده یه کی صحیح و راست هه بوو ئه وه مه زه به ی منه).

ب- وه ده فهرمویت: (لا یحل لأحد أن يأخذ بقولنا ما لم يعلم من أين أخذناه)^{٤٤}، واته: (دروست نیه بۆ هیچ که سیك که ووته ی ئیمه وهر بگریته، مادام نه زانیته ئیمه له کویمان وهر گرتوه).

وه له پیاویه تیکێ ترده ده لیت: (حرام علی من لم یعرف دلیلی أن یفتی بکلامی) واته: (حه رامه له سه ره هه ر که سیك که نه زانیته به لگه م چیه و فتهوا بدات به ووته که ی من).

وه له پیاویه تیکێ ترده ئه مه شی زیاده: (فإننا بشر، نقول القول اليوم ونرجع عنه غداً) واته: (ئیمه مرووفین، ئه مرو قسه یه ک ده که ی و به یانی لی په شیمان ده بینه وه).

وه له یه کیکی ترده ده لیت: (ویحک یا یعقوب! هو أبو یوسف) لا تکتب کل ما تسمع منی، فإنی قد أری الرأی الیوم وأترکه غداً، وأری الرأی غداً وأترکه بعد غد)، واته: (ئه ی یه عقوب (واته: ئهبو یوسف) هه موو شتیک مه نوسه که له منی ده بیستی، چونکه له وانه یه من ئه مرو ووته یه ک به باش بزانه و به یانی وازی لی بهینم، وه به یانیش ووته یه ک به باش بزانه دوو به یانی وازی لی بهینم).

ت- (إذا قلتُ قولاً یخالف کتاب الله تعالی و خبر الرسول ﷺ، فاتركوا قولی)^{٤٥}، واته: (ئه گه ر قسه یه کم کرد پیچه وانه ی کتابه که ی خوی په روه ردگارو فهرموده کانی پیغه مبه ر ﷺ بوو، ئه وا واز له ووته که ی من بهینن).

٢- پێشهوا (مالک) په حمه تی خوی لی بیته:

وه هه روه ها پێشهوا مالیکی کورپی ئه نه س په حمه تی خوی لی بیته ده لیت:

أ- (إنما أنا بشر أخطئ وأصيب، فانظروا فی رأی، فکل ما وافق الکتاب والسنة فخذوه، وکل ما لم یوافق الکتاب والسنة فاتركوه)^{٤٦}، واته: (به راستی منیش مروقم و هه له ش ده که م و ده شییکم، وه بپواننه ووته و پاکنم،

⁴³ ابن عابدين في (الحاشية) (٦٣/١)، و في رسالته (رسم المفتي) (٤/١ من مجموع رسائل ابن عابدين)، والشيخ (صالح الفلاني) في (إيقاظ المهمم) (ص/٦٢) وغيرهم.

⁴⁴ ابن عبد البر في (الانتقاء في فضائل الأئمة الفقهاء) (ص/١٤٥)، وابن القيم في (إعلام الموقعين) (٣٠٩/٢)، وابن عابدين في (حاشيته) على (البحر الرائق) (٢٩٣/٢) وفي (رسم المفتي) (ص/٢٩ و ٣٢).....

⁴⁵ الفلاني في (الإيقاظ) (ص/٥٠).

هه رچه کی کۆک و هاودهنگ بوو له گه ل قورئان و سوننه ت ئه و وه ری بگرن، وه هه رچه کیشی کۆک و هاودهنگ نه بوو له گه ل قورئان و سوننه ت ئه و وازی لی بهینن).

ب- (لیس أحد بعد النبي ﷺ إلا يؤخذ من قوله و يترك، إلا النبي ﷺ) ،^{٤٧} واته: (هیچ كه سیك نیه له دوا ی پیغه مبه ر ﷺ ئه و) (به دلناییه وه) ووته و قسه کانی وهرده گیریت و وازی شیان لی دهینریت، ته نها ووته و فهرموده کانی پیغه مبه ر ﷺ نه بیئت).

ت- (قال ابن وهب: سمعت مالكا سئل عن تحليل أصابع الرجلين في الوضوء؟ فقال: ليس ذلك على الناس. قال: فتركته حتى خف الناس، فقلت له: عندنا في ذلك سنة، فقال: وما هي؟ قلت: حدثنا الليث بن سعد وابن لهيعة و عمرو بن الحارث عن يزيد بن عمرو المعافري عن أبي عبد الرحمن الحبلي عن المستورد بن شداد القرشي قال: (رأيت رسول الله ﷺ يدللك بخصره ما بين أصابع رجليه). فقال: إن هذا الحديث حسن، وما سمعت به قط إلا الساعة. ثم سمعته بعد ذلك يسأل، فيأمر بتخليل الأصابع).^{٤٨} واته: (ابن وهب) بۆمان ده گیریت وه ده لیت: گویم له ئیمامی مالیک بوو كه پرسیا ری لی کرا ده ربار ه ی په نجه خستنه نا و په نجه ی هه ردوو پییه کان له کاتی ده ست نو یژدا؟ ئه ویش ووتی: ئه وه پیویست نیه له سه ر خه لک، وه ده لیت: منیش وازم لی هیئا هه تا خه لکه که که م بوونه وه، ئینجا ووتم: ده ربار ه ی ئه مه فهرموده مان هه یه و سوننه ته، ئه ویش ووتی: فهرموده که کامه یه؟ ووتم: له یثی کوپی سه عدو ابن لهیعه و عه مر ی کوپی حارث له یه زیدی کوپی عه مر ی المعافری له ئه بو عبد الرحمن الحبلی له المستورد کوپی شداد ووتی: پیغه مبه ری خوام ﷺ بین ی په نجه ی بچوکی ده خسته نیوان په نجه ی پییه کانی). ئه ویش ووتی: ئه مه فهرموده یه کی چاک و حه سه نه، وه ئیستا نه بیئت ئه م فهرموده یه م نه بیستوه. له دوا ی ئه مه گویم لی ده بوو که پرسیا ری لی ده کرا، فه رمانی ده کرد به په نجه خستنه نیوان په نجه ی پییه کانه وه).

٣- پیشه و (شافعی) په حمه تی خوا ی لی بیئت:

وه پیشه و شافعی په حمه تی خوا ی لی بیئت؛ قسه ی زۆرترو جوانتری لی ده گیرنه وه، وه شوین که وتوانیشی زۆتر کرده وه به ووته کانی ده که ن و به خته وه رترن، له وانه ش:

أ- (ما من أحد إلا وتذهب عليه سنة لرسول الله ﷺ وتعزب عنه، فمهما قلت من قول، أو أصلت من أصل فيه عن رسول الله ﷺ خلاف ما قلت؛ فالقول ما قال رسول الله ﷺ، وهو قولی)^{٤٩}، واته: (هیچ كه سیك نیه ئه و ئیلا هه ندی له فهرموده کانی پیغه مبه ری ﷺ به سه ردا ده روات و لیان بی ناگا ده بیئت، جا من هه ر ووته و قسه یه کم کرد بیئت، یان بنجینه یه کم له سه ر دارشت بیئت، وه له پیغه مبه ری خوا وه ﷺ پیچه وانه ی ووته که ی من هه بوو، ئه وه قسه و ووته ئه وه یه که پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رمویه تی، وه هه ر ئه ویش ووته ی منه).

⁴⁶ ابن عبد البر في (الجامع) (٣٢/٢)، و عنه ابن حزم في (اصول الأحكام) (١٤٩/٦)، و كذا الفلاني (ص/٧٢).

⁴⁷ نسبة هذا الى مالك هو المشهور عند المتأخرين، و صححه عنه ابن عبد الهادي في (إرشاد السالك) (١/٢٢٧)، وقد رواه ابن عبد البر في (الجامع) (٩١/٢)، وابن الحزم في (أصول الأحكام) (١٤٥/٦ و ١٧٩)، من قول الحكم بن عتيبة ومجاهد، وأورده تقي الدين السبكي في (الفتاوى) (١٤٩/١)، من قول ابن عباس

⁴⁸ مقدمة (الجرح والتعديل) لابن أبي حاتم (ص/٣١ - ٣٢)، ورواها تامة البيهقي في (السنن) (٨١/١).

⁴⁹ رواه الحاكم بسنده المتصل إلى الشافعي رحمه الله؛ كما في (تاريخ دمشق) (لابن عساكر) (٣/١/١٥)، و (إعلام الموقعين) (٣٦٣/٢ و ٣٦٤)، و (الإيقاظ) (ص/١٠٠).

ب- (أجمع المسلمون على أن من استبان له سنة عن رسول الله ﷺ؛ لم يحل له أن يدعها لقول أحد) ^{٥٠}، واته: (موسلمانان کۆران له سهر ئه وه ی که ههر موسلمانێک سوننه تیک له سوننه ته کانی پیغه مبه ری خوای ﷺ بۆ پوون بۆوه و ئاشکرا بوو، ئه و بۆی هه لال و دروست نیه که وازی لێ به یئیت بۆ قسه ی هه چ که سیك).

ت- (إذا وجدتم في كتابي خلاف سنة رسول الله ﷺ؛ فقولوا بسنة رسول الله ﷺ، ودعوا ما قلت)، وفي رواية: (فاتبعوها، ولا تلتفتوا إلى قول أحد) ^{٥١}، واته: (ئه گه ر له کتیبی مندا شتیکتان بینی پیچه وانه ی سوننه تی پیغه مبه ری خوا ﷺ بوو؛ ئه و به سوننه تی پیغه مبه ری خوا ﷺ قسه بکه ن، وه واز له ووته ی من به یئن)، وه له رپوایه تیکی تردا: (شوینی بکه ون، وه لێی لامه ده ن بۆ ووته ی هه چ که سیك).

ث- (إذا صحَّ الحديث فهو مذهبي) ^{٥٢}، واته: (ئه گه ر فه رموده یه کی سه حه چ و راست هه بوو، ئه وه مه زه به ی منه). ج- (أنتم ^{٥٣} أعلم بالحديث والرجال مني، فإذا كان الحديث الصحيح؛ فأعلموني به أي شيء يكون: كوفياً أو بصرياً أو شامياً؛ حتى اذهب إليه إذا كان صحيحاً). واته: (ئیه —مه به ستی پیشه و (ئه حمه دی کورێ هه نه له) ره حمه تی خوای لێ بیت— شاره زاترن له من به زانستی فه رموده و پیاوان، جا ئه گه ر فه رموده یه کی سه حه چ و راست هه بوو؛ ئه و ئاگادارم بکه نه وه لێی جا له کوفه بیت یان له به صره یان له شام؛ تا بچم بۆ لای و لێی وه ربگرم ئه گه ر هاتوو سه حه چ بوو).

ح- (كل مسألة صح فيها الخبر عن رسول الله ﷺ عند أهل النقل بخلاف ما قلت، فأنا راجع عنها في حياتي وبعد موتي) ^{٥٤}. واته: (ههر مه سه له و بابه تیک که فه رموده ی راست و سه حه چی پیغه مبه ری ﷺ له سهر بوو لای ئه هلی هه دیث و فه رموده ناسانه وه و پیچه وانه بوو له گه ل ئه وه ی که من ووتومه، ئه و من ده گه ریمه وه و په شیمانم لێی له ژیانم و دوا ی مردنیشم).

خ- (إذا رأيتموني أقول قولاً، وقد صح عن النبي ﷺ خلافه، فاعلموا أن عقلي قد ذهب) ^{٥٥}. واته: (ئه گه ر منتان بینی قسه یه کم کرد، وه له پیغه مبه ری خواوه ﷺ فه رموده ی راست و سه حه چی هه بوو به پیچه وانه ی ووته که ی من، ئه و بزنان که ئه و کاته هه قل و هۆشم لا نه ماوه و پۆیشتوه).

⁵⁰ ابن القيم (٣٦١/٢)، والفلاحي (٦٨).

⁵¹ اهروي في (ذم الکلام) (١/٤٧/٣)، والخطيب في (الإحتجاج بالشافعي) (٢/٨)، وابن عساكر (١/٩/١٥)، والنووي في (المجموع) (٦٣/١)، وابن القيم (٣٦١/٢)، والفلاحي (ص/١٠٠)، والرواية الأخرى لأبي نعيم في (الحلية) (١٠٧/٩)، وابن حبان في (صحيحه) (٢٨٤/٣) الإحسان بسنده الصحيح عنه نحوه).

⁵² النووي في المصدر السابق، والشعراني (١٠٧/١)، وعزاه للحاكم والبيهقي، والفلاحي (ص/١٠٧)، وقال الشعراني: (قال ابن حزم: أي: صح عنده او عند غيره من الأئمة).

⁵³ الخطاب للإمام أحمد بن حنبل رحمه الله، رواه ابن أبي حاتم في (آداب الشافعي) (ص/٩٤ - ٩٥)، و أبو نعيم في (الحلية) (١٠٦/٩)، والخطيب في (الإحتجاج بالشافعي) (١/٨)، و عنه ابن عساكر (١/٩/١٥)، و ابن عبد البر في (الإنتقاء) (ص/٧٥)، و ابن الجوزي في (مناقب الإمام أحمد) (ص/٤٩٩)..... الخ.

⁵⁴ أبو نعيم في (الحلية) (١٠٧/٩)، واهروي (١/٤٧)، وابن القيم في (إعلام الموقعين) (٣٦٣/٢)، والفلاحي (ص/١٠٤).

⁵⁵ رواه ابن أبي حاتم في (آداب الشافعي) (ص/٩٣)، وأبو القاسم السمرقندي في (الأمالي) كما في (المنتقى) لأبي حفص/المؤدب (٢٣٤/١)، وأبو نعيم في (الحلية) (١٠٦/٩)، وابن عساكر (١/١٠/١٥) بسند صحيح.

د- (كل ما قلت؛ فكان عن النبي ﷺ خلاف قولي مما يصح؛ فحديث النبي أولى، فلا تقلدني)⁵⁶، واته: (هه رچیه کم ووتبیت؛ وه له پیغه مبه ره وه ﷺ فه رموده ی صه حیح و راست هه بوو وه پیچه وانیه ی ووته که ی من بوو، ئەوا فه رموده ی پیغه مبه ر ﷺ له پیشتره، وه شوین قسه ی من مه که ون که به لگه ی له سه ر نه بوو).

ذ- (كل حديث عن النبي ﷺ فهو قولي، وإن لم تسمعه مني)⁵⁷. واته: (هه موو فه رموده یه که له پیغه مبه ره وه ﷺ هاتبیت ئەوه ووته ی منه، وه ئەگه ر له منیشتان نه بیستبیت)⁵⁸.

۴- پی شه وا (ئه حمه دی کوری حه نبه ل) ره حمه تی خوی لی بیت:

وه پی شه وا ئە حمه د ره حمه تی خوی لی بیت؛ له هه موو پی شه واکانی تر زیاتر سوننه تی کۆکردۆته وهو ده ستی پیوه گرته وه، وه وتویه تی:

أ- (لا تقلدني، ولا تقلد مالكا ولا الشافعي ولا الأوزاعي ولا الثوري، وخذ من حيث أخذوا)⁵⁹، واته: (شوین قسه ی من مه که ون که به لگه ی له سه ر نه بوو، وه شوین قسه ی هیه کام له مالک و شافعی و ئەوزاعی و ثوری مه که ون که به لگه یان له سه ر نیه، وه لهو شوینانه وه وه ر بگرن که ئەوان لیاننه وه وه ر گرتوه).

وفي رواية: (لا تقلد دينك أحداً من هؤلاء، ما جاء عن النبي ﷺ وأصحابه فخذ به، ثم التابعين بعد الرجل فيه محير)، وه له رپوايه تیکی تردا: (له دینه که تدا لاسایی هیه یه کی که له مانه مه که وه، هه ر شتیک له پیغه مبه ری خوا ﷺ و هاوه لانی ره زای خویان لی بیت هاتبوو، ئەوا وه ری بگه ر، پاشان له تابعیه کان، دوی ئەوه پیاو ئازاده له وه رگرتن و وه ر نه گرتنی ووته ی که سانی تر).

وقال مرة: (الإتباع أن يتبع الرجل ما جاء عن النبي ﷺ وعن أصحابه، ثم هو من بعد التابعين محير)⁶⁰. وه جارێکیان ووتی: (شوین که وتن ئەوه یه که پیاو شوین ئەوه بکه ویت که له پیغه مبه ر ﷺ و هاوه لانیه وه ره زای خویان لی بیت هاتوو، پاشان له دوی ئەوانه ی دوی هاوه لان دین موقوف ئازاده له وه رگرتن یان وه رنه گرتن له که سانی تر).

ب- (رأي الأوزاعي، ورأي مالك، ورأي أبي حنيفة كله رأي، وهو عندي سواء، وإنما الحجة في الآثار)⁶¹. واته: (رایی ئەوزاعی و رایی مالک و رایی ئەبو حه نیفه هه موویان راو بوچونن، وه هه موویان لای من وه که یه کن و یه کسانن، وه به راستی ئەوه ی بکریت به به لگه ته نه ا فه رموده یه).

ت- (من ردَّ حديث رسول الله ﷺ؛ فهو على شفا هلكة)⁶²، واته: (هه ر که سیک فه رموده ی پیغه مبه ری خوا ﷺ ره ت بکاته وه؛ ئەوه به راستی له ناوچونی زۆر نزیکه).

⁵⁶ ابن أبي حاتم (ص/۹۳)، وابو نعيم وابن عساكر (۲/۹/۱۵) بسند صحيح.

⁵⁷ ابن أبي حاتم (۹۳ - ۹۴).

⁵⁸ وه پی شه وا شافعی ره حمه تی خوی لی بیت له ووته یه کی تریدا ده لیت: (كل مسألة تكلمت فيها بخلاف السنة؛ فأنا راجع عنها في حياتي وبعد مماتي)، واته: (هه ر بابیه تی که قسه م تیدا کردبیت و پیچه وانیه ی سوننه ت بیت ئەوا من لی پی شیمانم له ژیانم و له دوی مردنم)، وه هه روه ها (الربيع بن سليمان) ده لیت: رپوژیکیان پی شه وا شافعی فه رموده یه کی گێرایه وه، پیاو یکیش پیتی ووت: ئایا ئەم فه رموده یه وه رده گریت ئەی ئەبو عبدالله؟ ئەویش ووتی: (متی ما رويت عن رسول الله ﷺ حديثاً صحيحاً فلم آخذ به؛ فأشهدكم أن عقلي قد ذهب).

⁵⁹ الفلاني (۱۱۳)، وابن القيم في (الإعلام) (۳۰۲/۲).

⁶⁰ أبو داود في (مسائل الإمام أحمد) (ص/۲۷۶ و ۲۷۷).

⁶¹ ابن عبد البر في (الجامع) (۱۴۹/۲).

⁶² ابن الجوزي (ص/۱۸۲).

ئه وهیه ووتهی پیشه وایان په زای خویان لی بیت له فرمان کردنیان به دهست گرتن به فرموده وه، وه نه هی کردنیان له لاسایی کردنه وایان به بی چاو پوژشنی و سهیر نه کردنی به لگه کانیان، وه ئه وه له کاتیکدا که ئه م ووتانه ئه وه نده پروون وناشکران به شیوهیه که هیچ مشیت و مرو دمه تهقی و لیکنده وهیه کی پوچهل و نادروست هه لنگرن، وه به پیی ئه م ووتانه ش؛ ئه گهر هه ر که سیک دهست بگریت به هه موو ئه و فرموده راست و دروستانهی که له سوننه تدا جیگرو سه لمینراون، ئه گهر پیچه وانه ش بن له گهل هه ندی له ووته کانی ئه م پیشه واهه به پیزو پایه به رزانه، ئه وه پیچه وانه ی پراو بوچونی مه زه بی ئه وان نابیت، وه ده رچونیش نیه له ریگه و ریباری ئه وان، به لکو ئه و که سه شوین هه موویان که وتوو، وه دهستی گرتوو به پتهی به هیزو پتهوی ئیسلامه تیه وه که هیچ کات پچرانی بو نیه، به لام ئه و که سه به و شیوهیه نیه که واز له سوننه تیکی جیگرو سه لمینراو ده هیئت ته نها له بهر ئه وه ی پیچه وانه ی ووته ی ئه وانه، به لکو ئه و که سه به هو ی ئه وه وه سه ریچی ئه وانی کردوو، وه پیچه وانه ی ووته به نرخه کانی ئه وانی کردوو که پیشتر هیئران هه و باس کران، وه خوی گهره ش ده فرمویت: ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا

سَلِيمًا﴾^{٦٣}، واته: (خوی په روه ردگار سوین به نه فسی پیزوی خوی ده خوات که به راستی ئه وانه ئیمان ناهین هه تا ئه و کاته ی که تو ده که ن هه که م و دادوهر له هه موو ئه و نا کوکیانه ی که ده که ویتته نیوانیانه وه، وه ئه مه ش به ته نها به س نیه هه تا ئه و کاته ی که نار هه تی و ته نگه به ریه که له دلایندا دوور ده خه نه وه، به س نیه تا ئه و کاته ی که به و په ری دل فراوانیه وه خویان ته سلیمی ئه و حوکمه ده که ن و به ته وای پیی رازی ده بن)، وه هه روه ها ده فرمویت: ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾^{٦٤}، واته: (با بترسن ئه وانه ی که بی فرمانی فرمانه کانی پیغه مبه ر ﷺ ده که ن به وه ی که توشی فیتنه و شیرک بن یان توشی به لاو سزاو عه زابیکی توندو به ئیش بین له پوژی دوا ییدا)^{٦٥}.

⁶³ النساء: ٦٥

⁶⁴ النور: ٦٣، پیشه واهه ابن کپیر له ته فسیری ئه م ئایه ته دا ده فرمویت: (فلیحذر الذین یخالفون عن امره) واته: له فرمانی پیغه مبه ر، که ئه ویش ریگا و مه نه ه و ریبارو شه ریه ته که یه تی، وه هه موو کرده وه ووته کان به کرده وه ووته کانی پیغه مبه ر بیوه، ئه وه ی که وه که ئه و وابوو گپرایه و قه بوله، وه ئه وه ش که پیچه وانه ی ئه و بوو ئه وه په ت ده کریته وه به سه ر ئه و که سه ی که ئه و ووته یی ووتوو کاره که ی ئه نجام داوه، جا ئه و که سه هه ر که سیک بیت. (عمدة التفسیر، ج ٢ ص ٦٠٠).

⁶⁵ بروهانه صفة صلاة النبي ص ٤١-٤٩.

بەشی یه کهم

بەشی یه کهم

حوکمی ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر صلی الله علیه وسلم

بەشی دووهم

سه ره تای ده رکه وتن و داهینانی ئاههنگ گێران و مه ولود
خویندنه وه

بەشی سییه م

پهت کردنه وه ی ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه له کومه لیك
پوه وه

بەشی چواره م

ئه و زیاده په ویانه ی که له ئاههنگ گێران و مه ولود
خویندنه وه دا ده کرین

به شی به که م

حوکمی ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ

یه کێ لهو بیدعانه ی که بلاو بوته وه له ناو کۆمه لگای ئیسلامیداو به تایبه تیش له رۆژانی مانگی ره بیعی یه که مدا، بیدعه ی یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ (المولد النبوي) یه، ئه گه ر چی که مێک له زانایان به شتیکی باشیان زانیوه ^{٦٦}، به لام له ولاره زۆربه ی زانایان و شاره زایان له زانستی شه رعیدا (الراسخون فی العلم) باسی داهینراویه تی ئاههنگ گێران به بۆنه ی یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ (الاحتفال بالمولد النبوي) یان کردووه و وتوویانه بیدعه یه، وه لای ئیمه بوته کیشه یه ک (التنازع)، وه له سه ره تادا باسیشمان کرد که پێویسته له کاتی کیشه و ناکوکیدا بگه رپینه وه بۆ سه رچاوه سه ره که یه کانی شه رع، که ئه ویش گێرانه وه یه تی بۆ لای قورئانی پیرۆز و سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ری خوا ﷺ، وه کاتیکیش گه رپینه وه بۆ لای کتابه که ی خوا ی گه وره هیه ئه صل و بنچینه یه کمان ده ست نه که وت که پشتی پێ ببه ستریت، وه به له دوا دا چون و لیکۆلینه وه ش له سیره و ژیا نی پیغه مبه ر ﷺ، ده رکه وت که هیه به لگه یه ک نیه که وا پیغه مبه ر ﷺ فه رمانی کردبیت به ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی، یان خۆی به بۆنه ی له دایک بوونی وه ئاههنگی گێرابیت، یان یه کێک ئاههنگی گێرابیت به بۆنه ی له دایک بوونی وه له سه رده می پیغه مبه ر ﷺ و ئه ویش ئیقراری له سه ر کردبیت و لێی بی دهنگ بوویت، له گه ل ئه وه شدا پیغه مبه ر ﷺ (٦٣) سال له ناویاندا ژیاوه، وه خه لکیکی زۆر باوه ریان پێ هیناوه وه له هه موو خه لکی زیاتر خۆشه وستی و ریزو به گه وره دانانیا ن هه بووه بۆ پیغه مبه ر ﷺ، وه زیاتریش له مه به ست و داواکاریه کانی خوا پیغه مبه ر ﷺ گه یشتوون له ئیمه، وه گیانی خویان ده به خشی له پینا و پیغه مبه ر ﷺ و ئاینه که یدا، وه سور بوون

⁶⁶ مه رج نیه هه ر شتی که زانایه ک یان چه ند زانایه ک به باشیا ن زانی و پێیا ن باش بوو ئه وه باش بیت و دروست بیت له شه رعدا، به تایبه ت ئه گه ر هیه به لگه یه کیا ن پێ نه بوو یان فه توایه کی ته ره بوو نزیکتر بوو له قورئان و سوننه ت، چونکه زانایان په حمه تی خویان لێ بیت پازی نابن به وه ی که هه رچه کیا ن ووتبوو لێیا ن وه ربگیریت به تایبه ت ئه گه ر فه تواکه یان یان ووته که یان پێچه وانه ی سوننه ت بوو، وه ک دواتر باسی ده که بن انشاء الله.

له سهر شوین که وتنی سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ له هه موو هه لئس و که وتیکی گه و ره و بچوکیاندا، وه سوننه تی پیغه مبه ریان ﷺ بۆ ئیمه گواستۆته وه به بی زیادو که م، له بچوکتین عیبادته وه تا گه و ره ترین عیبادته، بۆیه ناتوانین بلین: له سهرده می پیغه مبه ر ﷺ ناھهنگی له دایک بوونی بۆ گێردراوه به لام بۆ ئیمه نه گوازاراوه ته وه و نه گه یشتوو به ئیمه، له کاتی کدا هیچ سوننه تی ک نه ماوه ئیلا به ئیمه گه یشتوو له ریگه ی هاوه له به ریزه کانی وه ﷺ.

ئینجا با سه یری باشتیرین سهرده م بکه ین له دوا ی پیغه مبه ر ﷺ، که خۆشه ویست ترین خه لک بوون له لای پیغه مبه ر ﷺ، که ئه وانیش هاوه له به ریزه کانی بوون ﷺ، وه هیچ به لگه یه ک نیه له وانه وه که به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ ناھهنگیان گێرابیت، نه خه لیفه و جی نشینه به ریزه کانی و نه هیچ یه کێک له هاوه لان ﷺ ئه نجامیان نه داوه، ته نانه ت شوین که وتوانیش (التابعین) له هیچ کام له سی سده پرخیرو چاکه که ئه نجامیان نه داوه.

وه هه موو ئه مانه ش که ئه نجامیان نه داوه، له به ر ئه وه بووه که ریگړیکی شه رع ی هه بووه له ئه نجام دان ی، ئه ویش ئه وه یه که: ئه مه کاری که نه خوا ی گه و ره و نه پیغه مبه ر ﷺ به شه رع یان دانه ناوه، وه یه کێک نیه له و کارانه ی که خوا ی گه و ره خۆشی ده و ی و پی ی پازی وه و هۆکاری کیش نیه بۆ نزیک بونه وه له په ره ردگار، به لکو بیدعه یه که و داهینراوه، وه باشتیرین که س که پیغه مبه ری خوا یه ﷺ ئه نجامی نه داوه، وه جگه له ویش نه هاوه لان ﷺ وه نه زانایانی پیشین و سه ده ی یه که می ئیسلام نه سهر مه زه به کانی چوار مه زه به که ئه نجامیان نه داوه، وه ئه مه به لگه یه کی گه و ره و بنچینه یه کی بر و ا پی کراوه بۆ هه ر که سی ک که خوا ی گه و ره دلی والا کرد بیت ته وه و به شوین به لگه دا بگه ریت.

وه له وه ی که تی په ری و باس مان کرد بۆمان ده رکه وت که هیچ کام له هاوه لان و سه ده ی یه که م و دووه م و سییه م، که باشتیرین سه ده ن ئه نجامیان نه داوه، له کاتی کدا باشتیرین سه ده و سهرده م بون، وه ک پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمو یت: (خیر الناس قرنی، ثم الذین یلونه م، ثم الذین یلونه م)^{٦٧}، واته: (باشتیرین خه لک خه لکی سهرده می منن، پاشان ئه وانه ی دوا ی ئه وان دین، پاشان ئه وانه ی دوا ی ئه وان دین).

⁶⁷ رواه مسلم (٢٥٣٣)، وأخرجه أحمد (٣٥٩٤) و (٤١٣٠) و (٤١٧٣) و (٤٢١٧)، والبخاري (٢٦٥٢) وأطرافه في (٣٦٥١) و (٦٤٢٩) و (٦٦٥٨).

بهشی دووهم

سه ره تای ده رکه وتن و داهینانی ناههنگ گپران و مه ولود خویندنه وه

تا ئه و سێ سه ده یه ی که باسما ن کرد ئه م ناههنگه سه ری هه ل نه دا، ئینجا دوا ی ئه و سێ سه ده و له سه ده ی چواره می کۆچیدا بیدعه ی ناههنگ گپران له لایه ن (بنی عبید القدا ح) که ناسرا ون به (فاطمیه کان) و شیعه بوون داهینرا، ئه مه له کاتی دا خوا ی گه وره ده فه رمو ی: ﴿الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾^{٦٨}، واته: (ئه مرۆ دینه که م بۆ ته واو کردن)، وه پیغه مبه ریش ﷺ ده فه رمو ی: (انه لم یکن نبی قبلی الا کان حقاً علیه ان یدل أمته علی خیر ما یعلمه لهم)^{٦٩}، واته: (هیچ پیغه مبه رێک نه بوه له پیش من، ئیلا له سه ری بووه که ئوممه ته که ی ئاگادار بکاته وه له هه موو خیرو چاکه یه ک له وه ی که ده ی زانی بۆیان).

وه ئه مانه واته (فاطمیه کان) هیچ په یوه ندیه کیان به (فاطمه) ی کچی پیغه مبه ره وه ﷺ نیه و نه بووه وه ک هه ندیک که س وا گومان ده بن، به لکو له نه وه ی ئیسماعیلیه زه ندیقیه کان بوون و بانگه شه ی ئه وه یان ده کرد که له نه وه و وه چه ی پیغه مبه رن ﷺ، به لام حاشا له وه ی که ئه وان نه وه ی پیغه مبه ر ﷺ بن، به لکو له نه وه و وه چه ی (عبدالله ی کوپی مه یمونی قوداحه ی یه هودی) بوون، ته نانه ت وایان له میصریه کان ده کرد که جنیو به (أبو بکر و عمر و عائشه) ره زای خوا یان لی بی ت بدن و قه ده غه ی نو یژی ته راو یحیشیان لی کردن، وه هه ره ها ئه مانه به در یژیالی سال خه ریکی یاد کردنه وه ی بۆنه ی له دایک بوون و بۆنه کانی تره وه بوون که چه ند هه بۆنه و یاد ی له دایک بوونیان دانا بوو بۆخویان.

وه ک (تقی الدین احمد بن علی بن عبدالقادر بن محمد) ناسراو به (المقریزی^{٧٠}) له کتییی (المواعظ والإعتبار بذكر الخطط والآثار) جو زئی یه که م لاپه ره (٤٩٠) دا ده لئیت: (خه لیفه کانی (فاطمیه کان) به در یژیالی سال له یاد کردنه وه ی جه ژن و بۆنه و یاده کانیاندا بوون، ئه وانیش یاد کردنه وه ی سه ری سال و پۆژی عاشورا و له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ و له دایک بوونی علی کوپی ئه بو طالب ره زای خوا ی لی بی ت و وه له دایک بوونی (حسن و حسین) ره زای

⁶⁸ (المائدة/٣)

⁶⁹ رواه مسلم (١٨٤٤) واخرجه أحمد (٦٥١٣)، وأبو داود (٤٢٤٨)، والنسائي في المجتبى (٤٢٠٢) وفي الكبرى (٤٧٨١/٤)، وابن ماجه (٣٩٥٦).

⁷⁰ ئه م زانا پایه به رزه له سالی (٧٦٦) ی کۆچی له میصر له دایک بووه، وه زۆر به دوا ی زانستی شه رعیدا گه راوه و چه ند هه زانا ی بینیه و وانه ی شه رع ی له لا خویندوون، که کۆی ئه و زانایانه ی وانه ی لا خویندوون ده گاته زیاتر له (٦٠٠) زانا، وه چه ندین کتیب و نوسراوی هه یه، تا له کاتی عه صری پۆژی پینج شه مه و له (١٦/رمضان/٨٤٥) ی کۆچی له میصر کۆچی دوا یی ده کات.

خوایان لی بیّت و وه یادی له دایک بوونی (فاطمه الزهراء) په زای خوی لی بیّت، وه له دایک بوونی ئه و خهلیفه یه ی که ئه و کات له دهسه لات دا بوو، وه ههروه ها شهوی یه که می مانگی په جه ب و سه ره تاو ناوه راستی مانگی شه عبان وهتد) ^{٧١}.

وه لی ره دا په سیاریک دیته ئاراهه ئه ویش ئه وه یه: بۆچی (أبو بکر و عمر و عثمان) په زای خوایان لی بیّت پشت گوئ خزان و بۆ له دایک بوونی ئه وانیش ئاههنگیان نه ده گێراو مه ولودیان نه ده خویندنه وه؟! ئایا ئه وان هاوه لی پیغه مبه ر ﷺ نه بوون؟! یان خهلیفه و جینشین ی ئه و نه بوون؟! له وه لامی ئه وه دا (عبدالرحمن عبدالخالق ^{٧٢}) له بابه تی که دا به ناوی (حقیقه الاحتفال بالمولد النبوي) دا ده لیت: (به کورتی ئه وان ه ی بیده ی مه ولود خویندنه وه و ئاههنگ گێران یان به بۆنه ی یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ داهیناوه، بۆ به گه وه ره دانانی پیغه مبه ر ﷺ دایان نه هیناوه وه ک بانگه شه ی بۆ ده که ن، به لکو بۆ به گه وه ره دانانی خویان و شوین که وتنی هه واو ئاره زوی خویان دایان هیناوه) ^{٧٣}.

وه له و ئاههنگ گێرانانه و به تایبهت ئاههنگ گێران بۆ له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ به رده وام بوون تا وای لی هات خه لکی چاوه ری بون که سالی تازه بیته وه و دووباره ئاههنگ بگێرنه وه، وه سالان پۆیشتن و خه لکی زیاتر تی که ل به و بیده یه ده بوون، وه تا وای لی هات ببوو به عه قیده و بیرو باوه ری خه لک، وه پیره کان له سه ری مردن و هه ر به رده وام بوون، وه بچو که کانیش گه وه ره بوون تیا داو پاشان کو تای ی به ده ول ته ی (فاطمیه کان) هات، به لام ئاههنگ گێران به م بۆنه یه وه هه ر به رده وام بوو.

وه یه که م که سیش که له کوردستان ئه نجامی داوه، وه ک میژوو نوسان (ابن الکثیر و ابن الخلکان) و جگه له وانیش باسیان کردوه و ئاماژه یان بۆ داوه، ئه وه یه که ده لیت: (یه که م که س که له دوا ی (فاطمیه کان) ئه نجامیدا سولتان (مظفر الدین أبو سعید الکوکبوری) یه که پاشای هه ولیر (اربیل) بووه له کو تای ی سه ده ی شه ش یان سه ره تای سه ده ی هه وته می کو چیدا).

وه دیسان هه ری که له شیخ (محمد بخت المطيعي) و شیخ (علي محفوظ) هاو دهنگ و کوکن له سه ر ئه وه ی که سولتان (مظفر أبو سعید) یه که م که س بووه که له شاری هه ولیر (اربیل) مه ولود خویندنه وه ی بۆ له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ داهیناوه له سه ده ی هه وته می کو چیدا له دوا ی فاطمیه کان ^{٧٤}.

⁷¹ (المواعظ والإعتبار بذكر الخطط والآثار) (١/٤٩٠) وه ههروه ها (أبو العباس أحمد بن علي القلقشندي) له (صبح الأعشى في صناعة الإنشاء) دا به هه مان شیوه هیناویه تی.

⁷² ئه م پیاوه له سه ره تا دا له سه ر سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ بوو، به لام له م دوا ییانه که وته داوی حزبیایه تی وه تووشی لادان بوو له م مه نه جه پیرۆزه.

⁷³ حقیقه الاحتفال بالمولد النبوي لـ (عبدالرحمن بن عبدالخالق).

⁷⁴ بروهانه: أحسن الكلام (ص/٥٢) حمد بخت المطيعي، والإبداع في مضار الابتداع لعلي محفوظ (ص/١٢٦).

به‌شی سییه‌م

په‌ت کردنه‌وه‌ی ئاهه‌نگ گێران و مه‌ولود خویندنه‌وه‌ له‌ کۆمه‌لیک پوه‌وه‌وه

شیخ (صالح بن فوزان الفوزان^{٧٥}) ده‌لێت: ئاهه‌نگ گێران به‌بۆنه‌ی له‌ دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ دروست نیه‌و په‌ت ده‌کرێته‌وه‌ له‌ کۆمه‌لیک پوه‌وه‌وه‌؛ له‌وانه‌:

یه‌که‌م: ئەم ئاهه‌نگ گێران و مه‌ولود خویندنه‌وه‌یه‌ نه‌ له‌ سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و نه‌ له‌ سوننه‌تی خه‌لیفه‌ به‌پێژه‌کانی نین، که‌وابوو بیدعه‌یه‌و پێگه‌ پێ نه‌دراوه‌، چونکه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموێت: (علیکم بسنتي وسنة الخلفاء الراشدين المهديين من بعدي، تمسكوا بها وعضوا عليها بالنواجذ، وإياکم ومحدثات الأمور، فإن کل محدثة بدعة، وکل بدعة ضلالة)^{٧٦}، واته‌: (ده‌ست بگرن به‌ سوننه‌تی من و سوننه‌تی خه‌لیفه‌ پێنومایی کراوو هیدایه‌ت دراوه‌کانی دوا‌ی من، ده‌ستی پێوه‌ بگرن و به‌ خه‌یكانتان بیان گرن، وه‌ وریا بن و خۆتان بپاریزن له‌ شته‌ نوێیه‌کان، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هه‌موو شته‌ نوێیه‌کان داهێنراون، وه‌ هه‌موو داهێنراویکیش گومراییه‌)^{٧٧}.

⁷⁵ ناوی (صالح بن فوزان بن عبدالله آل فوزان) ه، له‌ سالی (١٣٥٤)ی کۆچی له‌ دایک بووه‌، له‌ سالی (١٣٨١) کۆلیژی شه‌ریعه‌ی له‌ شاری ریاض ته‌واو کردووه‌، وه‌ هه‌لگری بیوانامه‌ی (ماجستیر) و (دکتۆرا)یه‌ له‌ زانستی فیه‌قه‌دا.
وه‌ له‌ سالی (١٤٠٧)ی کۆچی کراوه‌ به‌ ئەندامی ده‌سته‌ی گه‌وره‌ زانایان، وه‌ له‌ سالی (١٤١١) کراوه‌ به‌ ئەندامی لیژنه‌ی به‌رده‌وامی لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی و فه‌توا، وه‌ هه‌روه‌ها سه‌رپرستی چهنده‌ها نامه‌ی ماجستیر و دکتۆرای کردووه‌و چهنده‌ها قوتابی له‌به‌ر ده‌ستی ئه‌ودا زانستی شه‌ریع‌یان خویندووه‌و سوودیان له‌ زانسته‌که‌ی ئه‌و وه‌رگرتووه‌.

وه‌ هه‌روه‌ها له‌لای چهنده‌ها زانای گه‌وره‌ وانه‌ی خویندووه‌، له‌سه‌روو هه‌موویانه‌وه‌ زانای پایه‌به‌رز شیخ عبدالعزیز بن باز په‌حمه‌تی خوای لی‌ بیت، وه‌ خاوه‌نی زیاتره‌ (٢٢) موجه‌له‌دو چهنده‌ها کتیب و بلاوکراوه‌و نامیلکه‌ی تهره‌.
خوای گه‌وره‌ ببپاریزێت و ته‌مه‌نی درێژ بکات بۆ زیاتره‌ خزمه‌ت کردنی قورئانی پیرۆزو سوننه‌تی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ر ﷺ.

⁷⁶ أخرجه أحمد: ١٢٦/٤، والترمذي رقم/٢٦٧٦

⁷⁷ وه‌ شیخ عبدالحسن العباد ده‌رباره‌ی بڕگه‌ی کۆتایی ئەم فه‌رموده‌یه‌ ده‌لێت: (به‌راستی تیگه‌یشتنی راست له‌ فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ: (وکل بدعة ضلالة) ئه‌وه‌یه‌ که‌ ئەم ووته‌یه‌ له‌سه‌ر گشتی خۆی به‌یئرێته‌وه‌، وه‌ هه‌روه‌ها هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی که‌ له‌ دینی خوای گه‌وره‌دا داهێنراون بیدعه‌نه‌، وه‌ په‌ت ده‌کرێته‌وه‌ به‌سه‌ر ئه‌و که‌سه‌ی که‌ هێناونی ناو دینه‌وه‌) کتب ورسائل عبدالحسن بن حمد العباد البدر، مجلد السابع، (ص/٤٥٨).

وه ناههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ داهێنراویکه و فاطمیه کان دایان هیناوه له دوا ی سی سده پیرۆزه که بۆ ناشیرین کردنی دینی موسلمانان، وه هه ر که سیکیش کاریک ئه نجام بدات و مه به سستی پی نزیک بوونه وه بی ت له خوا ی گه وه ره، وه پیغه مبه ریش ﷺ ئه نجامی نه دابیت و خه لیفه کانیش له دوا ی ئه و نه یان کردی ت؛ ئه وه به و کاره ی که ئه نجامی ده دات، پیغه مبه ر ﷺ تاوانبار ده کات به وه ی که دینه که ی به ته وا وه تی بۆ خه لک پوون نه کردۆ ته وه، وه له هه مان کاتدا به درۆ زانی نی ئایه تی خوا ی په روه ردگا ره که ده فه رموی ت: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾^{٧٨}، چونکه زیاده یه کی خستۆ ته ناو دین و پی وایه و واش گو مان ده بات که کاره که ی له دیندا یه، ئه مه له کاتی کدا پیغه مبه ر ﷺ ئه نجامی نه دا وه به ریه لی ی.

دووهم: ناههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ خو چواندنه به گا وره کان؛ له به ر ئه وه ی ئه وان ناههنگ ده گێرن به بۆنه ی له دایک بوونی عیسی علیه السلام، وه خو چواندن به وانیش زۆر به توندی حه رام کرا وه، وه له فه رموده ی پیرۆزی پیغه مبه ر ﷺ دا ها تو وه که نه ی کردو وه له خو چواندن به کافران، وه فه رمان کرا وه به پیچه وانه کردنی ئه وان، وه ک پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: (من تشبه بقوم فهو منهم)^{٧٩} وه فه رمویه تی: (خالقوا المشركين)^{٨٠}.

سییه م: به راستی ناههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ له گه ل ئه وه ی بیدعه یه و خو چواندنه به گا وره کان — له کاتی کدا ئه نجام دانی هه ردوو جو ره که ش حه رامه —، هۆکار ی کیشه بۆ زیاده په وی و تی په راندن له به گه وه ر ده نانی پیغه مبه ر ﷺ تا ده گاته ئه و را ده یه ی که لی ده پارینه وه و داوا ی کۆمه ک و یارمه تی و به فریا که وتنی لی ده که ن جگه له خوا ی گه وه ره، وه قه سیده و هۆنرا وه ی شیرکی تی دا ده خوینریت ته وه، وه ک قه صیده ی (البردة)^{٨١} و جگه له ویش. وه پیغه مبه ریش ﷺ نه ی کردو وه له زیاده په وی کردن له مه دح کردن و باس کردنی دا، وه ک ده فه رموی: (لا تطروني كما اطرت النصارى ابن مريم، فانما انا عبد، فقولوا عبدالله ورسوله)^{٨٢}، واته: (زیاده په وی مه که ن له مه دح کردنی مندا وه ک چۆن گا وره کان زیاده په ویان کرد له کوپی مه ریه م سه لامی خوا ی لی بی ت له به گه وه ر ده نانی و مه دح کردنی دا هتا گه یشته را ده یه ک که جگه له خوا ی گه وه ره ده یان په رست؛ به لکو من به نده ی خوا مه و بلین: به نده و نیردراوی خوا یه).

وه خوا ی گه وره ش نه ی لی کردن له و زیاده په ویه یان و فه رموی: ﴿يَتَأْهَلُ الْكَتَبِ لَا تَعْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ

⁷⁸ المائدة/٣

⁷⁹ صحيح أخرجه امام احمد في مسنده (٢/٥٠/٩٢) وأبو داود في سننه (٤٠٣١).

⁸⁰ (صحيح) انظر حديث رقم: ٣٢٠٩ في صحيح الجامع

⁸¹ (البردة) قه سیده یه کی (شيعر) عه ره بیه که پریه تی له باب ته پی وچ و خو رافه و شیرک که له و جو ره ناههنگانه دا ده خوینریت ته وه، وه لای خو شمان و به زمانی کوردی هۆنرا وه یه کی زۆر نو سرا وه له و ناههنگ و مه ولود خویندنه وانه دا ده خوینریت ته وه که زۆریه ی هه ره زۆریان هه مان شیوه یه و شیرک و خو رافه یه کی زۆری تی دا یه و به گو یی خه لکی دا ده دریت بی ئه وه ی بیر له و زیاده په ویانه بکری ته وه که تیایاندا هیه.

⁸² أخرجه البخاري رقم(٣٤٤٥)، ومسلم (١٦٩١) وأخرجه مالك في (موطنه) في الحدود (١٥٥٨)، وأحمد (٣٩١)، وأبو داود (٤٤١٨)، والترمذي (١٤٣٢)، وابن ماجه (٢٥٥٣)، وغيرهم.

وَرُوحٌ مِّنْهُ ^{٨٣}، واته: (ئهی خاوهن کتێبه کان -مه به ست گاوره کانه- زیاده رهوی مه کهن له ئاینه که تانداو وه ده رباره ی خوای گه وره هیچ مه لێن ته نها ئه وه نه بیته که حق و راسته، وه به راستی عیسای کوپی مه ریه م نێردراوی خوایه و به که لیمه ی خوداو به فه رمانی (کن) دراوه به دایکی، واته خودا فه رمویه تی (ببه) ئه ویش بووه). وه پیغه مبه ریش ﷺ نه می کردوه له زیاده رهوی کردن، نه وه ک تووشی ئه و به لّاو نا په حه تیانه ببین که ئه وان تووشی هاتون، وه ک ده فه رمویت: (ایاکم والغلو؛ فإِذَا أَهْلَكَ مِنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْغُلُو) ^{٨٤} واته: (وریا بن و خۆتان بیاریزن له زیاده رهوی کردندا؛ چونکه به راستی قه ومه کانی پێش ئیوه به هۆی زیاده رهوی کردنه وه به هیلاک چوون).

چواره م: زیندوو کردنه وه ی بیدعه ی ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ ده رگا ده کاته وه بۆ بیدعه ی ترو خۆ خه ریک کردن و گرفتار بوون پێیان وه جگه له سوننه ته کانی پیغه مبه ر ﷺ بۆیه ده بینی بیدعه چیه کان زۆر گورج و گۆلن له زیندوو کردنه وه ی بیدعه و بۆ توانا و ته مه لّان له سوننه ته کان و رقیان له وه که سانه یه که شوین سوننه ته کان ده که ون و جۆ به جێیان ده کهن، تا ده گاته ئه و ئاسته ی که دینه که یان هه مووی ده بیته یادو یاده وه ری و بیدعه و مه ولود کردن، وه دابه ش بوون به سه ر چه ند گروپ و کۆمه لێکداو هه ر یه کێکیان یاد ی له دایک بوونی پێشه واکه یان ده که نه وه، وه ک یاد کردنه وه ی البدوی و ابن عربی و الدسوقي و الشاذلي، به و شیوه یه له ئاههنگی یاد ی له دایک بوونی یه کێک نابنه وه به له دایک بوونی یه کێکی تر وه خه ریکن ^{٨٥}.

که واته مادام ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ هیچ بنچینه یه کی شه رع ی له سه ر نه بوو، ئه و پێش که وتنه له سه ر قورئان و سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ، وه ک خوای گه وره ده فه رمووی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ ^{٨٦}، ابن عباس ره زای خوای لی بیته ده رباره ی ئه م ئایه ته ده فه رمویت: (لا تقولوا خلاف الكتاب والسنة) ^{٨٧}، واته: (شتیک مه لێن که پێچه وانه ی قورئان و سوننه ت بیته)، وه هه روه ها شیخ عبدالرحمن السعدي په حمه تی خوای لی بیته له ته فسیری ئه م ئایه ته دا ده لیت: (وه له وه دا پێگری و نه هیه کی توند کراوه له سه ر پێش خستنی و ته ی هه ر که سی که به سه ر و ته ی پیغه مبه ر ﷺ، وه هه ر کاتیک سوننه تیکی پیغه مبه ر هه بوو ئه و شوین که وتنی پێویسته، وه ده بیته پێش و ته ی هه موو که سی که بخریت، جا ئه و که سه هه ر که سی که بیته) ^{٨٨}.

وه له (ابن مسعود) وه رضی الله عنه هاتوه که فه رمویه تی: (اتبعوا ولا تبدعوا فقد کفیتم) ^{٨٩}، واته: (شوین قورئان و سوننه ت بکه ون و بیدعه مه کهن، چونکه سوننه تتان به سه)، وه شیخ (عبدالله بن عبدالرحمن الجبرین) له شه رحی ئه م وته یه دا ده لیت: (اتبعوا ولا تبدعوا) واته: شوین ها وه لانی پیغه مبه ر ﷺ بکه ون و په ی ره وی رێبازی ئه وان بکه ن، وه هیچ شتیک له دیندا دامه هینن و زیاده مه کهن که خوای گه وره رێگه ی پێ نه داوه و شتیکیش مه کهن به شه رع مادام له

83 النساء: ١٧١

84 أخرجه النسائي ٢٦٨/٥ وصححه الألباني في صحيح سنن النسائي رقم ٢٨٦٣

85 حقوق النبي ﷺ بين الإجلال والإحلال ص (١٤١-١٤٢).

86 (الحجرات/١)

87 عمدة التفسير (ج ٣ ص ٣١٢)

88 تيسير الكريم الرحمن (ص ٩٤٣)

89 رواه الطبراني في الكبير (٨٧٠) و ذكره الهيثمي في مجمع الزوائد (١٨/١) و قال: رجاله رجال الصحيح.

شهر عدا نه هاتوو، وه ههروه ها وهك ئه وه كه سانه مه بن كه خواى گه وره ده باره یان ده فه رمویت: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾^{٩٠}، چونكه به راستی خواى گه وره دینه كه ی ته واو كردوو ه له سه ر زمانى پیغه مبه ره كه ی ﷺ، بۆیه پیو یست به ه یچ بیده یه ك ناكات كه زیاد بكریت بۆ ئه و شه ر یعه ته، و (فقد كفیتم) واته: ئه وانه ی پیش خۆتان (هاوه لآن په زای خویان لى بیّت) به سن كه ئه م شه ر یعه ته یان هه لگرتوو وه و پوونیا ن کردو ته وه بۆمان)^{٩١}.

وه هه ر (ابن مسعود) په زای خواى لى بیّت له وته یه كى تریدا ده فه رمویت: (مَنْ كَانَ مُسْتَنًا فَلَيْسَتْ بِنَاصِيَةٍ) واته: (هه ر كه سیك ده یه ویت به ر یبازیكدا بروت ئه وا با شوین ئه وانه بكه ویت كه مردوون واته: هاوه لآن په زای خویان لى بیّت).

وه ههروه ها پیشه وا (الأوزاعي)^{٩٢} په حمه تی خواى لى بیّت ده لیت: (عليك بأثار من سلف وإن رفضك الناس، وإياك وآراء الرجال وإن زخرفوه لك بالقول)^{٩٣}، واته: (پێگه و ئاسه واری پیشین بگه ر، ئه گه ر خه لكیش تۆیا ن نه و یست و لیت دوور كه و تنه وه به هۆى ئه وه وه، وه دوور بكه وه له پراو بۆچونی خه لكی، ئه گه ر به وته ی جوان و بر یقه داریش بۆیا ن پازاندیته وه).

وه ده ست گرتنی ش به شوینه وارو ر یبازی پیشین، ده ست گرتنه به قور ئان و سوننه ته وه، چونكه ئه وان ده ستیا ن به و دوانه وه گرتبوو، وه شتی بى به لگه و ده لیلیان وه نه ده گرت، وه گومانیشی تیدا نیه كه (پراو بۆچون) زۆربه ی كات بریتیه له قسه ی بى به لگه و ده لیل، وهك شیخ (عبدالله بن عبد الرحمن الجبرین) له شه رحی ئه م وته یه دا ده لیت: (وشه ی (الآراء) كۆ (جمع) ی وشه ی (رأى) یه، وه قسه یه كیش به لگه ی له سه ر نه بیّت پیى ده وتریت: (رأى) واته: (پراو بۆچوون)، وه ئه و قسانه ن كه هه ندی له خه لكی ده یان كه ن به بیرو بۆچون و فكری خۆیا ن و ئه و جو ره بیر كرده وه و تیروانینانه ی كه خۆیا ن هه یانه و ه یچ به لگه یه كى له سه ر نیه، وه پیو یسته خۆمان له و جو ره كه سانه بپاریزین و لییا ن دوور بكه وینه وه)^{٩٤}.

وه ههروه ها پیشه وای ئه هلی سوننه و جه ماعه له سه ر ده می خۆیدا، پیشه وا (البرهاري)^{٩٥} په حمه تی خواى لى بیّت له كتیبی (شرح السنة) دا ده لیت: (واعلم -رحمك الله- انّ الدين إنما جاء من قبل الله -تبارك وتعالى- لم يوضع على عقول الرجال و آرائهم)^{٩٦}، واته: (وه بزانه -په حمه تی خوات

^{٩٠} الشورى: ٢١

^{٩١} الإرشاد شرح لمعة الاعتقاد المهادي الى سبيل الرشاد، للشيخ عبدالله عبد الرحمن الجبرين، ص/ (١٠١ - ١٠٢).

^{٩٢} پیشه وا (أبو عمرو عبد الرحمن بن عمرو الأوزاعي) یه، له هۆزی (أوزاع)، ئیما م و پیشه وای ئه هلی شامه، له (بعلبك) له دایك بووه، وه له سالی (١٥٧) ی كۆچی له به یرو ت كۆچی دوا یی كردوو ه.

^{٩٣} هذا الأثر أورده الإمام الذهبي في (سير أعلام النبلاء) (١٢٠/٧) و رواه ابن عبد البر في جامع بيان العلم وفضله (١١٤/٢).

^{٩٤} بپروانه كتیبی: الإرشاد شرح لمعة الاعتقاد، ص/ (١١٠ - ١١١).

^{٩٥} پیشه وا (أبو أحمد الحسن بن علي بن خلف البرهاري) پیشه وای ئه هلی سوننه له سه ر ده می خۆیدا، له به غداد له دایك بووه، به لام سالی له دایك بوونی نه زانراوه، ئه م پیشه وا به پێژه زۆر بویر بووه له به رامبه ر ئه هلی بیده و شوین كه وتوانی هه واو ئاره زوو، وه شوین پێره وای ئه هلی سوننه و جه ماعه كه وتوو ه له مامه له كردن له گه لیا ندا، وه ئه م هه لویسته شی زۆر به پوونی له كتیبه نایابه كهیدا (شرح السنة) ده رده كه ویت. وه له سالی (٣٢٩) ی كۆچی، كۆچی دوا یی ده كات.

لى بيت- كه به پاستى دين ئه وهيه كه له لای خواى گه وره وه هاتووه، وه به پيى عه قل و بىرو بۆچونى پياوان دانه نراوه).

پيغه مبه ر ﷺ له چ پۆژيک له دايك بووه

ئينجا ئه وانهى ده يانه ويئت ئاههنگ بگيړن به بۆنهى له دايك بوونى پيغه مبه ر ﷺ با بزانيه له چ پۆژيکدا ئاههنگ ده گيړن؟! چونكه زانا يانى سيره و ژيانى پيغه مبه ر ﷺ پايان جياوازه له كات و پۆژى له دايك بوونى پيغه مبه ر ﷺ.

هه نديكيان ده لئين: له په مه زان له دايك بووه، وه هه نديكيان ده لئين له (۸/ رهبيعى يه كه مدا) له دايك بووه، وه هه نديك ده لئين له (۱۲/ رهبيعى يه كه مدا) له دايك بووه، وه كاتى تريش و تراوه له سه ر له دايك بوونى، كه واته ئاههنگ له چ كات و پۆژيکدا ده گيړن؟ يان ده كريئت بلئين له دايك بوونى دووباره بۆته وه^{۹۷}!

بۆيه تيكه لىبون و پا جياوازي له ديارى كردنى پۆژى له دايك بوونى، به لگه يه له سه ر ئه وهى كه ئاههنگ گيړان به بۆنهى له دايك بوونى هيج بنه مايه كى شه رعى له سه ر نيه؛ چونكه ئه گه ر هاتباو شتيكى شه رعى و هۆكارىكى نزيك بونه وه بوايه له خواى په روه رداگار، ئه و خيلاف و جياوازي نه ده بوو له نيوان زانا يانداو كاته كهى وهك جه ژنه كان ديارى ده كرا.

ئينجا ده و تريئت: ده لئين له مانگى رهبيعى يه كه م له دايك بووه، كه چى له هه مان كاتدا مردنه كه شى ﷺ هه ر له مانگى ربيعى يه كه مدا بووه، واته: له دايك بوون و مردنى پيغه مبه ر ﷺ له هه مان مانگدا بووه، خو دلخوش بونيش به له دايك بوونى له پيشتر نيه له دل گران بوون و ماته م بوون به مردنى ﷺ !!!

⁹⁶ شرح السنة، للإمام البرهاري، ص/ (۶۰).

⁹⁷ بۆ زياتر شاره زابون ده توانيت پروا نيتته البدايه والنه ايه، ابن كثير.

بهشی چواره م

ئه و زیاده رهویانه ی که له ئاههنگ گێران و مهولود خویندنه وه دا دهکرین

وه ئاههنگ گێرانیش بهو بۆنه یه وه کۆمه لێک تاوان و زیاده رهوی و خراپه ی لی ده که ویتته وهو تیا یاندا ئه نجام ده دریت، له وانه :-

أ - بهو ئاههنگ گێران ده یانه ویت له خوا نزیک ببنه وه، وه وهک له پیشتر باسمان کرد که ئه صل له عیبادت و نزیک بوونه وه له خوی گه وره وه ستاوه له سه ر به لگه و دهلیل، وه ئه مه ش ه یچ به لگه یه کی له سه ر نیه .
ب - وه ئه و مهولود خویندنه وهو ئاههنگ گێرانانه زیاده رهوی زۆری تیدا یه له سه ر مه دح کردنی پیغه مبه ر ﷺ،
وه گه یشتۆته راده یه که زۆریک له و سیف هت و توانا و ده سه لات ه ی که تایبه ته به خوی گه وره ده دریت به پیغه مبه ر ﷺ، بۆ نمونه :-

* (البوصیری) که یه کی که له وانه ی زیاده رهوی کردوه، له شعریکی دا ده لیت :-

فإن من جودك الدنيا وضررتها
ومن علومك علم اللوح والقلم

واته : (له به خشن ده یی تۆیه دنیا و هه رچی تیدا یه تی، وه له زانست و زانیاری تۆیه ئه وه ی له (لوح الحفوظ) دایه و هه رچی قه له می قه ده ر نوسیویه تی).

وه گومانی تیدا نیه ئه وه حه قی خوی گه وره یه، به لام ئه و شاعیره پیغه مبه ری ﷺ گه یاندۆته ئه و پله یه و پیی وایه که عیلم و زانیاری خوی گه وره به شی که له عیلم و زانیاری پیغه مبه ر ﷺ، چونکه (من) له زمانی عه ره بیدا یه کی که له مانا کانی بۆ (تبعیض) ه، به واتای عیلم و زانیاری (لوح الحفوظ) به شی که له عیلم و زانیاری تۆ ئه ی پیغه مبه ر ﷺ، وه ئه وه ش له و هاوه ل دانانه یه که خوی گه وره لییان خۆش نابیت، په نا به خوی په روه ردگار.

* وه هه روه ها زۆریک له وانه ی ئاههنگی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ ده گێرن ده که ونه ناو شیرکه وه، بۆ نمونه وهک له و شیعه ردا ده رده که ویت :

یا رسول الله غوثاً ومدد
یا رسول الله فرج کربنا
یا رسول الله عليك المعتمد
ما رآک الكرب إلا وشرد

واته: (ئهی پیغه مبهه ری خوا ﷺ فریامان بکه وهو یارمه تیمان بده، وه ئهی پیغه مبهه ری خوا ﷺ پشت به ستنمان هه به تویه، ئهی پیغه مبهه ری خوا ﷺ نارهحه تیه کانمان له سهه ر لابه، وه هه نارهحه تیه که وه هه ر نارهحه تیه که تو ده بینیت هه لدیت).

ئه گه ر پیغه مبهه ر ﷺ گوئی بیستی ئه م قسانه ببیت ئه و به دلنیا ییه وه حوکمی شیرکی گه وره ده دات به سهه ریدا، له بهر ئه وهی به هانا چوون و لابرندی نارهحه تی و داوای یارمه تی کردن و پشت به ستن ته نها هه مووی تاییه ته به خوای گه وره به س، خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿أَمَّنْ يُحِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾^{۹۸}، واته: (وه کی وه لامی ئه و که سه ده داته وه که تووشی نارهحه تی بووه و لی قه و ماوه وه نارهحه تی و گرفته کانی له سهه ر لاده بات؟)، وه خوای گه وره فه رمانی به پیغه مبهه ر ﷺ کردوه که به خه لکی بلیت: ﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾^{۹۹}، واته: (ئهی محمد ﷺ بلی: به راستی من توانام نیه نه زه ره ریکتان لی بدهم یان قازانجیکتان پی بگه یه نم، به لکو ئه مه هه مووی له دهستی خوای په روه ردگار دایه)، وه پیغه مبهه ریش ﷺ ده فه رمویت: (إذا سألت فسال الله، وإذا استعنت فاستعن بالله)^{۱۰۰}، واته: (ئه گه ر داوای هه ر شتیکت کرد ئه و داوا له خوا بکه، وه ئه گه ر داوای کومه کیشیت کرد ئه و ته نها داوا له خوا بکه)^{۱۰۱}.

* وه یه کیکی تر له و زیاده په ویانه ئه وه یه که فه رمووده یه کی هه لبه ستر اوو بی سه نه د ده یینه وه که گوایه خوای گه وره فه رموویه تی: (لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك)^{۱۰۲}. واته: (ئه گه ر له بهر تو نه بوایه ئهی محمد ﷺ ئه م بونه وه ره م درووست نه ده کرد)، یان ده لئین (ولولاك ما خلقت الدنيا)^{۱۰۳}، که ئه مه ش به ته وای پیچه وانه ی ئه م ئایه ته ی خوای په روه ردگار ه که ده فه رموی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾^{۱۰۴}، واته: (جنوکه و ئینسانم درووست نه کردوه ته نها بو ئه وه نه بیت که بم په رستن).

* وه هه ندیکی تر له وانه ی ناههنگ ده گپرن به بونهی له دایک بوونی پیغه مبهه ر ﷺ، و گومان ده به ن که وای پیغه مبهه ر ﷺ ناماده ی ئه و ناههنگه ده بیت !!! که ئه وه ش گه وره ترین نه زانی و جاهیلی یه، به لکو پیغه مبهه ر ﷺ تا قیامت له ناو گوپه که ی دایه و پوچه که یشی له پله به رزه کانه لای په روه ردگاری، وه ک خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ تُبْعَثُونَ﴾^{۱۰۵}، واته: (به راستی ئیوه دوا ی ئه وه ده مرن و له پاشان له پوژی قیامت دا زیندو ده کرینه وه).

98 النمل: ۶۲

99 الجن: ۲۱

100 رواه الترمذي (۲۵۱۶).

101 منهاج الفرقه الناجية والطائفة المنصورة، إعداد محمد بن جميل زينو، (ص ۱۰۵).

102 سلسلة الأحاديث الضعيفة والموضوعة رقم (۲۸۲).

103 حديث موضوع، برونه: اللآلئ الموضوعة في الأحاديث الموضوعة ج ۱/ص ۲۷۲.

104 الذاریات/ ۵۶

105 (المؤمنون/ ۱۵ و ۱۶)

وہ پیڤەمبەر ﷺ دہفەرمویت: (أنا أول من ينشق عنه القبر يوم القيامة.)^{١٠٦}، واتە: (من یەکەم کەسم کە قەبر لە سەری شەق دەبێت لە پۆژی قیامەتدا)، ئەم ئایەتە پیرۆزو فەرمودەییە و ئەوەی لە سەر مانای ئەوانیش هاتون بە لگەن لە سەر ئەوەی کە پیڤەمبەر ﷺ لە ریزی مردوانە و زانایان کۆ ران لەو بابەتەداو هیچ خیلافیکیان نیە.

وہ هەموو ئەو تاوان و خراپانە کە دەکری بە هۆی زیادەپەرەییە و لە مەدح کردنی پیڤەمبەر ﷺ؛ ئەوە خودی پیڤەمبەر ﷺ نەھێ لێ کردون و دہفەرمویت: (لا تطروني كما أطرت النصارى ابن مريم، إنما أنا عبد فقولوا عبدالله ورسوله)^{١٠٧}، واتە: (زیادەپەرەیی مەکەن لە مەدح کردندا، هەر وەک چۆن گاوردەکان زیادەپەرەیان کرد لە کۆری مەریەم دا (عیسی علیہ السلام)، بە لکو من عەبدیکم و بلیین عەبدو بەندە و پیڤەمبەری خوايە).

وہ ئەگەر ئەو ئاھەنگانە هیچ کام لەم تاوان و سەرپیچیانە تییدا نەبێت و تەنھا بریتی بێت لە کۆبونە وە ی خەلک و ئامادەکردنی خواردن و دەربرینی خوشحالی (وەک دەلێن)، ئەوە هەر بیدعەییە کە و داهینراوە و خواو پیڤەمبەر ﷺ پێی رازی نین، (وکل محدثة بدعة، وکل بدعة ضلالة).

¹⁰⁶ رواه مسلم (٢٢٧٨)، وأخرجه الترمذي في الجامع (٣٦١٥/٥٨٧/٥)، وابن ماجه في سننه (٤٣٠٨/١٤٤٠/٢)، وأحمد في المسند

(١٧/١٩٨٧) بهذا اللفظ: (وانا أول من ينشق عنه الأرض ولا فخر).

¹⁰⁷ سبق تخريجه

به ندى چواردهم

شوبههى ئهوانهى كه ئاههنگ گێران به دروست داده نيين

به شى يه كه م

شوبهه كانيان له قورئانى پيرۆزدا

به شى دووهم

شوبهه كانيان له فهرمودهى پيرۆزى پيغه مبه ردا

ﷺ

به شى سيه م

ئه و شوبهانهى كه راو بوچونن

شوبههى ^{١٠٨} ئهوانهى كه ئاههنگ گێران به دروست داده نيين:

مه ندى لهوانهى ئاههنگ دهگيرن بهو بۆنه وهيه، چهند شوبههيهك باس دهكهن و وا گومان دهبن كه ئه وه
 حهق و راسته، بهلام له راستيدا سهراييكه و بهس، چونكه شوبهه كانيان:
 أ- يان دهقيكى راسته بهلام به پوونى و ئاشكرايى دهلالهت له سه ر مه بهسته كه يان ناكات و ماناي سه رهكى
 به لگه كه دهگۆرن و له شوينى خويدا به كارى ناهيئن (بحرفون الكلم عن مواضعه) ^{١٠٩}.

¹⁰⁸ ئه گه رچى ئه وهى ئه وان دهيهيئنه وه به شيكيان ئايهت و فهرموده ن و له بنچينه دا ههريه كه يان له شوينى تاييه تى خوياندا ده بن به به لگه و
 كاريان پى دهكرىت، به لام ئه وان يان جيگاي خويان نيه كه تييدا به كاريان دههيئن، وه يان ماناو مه بهسته كه ي دهگۆرن، بويه دهكرىت ليزه دا
 بلين ئه مانه وهك شوبههيهك به كار دههيئن بۆ شه رعيهت دان به كاره كه يان.

ب- یان دهقه که ناراسته و هه رچه نده به روونی و ئاشکراییش ده لالهت بکاته سه ر مه به سته که یان به لام ده قێکی لاوازه و به به لگه حیساب ناکریت، چونکه له هه یچ بواریک له بواره کانی شه ر عدا کارو کرده وه به به لگه و فهرموده ی لاوازو هه لبه ستره و به ده م پیغه مبه ره وه ﷺ ناکریت.

وه هه روه ها ئه و شوبهانه ش که ده یان هیننه وه ده کریت دابه شیان بکه ین به سه ر سی به شی بنچینه ی سه ره کیدا، به م شیوه یه:

یه که م: شوبه کانیان له قورئانی پیرۆزدا:

ئه مه ش به هینانه وه ی چه ند ئایه تیک له قورئانی پیرۆزدا که ده یکه ن به به لگه بۆ ئه وه ی شه رعیهت بده ن به بیده که یان و به هۆیه وه بیسه لمینن که به بی به لگه مه ولود ناخویننه وه و ناھهنگ ناگێرن به لکو پشت به قورئان ده به ستن و به لگه یان به ده سته وه یه، که بی گومان ئه م ئایه تانه ش که ئه وان ده یهیننه وه نابن به به لگه بۆ کاره که یان، چونکه هاوه لانی به پێزی پیغه مبه ر ﷺ ئاوا له م ئایه تانه نه گه یشتون و هه روه ها زانایانی ته فسیرو پافه کارانی قورئانیش به م شیوه یه ته فسیرو لیکدانه وه یان بۆ ئه م ئایه تانه نه کردوه.

دووه م: شوبه کانیان له فهرموده ی پیرۆزی پیغه مبه ردا ﷺ:

هه ندی له شوبه کانی تریان بریتین له چه ند فهرموده یه کی پیرۆزی پیغه مبه ری پیشه واما ن ﷺ که مانای سه ره کی فهرموده که یان گزیره وه به هه له و بۆ مه به سته تر به کاری ده هینن، یان وته ی هه ندی له هاوه لانی و ناگه نه وه سه ر پیغه مبه ر ﷺ، وه له راستیشدا زۆریک له م فهرموده و وتانه نه ک ناگونجین و نابن به به لگه بۆیان، به لکو ده بن به به لگه له سه ر خویان و ده کریت وه ک به لگه له سه ر ئه وان به یتریته وه.

سییه م: ئه و شوبهانه ی که راو بوچون:

وه هه ندی له شوبه کانی تریان که به هه یچ شیوه یه ک نابن به به لگه و پشتیان پی نابه ستریت، بریتیه له راو بوچون و قیاسی هه له ی چه ند که سانیک که به ووشه ی (به رای من، یان پیم وایه، یان ئاوا باشتزه، یان.... و یان..... و یان....)، که ئه مه قسه کردنه به ناوی دینه وه به بی به لگه، له کاتی که بنچینه ی هه موو قسه یه ک که به ناوی دینه وه بکریت بریتیه له به ده سته وه بوونی به لگه ی راست و دروست له قورئان و سوننه ت بۆ سه لماندنی قسه و بابته که.

وه پشت به خوای په روه ردگار هه ر یه که یان له شوینی خۆیدا و به به لگه ی قورئان و فهرموده ی راست و سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ و وته ی زانایانی باوه ر پیکراوی ئه م ئومه ته وه لام ده دینه وه بۆ ئه وه ی هه موو لایه کمان له سه ر چاو پۆشنی بین و کاریک نه که ین که خواو پیغه مبه ر ﷺ پیی پازی نه بن و فره مانای ئه وانی له سه ر نه بییت.

به شی به که م

شوبه گانیان له قورئانی پیرۆزدا

شوبه ی به که م:

یه کێ له و شوبهانه ی که ئه وان ده یکه ن به به لگه، ئه و ئایه ته ی خوای په روه ردگاره که ده فه رمویت: ﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا﴾^{١١٠} واته: (بلی: به فه زل و په حمه تی خوا دلخۆش بن)، ده لێن: دلخۆشی به پیغه مبه ر ﷺ خواستیکی فه رمان پی کراوه به به لگه ی ئه و ئایه ته، دوایی ده لێن: خوای گه وره فه رمانمان پی ده کات دلخۆش بین به (په حمه ت)، وه پیغه مبه ریش ﷺ گه وره ترین په حمه ته، وه به لگه یه کێ تریان ئه وه یه که ده لێن خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾^{١١١} واته: (تۆمان نه ناردوه ته نها به په حمه ت نه بی ت بۆ هه موو خه لکی)، ئه وه یه کێ له به لگه گانیان بوو. له وه لامیاندا ده لێن:..

یه که م: - دانانی ئه و ئایه ته به به لگه هاوه لان و پێشین باسیان نه کردوه و به و شیوازه ته فسیریان نه کردوه، وه ئه گه ر خیریش بوایه و به و شیوه یه بوایه، ئه و ئه وان پێشمان ده که وتن و ئه نجامیان ده دا، وه داهینانی بیدعه ش له دیندا که به لگه ی له سه ر نه بی ت به سه ر خاوه نه که یدا ده دریته وه، وه ته فسیری سه له ف بۆ ئه و ئایه ته و ته یان له سه ری ئه وه یه که (فه زل و ره حمه تی خوا) بریتیه له ئیسلام و سوننه ت.

دووهم: - وه ته فسیر کردنی (الرحمة) له ئایه تی ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ به دلخۆش بوون به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ هه لیه، چونکه ئه و ئایه ته به لگه یه له سه ر ناردنی پیغه مبه ر ﷺ به په یامی پیغه مبه رایه تی نه که له دایک بوونی، وه نیوانی له دایک بوونی و ناردنی وه ک پیغه مبه ر ﷺ نزیکه ی (٤٠) سال بووه، وه هه موو ئه و ده قانه ی وه صفی پیغه مبه ر ﷺ ده که ن به (په حمه ت)، ئه وه وه صفه که بۆ دوای

ناردنیه تی وه ک پیغه مبه ر ﷺ، وه هیچ به لگه یه ک نیه له سه ر ئه وه ی که له دایک بوونی به ره حمه ت وه صف کرابیت.

شوبه ه ی دووهم:

وه یه ک ی له و شوبهانه ی تر که به به لگه ئه یه ئینه وه بۆ دروستیه تی مه ولود خویندنه وه، ئه و ئایه ته یه که خوای گه وه ده فه رمویت: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾^{١١٢}، واته: (به راستی تۆمان ناردووه به شاهید و مژده ده رو ترسینه ر، تا بپروا به خواو پیغه مبه ره که ی به یزن و یارمه تی بده ن و پیزی بگرن و به گه وه ی دابن یزن، وه به یانی و ئیواران ته سبیحاتی خوا بکه ن)، ئه م ئایه ته که فه رمان به پیز گرتن و پشتگیری پیغه مبه ر ﷺ ده کات، به سه ر که سانیکدا هاتۆته خواره وه که زۆر له ئیمه به ته قواترو به پیزتر بوون و پیر به مانای ئایه ته که پیزو پشتگیری خۆیان بۆ پیغه مبه ر ﷺ ده ربپوه، جا ئایا ئه وان عه قلیان به وه نه شکاوه که ئه م یاده بکه نه وه؟! یان به ته واوی دلنیا بوون له وه ی که به و شیوازه خوشه ویستی و پشتگیری ده رنا بپردییت؟ دیاره وه لامه که ی پوونه، چونکه ئه وان زانیویانه که خوشویستنی پیغه مبه ر ﷺ به شوین که وتنی سونه ته کانیه تی نه ک به نا ههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه به بۆنه ی له دایک بوونی.

شوبه ه ی سی یه م:

وه ئایه تیکی تر که ده یکه ن به به لگه، ئه و ئایه ته یه که خوای گه وه ده فه رمویت: ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾^{١١٣}، له وه لامی ئه م شوبه ه یه دا ده لاین: به رز پاگرتنی ناوی پیغه مبه ر ﷺ به وه نابیت که ئیمه به هه ر هۆکارو کرده وه یه ک، جا بیدعه بیت یان تاوان، ناوی پیغه مبه ر ﷺ به رز پابگرین، به لکو به رز پاگرتنی ناوی پیغه مبه ر ﷺ به زیندوو کردنه وه ی سونه ته کانی و سه لاوه ت لیدان و مراندنی بیدعه کان ده کریت، وه که خوای گه وره ش ناوی به رز کردۆته وه به وه کردوویه تی که وا بیست و چوار سه عات و به رده وام له کاتی بانگدا له گه ل ناوی خوای گه وره ناوی (محمد رسول الله) ده هیتریت ﷺ، وه خۆی و فریشته کانی سه لاواتی له سه ر ده دن و فه رمانیش به پڕواداران ده کات که سه لاواتی له سه ر بده ن وه ک ده فه رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾^{١١٤} واته: (به راستی خواو فریشته کانی سه لاوه ت له سه ر پیغه مبه ر ﷺ ده دن، ئه ی ئه وانه ی ئیمانتان هیناوه ئیوه ش سه لاوه تی له سه ر لیده ن.....).

شوبه ه ی چواره م:

شوبه ه یه کی تریان بریتیه له دابه زاندنی سینی و سفره یه ک خواردن له ئاسمانه وه بۆ سه ر عیسی علیه السلام و شوین که وتوانی وه ک خوای گه وه ده فه رمویت: ﴿قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ

¹¹² الفتح/ ٨ و ٩

¹¹³ الشرح: ٤

¹¹⁴ الأحزاب/ ٥٦

السَّمَاءُ تَكُونُ لَنَا عَيْدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ^{١١٥} وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّزِقِينَ^{١١٥} واته: (عيسى وتى: خوايه گيان سفره يهك خواردن له ئاسمانه وه بۆ ئيمه بنيره تا ببیت به جهژن بۆ سه ره تاو ئاخري ئيمه وه به لگه يهك ببیت له سه رگه وره يى تۆ، وه پزق و پۆزيمان بده به راستى تۆ باشترين پۆزى ده رى)، وه ده لێن دابه زينى سينيهك خواردن ببیت به جهژن بۆ عيسى عليه السلام وشوین كه وتوانى، ئه وه هيچ بى شه رعيه كى تیدا نيه كه پۆزى له دايك بوونى پيغه مبه ر^{صلى الله عليه وسلم} بكریت به جهژن و پۆزى ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه.

له وه لامى ئه م شوبهه يه دا ده ليين:

- ١- ئه وه هيچ كه ئه م ئايه ته ناگونجى لي ره دا به به لگه به يئيريه وه، چونكه ئه مه تايبه ت بووه به وان.
- ٢- كاتيكيش ئاينى پيرۆزى ئيسلام هات دوو جهژنى بۆ موسلمانان برياردا له جياتى هه موو جهژنه كانى سه رده مى جاهيلى، وهك پيغه مبه ر^{صلى الله عليه وسلم} ده فه رمو يت: (كان لكم يومان تلعبون فيهما، وقد أبدلكم الله بهما خيراً منهما، يوم الفطر ويوم الأضحى)^{١١٦}، واته: (ئيوه دوو پۆرتان هه بووه ئاههنگتان تیدا گيپراوه و ياريتان تیدا كردووه، به راستى خواى گه وره ئه و دوو پۆزه ي بۆ گۆرپين به دوو پۆزى چاكر له وانه، واته جهژنى ره مه زان و قوربان).

١١٥ المائدة/ ١١٤

١١٦ أخرجه النسائي رقم (١٧٣)، وصححه الألباني.

به شی دووهم

شوبهه گانیان له فهرموده ی پیرۆزی

پیغه مبه ردا ﷺ

شوبهه ی یه که م:

شوبهه ی یه که میان ئه و فهرموده ی پیغه مبه ره ﷺ که ده فهرمویت: (مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سَنَةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَاجْرُ مَنْ عَمَلَ بِهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ)^{١١٧}، واته: (هر که سیک ریگایه کی چاک له ئیسلامدا دابهینیت، ئه وه ئه جرو پاداشتی خویی و ئه وانهیش که کاری پی ده که ن پی ده گات هه تا پۆزی قیامهت). وهک له ناوه پۆکی فهرموده که دا دهرده که ویت که مه به ست له (السنة الحسنة) بریتیه له سوننه تی که له بنچینه دا له شه رعدایه و به لگه ی له سه ره، به لام خه لکی وازیان لی هیناوه یان ئه نجامی نادهن، وهک شیخ سلیم الهلالی له کتبی (البدعة وأثرها السی فی الأمة) دا ده لیت: (خیرو مال به خشین شتیکی شه رعیه و هر له زووه وه ئه نجام دراوه به دهق و به لگه، ئایا و ده بینن که ئه و هاوه له بیدعه یه کی هسه نه و چاکی هینابیت که پیشتر له دیندا نه بووه؟!)^{١١٨}.

وه ههروه ها ده لیت: (سوننه تی هسه نه و چاک؛ بریتیه له زیندوو کردنه وه ی کاریکی شه رعی که خه لکی له و کاته دا ئه نجامی نادهن و وازیان لی هیناوه، وه له سه رده می ئیستادا ئه گهر که سیک سوننه تیکی واز لی هینراو زیندوو بکاته وه، پی ناوتریت: بیدعه یه کی هسه نه و چاکی هیناوه، به لکو دهوتریت: سوننه تیکی هسه نه و چاکی هیناوه، که وابوو سوننه تی هسه نه و چاک ئه وه یه که بنچینه یه کی شه رعی و به لگه ی راست و دروستی له سه ر بیت و خه لکیش وازیان لی هینابیت و پاشان یه کیک بیت و ئه و سوننه ته له ناو خه لکیدا زیندوو بکاته وه؛ نمونه ش وهک ئه وه ی که عومه ری کوری خه طاب ره زای خوی لی بیت ئه نجامی دا که بریتی بوو له زیندوو کردنه وه ی سوننه تی نویتیی ته راویح به جه ماعت و به یانزه رکات)^{١١٩}.

¹¹⁷ أخرجه مسلم (١٠١٧) و (٢٠٧٣)، وأخرجه أحمد (١٩١٧٧) و (١٩١٩٥) و (١٩٢٢١) و (١٩٢٢٣) و (١٩٢٢٧)، والترمذي (٢٦٧٥)، والنسائي (٢٥٥٣) وفي الكبرى (٢/٢٣٣٥)، وابن ماجه (٢٠٣)، وغيرهم.

¹¹⁸ البدعة وأثرها السی فی الأمة ص: ٢٦ سلیم الهلالی.

¹¹⁹ هه مان سه رچاوه ی پیشوو.

وه زیندوو کردنه وه ی سوننه تی تریش که ئیستا خه لکی ئه نجامی ناده ن، وه ک نوێژکردنی هه ردوو جه ژنه کان له نوێژگه (المصلی) که پیغه مبه ر ﷺ له مزگه وت ئه نجامی نه ده دان، وه که ئیستاش که سیک بیّت و له گه لّ خه لکی ناوچه که بچن له ده ره وه ی شار نوێژ بکه ن، ئه وه پیی ناوتریت بیدعه یه کی حه سه نه ی هیناوه، به لکو ده وتریت سوننه تیکی حه سه نه ی هیناوه؛ چونکه وه ک باسما ن کرد پیغه مبه ر ﷺ ئه و دوو نوێژه ی له مزگه وت نه کردوون و ئه نجام دانیا ن له ده ره وه زیندوو کردنه وه و شوین که وتنی سوننه تی پیغه مبه ری پیشه واما نه ﷺ، وه یان ئه و سوننه تانه ی که زۆر به که می ئه نجام ده درین وه ک ئه نجام دانی نوێژی مردوو به جه ماعت، یان ئه نجام دانی (مه ره منداله) (العقیقه)¹²⁰ وه زۆر سوننه تی تریش که ئیستا ئه نجام نادرین، زیندوو کردنه وه یان بریتیه له سوننه تی حه سه نه و چاک، چونکه له بنچینه دا خویان سوننه تن و خه لکی وازیان لی هیناون و ئیستا ئه نجامیا ن ناده ن.

که وابوو ئه م فه رموده یه ناگونجیت به به لگه به یتریت وه بۆ شه رعیه ت دان به کاریکی داهینراو و بیدعه ی وه ک (مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گپران به و بۆنه یه وه)، چونکه وه ک پوون و ئاشکرایه که ئه م کاره هیچ به لگه و بنچینه یه کی شه رع ی له سه ر نیه و به لکو داهینراو و بیدعه یه .

وه به کار هینانی ئه م فه رموده یه ش به به لگه گوپینی مانای راسته قینه ی فه رموده که یه، که گومانی تیدا نیه مانا و مه به سستی فه رموده که ئه مه ناگه یه نیت.

وه هه روه ها شیخ محمد بن صالح العثیمین ره حمه تی خوی لی بیّت ده لیت: (به راستی مانای (من سن) واته: (هه ر که سیک سوننه تی زیندوو بکاته وه که پیشتر هه بووه و به لام ئیستا نه ماوه و ئه ویش زیندووی ده کاته وه)، وه هه ره وه ها ده لیت: (السن) لی ره دا به مانای کار پیکردن و جی به جی کردن دیت نه ک به مانای شه رعیه ت پیدان و داهینانی له لایه ن خویه وه، وه مانای فه رموده که (من سن فی الإسلام سنة حسنة) به م شیویه ی لی دیت: (من عمل بها تنفیذاً لا تشريعاً) واته: کار پیکردن و جی به جی کردن نه ک شه رعیه ت پیدان و به شه رع دانانی؛ چونکه دانانی شه رع پیکه پی نه دراوه (کل بدعة ضلالة)¹²¹.

وه له وه لامي پرسیاریکدا که ئاراسته ی شیخ صالح بن فوزان الفوزان کرا ده رباره ی فه رموده ی (من سن فی الإسلام سنة حسنة)، که بیدعه چیه کان (أهل البدع) ده یکه ن به به لگه بۆ رازاندنه وه و شه رعیه ت دان به بیدعه کانیان.

ئه ویش له وه لامدا وتی: ئه م فه رموده یه ی پیغه مبه ر ﷺ که ده فه رمویت: (من سن فی الإسلام سنة حسنة) خوی به لگه یه له سه ر بیدعه چیه کان؛ چونکه پیغه مبه ر ﷺ نه یفه رموو: (من ابتدع فی الإسلام بدعة حسنة)، به لکو وه ک دیاره فه رمویه تی: (من سن فی الإسلام سنة حسنة)، وه (سنة حسنة) له ئیسلامدا بریتیه له زیندوو کردنه وه ی سوننه ت، وه زیندوو کردنه وه ی سوننه تیش ئه وه یه که خه لکی نایزان و پیی ئاگادار نین، یان له بیریا ن چۆته وه؛ وه هه ندی له زانایان زیندووی ده که نه وه و خه لکیش شوینیا ن ده که ون.

¹²⁰ (مه ره منداله) (العقیقه): بریتیه له ئه نجام دان و سه ربیرینی ئاژهل بۆ مندالی تازه له دایک بوو له دوا ی تیپه ر بوونی هه فته ی یه که می ته مه نی، که بۆ مندالی کوپ دوو ئاژهل و بۆ کچیش یه ک ئاژهل، وه ئه گه ر که سه که هه ژارو نه بوو بوو ئه و بۆ کوپیش ده توانیت هه ر یه ک ئاژهل سه ر بپیت.

¹²¹ الإبداع في کمال الشرع وخطر الابتداع، شیخ محمد بن صالح العثیمین رحمه الله، (ص/٢٦).

وه به لگهش له سهر ئه م تهفسیره هۆکاری فرموده که یه، ئه ویش ئه وه بوو که پیغه مبه ر ﷺ هانی خه لکیدا بۆ خێرو چاکه کردن کاتیک که هه ندی خه لکی ده ست کورت و موحتاج هاتنه لای، پاشان خه لکی له مزگه وت کۆکرده وه و وتاری بۆ خویندنه وه و هانی دان و جولاندنی بۆ خێرو چاکه کردن، دواتر که پیغه مبه ر ﷺ له وتاره که بۆه، پیاویک له هاوه لآن هات و توره که یه کی پاره پی بوو، توره که یه کی گه وره بوو که ده ستی ماندوو ببوو به هه لگرتنی و له بهر ده ستی پیغه مبه ری ﷺ دانا، پاشان خه لکیش شوینی که وتن، کاتیک پیغه مبه ر ﷺ بینی که خه لکی زۆر خێریان هیناو خێره که زۆر بوو، ده م و چاوی گه شایه وه و خۆشی و شادی پیوه دیاربوو، وه فرموی: (مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سَنَةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ) وه ئه م هاوه له به پێزه به و ماله زۆره وه هات، وه کاتیک خه لکی ببیان شوینی که وتن و پیش برکێیان ده کرد له سهر ئه م کاره، وه بۆیان بوو به سوننه تیکی حه سه نه و چاک.

وه چاکه و خێر کردنیش به هه ژاران له سوننه تی پیغه مبه رانه و خوای په روه ردگاریش فرمانی پیکردوه، وه پیغه مبه ریش ﷺ به هه مان شیوه فرمانی پیکردوه، به لām ئه م هاوه له به پێزه زیندووی کرده وه و کاری پیکرد، خه لکیش چاویان لی کردو هه مان کاری ئه ویان ئه نجامدا، وه بوو به هۆکاریکی خێر بۆیان.

وه له فرموده یه کی تریشدا پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: (مَنْ دَعَا إِلَى الْهُدَى كَانَ لَهُ الْأَجْرُ مِثْلَ أَجْرِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أَجْرِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ مَا تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَمِهِمْ شَيْئًا)^{١٢٢} واته: (هه ر که سیك بانگه وازی بکات بۆ رێنمایی کردن و کاری چاکه، ئه وه ئه جرو پاداشتی هه موو ئه وانه شی بۆ هه یه که شوینی ده که ون، به بی ئه وه ی هه یج له ئه جرو پاداشتی ئه وان که م بێته وه، وه هه ر که سیكیش بانگه وازی بکات بۆ گومرپی و کاری خراپه، ئه و گوناھو تاوانی هه موو ئه وانه شی له سهر ده بیئت که شوینی ده که ون، به بی ئه وه ی هه یج له گوناھو تاوانی ئه وان که م بێته وه)^{١٢٣}.

وه شیخ محمد ناصر الدین الألبانی په حمه تی خوای لی بیئت له (البدع والشبهات) دا ده لیئت: (ئه م فرموده یه به پیچه وانه ی مانا راسته قینه که ی پیغه مبه ر ﷺ تهفسیر ده که ن، که پیچه وانه که شی هه یج ناکۆک نیه له گه ل ئه م قاعیده و بنجینه ئیسلامیه: (کل بدعة ضلالة، وکل ضلالة في النار)، وه فرموده که ئاوا تهفسیر ده که ن و ده لیئن: (مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سَنَةً حَسَنَةً)، واته: (مَنْ ابْتَدَعَ فِي الْإِسْلَامِ بَدْعًا حَسَنَةً)، به واتای: (هه ر که سیك بیدعه یه کی چاک له دیندا دابهیئیت)، وه ئه مه ش تهفسیرو لیكدانه وه یه کی باطله)^{١٢٤}.

¹²² رواه مسلم (٢٦٧٤)، وأخرجه مالك في (موطنه) في كتاب القرآن (٥٠٧)، وأخرجه موصولاً أحمد (٩١٧١)، وأبو داود (٤٦٠٩)، والترمذي (٢٦٧٤)، والدارمي (٥١٣)، وابن ماجه (٢٠٦)، وغيرهم.

¹²³ البدع وأثرها السي، شيخ صالح بن فوزان الفوزان.ص

¹²⁴ البدع والشبهات، للشيخ محمد ناصر الدين الألباني رحمه الله.ص

شوبهه ی دووهم:

وه شوبهه یه کی تریان ئه وه فرموده یه ی پیغه مبه ره ﷺ که ده رباره ی گه وره یی پۆژی هه ینی (جمعة) ده فره مویت: (من أفضل أيامكم يوم الجمعة، فيه خلق آدم، وفيه قبض....)^{١٢٥}، واته: (له باشتیرین پۆژه کانتان پۆژی هه ینی یه، ئاده م له و پۆژه دا دروست کراوه وه ره له و پۆژه شدا مردووه).

محمد بن علوي المالكي له کتیی (الذخائر الحمدية) داو لاپه ره (٢٧٠) ئه م شوبهه یه ده هیئت، وه هه روه ها (يوسف بن هاشم الرفاعي) هه مان شوبهه باس ده کات و ده یکه ن به به لگه بۆ شه رعه ت دان به بیده ی مه ولود خویندنه وهو ئاههنگ گێڕان به و بۆنه یه وه.

وه ئه م فرموده یه ی که پیشتر باسکرا، ماناکه ی زۆر ئاشکراو پوونه و هیه شتیکی نادیارو شاراه ی تیدا نیه، به لام ئه وه ی جیگای سه ر سوپمان و سه ر سامیه ئه وه یه که ئه وان به شیوه یه ک ته فسیری ده که ن و باس له فرموده که ده که ن، که هیه که سیکی ژیرو خاوه ن هۆش و بیر ئه م جۆره ته فسیرو لیکدانه وه یه وه رناگریت و برپای پی ناهیئت.

لیکدانه وه ی فرموده که ش ئاوا ده هیئن و ده لێن: (فيه ولد آدم)، له کاتی که پیغه مبه ر ﷺ ده فره مویت: (فيه خلق آدم). وه شیخ حمود بن عبدالله التويجري ره حمه تی خوا ی لی بیت له کتیی (الرد القوي على الرفاعي والجهول وابن العلوي) دا زۆر به پوونی وه لامی ئه م شوبهه یه ده داته وه ده لیت: (نیمه پرسیار له ابن العلوي و الرفاعي ده که یه ن: کێ باوکی ئاده مه؟ وه کێ دایکه یه کی لێ بووه؟ وه داوا یان لی ده که یه ن به و شیوه یه ی که پیغه مبه ری خوا موسی علیه السلام داوا ی کرد، که خوا ی گه وره هه وال ده دات ده رباره ی که فره مویه تی: ﴿أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾^{١٢٦}، وه چ جه هل و نه فامی و نه زانیه که له و قسه یه خراپتره که بلێن ئاده م له دایک بووه؟!، وه به رده وام ده بیت و ده لیت: (به راستی گوړینی فرموده ی پیغه مبه ر ﷺ (فيه خلق آدم) به (فيه ولد آدم)، له لایه ن (ابن العلوي و الرفاعي) یه وه، له و درۆ یانه ده ژمی ردرین که به دم پیغه مبه ره وه ﷺ هه لبه ستراون، وه پیغه مبه ریش ﷺ فره مویه تی: (من كذب علي متعمداً فليتبوأ مقعده من النار)^{١٢٧}، واته: (هه ر که سیك درۆ به دم منه وه هه لبه ستیت با جیگه ی خوی له ئاگر دا خو ش بکات).

وه هه روه ها ده لیت: (وه پیغه مبه ر ﷺ پۆژی جومعه ی تایبه ت نه کرد به وه ی که هیه سوننه ت و کارو کرده وه یه کی تیدا ئه نجام بدریت، وه نه ی کردووه له تایبه ت کردنی ئه م پۆژه به به پۆژوو بوون، وه تایبه ت کردنی شه وه که شی به هه لسانه وه نویت تیدا کردنی، له ئه بو هوره یه وه ره زای خوا ی لی بیت ئه ویش له پیغه مبه ره وه ﷺ که فره مویه تی: (لا تختصوا ليلة الجمعة بقيام من بين الليالي، ولا تخصوا يوم الجمعة بصيام من بين الأيام)^{١٢٨}،

¹²⁵ مسند أحمد بن حنبل ١٥٨٣٧، سنن ابن ماجه ١٠٧١ و ١٦٣٢، سنن أبي داود ٨٩٦، صحيح ابن خزيمة ١٦٢٨، صحيح ابن حبان ٩١١، معرفة الصحابة لأبي نعيم الأصبهاني ٩٢٦.

¹²⁶ البقرة: ٦٧

¹²⁷ رواه مسلم (٣)، وأخرجه البخاري (١١٠) و (٣٥٣٩) و (٦١٨٨) و (٦١٩٧) و (٦٩٩٣)، وأحمد (٨٧٨٤).

¹²⁸ صحيح مسلم (١١٤٤)، وأخرجه البخاري (١٩٨٥)، أحمد (٩١٣٨)، وأبو داود (٢٤٢٠)، والترمذي (٧٤٣)، وابن ماجه (١٧٢٣)،

واته: (شهوی جومعه تایبته مه کهن به هه لسانه وه نوێژ تیدا کردنی له نیوان شه وه کانی تردا، وه ههروه ها پۆژی جومعه تایبته مه کهن به به پۆژوو بوون له نیوان پۆژه کانی تردا).

که واته نه گهر پیغه مبه ر ﷺ پۆژی جومعه ی تایبته نه کرد به شتی که له سوننه ت و کرده وه تیدا کردن، له به ر نه وه ی که ئاده م علیه السلام تیدا دروست کراوه، نه ی چ شتی که هه یه و په یه وه ست بیته به وه وه که (ابن العلوی و الرفاعی) ده به یێنن و ده یکه ن به به لگه بۆ دروستیته ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه؟!!

وه ههروه ها ده لیت: (به راستی عیبادته و په رستن له سه ر شه رع و شوین که وتن (الشرع و الاتباع) دامه زراوه نه که له سه ر په ئی و بۆچون و بیدعه کردن، وه نه گهر پیغه مبه ر ﷺ پۆژی له دایک بوونی تایبته نه کرد بیته به هه یچ شتی که له کرده وه تیدا نه نجام دان جگه له پۆژه کانی تر، نه وه بۆ هه یچ که سی که نه یه له خه لکی که کارو کرده وه یه کی تیدا نه نجام بده ن و دابه یێنن که خوی گه وره ئیزن و فه رمانی له سه ر نه یه، وه پیغه مبه ریش ﷺ نه نجامی نه داوه و نه یکردوه).^{١٢٩}

شوبهه ی سییه م:

وه ههروه ها شوبهه یه کی تریان که ده یکه ن به به لگه بۆ شه رعیته دان به مه ولود خویندنه وه و نه ههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، نه و فه رموده یه یه که باس له به پۆژوو بوونی پۆژی دوو شه ممه ده کات، که ده فه رمویت: (ذاک یوم و لدت فیه و بعثت فیه، أو أنزل علی فیه)^{١٣٠}، واته: (نه وه نه و پۆژه یه که تیدا له دایک بووم و نیردرام، یان له و پۆژده قورئانم به سه ردا دابه زیوه).

وه لامی نه م شوبهه یه:

به راستی پیغه مبه ر ﷺ پۆژی (١٢) ی په بیعی یه که می تایبته نه کرد به به پۆژوو بوون و هه یچ کرده وه یه که له کرده وه کان له نیوان پۆژه کانی تردا، وه نه گهر پیغه مبه ر ﷺ پۆژی له دایک بوونی خوی به گه وره دانابا - وه نه وانه ی مه ولود ده خویندنه وه و نه ههنگ ده گێرن و گومان ده بن -، نه و نه و پۆژه ی ده کرد به به جه ژن له هه موو سالی که دا، یان تایبته ی ده کرد به به پۆژوو بون یان نه نجام دانی عیبادته تی که له و پۆژده دا، وه مادام تایبته ی نه کردوه به هه یچ شتی که له عیبادته کردن له نیوان پۆژه کانی تردا، نه وه به لگه یه له سه ر نه وه ی که واهه زل و گه وره یی نه م

پۆژه ی نه داوه به سه ر هه یچ کام له پۆژه کانی تری سالد، وه خوی گه وره ش ده فه رمویت: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾^{١٣١}، واته: (به راستی له پیغه مبه ری خوادا ﷺ پیشه نگی و پیشه وایه ته کی چاک هه یه بۆ ئیوه، بۆ هه ر که سی که مه به ستی په زامه ندی خوی گه وره ی بویت و ئومیدی خۆشیه کانی به هه شت بیته له دوا پۆژدا، وه ههروه ها پیویسته زیکرو یادی خوی گه وره زۆر بکات و دل و زمانی پی پاراو بکات)، وه شوین که وتنی پیغه مبه ریش ﷺ، بریتیه له ده ست گرتن به سوننه ت و رێنماییه کانی وه دوور که وتنه وه له و بیدعانه ی که نه هلی بیدعه و بیدعه چیه کان دایان هیناون، وه له ناویاندا

¹²⁹ بروانه (الرد القوي على الرفاعي والجهول وابن العلوي) للشيخ حمود بن عبدالله التويجري ص/ ١٤٦ - ١٤٩

¹³⁰ رواه مسلم (١١٦٢)، وأخرجه أحمد (٢٢٦٠٠) و (٢٢٦٨٤) و (٢٢٧١٣)، وأبو داود (٢٤٢٥) و (٢٤٢٦)، والترمذي (٧٥٢)، وابن

ماجه (١٧١٣) و (١٧٣٠) و (١٧٣٨)، وغيرهم.

¹³¹ الأحزاب: ٢١

بیدعه ی مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێران؛ چونکه له سوننه ت و پێنماییه کانی پیغه مبه ر ﷺ نیه، وه یه کیکیش نیه له کارو کرده وه کانی هاوه لانی په زای خویان لی بیّت.

وه هه روه ها پیغه مبه ر ﷺ ویستویه تی و ئاره زوی له وه بووه که پۆزانی دوو شه ممه به پۆژوو بیّت له هه موو هه فته یه کدا هه روه ک چۆن ویستویه تی که پۆزانی پینج شه ممه و پۆژی عه ره فه و پۆژی عاشورا و پۆزانی سپی (ایام البیض)^{١٣٢} ی هه موو مانگیک و شه ش پۆژ له مانگی شه وال به پۆژوو بیّت.

که واته پیغه مبه ر ﷺ پۆژی دوو شه ممه ی به ته نها دیاری نه کردووه بۆ به پۆژوو بوون، به لکو چه نده ها پۆژی تریش هه ن که تیایاندا به پۆژوو بووه، بۆیه به هه یج شیوه یه ک ناگونجیّت ئه م فه رموده یه بکریّت به به لگه بۆ نا ههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه، وه فه رموده که ش باس له پۆژوو ده کات نه ک شتیکی تر!!!

وه هه روه ها هۆی ئه وه ش که پیغه مبه ر ﷺ پۆزانی دوو شه ممه و پینج شه ممه به پۆژوو ده بوو، ئه وه بووه که له م دوو پۆژانه دا کرده وه کانی به رز ده کرینه وه بۆ لای خوی په روه ردگار، وه ئه ویش ﷺ هزی ده کرد که کرده وه کانی ده خرینه پوو و به رز ده کرینه وه بۆ لای خوی په روه ردگار به پۆژوو بیّت، وه ئه مه ش له وه فه رمودانه ی ئه بو هوره یه و ئوسامه ی کوپی زهید په زای خویان لی بیّت ده رده که ویت:

فه رموده که ی ئه بو هوره یه په زای خوی لی بیّت، ئیمام (أحمد و الترمذی) په حمه تی خویان لی بیّت گێراویانه ته وه که پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: (تعرض الأعمال يوم الإثنين والخميس، فأحب أن يعرض عملي و أنا صائم)^{١٣٣}، واته: (پۆزانی دوو شه ممه و پینج شه ممه کرده وه کان ده خرینه پوو، وه پیم خۆشه که کرده وه کانی من ده خرینه پوو به پۆژوو بم).

وه فه رموده که ی ئوسامه ی کوپی زهید په زای خوی لی بیّت، ئیمام (أحمد و النسائي) په حمه تی خویان لی بیّت گێراویانه ته وه که پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: (ذالك يومان يعرض فيهما الأعمال على رب العالمين، فأحب أن يعرض عملي و أنا صائم)^{١٣٤}، واته: (ئه وه دوو پۆژن که کرده وه کانی تیدا ده خرینه پوو په روه دگاری جیهانیان، وه من پیم خۆشه که کرده وه کانم ده خرینه پوو به پۆژوو بم).

که واته هۆی به پۆژوو بوونی پیغه مبه ر ﷺ له پۆزانی دوو شه ممه و پینج شه ممه دا ئه وه بووه که که له م دوو پۆژانه دا کرده وه کان ده خرینه پوو و به رز ده کرینه وه بۆ لای خوی په روه ردگار، وه ئه ویش ﷺ هزی کردووه له و کاتانه دا به پۆژوو بیّت، وه ئه م به لگه یه ش گه وره ترین به لگه یه له سه ر ئه وانه ی که به پۆژوو بوونی پۆژی دوو شه ممه ده که ن به به لگه بۆ شه رعیه ت دان به بیدعه ی مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێران^{١٣٥}.

وه له مه وه بۆمان ده رده که ویت که فه رموده کان باس له پۆژی (١٢/ په بیعی یه که م) نا که ن که جیگای جیاوازیه له نیوان زانایاندا، به لکو باسی پۆژی دوو شه ممه یه که جیگای کوپای هه موو زانایانه که له و پۆژده ا پیغه مبه ر ﷺ له دایک بووه. که واته هه که سیک ده یه ویت له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ له به ر چاو بگریّت، با دوو شه ممان به پۆژوو بیّت نه ک به نا ههنگ گێران و خواردن و خواردنه وه ده فه لیدانه وه خۆی خه ریک بکات.

¹³² که پۆزانی (١٣ و ١٤ و ١٥) ی هه موو مانگیکی سالی کوچی ده گریته وه.

¹³³ رواه الترمذی (٢٠٥٦)، و صحیح جامع الصغیر (٢٩٥٩)، و صححه الألبانی.

¹³⁴ رواه النسائي (٢٠١/٤ رقم/٢٣٥٨)، وقال الألباني حسن صحيح.

¹³⁵ برپاوه (الرد القوي على الرفاعي والجهول و ابن العلوي) للشيخ حمود بن عبدالله التويجري رحمه الله ص/ (١٢٥ - ١٢٩).

شوبهه ی چواره م:

وه یه کیکێ تر له و شوبهانه ی که دهیهننه وه دهیکه ن به به لگه بۆ شه رعیه ت دان به بیده ی مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گێڕان، بریتیه له کۆتایی ئه و فهرموده یه ی که ئیمامی بوخاری په حمه تی خوای لی بی ت له بابی (وَأَمَهَا تَكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ - وَيَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ) دا هیناویه تی، که ئه مه ش کۆتایی فهرموده که یه: (قال عروة: وثوبية مولاة لأبي هب: كان أبو هب أعتقها، فأرضعت النبي ﷺ، فلما مات أبو هب أريه بعض أهله بشر حبيبة، قال له: ماذا لقيت؟ قال أبو هب: لم ألق بعدكم خيراً غير أنني سقيت في هذه بعثاتي ثوبية)^{١٣٦}، ئه مه ش وه که به لگه یه که دهیهننه وه ده لێن که سیکی کافر ی وه کو ئه بو له هه ب به هوی ئازاد کردنی بهنده یه که به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ ده ربیرینی خو ش ی و شادی سزای له سه ر سوک ببی ت، ئه وه زۆر ئاساییه که ئیمه ناههنگ بگێڕین و خو ش ی و شادی ده ربیرین و خواردن و شیرینی ببه خشین وه !!! .

به راستی سهیره ! ده لێن ئه و که سه ی ئا و ده بیات په نا بۆ پوشکه یه کیش ده بات که خوی پی بگێته وه، وه ئه وانه ش که ئه م بیده یه (مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گێڕان به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ) به شه رع ی ده زانن و ئه نجامی ده دن، ناچارن بۆ به رگری کردن له خو یان و بیده که یان و په و اج دان پی پی په نا ببه ن بۆ هه ر شتێک بۆ ئه وه ی بیکه ن به شوبه وه به لگه له به رامبه ر ئه م هه موو به لگه به هینانه دا که هه مو یان له قورئان و سوننه ت و ووته ی زانایان وه رگی را ون، وه ئه م شوبه یه ش له کۆمه لێک پوه وه نا کو که له گه ل قورئان و سوننه ت و واقع و راستیدا، به م به لگانه ی خواره وه:

یه که م: ئه م فهرموده یه (مُرْسَل) ٥، واته: (عروة) ناوی ئه و که سه ی نه هینا وه که ئه و به شه ی فهرموده که ی بۆ گێرا وه ته وه له پیغه مبه ری ﷺ بیستوه، وه فهرموده ی (مُرْسَل) یش یه کیکه له و به شانیه ی فهرموده که کاری پی نا کریت، وه ئیمام موسلیم په حمه تی خوای لی بی ت له پیشه کی سه حیه که یدا ده لیت: (والمُرْسَل من الروایات في أصل قولنا وقول أهل العلم بالأخبار ليس بحجة)^{١٣٧}، واته: (فهرموده ی (مرسل) له وانه ی کو گێردا و نه وه له بنچینه ی ووته کا نمان و ووته ی زانایان نابیت به به لگه)، وه هه روه ها شیخ محمد بن صالح العثیمین په حمه تی خوای لی بی ت ده لیت: (والمُرْسَل من أقسام الضعيف لأن الواسطة بين النبي ﷺ وبين من رفعه مجهول)^{١٣٨}، واته: (فهرموده ی (مرسل) له جو ری فهرموده لا وازه کا نه، له به ر ئه وه ی له نیوان پیغه مبه ر ﷺ و ئه وه ی که به رزی کردۆته وه بۆ لای ئه و که سیکی نادیار هه یه).

دووه م: وه به پی ئه م فهرموده یه بی ت ئه و کافریش له دوا پۆژدا سوودو که لک له کرده وه چاکه کا نی وه ده گریت که له دنیا دا ئه نجامی دا ون، به لام گومانی تی دا نیه که پیچه وانه ی ئایه تی قورئانه که خوای گه وه ده فهرمویت: ﴿وَقَدْ مَنَّا إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُوراً﴾^{١٣٩}، واته: (وه کرده وه ی چاک ی بی با وه په کا ن ده که ین به ته پ و تۆزو و غوباریکی به هه در پۆیش تو و وه له دوا پۆژدا هیچ سو دیکی لی نابینن)، که گومانیش

¹³⁶ رواه البخاري في اخر الحديث رقم/٥١٠١.

¹³⁷ صحيح مسلم، مقدمة امام مسلم ص ١٣.

¹³⁸ شرح المنظومة البيقونية، للشيخ محمد بن صالح العثيمين، ص ٥٣.

¹³⁹ الفرقان: ٢٣

له وهدا نیه که (ئهبو له هه ب) یش یه کیکه له کافران و هیچ سودیک له و کرده وه چاکانه ناکات که له دنیا ئه نجامی داو.

سینه م: وه ئه وه ی که هاتوو له به شهی ئه م فه رموده یه دا، بریتیه له بینینی ئهبو له هه ب له خه ودا، که گومانیش له وهدا نیه که ئه حکامی شه رع ی له سه ر خه ون بنیات نانریت و دانامه زریت^{١٤٠}.

وه جگه له وانه ش مه رجیک له مه رجه کانی قبول بوونی کرده وه کانی مۆف، لای خوای په روه ردگار، بریتیه له باوهر هینان به خوای گه وره و ئاینه پیروژه ک ی، وه کافریش ئه گه ر بپواشی به خوای گه وره هه بیته ئه وه له هه مان کاتدا هاوبه ش بۆ خوا داده نیت هه روه ک کافره کانی سه رده می پیغه مبه ر ﷺ، که واته ئه و کرده وانه ش که ئه نجامی ده دات مه به سستی پی نزیک بوونه وه نیه له خوای په روه ردگار، وه خوای بالا ده ست له قورئانی پیروژدا ده فه رمویت:

﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَّلَ مِنْهُمْ إِنَّهُمْ نَفَقْتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾^{١٤١}، واته: (هیچ شتیک نه بوته ریگرو بهر به ست له قبول بوونی مال به خشینه کانیا ن ته نها ئه وه نه بیته که ئه وان کافر بوون به خواو پیغه مبه ره ک ی ﷺ)^{١٤٢}.

وه هه روه ها له هیچ سه نه دو ریگایه کی راست و دروسته وه جیگیر نه بو وه نه سه لمینراوه که (ئهبو له هه ب) دلخۆش بو بیت به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، وه هیچ به لگه یه کیش نیه که (ثویه) مژده ی به (ئهبو له هه ب) دابیت به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، وه (ئهبو له هه ب) یش (ثویه) ی ئازاد کرد بیت به هوی ئه وه ی که مژده ی پی دابیت به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، وه هیچ له مانه ش جیگیر نه بون و نه سه لمینراون و به لگه ی راست و دروستیا ن له سه ر نیه، وه هه ر که سیکیش بانگه شه ی جیگیر بوونی شتیک بکات، ئه و پپو یستی به به لگه هه یه بۆ سه لماندنی ئه و شته ی که بانگه شه ی بۆ ده کات.

وه به پیچه وانه وه ئه وه ی که سه لمینراوه و جیگیر بووه به به لگه وه، ئه وه یه که (ئهبو له هه ب) دوا ی هیج رته و کۆچی پیغه مبه ر ﷺ له مه ککه وه بۆ مه دینه (ثویه) ی ئازاد کرد وه، نه ک وه کو ئه وان ده لێن. وه به لگه میژووییه کان و شاره زایانی سیره و میژوو نوسان ئه وه ده سه لمینن که دوا ی چه ند سالیکی زۆر ئینجا (ئهبو له هه ب) (ثویه) ی ئازاد کرد وه.

وه هه ر (ابن حجر العسقلانی) خوی له جوزئی چواره می (الإصابة في تميز الصحابة) داو له لاپه ره (٢٥٠) دا ئه مه زیاتر پوون ده کاته وه ده لیت: (ابن سعد ده لیت: (الواقدي) هه والی پیداوین له که سانیکی زۆر له ئه هلی عیلم که وتویانه: (ثویه) شیر ده ری پیغه مبه ر ﷺ بووه، وه پیغه مبه ر ﷺ تا له مه ککه بوو ده چوو بۆ لای و سه ردانی ده کرد، وه خه دیجه په زای خوای لی بیت زۆر پیزی لی ده گرت، وه ئه و (واته ثویه) هه ر مولکی (ئهبو له هه ب) بوو، وه (خه دیجه) په زای خوای لی بیت داوای لی کرد که پیی بفروشیته به لام (ئهبو له هه ب) پازی نه بوو، وه کاتیکی پیغه مبه ر ﷺ کۆچی کرد بۆ مه دینه ئینجا (ئهبو له هه ب) (ثویه) ی ئازاد کرد.

¹⁴⁰ بپروانه: فتح الباري بشرح صحيح البخاري، مجلد ٩ ص/٥٤.

¹⁴¹ التوبة: ٥٤

¹⁴² بپروانه: (شرح الورقات في أصول الفقه)، للشيخ/عبدالله بن صالح الفوزان، ص/(٦٤).

وه ههروه ها ئیمام (الحافظ أبو عمر بن عبد البر) له کتیبی (الإستیعاب فی اسماء معرفة الأصحاب) جوزئی یه ک لاپه ره (١٢) دا ده لیت: (ئامینه) له (عبدالله) پیغه مبه ری ﷺ بوو، وه (هاله) ش له (عبدالمطلب) (حمزه) ی بوو، وه (ثویه) شیر ی دا به حمزه و پیغه مبه ر ﷺ، وه له گه ل ئه وانیش شیر ی ددها به (أبو سلمة کوری الأسد)، وه پیغه مبه ر ﷺ زۆر ریزی له (ثویه) ده گرت، وه دوا ی ئه وه ش که پیغه مبه ر ﷺ (خه دیجه) ی ره زای خوا ی لی بیت گواسته وه، (ثویه) سه ردانی پیغه مبه ری ﷺ کرد، وه (خه دیجه) ش ره زای خوا ی لی بیت زۆر ریزی لی گرت، وه پاش ئه وه ی پیغه مبه ر ﷺ کۆچی کرد بۆ مه دینه، (ئبو له هب) (ثویه) ی ئازاد کرد، وه پیغه مبه ریش ﷺ پۆشاک و شتی بۆ دهنارد تا ئه و کاته ی له دوا ی فه تحی (خه یبه ر) (ثویه) کۆچی دوا یی کرد، وه هه والی مردنیان گه یاند به پیغه مبه ر ﷺ، ئه ویش پرسیا ری کرد له (مسروح) ی کوری که به شیر ی ئه و شیر ی دابوو به وانیش، پییان وت: ئه ویش مردوو، وه پرسیا ری کرد له خزمه نزیکه کانی: وتیان: هیچ که سیکیان نه ماوه).

وه ههروه ها زۆری تریش له میژوو نوسان هه ر ئاوا باسیان کردوو، له وانه: کتیبی (طبقات ابن سعد) ناو نیشانیکی سه ره بخۆ هاتوو به ناوی (ذكر من ارضع رسول الله ﷺ و تسمية إخوته و أخواته من الرضاعة) جوزئی یه ک لاپه ره (١٠٨)، وه ههروه ها (أبو الفرج ابن الجوزي) له کتیبی (الوفا بأحوال المصطفى) جوزئی یه ک لاپه ره (١٠٦) و (١٠٧) به هه مان شیوه باس له و بابه ته ده کات.

وه ههروه ها له وانه یه بوتریت: ئه وه تا (ئبو طالب) سزاو ئازاری له سه ر سوک بوو، چونکه زۆر یارمه تی پیغه مبه ری ﷺ ددها، ئه ی چۆن نابیت به دلخۆش بوونی (ئبو له هب) به له دایک^{١٤٣} بوونی پیغه مبه ر ﷺ خوا ی گه وره سزای له سه ر سوک بکات؟

له وه لامدا ده لیین:

سوک بوونی سزا له سه ر (ئبو طالب) به به لگه ی راست و دروست له پیغه مبه ره وه ﷺ جیگیر بووه و هیچ گومانیک ی له سه ر نیه، به لام ئه وه ی له و (مُرسَل) دداو له سه ر (ئبو له هب) هاتوو، ته نها قسه ی (ئبو له هب) ه که له خه ودا بینراوه، ئه م دوانه ش زۆر لیک دوورن، ته نها به وه (واته ئه وه ی (ئبو طالب) فه رموده ی راست و دروست ی له سه ره و هی (ئبو له هب) ته نها قسه ی خۆیه تی که له خه ودا بینراوه)، ئه و شوبه یه پوچه ل ده بیته وه که ده یکه ن به به لگه ی مه ولود خویندنه وهو ناههنگ گێران.

وه ههروه ها (ئبو له هب) له هه موو که س زیاتر دوژمنایه تی پیغه مبه ری ﷺ کردوو، وه گه وره ترین ئه زیه ت و ئازاری پیغه مبه ری ﷺ ددها. وه گریمان (ئبو له هب) دلخۆش بووه به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ و (ثویه) شی ئازاد کردوو به هوی ئه وه ی که مژده ی داوه تی به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، ئه و به راستی درژایه تی کردنی بۆ پیغه مبه ر ﷺ له دوا ی ناردن ی وه ک پیغه مبه ر، وه زیاده ره ی کردنی له درژایه تی کردنی دا؛ ئه وه هه موو ئه و دلخۆشی و به خته وه رییه ی که هه ی بووه بۆ له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ و ئازاد کردنی (ثویه) و جگه له وانه ش هه ر کرده وه یه کی چاکه ی تریش که هه ی بوبیت، ئه و هه موویان هه ل ده وه شیینه وه و هیچ سویدیکی پی

¹⁴³ گریمان (ئبو له هب) دلخۆش بووه به له دایک بوونی (محمد) ﷺ، به لام ئه م دلخۆش بوونه شتیکی ئاساییه له هه موو که سیکا موسلمان بیت یان کافر، مه به سستی له و دلخۆشی و شادی ده ربهرینه نزیک بوونه وه بیت له خوا ی په روه ردگار یان نا؛ وه گومان نیه له وه شدا که ئه گه ر (ئبو له هب) دلشی خۆش بووبیت به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، ئه وه هه ر ئه و دلخۆشییه که له هه موو که سیکا هه یه کاتیک توشی خێرو خۆشیه ک ده بن، ئه گه ر نا درژایه تی پیغه مبه ری ﷺ نه ده کرد کاتیک ده بوو به پیغه مبه رو په یامی ئیسلامی داده گه یاند.

ناگه یه نن، جا که سیک ئه وه حالی بیت و هه موو کرده وه کانی هه ل بوه شینه وه و هیچ سودیکیان لی نه بینیت، خه ونیک که پیوهی بینراوه چ سودیکی پی ده گه یه نیت؛ چ جای ئه وهی بکریت به به لگه یه ک له سه ر دروستیتی و شه رعیه ت دان به مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گیران.

وه هه روه ها پییان ده وتریت: به راستی زور ئایه تی قورئان ده لاله ت ده که نه سه ر ئه وهی که عه زاب و سزا له سه ر کافران سوک ناکریت، که ئه مه ش له زور ئایه ت دا ها تووه، له وانه:

✓ خوی گه وره ده فه رمویت: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِيمَوْنُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ﴾^{۱۴۴}، واته: (وه ئه وانهی که کافر بوون و دژایه تی ئه و ئایه ت و به لگانه یان ده کرد که له ریگه ی پیغه مبه رانه وه بویان ها تبوو، وه هه روه ها ئینکاری گه یشتن به لقاو دیداری خوی گه وره یان ده کرد، ئه وه ئاگری دوزه خیان بو هه یه و تییدا عه زاب و سزا ده درین به توندترین سزاو عه زاب، وه نه بریاری مردنیشیان بو ده دریت تا بمرن و پزگاریان بیت له سزاو ئازارو عه زاب، وه نه سزاو عه زابه که شیان له سه ر سوک ده کریت، به لکو له هه موو کات و ساتیکدا له سه ریان به رده وامه و کوتایی نایات، وه به و شیوه یه سزاو عه زابی هه موو بی باوه رو کافریک ده ده ین. وه ئه وان هاوار ده که ن و بانگ ده که ن و ده پارپینه وه و ده لئین: ئه ی په روه ردگارمان ده رمان به یینه و پزگارمان بکه تابگه ریینه وه و کاری چاک ئه نجام بده ین پیچه وانه ی ئه و کارانه ی که پیشت ئه نجاممان داو، ئینجا پییان ده وتریت: ئایا ته مه نمان دریژ نه کردن به شیوه یه ک که هه ر که سیک مه به ستی بوایه ده یتوانی بیر بکاته وه که چ کارو کرده وه یه ک ئه نجام ده دات و بگه ریت به دوی ریگای راستدا، وه هه روه ها پیغه مبه رتان بو هات که ریگای راستان بو پوون بکاته وه و بتان ترسینیت له سزای خوی گه وره، به لام وریا کردنه وه و ئاموژگاری هیچ سودیکی پی نه گه یاندن بویه ده بجیژن له و سزاو عه زابه، وه بی باوه ران و سته مکاران هیچ سه رخه رو پشتیوانیکیان نیه که ده ریان به ینیت یان سزاو عه زابه که یان له سه ر سوک بکات)، وه (ئهبو له هه ب) له وانه یه که ئه و دوو ئایه ته ی له سه ر جی به جی ده بیت به هو ی کافر بوونی به خوی گه وره و توندی دوزمنایه تی کردنی بو پیغه مبه ر ﷺ و ئه زیه ت دانی.

✓ خوی گه وره ده فه رمویت: ﴿إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ لَا يُفَرَّ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ وَنَادَوْا بِمَلَائِكَةٍ لِّيَقْضِيَ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَكِيدُونَ لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَرِهُونَ﴾^{۱۴۵}، واته: (به راستی موجریم و تاوانباره کان ئه وانه ی که کافرو بی باوه ر بوون به خوی گه وره و ئایینه پیروژه که یان به درو ده زانی، له سزاو عه زابی دوزه خدا ده میننه وه بو هه تا هه تایی و بو کاتیکیش ئه و سزایه یان له سه ر لاناچیت و سوک نابیت له سه ریان، وه بی ئومید ده بن له په حمه تی خواو هیچ هیوایه کیان نیه بو پزگار بوون تییدا، وه ئیمه هیچ سته ممان لی نه کردوون به لکو ئه وان خویان سته میان له خویان کرد به وه ی بی باوه ر بوون به خوی گه وره و باوه رپیان نه هینا، وه بانگی مالیک (ده رگاوانی دوزه خ) ده که ن و ده لئین: با خوی په روه ردگارت بمان

مرینیت و پرزگارمان بکات لهو عه زاب و سزایه ی که تیداین، (مالک)یش پیمان ده لیت: ئیوه به بهرده وامی تیدا ده میننه وهو هه رگیز لئی ده رناچن، وه ئیمه حه ق و راستیمان بۆ ناردن تا شوینی بکه ون به لام ئیوه شوینی نه که وتن و وه زۆربه تان دژایه تی ئه و حه ق و راستیه تان ده کرد، وه به هۆی ئه و دژایه تی و سه ر که شیه تانه وه توشی ئه و سزاو نا په حتییه بوون و هه رگیز به خته وه ری به دوا دا نایات)، وه (ئهو له هه ب) یه کیکه له وانه ی که ئه و ئایه ته ی له سه ر جی به جی ده بیّت، له بهر ئه وه ی ئه و حه قه له سه ر زمانی پیغه مبه ر ﷺ هاتوو، وه ئه و زۆر رقی له و حه قه بوو وه نه شی ده ویست که شوینی بکه ویّت، وه دژایه تی ئه وه شی ده کرد که هی ناویه تی که (پیغه مبه ره ﷺ) و نه زیه تی ده دا به توندترین دوژمنایه تی و ئازاردان.

✓ خوی گه وه ده فه رمویت: ﴿وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ وَيَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَلَىٰ وَجُوهِهِمْ عُمِيًّا وَبُكْمًا وَصُمًّا مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ذَلِكَ جَزَاؤُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظْمًا وَرُفَّتًا أَعْنَا لِمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا﴾^{١٤٦}، واته: (هه ر که سیک خوی گه وه هیدایه تی بدات ئه و به راستی له سه ر هیداته، وه هه ر که سیکیش شوین گومرایی بکه ویّت و پشت له و هیدایه ته بکات، ئه وه به راستی هیچ هیدایه ت ده رو پینمایي کاریکی نیه جگه له خوی گه وه، وه له پۆژی دوا ییشدا ئه و که سانه کۆ ده که ینه وه به سه ر پوویندا به کویری و که پو لالی، وه جیگه یان دۆزه خه وه هه ر کاتیکیش گه رماو بلیسه ی ئاگره که دامرکایه وه دووباره بلیسه و گری ئاگره که زیاد ده که ین له سهریان، ئه وه ش سزای ئه و کافر بوون و بی باوه ریه یانه که هه یان بوو به ئایه ته کانی خوی په روه ردگار، وه ده یان ووت: ئایا ئه گه ر ئیمه بووینه وه به ئیسک و پروسک و پزاین له ناو گۆره کانماندا جاریکی ترو سه ر له نوێ زیندوو ده کریینه وه و لی پرسینه وه مان له گه لدا ده کریّت؟)، وه (ئهو له هه ب) یه کیکه له وانه ی که ئه و ئایه تانه ی به سه ردا جی به جی ده کریّت به هۆی ئه وه ی که کافره به ئایه ته کانی خوی گه وه وه به درۆ زانیی پیغه مبه ر ﷺ و زیاده په وی کردن له دوژمنایه تی کردنی و نه زیه ت دانی.

وه له سه روو هه موو ئه مانه شه وه و گه وه ره ترین به لگه که بدریته وه به پوویندا، ئه وه یه که خوی گه وه سوپه تیکی قورپانی پیروزی به تاییه ت و به ناوی (ئهو له هه ب) ده وه دابه زاندوو، که هیچ گومانیک ناهیلایته وه ده رباره ی ئه وه ی که (ئهو له هه ب) هیچ سودو که لکیک له و کارو کرده وانه وه ر ناگریّت که له دنیا دا ئه نجامی داوون، خوی گه وه ده فه رمویت: ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ﴾^{١٤٧}، واته: (ده ک خه ساره ت مه ند بیّت و بفه وتیّت و له ناو بجیّت هه ردوو ده سه ته کانی (ئهو له هه ب) وه خه ساره ت مه ند بوو و فه و تاو له ناو چوو)، وه ئایه تی دووه می ئه م سوپه ته پیروژه زیاتر شوبه هه که یان پوچه ل ده کاته وه و لییان ده کات به بقی سه ر ئاوو سوکتر و ساده تر له مالی جالالۆکه، که ده فه رمویت: ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ﴾^{١٤٨}، واته: (مال و سامان و ئه و کارو کرده وانه ی ئه نجامی داوون، هیچ سوودیکیان لی نابینیت و پرزگاری نا که ن له سزاو نا په حه تییه کانی پۆژی دوا یی). وه

تا کۆتایی سوپه ته که که (پینج) ئایه ته، هه مووی تایبه ته به (ئه بو له هه ب) و خیزانه که ی، که هه مویان توشی به لآو موصیبه ت هاتن و له ناو چوون^{١٤٩}.

شوبه ی پینجه م:

وه شوبه یه کی تر که به ده ستیانه وه یه و ده یکه ن به به لگه، ئه و فه رموده یه یه که له (ابن مسعود) وه ره زای خوای لی بیّت گێردرا وه ته وه که فه رمویه تی: (ما رآه المسلمون حسناً فهو عند الله حسن، وما رآه المسلمون قبيحاً فهو عند الله قبيح)^{١٥٠}، وه له رپوایه تیکی تر دا هاتو وه (ما رآه المسلمون سيئاً فهو عند الله سيئ)، وه ده لّین به و پییه ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}، کاریکی چاکه و موسلمانان به چاکیان دانا وه بۆیه لای خوای گه وره ش چاکه.

شیخ (سليم الهلالي) له کتیی (البدعة و أثرها السي في الأمة) داو ده رباره ی ئه م فه رموده یه ده لّیت: (ئه م فه رموده یه به راست و دروستی ناچیتته وه سه ر پیغه مبه ر^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}، به لکو له و ته کانی (ابن مسعود) ره زای خوای لی بیّت، وه (العجلوني) له کتیی (كشف الخفاء) (٢/٢٦٣) دا که له (حافظ ابن عبدالمهدي) وه ری گرتو وه، ده لّیت: (له ئه نه سه وه به مه رفوعی هاتو وه، به لام به اسنادیکی (ساقط) وه راستر ئه وه یه که مه وقوفه له سه ر ابن مسعود)، وه هه روه ها زانای پایه به رز شیخ (محمد ناصر الدين الألباني) له (سلسلة الأحاديث الضعيفة) (١٧/٢) دا ده لّیت: (هیچ بنچینه یه کی نه که گه یشتبیتته وه سه ر پیغه مبه ر^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}، به لکو به مه وقوفی له سه ر (ابن مسعود) ره زای خوای لی بیّت وه ستاوه)^{١٥١}.

که و ابو وه رموده که ناگاته وه سه ر پیغه مبه ر^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} وه دروستیش نه ی لیره داو بۆ به شه رعیه ت دانانی بیدعه یه کی وه ک مه ولود خویندنه وه بکریّت به به لگه، چونکه پیچه وانه یه له گه ل فه رموده ی (أن کل بدعة ضلالة). وه مه رجیش نه هه ر کاریک که زۆربه ی موسلمانان ئه نجامیان دا کاریکی په سند کراو و باش بیّت و لای خوای گه وره ش باش بیّت و پیی پازی بیّت، وه شیخ (حمود بن عبد الله التويجري) له وه لامی ئه م شوبه یه دا ده لّیت: (به راستی مه به ستی (ابن مسعود) ره زای خوای لی بیّت ها وه لانی پیغه مبه ر^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}، نه ک هه ر که سیّک له موسلمانان و ئه وانه ی خویان ده ده نه پال ئیسلام)^{١٥٢}، که واته مه به ست له (کۆپای موسلمانان) بریتی نه له کۆپای هه موو موسلمانان له سه ر کاریک به شیوه یه کی گشتی، به لکو مه به ست له (کۆپای موسلمانان) بریتیه له کۆپای زانایان و ئه هلی عیلم، وه شیخ (سليم الهلالي) ده لّیت: (کۆپای زانایان هیچ گومانی تیدا نه که به لگه یه، وه کۆپای بنچینه یی

¹⁴⁹ بۆ زیاتر شاره زا بوون و وه رگرتنی زانیاری زیاتر ده رباره ی ئه م فه رموده یه و هه لوه شانده وه ی شوبه یه کانیان بگه رپۆه بۆ هه ردوو کتیی (الرد القوي على الرفاعي والجهول وابن العلوي) لاپه ره (١١٩ - ١٢٥)، وه هه روه ها کتیی (القول الفصل في حكم الإحتفال بمولد خير الرسل) لاپه ره (٤٨٥ - ٤٩٠).

¹⁵⁰ رواه: أحمد (٣٧٩/١)، والطيلاسي في مسنده (٢٣)، وخطيب في (الفقيه والمتفقه) (١/٤٦١)، والحاكم (٣/٧٨)، والبزار رقم (١٣٠)، وأبو نعيم في الحلية (٣٧٥/١)، وابن الأعرابي (٨٩١)، والطبراني في الكبير (٨٥٨٢ و ٨٥٨٣ و ٨٥٩٣)، والبغوي في (شرح السنة) (١٠٥)، والبيهقي (المدخل) (رقم ٤٩)، وغيرهم. وقال السخاوي في (المقاصد الحسنة) رقم (٩٥٩) (وهو موقوف حسن).

¹⁵¹ البدعة وأثرها السي في الأمة، للشيخ سليم الهلالي، ص/٢١.

¹⁵² الرد القوي على الرفاعي والجهول وابن العلوي ص

و باوه ر پێ کراو بریتیه له کۆرای زانایان له سه ر ده می کدا، وه هیچ گومانیش له وه دا نیه که ئه وانه ی له سه ر پێ پۆشنی نین و خه ریکی لاسایی کردنه وه و ئه نجام دانی کاری بێ به لگه ن (المقلدین)، به زاناو ئه هلی عیلم دانانرێن^{١٥٣}. وه هه روه ها ده لێت: (وه ئه وه ش که ئه و بابته ر پوونتر ده کاته وه ئه وه یه که (ابن مسعود) په زای خوای لی بێت له هه موو هاوه لان زیاتر دژایه تی و ئینکاری بیدعه ی کردووه و بیدعه چیانی هه جر کردووه)^{١٥٤}.

وه خویندنه وه ی مه ولودو ئاههنگ گێرانیش به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ که بیدعه بێت و به لگه ی له سه ر نه بێت، چۆن ده بێت ئه م فه رموده یه ی (ابن مسعود) په زای خوای لی بێت بکریت به به لگه له سه ری و بوتریت مادام موسلمانان به باشی ده زانن ئه وه لای خوای گه وره ش باشه !!! له کاتی کدا پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: (إن الله لا یجمع امتی - أو قال: أمة محمد ﷺ - علی الضلالة)^{١٥٥} واته: (خوای گه وره ئوممه ته که م - یان ووتی: ئه م ئوممه ته - له سه ر گومراییی کۆ ناکاته وه).

که واته هه رگیزاو هه رگیز زانایانی راسته قینه و پوچوان له زانستی شه رعیدا کۆ نابنه وه و بریار له سه ر دروستی ئه م ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه یه ناده ن، چونکه دلنایان له وه ی که بیدعه یه و هه موو بیدعه یه کیش گومراییه و هه موو گومراییه کیش له ئاگر دایه .

¹⁵³ البدعة وأثرها السی فی الأمة ص ٢١ .

¹⁵⁴ البدعة وأثرها السی فی الأمة ص ٢٢ .

¹⁵⁵ صحیح، رواه الترمذی، ٢١٦٧ .

به شی سییه م

ئه و شوبهانه ی که راو بو چونن

شوبهه ی یه که م:

بانگه شه ی ئه وه ده که ن و ده لێن: ئه و مه ولود خویندنه وهو ئاههنگ گیرانانه مایه ی به گه وره زانین و به ریز دانانی پیغه مبه ر ﷺ.

له وه لامی ئه م ئه م شوبهه یه دا ده لێن: به راستی به گه وره زانین و ریز دانان بو پیغه مبه ر ﷺ به گوێ رایه لی کردن و جی به جیکردنی فه رمانه کانی و خوشویستنی و خۆ پاراستن و دوور که و تنه وه له له نه هیه کانی ده بیّت، نه ک به ئه نجام دانی بیدعه و شتی پر و پوچ و گونا هو تاوان، وه ئاههنگ گیرانیش به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ له م پر و وه وه زه م کراوه، له به ر ئه وه ی سه ریچی کردنه له سوننه ته کانی، وه هاوه لāن په زای خویان لی بیّت له هه موو که س زیاتر پیغه مبه ریان ﷺ خوش ده ویست و به گه وره یان داده نا، وه ک (عروه ی کوری مسعود) به قوره یش ده لیت: (أي قوم ، والله لقد وفدت على الملوك ، ووفدت على قیصر ، وكسرى ، والنجاشي ، والله إن رأيت ملكا قط يعظمه أصحابه ما يعظم أصحاب محمد صلى الله عليه وسلم محمدا ، والله إن تنخم نخامة إلا وقعت في كف رجل منهم ، فذلك بها وجهه وجلده ، وإذا أمرهم ابتدروا أمره ، وإذا توضأ كادوا يقتتلون على وضوءه ، وإذا تكلم خفضوا أصواتهم عنده ، وما يحدون إليه النظر تعظيما له)^{١٥٦}، واته: (ئهی قه وم: سویند به خوا به وه فدو نوینه ر پویش تووم بو لای زۆر له پاشاو فه رمان په واکان، پویش تووم بو لای قه یسه رو کیسراو نه جاشی، سویند به خوا هیچ پاشاو فه رمان په وایه کم نه بینیه که هاوه لāنی به گه وره یان زانی بیّت هینده ی ئه وه ی هاوه لāنی محمد ﷺ محمد به گه وره ده زانن، وه سویند به خوا ئه گه ر تف و به لغم فری بدات ئه وه له دهستی یه کیك دایه له وان و، وه ده یه ینیت به ده م و چاوو پیستیدا، وه ئه گه ر فه رمانیکیان پی بکات پیش برکی ده که ن له جی به جیکردنی فه رمانه که ی، وه ئه گه ر ده ست نویت ده گریّت نزیکه کوشتار بکه ن له سه ر ئاوی ده ست نویت ده که ی، وه ئه گه ر قسه ده کات ده نگیان نزم ده که نه وه له لای ئه و، وه به رده وام به چاوی ریزو گه وره دانانه وه تی دی ده روانن)، وه له گه ل ئه و به گه وره دانانه شیان بو پیغه مبه ر ﷺ، پوژی له دایک بوونیان نه کرد به جه ژن و ئاههنگی تی دا بگی رن، وه ئه گه ر کاریکی شه رعی و ریگه پیدراو بوایه، ئه و به دلنیا یی یه وه ئه نجامیان ده داو وازیان لی نه ده هی نا.

¹⁵⁶ صحیح البخاری: ١٧٨/٣، رقم: ٢٧٣١ - ٢٧٣٢، الفتح: ٣٨٨/٥. و النسائي (٢٧٧١)، وأبو داود (١٧٥٤، ٢٧٦٥، ٢٧٦٦،

شوبهه ی دووهم:

وه شوبهه و به لگه یه کی تریان ئه وه یه: که خه لکانیکی زۆرو له زۆربه ی ولاتان ئه م کاره ئه نجام ده دهن، واته (مهولود ده خویندنه وه و ناههنگ ده گپرن به م بۆنه یه وه).

بۆ وه لامی ئه م شوبهه یه ش ده لێین: به لگه و ده لیل ئه وه یه که له پیغه مبه ره وه ﷺ جیگیر و سابت بووبیت، وه ئه وه ش که له پیغه مبه ره وه ﷺ جیگیر بووه ئه وه یه که نه ی کردووه له ئه نجام دانی بیدعه به شیوه یه کی گشتی، وه ئه و ناههنگ گپرانیه ش یه کیکه له و بیدعانه، وه ههروه ها کارو کرده وه ی خه لکیش ئه گه ر پیچه وانه ی به لگه و ده لیل بوون، ئه وه نابیت به به لگه ئه گه ر خه لکیکی زۆریش بن، خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿وَإِنْ تُطِيعَ أَكْثَرُ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾^{١٥٧}، واته: (ئه گه ر گوێ پاریه لێ زۆربه ی ئه وانه بکهیت که له سه ر زه وین و گومرا بوون، ئه و تۆش گومرا ده که ن و له پێگای خوا لات ده دهن)، له گه ل ئه وه شدا -سوپاس بۆ خوا- به رده وام و له هه موو سه رده میکا خه لکانیک هه بوون که ئینکاری بیدعیان کردووه و پوونیان کردۆته وه که شتیکی باطل و پوچ و بی ناوه روکه، وه کرده وه ی ئه و که سه ش که به رده وامه له سه ر زیندوو کردنه وه ی ئه و بیدعه یه نابیت به به لگه دوای ئه وه ی که حق و راستیه که پوون کرایه وه.

وه له وانه ی که ئینکاری ناههنگ گپرانیان کردووه به و بۆنه یه وه، شیخی ئیسلام (ابن تیمیه) له کتیی (اقتضاء الصراط المستقیم) دا، وه ئیمام (الشاطبی) له کتیی (الإعتصام) دا، وه (ابن الحاج) له کتیی (المدخل) دا، وه شیخ (تاج الدین علی بن عمر اللخمي) کتییکی سه ربه خۆی داناوه له سه ر ئینکاری کردنی، وه شیخ (محمد بشیر السهسواني) له کتیی (صيانة الإنسان) دا، و سید (محمد رشید رضا^{١٥٨}) نامیلکه یه کی سه ربه خۆی له سه ر ئه م بابته داناوه، وه شیخ (محمد بن ابراهیم آل الشیخ^{١٥٩}) به هه مان شیوه نامیلکه یه کی سه ربه خۆی داناوه له سه ری، وه شیخ (عبدالعزیز بن باز) و جگه له وانیش که سانیکی زۆر به رده وام و له هه موو سالیکا له سه ر ئینکاری کردنی ئه م بیدعه یه له لاپه ره ی پۆرنامه و گوڤاره کان ده نوسن، له و کاتانه ی که ئه م بیدعه یه ئه نجام ده دهن.

¹⁵⁷ الأنعام: ١١٦

¹⁵⁸ ئه م زانایه له بنچینه دا خه لکی به غدایه و له سالی (١٢٨٢) ی کۆچی له دایک بووه، خاوه نی گوڤاری (المنار) بووه و ته فسیری قورئانیشی نوسیوه به ناوی (تفسير القرآن الحكيم) که به ته فسیری (مهنا) ناسراوه به لام ته وای نه کردووه، وه له سالی (١٣٥٣) ی کۆچی، کۆچی دوا یی کردووه.

¹⁵⁹ ناوی (محمد بن ابراهیم بن عبداللطیف بن عبدالرحمن بن حسن بن الإمام محمد بن عبدالوهاب) ه ره حمه تی خویان لی بیت، له (١٧/محرم/١٣١١) ی کۆچی له دایک بووه، وه له ژیر چاودیری باوکیدا په روه رده یه کی باش ده کریت و هه ر به مندالی قورئان ته واده کات، وه له ته مه نی (١٦) سالیدا چاوه کانی له ده ست ده دا، وه ئه مه ش نه ک هه ر ه یچ کاریگه ریه کی خراپی له سه ر نابیت، به لکو گه رچ و گوڵتر ده بیت له سه ر به رده وای له سه ر خویندن و به شداری کردنی له وانه و کۆری زانایاندا.

وه چه نده ها زاناو شاره زای گه وره وانه ی شه رعیان لا خویندووه و له ژیر ده ستیدا پی گه یشتوون، تا له (٢٤/رمضان/١٣٨٩) ی کۆچی، کۆچی دوا یی ده کات. وه له دوا ی خۆی چه ندین فه تواو کتیب و نامیلکه و بابته تی تری به جی هیشتوو که له چه ند به رگیکا کۆکراونه ته وه و بلاوکراونه ته وه.

شوبه ه ی سییه م:

وه شوبه ه یه کی تریان ئه وه یه که ده لئین: به راستی له و مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گپرانانه دا، زیکرو یادی پیغه مبه ر ﷺ زیندوو ده کریته وه.

له وه لامی ئه م شوبه ه یه دا ده لئین: به راستی زیکرو یادی پیغه مبه ر ﷺ به رده وام له گه ل مروقی موسلماندا نوئ ده بیته وه، وه دلی به و زیکرانه وه به ستراوه ته وه هه ر کاتیگ گوی بیستی ناوی پیغه مبه ر ﷺ ده بیته له کاتی بانگ و قامه ت و وتاره کاند، وه هه ر کاتیگ شایه تومان دینیت له دوا ی ده ست نو یژو له نو یژه کانیدا و له کاتی سه لاوه ت دانی له سه ر پیغه مبه ر ﷺ و له کاتی زیکر کردنیدا، وه له کاتی ئه نجام دانی کاری چاکه دا جا واجب بیت یان سوننه ت، به و شیوه یه ی که پیغه مبه ر ﷺ ئه نجامی داوه و بۆ ئیمه ی به شه رع داناوه. ئا به م شیوه یه به رده وام پیغه مبه ری ﷺ له یاده و پاداشت و خیری پی ده گات، بۆیه مروقی موسلمان به رده وام یادی پیغه مبه ر ﷺ زیندوو ده کاته وه دلی پییه وه به ستراوه و به شه وو پۆژو به در یژایی ته مه نی و به و شیوه یه ش که خوا ی په ره ر دگار بۆی به شه رع داناوین، نه ک ته نها له پۆژی له دایک بوونیدا و به س، وه له کاتیگدا بیده یه و پیچه وانه ی سوننه ته کانیه تی، وه به و کاره ش دوور ده که ویته وه له پیغه مبه ر ﷺ و بیبه ریشه لی.

وه پیغه مبه ر ﷺ بی پیویسته له و ناههنگ گپرانه بیده یی یه که پیچه وانه ی ئه و به گه ره دانان و پیز به خشینه یه که خوا ی گه ره پی داوه، وه که ده فه رمو یته: ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾^{١٦٠}، که هه ر کاتیگ باس و یادی خوا ی گه ره بکریته له بانگ و قامه ت و وتاره کاند، ئه و ئیلا له دوا ی ئه و؛ باس و یادی پیغه مبه ر ﷺ ده کریته، وه ئه وه ش به سه بۆ به گه ره دانان و خۆش ویستن و نوئ بوونه وه ی زیکرو یادی و سوور بوون له سه ر شو یین که و تنی سوننه ته کانی.

وه خوا ی گه ره ش له قورئاندا ه یچ منه تی به سه ر موسلماناندا نه کردوو به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، به لکو منه تی به سه ردا کردوون به ناردنی وه که پیغه مبه ر؛ خوا ی گه ره ده فه رمو یته: ﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ﴾^{١٦١}، واته: (به راستی خوا ی گه ره منه تی به سه ر موسلماناندا کردوه و نیعه ته ی به سه ردا رشتوون به وه ی که پیغه مبه ریکی له ناو خویاندا بۆ ناردوون)، وه هه ره ها ده فه رمو یته: ﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ﴾^{١٦٢}، واته: (ئه و خوا یه ی که له ناو خویاندا پیغه مبه ریکی بۆ ناردوون).

شوبه ه ی چواره م:

وه شوبه ه یه کی تریان ئه وه یه که ده لئین: مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گپران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ پاشایه کی داد په ره رو شاره زا دایه ی ناوه و مه به سستی نزیک بوونه وه بووه له خوا ی گه ره.

¹⁶⁰ الشرح/٤

¹⁶¹ آل عمران: ١٦٤

¹⁶² الجمعة: ٢

وه لّامی ئه وه ش ئه وه یه که: بیدعه له هیچ که سێک قبول ناکرێت؛ جا ئه وه که سه هه ر که سێک بێت، وه له هه مان کاتدا نیه ت پاکیش کاری ناشه رع ی و خراب هه لّال ناکات ئه مه له لایه ک، وه له لایه کی تریشه وه ئه وه که سه که شه ره زاو دادپه ره ره بووه ئه وه ی لی ناخوینرێته وه وه ناگیرێت که که سێکی بی تاوان و مه عصوم بووه .

شوبهه ی پیغه مبه ر:

وه شوبهه یه کی تریان ئه وه یه که ده لّین: به راستی مه ولود خویندنه وهو ئاههنگ گێران له بیدعه چاکه کانه (البدعة الحسنة)؛ له به ره ئه وه ی سوپاس کردنی خوای گه وه ره یه له سه ره له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ .

ئه م شوبهه یه ش به وه وه لّام ده درێته وه که: له بیدعه دا هیچ شتیکی چاک و باش نیه، چونکه پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: (مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ)^{١٦٣}، وه هه ره ها فه رمویه تی: (فإنَّ كل بدعة ضلالة)؛ به پیی ئه م فه رمودانه پیغه مبه ر ﷺ حوکمی دا به سه ره هه موو بیدعه یه کدا که گو مپرای یه، که چی ئه وانیش ده لّین: هه موو بیدعه یه ک گو مپرای یه، به لّکو ئه مه بیدعه یه کی چاک و هه سه نه یه !!!

(ابن رجب) په حمه تی خوای لی بێت له شه رحی (الأربعون النووية) دا ده لّیت: (پیغه مبه ر ﷺ که ده فه رموی: (كل بدعة ضلالة)، ئه وه یه کێکه له قسه کو کراوه پر مانا کانی پیغه مبه ر ﷺ و وه هیچ شتیکی لی ده رنا چیت، وه بنچینه یه کی گه وه ره سه ره کیه له بنچینه کانی دین، وه ک ئه وه فه رموده یه ی وایه که ده فه رموی: (من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد)^{١٦٤}؛ وه هه ر که سێک شتیکی دابهینیت و بیداته پال دین و وه هیچ بنچینه یه کی شتی نه بێت له دیندا که بۆی بگه رێته وه، ئه وه گو مپرای یه یه دینی پیروزی ئیسلام به ره یه له وه کاره داهینراوه، وه ئه مه ش هه موو بابه ته کانی عه قیده و بیرو باوه رو کرداره کان و وته ئاشکراو په نهانه کان ده گرێته وه)^{١٦٥}.

وه ئه وانه ش هیچ به لگه یه کیان به ده سه ته وه نیه له سه ره ئه وه ی که ئه م بیدعه یه، بیدعه یه کی چاک و باشه ته نها چه ند شتیکی نه بێت، ئه وانیش:

أ- وته ی (عمری کو ری خطاب) په زای خوای لی بێت که ده ره به ره ی نوێزی (ته پاویح) فه رموی: (نعمت البدعة هذه).

ب- وه چه ند شتیکی ش داهینراون و هاوه لّان و پیشین ئینکاریان نه کردووه؛ وه ک: کو کردنه وه ی قورئان له یه ک کتیبدا، وه نوسینه وه ی فه رموده کانی پیغه مبه ر ﷺ .

وه وه لّامی ئه م شوبهانه ش ئه وه یه که:

ئه م کارانه هه مو یان بنچینه یه کیان هه یه له شه رعداو بیدعه نین:

➤ عومه ری کو ری خطاب په زای خوای لی بێت که فه رمویه تی: (نعمت البدعة هذه) مه به سته ی بیدعه بووه له رووی زمانه وانیه وه نه ک له رووی شه رعیه وه، وه هه ر شتیکی بنچینه یه کی هه بێت له شه رعداو بگه رێته وه سه ری، وه و تراش ئه وه بیدعه یه؛ ئه وه لی ره دا مه به ست لیی بیدعه ی زمانه وانیه نه ک بیدعه ی شه رع ی، چونکه بیدعه و داهینان له شه رعدا هیچ بنچینه یه کی نیه که بگه رێته وه سه ری.

¹⁶³ سبق تخريجه

¹⁶⁴ سبق تخريجه

¹⁶⁵ جامع العلوم والحكم ص/ ٢٣٣.

➤ وه (ته پراویج) کردنیش پیغه مبه ر ﷺ چه ند شه وێك بۆی ئه نجام دان و ئه وانیش له دوایه وه ئه نجامیان دا، به لام له دوایداو له ترسی ئه وه ی واجب بکریت له سه ر ئوممه ته که ی وازی لی هینا، وه هاوه لانی ش په زای خویان لی بی ت به رده وام بوون له سه ری و ئه نجامیان ددها به کۆمه ل کۆمه ل و به جیا له ژیا نی پیغه مبه ر ﷺ و له دوا ی مردنیشی، تا ئه و کاته ی عومه ری کوپی خه تتاب په زای خوا ی لی بی ت کۆی کردنه وه له دوا ی یه ک پیش نویژ (امام) داو به و شیوه یه ی که له دوا ی پیغه مبه ر ﷺ ئه نجامیان ددها، وه ئه مه ش ه یچ بیده نه له شه ردا.

➤ وه کۆکردنه وه ی قورئانی ش له یه ک کتیبدا، به هه مان شیوه بنچینه یه کی هه بووه له شه ردا، چونکه پیغه مبه ر ﷺ فه رمانی کرد به نوسینه وه ی قورئان، به لام ئه و کات به جیا جیا دهنوسرا، وه هاوه لان کویان کرده وه له یه ک کتیبدا تا بپاریزی ت.

➤ وه نوسینه وه ی فه رموده ش به هه مان شیوه بنچینه ی هه بووه له شه ردا؛ وه پیغه مبه ر ﷺ فه رمانی کرد به چه ند هاوه لیکی نوسینه وه ی هه ندی له فه رموده کانی، وه که نه ش دهنوسرایه وه له سه رده می ئه ودا ﷺ به شیوه یه کی گشتی، ئه وه ریگریک هه بوو له نوسینه وه ی دا، ئه ویش ترسان بوو له وه ی که له گه ل قورئانی پیروژدا تی که ل بی ت، له کاتی کدا فه رموده ی پیغه مبه ریشه ﷺ، وه کاتی که ش کۆچی دوا یی کرد ﷺ، ئه و ریگریک نه ما له به رده م نوسینه وه یدا؛ چونکه قورئان ته واو بوو له پیش مردنی پیغه مبه ر ﷺ، ئه وه بوو موسلمانانیش دوا ی ئه وه هه ستان به نوسینه وه ی سوننه ت و فه رموده کانی پیغه مبه ر ﷺ بۆ پاراستنی له نه مان و له ناو چوون، وه خوا ی گه وره پاداشتیان بداته وه له سه ر ئیسلام و موسلمانان به باشتترین پاداشت؛ له وه ی که قورئانی پیروژو سوننه ت و فه رموده ی پیغه مبه ریان ﷺ پاراست له له ناو چوون و گالته ی گالته جاپان.

وه دیسان پییان ده وتری ت: بۆچی ئه م سوپاس کردنی نیعمه ته - به گومانی ئیوه - ئاوا دوا که وت؟! وه باشتترینی سه ده له هاوه لان په زای خویان لی بی ت و شوین که وتوان و شوین که وتوانی ئه وانیش پیی هه لته ستان؟! له کاتی کدا ئه وان گه وره ترین و زۆرترین خۆشه ویستیان هه بوو بۆ پیغه مبه ر ﷺ، وه سور تری ش بوون له سه ر کاری چاکه و هه ستان به سوپاس کردنی خوا ی گه وره له سه ر نیعمه ته کانی، وه ئایا ئه وه ی بیده ی مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێرانی دا هینا وه به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ زیاتر پینمویی و هیدایه ت دراو بووه له وان و سوپاس کردنیشی بۆ خوا ی گه وره له سه ر نیعمه ته کانی گه وره تر بووه له وان؟! حاشا و کلا.

شوبه ی شه شه م:

وه هه روه ها شوبه یه کی تریان ئه وه یه که ده لێن: بیده ده کری ت به پینج به شه وه؛ ئه ویش بیده ی (واجب و سوننه ت و ریگه پیدراوو مه کروهو حه رامه !!!)، وه ئه وه ی که ئیمه ش ئه نجامی دده دین ده که ویت ه ژیر بیده ی (سوننه ت یان ریگه پیدراوه وه)، بۆیه ئیمه له ئه نجامدانی پاداشتمان ده ست ده که ویت !!! شیخی پیشه واهو أبو حفص تاج الدین الفا کهانی په حمه تی خوا ی لی بی ت له کتیبی (المورد فی عمل المولد) دا وه لامی ئه م شوبه یه ده داته وه ده لیت: (به کۆرای زانایان ئه وه واجب نیه، وه هه روه ها سوننه تیش نیه؛ چونکه حه قیقه تی سوننه ت: ئه وه یه که شه رع داوا ی کرد بی ت به بی ئه وه ی له سه ر وازه ی نانی لومه کرای بی ت، وه ئه مه ش شه رع ریگه ی پی نه داوه، وه هاوه لانی ش ئه نجامیان نه داوه، وه هه روه ها شوین که وتوان و زانا پاسته قینه و به رزه کانیش ئه نجامیان نه داوه).

وه ههروه‌ها ده‌لێت: (وه دروستیش نیه موباح و پێگه پێدراو بێت، چونکه بیدعه و داهێنان له دیندا به کۆپای موسلمانان پێگه پێدراو نیه).

پاشان ده‌لیت: (هیچ شتیك نه‌ماوه ته‌نھا ئه‌وه نه‌بیٔ كه یان مه‌كروهه، یان چه‌پامه، وه ئه‌و كاته‌ش قسه‌ كردن ده‌رباره‌ی له‌ دوو رووه‌وه‌یه:

په که میان: نه و ديه که که سيک به مالى خوى نه نجامى د ه دات بو مال و مندال و خاوو خي زانى، وه نه م کوړو کوږوونه و ديه جگه له خوار دن هيچى تر نيه، وه له گونا هو تاوان نزيك نابنه وه، وه نه و دى که وه صفمان کرد نه وه بيدعه يه کى مه کړوه و پړيگه پى نه دراوه، له بهر نه و دى که زاناو خواپه رستاني پيشوو، نه وانه ي که شاره زاي ئيسلام و زانا ي سه رده م وخه لک بوون، نه نجاميان نه داوه.

دووه میان: وه له خالی دووه میاندا ئاماژه به کۆمه‌لێک کاری ناشه‌ری ده‌کات که تیا یاندا ئه‌نجام ده‌دریته، له‌وانه: ئه‌نجامدانی گوناوه‌ تاوان و کاری پێگه‌ پێ نه‌ دراو، وه‌ هه‌روه‌ها ووتنی گۆرانی و لی‌دانی ده‌ف^{١٦٦} و کۆبوونه‌وه‌ و تیکه‌ڵ بوونی بیاوان و ئافه‌رتان به‌ به‌که‌وه‌ و رۆح‌نیا ن له‌ ناو هه‌واو ئاره‌زووی خۆیاندا.

ئىنجا دەر بارەيان دەلئیت: (هیچ دوو کەسیک خیالیان نیه له حەرامییتی ئەو شتەدا، وە هەروەها هیچ مەزموونێکی خاوەن کەسایەتی و عاقل و تەگەشتوو ئەوە بە باش نازانن) ^{۱۶۷}.

شویهای حدوتهم

وہ ہندی کی تریان تہم شوبہیہ دہیننہ وہو دہلین: بہ راستی ٹاہہ نگ گیارن بہ بونہی لہ دایک بوونی پیغہ مبر ﷺ دہرخستنی خوشہ ویستہ بوی؛ وہ دہرخستنی خوشہ ویستیش بوی شتیکی شہرعی و ریگہ بیدراوہ !!!

وہ لَام: گومانی تیدا نیہ کہ خوش ویستنی پیغہ مبر ﷺ پیویستہ لہ سہر ہہ موو موسلمانیک، وہ زیاتر لہ خوشویستنی نہ فسی خوئی و منالّ و دایک و باوک و ہہر ہہ موو خہ لکی، بہ لَام ئەمەش مانای ئەوہ نیہ کہ شتیک دابھینین و بہ شیوہ یەك خوشە ویستی بۆ دەر بپرین کہ شەرع بۆی دانە ناوین، بہ لکو خوشویستنی؛ گوئی رایە لی کردن و شوین کہ وتنی دە گرځتەوہ، کہ ئەمەش گەرەترین دەر برینی خوشە وستیہ بۆی ﷺ.

وہك ئىمامى شافعى رەحمەتى خواى لى بىت دەلىت:

لو كان حبك صادقاً لأطعته إنّ المحب لمن يحب مطيع

واته: (ئەگەر خۆشەويستىيە كەت راستە قىنە يە بۆي ئەوا گۆي رايە لى دەكەيت، چونكە بە راستى خۆشەويست بۆ خۆشەويستەكەي گۆي رايە لە).

166 وه له سهردهمی خوځاندا ده‌بینین که به‌ناوی هونه‌ری ئیسلامیه وه چندها ئاله‌ت و ئامیږی تر له و جوړه بۆنه و ټاهه‌نگانه‌دا به‌کار ده‌یښږین که گومان له‌وه‌دا نیه که هه‌موویان هه‌رامن و شهره‌ پښگه‌ی پی نه‌داون، که چی زوږیک به‌ناو زاناو بانگه‌وازی کاران بۆ ئایینی پیروزی ئیسلام له‌ کتیب و بلاوکراوه و پوژنامه‌کانیان خوځیان و خه‌لکیش گومرا ده‌که‌ن به‌وه‌ی که ئه‌م ئامیږانه‌ی مۆسیقا هه‌لآن و هیچیان له‌سهر نیه، وه‌ بینیتان که فاکهانی په‌حمه‌تی خوای لی بیت باسی ده‌ف ده‌کات؛ ئه‌ی که له‌سهردهمی ئیڤه‌دا ژیا‌بایه‌ ده‌بوو چی به‌و خه‌لکانه‌و تبا‌یه‌ که باس‌مان کردن؟! وه‌ بۆ شاره‌زایی زیاتر ده‌رباره‌ی هوکمی ئامیږه‌کانی مۆسیقا بپروانه‌ کتیبی (تحریم آلات الطرب)ی شیخ ئه‌لبانی په‌حمه‌تی خوای لی بیت.

167 بروانه: المورد في عمل المولد، للفاكهاني، بتحقيق علي الحلبي، (ص ١٠-١٢).

وه ههروه ها خوش ویستنی پیغه مبه ر ﷺ زیندوو کردنه وه ی سوننه ته کانی دهگریته وه، وه گرتنی به خریکان و دوور کهوتنه وه ش له هه موو ئه و شتانه ی که وای پیچه وانه ی سوننه ته کانیه تی و نه می لی کردوون، وه بی گومان هه ر شتیک که پیچه وانه ی سوننه ته کانی بیته ئه وه بیدعه یه و قیزه و نه و سه ریچییه کی ناشکرای پیغه مبه ره ﷺ؛ وه ئاههنگ گێرانیش به بۆنه ی له دایک بوونی ئه وو جگه له ویش له بیدعه کانه، وه نیه تی پاک ی شه رعیه ت به داهینان و بیدعه نادات له دیندا؛ چونکه دین له سه ر دوو بنچینه ی سه ره کی وه ستاوه، ئه وانیش: (الإخلاص والمتابعة)ن، واته: (تایبه ت بیته و له بهر خاتری خوای گه وره ئه نجام بدریته وه ههروه ها به و شیوه یه ش بیته که پیغه مبه ر ﷺ ئه نجامی داوه)، خوای گه وره ده فه رمویته: ﴿بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾^{١٦٨}، واته: (هه ر که سیک پوو بکاته خواو له و زیاتر که سی تر نه په رستیت له هه مان کاتدا چاکه کاریش بیته، ئه وه پاداشتی لای خوای گه وره یه و توشی هیه ناخوشی و ترس و بیمیکیش نابیت). (أسلم وجهه) ئیخلاسه بو خوای گه وره، (وهو محسن)، بریتیه له شوین کهوتنی پیغه مبه ر ﷺ و (پیکان) ی سوننه ته.

شوبه ی هه شته م:

وه یه کیکی تر له شوبه کانیان ئه وه یه که ده لێن: له زیندوو کردنه وه و ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه و خویندنه وه ی سیره و ژیا نی پیغه مبه ر ﷺ له و یاده دا، زیاتر سوورمان ده کات له سه ر شوین کهوتنی !!! له وه لامدا پییان ده لێن: به راستی خویندنه وه ی سیره و ژیا نی پیغه مبه ر ﷺ وه شوین کهوتنی؛ به رده وام کاریکی داواکراوه به درێژایی سال و درێژایی ته مه ن، به لام تایبه ت کردنی پوژیک ی دیاری کراو به و بۆنه یه وه به بی به لگه و ده لیل ئه و به دلنیا یی یه وه بیدعه یه، وه (هه موو بیدعه یه کیش گومراییه)، وه بیدعه ش هیه به ره میکی نابیت ته نها دوور کهوتنه وه نه بیته له سوننه ت و ریبازی پیغه مبه ر ﷺ^{١٦٩}.

شوبه ی نۆیه م:

وه له شوبه یه کی تریاندا ده لێن: ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، ده ربیرینی دلخوشی و شادومانی به و بۆنه یه وه.

وه لامی ئه م شوبه یه به م شیوه یه ده ده یه وه:

➤ بی گومان به لگه له سه ر دروستی کاریک یان دروست نه بوون و ریگری کردن لیبی له خوش حال ی و شادومانی یان دل تهنگی و غه مباری خه لکی وه رناگریته، به لکو له قورئان و سوننه ت و کوپای زانیان (اجماع العلماء) وه ر ده گریته، وه ئه وانه ش که بانگه وازی ده که ن بو دروست بوون و شه رعیه ت دان به مه ولود خویندنه وه و ئاههنگ گێران به م بۆنه یه وه، هیه به لگه یه کیان به دهسته وه نیه نه له قورئان و نه له سوننه ت و نه له کوپای زانیان، هه ر بۆیه ئه م بانگه وازی بو کردنه یان پوچه له و په ت ده کریته وه به سه ریاندا.

¹⁶⁸ البقرة: ١١٢

¹⁶⁹ شوبه ی یه که م تا حه وته م له (حكم الإحتفال بذكری المولد النبوی) نویسنی شیخ (صالح بن فوزان الفوزان) لاپه ره (١٤٣ - ١٤٨) وه رگه روه که له کتیبی (حقوق النبي بين الإجلال والإخلال) له گه ل کۆمه لیک بابته تی تر دا که هه موویان په یوه ندیان به مه ولود خویندنه وه و ئاههنگ گێران وه هه یه بلا و کراوه ته وه، که کتیبی ناو براو کۆمه لیک بابته تی به نرخ ی تیدا کوکراوه ته وه که هه موویان ده ربیره ی بیدعه ی مه ولود خویندنه وه و ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ.

➤ سوننه تی راست و دروستی پیغه مبه ر ﷺ ده لاله ت ده کاته سه ر زه م کردن و به خراب دانانی بیدعه و خو پاراستن و وریا بوون لی، وه بیدعه ی مه ولودیش یه کیکه له و بیدعه داهینراوانه ی که دوا ی ماوه یه کی زۆر له مردنی پیغه مبه ر ﷺ داهینراوه و له ناو ئه و بیدعانه دایه که پیغه مبه ر ﷺ زه می کردوون و وریایی و پاریزی داوه به ئومه ته که ی ده رباره یان.

➤ وه ههروه ها پیویسته له سه ر موسلمان که به رده وام دلخۆش بی ت به پیغه مبه ر ﷺ و سه لاواتی له سه ر بدات و به رده وام سوننه ته کانی جی به جی بکات وشوینیان بکه وی ت، نه ک ئه و دلخۆشیه کورت هه لبینی له ته نها شه وو پۆژیک له سالیکداو له و شه وو پۆژه ش ته نها له ئاههنگیک و مه ولود خویندنه وه یه کدا که هه یچ بنچینه یه کی نیه له ئایینی پیروزی ئیسلامدا^{١٧٠}.

شوبهه ی ده یه م:

وه له شوبهه یه کی تر دا ده لئین: ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، گه یاندن و به جیهینانی به شیک له حه ق و مافه گه وره کانی پیغه مبه ره ﷺ له سه رمان، چونکه خوا ی گه وره به هوی ئه وه وه ئیمه ی هیدایه ت داوه و له ئاگر پزگاری کردوین و له گومرایی و تاریکایی ده ری هینا وین بۆ نورو پۆشنایی. له وه لامی ئه م شوبهه یه دا ده لئین:

یه که م: به راستی ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ و مه ولود خویندنه وه و دانان و دیاری کردنی ئه و پۆژه به جه ژن، هه یچ بریتی نیه له گه یاندن و جی به جی کردنی مافه کانی پیغه مبه ر ﷺ له سه رمان، به لکو له راستیدا بی ریزی نواندنه له به رامبه ر پیغه مبه ردا ﷺ له دوو پوه وه:

١- ئه وانه ی ئاههنگ ده گێرن به و بۆنه یه وه پۆژیکیان به جه ژن داناوه که ئیزنی خوا ی گه وره ی له سه ر نیه و پیغه مبه ریش ﷺ فه رمانی پی نه کردووه، وه ک (ئیمام مالیک) په حمه تی خوا ی لی بی ت ده فه رموی ت: (هه ر که سی ک بیدعه یه که له ئیسلامدا دابهینیت و به چاکیشی بزانی ت، ئه وه به راستی وا گومان ده بات که پیغه مبه ر ﷺ خیانه تی له په یام و ئایینی خوا دا کردووه، چونکه خوا ی گه وره ده فه رموی ت: ﴿الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾^{١٧١}، وه هه ر شتیکیش ئه و پۆژه (سه رده می پیغه مبه ر ﷺ) دین نه بویت ئه وه ئه مرقو نابیت به دین).

٢- وه به راستی سه ریچی فه رمانه کانی پیغه مبه ریان ﷺ کردووه، به وه ی که پیغه مبه ر ﷺ له زۆر فه رموده دا وریایی و ئاگاداری داوه له ئه نجام دانی بیدعه و کاری داهینراو له شه رعدا، به لام ئه وان گو ی نادهن به و فه رموده راستانه ی که فه رمونی و مانای فه رموده کان ده گوین، له و فه رمودانه ش: (وشر الأمور محدثاتها) وه ههروه ها (وكل محدثة بدعة، وكل بدعة ضلالة، وكل ضلالة في النار) وه ههروه ها (من عمل عملاً ليس عليه امرنا فهو رد).^{١٧٢}

دوو وه م: وه ههروه ها پییان ده وتریت: به راستی جی به جی کردنی حه ق و فه رمانه کانی پیغه مبه ر ﷺ ته وا و نابیت ته نها به گو ی رایه لی کردن و شوین که وتنی رینوما یی یه کانی و ده ست گرتن به سوننه ته کانی و بلا و کردنه وه ی بانگه وازه که ی نه بی ت، وه ههروه ها دوور که وتنه وه له هه موو شتیک که پیچه وانه ی فه رمانه کانی ئه و بی ت،

¹⁷⁰ بروهانه: (الرد القوي على الرفاعي والجهول وابن العلي) ص/ (١١٩ - ١٢٠).

وه به جی هینانی مافه کانی پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هیچ کاتیکی دیاری کراوی بۆ نه و به لکو له هه موو کاتیکیدا واجبه، وه هه ر که سێک وا گومان ببات که هه ندی له حه ق و مافه کانی پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له و شه وو پۆژده دا به جی ده هینیت، ئه وه هیچ گومانی تیدا نه که له حه ق و مافه کانی پیغه مبه ری صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که م کردۆته وه.

سییه م: وه هه روه ها ئه و مه ولود خویندنه وه و نههنگ گێران له شه وو پۆژی له دایک بوونی پیغه مبه ردا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، به هیچ شیوه یه که له شیوه کان پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئه نجامی نه داوه، وه هه روه ها سوننه ت و عیباده تی پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له شه وی له دایک بوونیدا هیچ جیاوازیه کی نه بووه له گه ل هیچ شه وی که له شه وه کانی تر دا، وه هیچ شتیکیش نه ها تووه ده رباره ی ئه وه ی که ئه و شه وه ی دیاری کردبیت به شتی که له عیباده ت کردن، وه هه روه ها خه لکیشی کۆ نه کردۆته وه بۆ خویندنه وه و باس کردن چاکه کانی و ژیا نه که ی و گو ی گرتن لیان. وه خیر و چاکه ش هه مووی له ده ست گرتن به سوننه ت و پینومایی یه کانیه تی صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وه هه روه ها وازهینانه له هه موو ئه و شته زیاد کراوو بیدعانه ی که خه لکی له دوا ی ئه و دایان هیناون ^{١٧٢}.

شوبه ی یانزه هه م:

له شوبه یه کی تریاندا ده لێن: مه ولود خویندنه وه و نههنگ گێران به و بۆنه یه وه، کۆبونه وه یه که بۆ زیندوو کردنه وه ی یادی پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وه ئه مه ش کاریکی شه ری و پێگه پیدراوه له ئیسلامدا، به قیاس کردن له گه ل کار و کرده وه کانی حه ج.

وه لام:

یه که م: گومان بردن به وه ی که کۆبونه وه و دانیشتن له مه ولود خویندنه وه و نههنگ گێراندا به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ کاریکی شه ری و پێگه پیدراوه؛ ئه وه قسه کردن له سه ر وته کانی خوا ی گه وره و پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، له به ر ئه وه ی خوا ی گه وره کۆبونه وه و دانیشتنی بۆ یادی پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه له پۆژی له دایک بوونی و نه له پۆژه کانی تر دا به شه ر دانه ناوه وه پیغه مبه ریش صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شه ریعه تی پی نه داوه نه به کردار و نه به گو فتار.

دووه م: وه هه روه ها گه وره ترین هه ل و نه زانی ئه وه یه که بیدعه ی مه ولود خویندنه وه و نههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قیاس بکریت به سه ر کار و کرده وه کانی حه ج دا، که ئه مه ش خراپترین و فاسدترین قیاسه که ده کریت له نیوان کار و کرده وه کانی حه ج، وه خوا ی گه وره به شه ری دانه ناوه بۆ به نده کانی، به لکو دانراوی شه یتانه و پازاندویه ته وه بۆ خه لکی نه زان و نا تیگه یشتنو به ناوی دینه وه به هۆی فاطمیه کان و سولتان مظفری هه ولیره وه ^{١٧٣}.

شوبه ی دوانزه هه م:

یه کی له و شوبهانه ی تریان که ده یهیننه وه ئه وه یه که ده لێن: راسته پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئاههنگی بۆ له دایک بوونی خۆی نه گێراوه و مه ولودی نه خویندۆته وه؛ به لام له هه مان کاتدا له هیچ فهرموده یه کیدا باسی له خراپی ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه به م بۆنه یه وه نه کردووه به هیچ شیوه یه کیش نه هی لی نه کردووه، وه له قسه کردن ده رباره ی شوبه که یان به رده وام ده بن و ده لێن: وه که ئیمه ش ئاههنگ ده گێرین و مه ولود ده خوینینه وه، ئه وه هیچ بی فهرمانی و سه رپێچیه کمان له به رامبه ر سوننه ت و فهرموده کانی پیغه مبه ر صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه کردووه !!!

¹⁷² بپوانه: (الرد القوي على الرفاعي والجهول وابن العلوي) ص/ (١٤٢ - ١٤٦).

¹⁷³ بپوانه: (الرد القوي على الرفاعي والجهول وابن العلوي) ص/ (١٦٩ - ١٧٢).

له وهلامی ئهم شوبهه دا به پشتیوانی خوی پهروه ردگار دهلیین:

راسته که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله له هیچ فرموده یه کیدا نه ی له مهولود خویندنه وه و ناههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی وه نه کردووه و نه نانه ت هه ر باسیشی نه کردووه، به لام هیئانه وه ی ئهم شوبهه یه و کردنی به به لگه بۆ شه رعیه ت دان به و بیدعه یه (مهولود)، جگه له ناشاره زایی و بئ ئاگایی ئهم که سانه له سوننه تی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله هیچی تر ناگه یه نیّت.

چونکه به راستی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله دوو جور سوننه تی بۆ ئیمه به جئ هیشتوو، که ئه وانیش بریتین له: **یه که م:** (السنة الفعلية) واته: (ئو شتانه ی که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله به کرده وه ئه نجامی داو، وه ئه نجام دان و جئ به جیکردنیان ده بیّت به سوننه ت بۆ ئیمه).

دووهم: (السنة التركیة) واته: (ئو شتانه ی که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله وازی لی هیئان و ئه نجامی نه داو، وه ئهم جوره شیان وازه یئان لیان و ئه نجام نه دانیان بۆ ئیمه ده بیّت به سوننه ت).

وه ئه وه ی که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله ئه نجامی داوه و کاری پیکردووه، ئه وه: یان پیویست و واجبه، وه یان سوننه ته و ده بیّت شوینی بکهوین، وه ئه وه ش که وازی لی هیئاوه و ئه نجامی نه داوه، ئه وه وازه یئان لی دینه و حق و راستیه، وه ده ست گرتن و شوین که وتنی ری و شوین و سوننه تی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله هه ردوو جوره که ی ده گریته وه به بئ جیاوازی.

وه شیخ (صالح آل الشیخ) له بابه تی کدا به ناوی (الإقتداء بالسنة فعلاً و ترکاً) دا ده لیّت: (وه یه کیّ له سوننه ته کانی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله (السنة التركیة) یه، واته: ئو شتانه ی که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله وازی لی هیئان، ئه وه ش و پیویست ده کات که شوین پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله بکهوین له هه موو ئو شتانه دا که وازی لی هیئان، وه هه روه ها ئو شتانه ش که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله وازی لی هیئان، له هه مان کاتدا ده یئانی ئه نجامیشیان بدات و هیچ ریگریکیش نه بووه له ئه نجام دانیاندا له کاتی ژیانیدا صلی الله علیه و آله).

هه روه ها ده لیّت: (بۆ نمونه یه کیّ له و سوننه ته وازی لی هیئراوانه وهر بگره، وهک: (مهولود خویندنه وه و ناههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی وه)؛ چونکه پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله پورژی له دایک بوونی خوی ده زانی، وه هاوه لان په زای خویان لی بیّت هه ولیان ده دا که له خوی گه وره نزیک ببنه وه، وه یه کیّ له و شتانه ش که هه ولیان داوه پیی له خوی گه وره نزیک ببنه وه بریتی بووه له خۆش ویستنی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله که وابوو خۆش ویستنی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله هه بوو، وه هیچ ریگریکیش نه بوو بۆ ناههنگ گێران و مهولود خویندنه وه به و بۆنه یه وه، که وایه نه بوونی ریگریک بۆ ئه نجام دانی له سه ر ده می پیغه مبه ردا صلی الله علیه و آله له گه ل بوونی هوکاری ئه نجام دانی، که بریتی بوو له خۆش ویستنی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله، بۆیه داهیان و ئه نجام دانی ئهم بیدعه یه، داهیانیکه پیچه وانیه سوننه ته، وه پیغه مبه ریش صلی الله علیه و آله ناههنگ گێران و مهولود خویندنه وه و هاوشیوه کانی وازی لی هیئاوه و ئه نجامی نه داو، بۆیه وازه یئان لیان عیبادته هه روه ک چۆن پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله وازی له و شتانه هیئاوه) ^{١٧٤}.

شوبه ی سیانزه هه م:

شوبه یه کی تری ئه وانه ی که بایه خ به مه ولود خویندنه وه و ئه م ئاههنگه ده ده ن ئه وه یه که ده یانه ویت به شیوازیکی تازه و نوی! ئه نجامی بده ن، ئه ویش بریتیه له و شوبه و بۆچونه ی که (م. علی باپیر) له کتییی (موسلمانن کامل) داو له ژیر ناویشانی (پیویسته چۆن یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ بکه ینه وه؟!) چه ند خالیکی هیناوه که به راستی هه مویان جیگای تیرامان و سه ر سوپمانن، چونکه شتیک که له بنچینه دا بیده بیّت و نه هی لی کرابیّت، هه رچه نده شیوازو پوخساریشی بگۆردیّت هه ر بیده یه و شه رعه تی پی نادیّت.

وه له و خالانه ی که باسی کردوون خالی (چواره م و پینجه م) ه، که به م شیوه یه باس ده کات و ده لیت: (چواره م: وه پڕ ده که وی خویندنی چه ند ئایه تیکی قورئان و ته فسیر کردنیان به گویره ی بارو دۆخ و پیویستی خه لکه که^{١٧٥} بکریته بابته ی ئه و یاد کردنه وه و ئاههنگ گێرانه .

پینجه م: دیسان زۆر شتیکی ویچوو گونجاوه، که ئینسان بجیته نیو گولزاری فه رموده به پیت و پیژه کانی پیغه مبه ره وه ﷺ و چه پکیکیان لی بجنی و، به شیوه یه کی عاقلانه و هه کیمانه می شک و دلی خه لکه که به و عترو گولاه که له و چه پکه ده ستگیری ده کات، گولاه پشین و بۆن خۆش بکات)^{١٧٦}.

وه لام:

(ابن الحاج) په حمه تی خوی لی بیّت له کتییی (المدخل) دا باس ده کات و وا ده بینیت که: هه ر شتیک نیه تی مه ولودی لی به یتریت ئه وه ده بیّت به بیده، ته نانه ت ئه گه ر له و پۆژه داو به و بۆنه یه وه خۆت خه ریک بکه یت به خویندنه وه ی کتییی (صحيح البخاري)، که به م شیوه یه ده لیت: (وه هه ندیکیان واته -ئه وانه ی خه ریکی مه ولود خویندنه وه ن- خویان ده پارین له وه -واته: گوی گرتن له گۆرانی و شته کانی تر- خه ریکی خویندنه وه ی فه رموده راسته کانی بوخاری و جگه له ویش ده بن له بری ئه و شتانه ی تر، له گه ل ئه وه شدا که خویندنه وه ی فه رموده ی پیغه مبه ر ﷺ یه کیکه له گه وره ترین عیبادت و هۆکاره کانی لی نزیک بوونه وه له خوی په ره ردگار، وه به ره که ت و خیریکی زۆر گه وره یان تیدایه، به لام ئه م خیرو به ره که ته گه وره و زۆرانه به مه رجیک ده ست ده که ون که به شیوه یه کی شه رعی و دروست ئه نجام بدرین نه ک به نیه تی مه ولود!!! وه ئایا نابینیت که نویژ له گه وره ترین عیبادت و هۆکاری لی نزیک بوونه وه یه له خوی گه وره؟ وه له گه ل ئه وه شدا ئه گه ر مۆف له کاتیکی نادروست و نه هی لیکارودا ئه نجامی بدات ئه وه ئه و کاته کاره که ی زه م کراوه و پیچه وانه یه له گه ل ئه و شه رعه ی که خوی گه وره بوی داناوین، ئه وه ئه گه ر نویژ که گه وره ترین عیبادته ئه وه حالن بیّت، ئه ی جگه له نویژ ده بیّت چۆن بیّت؟!)^{١٧٧}.

¹⁷⁵ لیره شدا دیاره مامۆستا به هه لده چوه که ده یه ویت قورئان به گویره ی پیویستی خه لکه که و پای ئه وان ته فسیر بکریّت وه ک له خالی چواره مدا ده رده که ویت، بی ئاگا له وه ی که قورئان که لامی خوابه و ده بیّت به شیوازیکی ته فسیر بکریّت و لیک بدریته وه که راست و دروست بیّت و پیچه وانه نه بیّت له گه ل ناوه رۆکی قورئانی پیرۆز، وه ده بیّت بارو دۆخ و خه لک له گه ل داواکاری و نه هیه کانی قورئان خویان بگونجینن نه ک به پیچه وانه وه قورئان له گه ل ئه وان بگونجیتریت.

¹⁷⁶ موسلمانن کامل، نویسنی علی باپیر، لاپه ره (١٥٦).

¹⁷⁷ کتاب (المدخل) لابن الحاج، ص/ (٢٦).

شوبهه ی چواردههه م:

شوبهه یه کی تریان ئه وه یه که ده لێن: به راستی لێ بوردیه ی و چاوپۆشی کردن یه کێکه له سیفه ته جوان و به رزه کانی ئایینه پاکو پیرۆزه که مان، که فه رمانی پیکردوین به وه ی که گفتوگۆو راجیاوازی دا نه رم و نیان و لیبورده بین له به رامبه ر موسلماناندا.

وه لāmی ئه م شوبهه یه له چه ند پرویه که وه:

١- به راستی ئه م لیبورده یی و نه رم و نیانییه له بواری دنیا و هه لسوکه وتی خه لکه له گه ل یه کتریدا، به لām هاوبه ش بۆ خوا دانان و بیدعه و کاری زیاده له دیندا و سه ریچی له فه رمانه کانی خوا و پیغه مبه ر ﷺ دروست نیه چاو پۆشیان لێ بکری، به لکو پیویسته دژایه تی بکری و بگۆردری به پیی توانا، وه ک پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمویت: (من رأی منکم منکرا فلیغیره بیده فإن لم یستطع فلبسانه فإن لم یستطع فبقلبه وذلك أضعف الإیمان)^{١٧٨}، واته: (هه ر که سیک له ئیوه خه راپه یه کی بینی ئه و با به ده ستی بیگۆریت، ئه گه ر نه یه توانی ئه و با به زمانی بیگۆریت، وه ئه گه ر هه ر نه یه توانی ئه و با به دل پیی ناخۆش بیت، وه ئه مه ش لاوازترین پله ی باوه ره).

٢- وه پیغه مبه ر ﷺ به هیچ شیوه یه ک لێ بورده نه بووه له به رامبه ر بیدعه و بیدعه چیه کاند، وه به هه مان شیوه هاوه لان و شوین که وتوان و پیشه وایانیش، وه ووته ش له م بواره وه زۆرن له کتێبه کانی سوننه ت و ئه و کتێبانیه که له سه ر بیدعه و بیدعه چیه کان و خۆپاراستن لێیان دانراون.

بۆ نمونه که عمری کوپی خه تتاب ره زای خوی لێ بیت فه رمانی کرد به برینی ئه و دره خته ی که پیغه مبه ر ﷺ له ژیریدا به یه ته ی پیدرا، کاتیک که گه وه بوو خه لکی ده چون بۆ ژیری و زیاره تیان ده کرد. وه بۆ وه رگرته ی نمونه ی زیاته ر ده توانیت بگه ریته وه بۆ ئه و کتێبانیه که له م بواره دا دانراون.

بە ئێف ی پێغه مبه ر

فه توای زانایانی گۆن و هاوچه رخ ده رباره ی ناههنگ گێران به بۆنه ی له دایك بوونی پیغه مبه ر ﷺ :

١- ئیمام أبو حفص تاج الدین الفاکهانی په حمه تی خوای لی بیّت له وه لامی پرسیاریکدا ده رباره ی (مهولود خویندنه وه) ده فه رمو یّت: (هیچ بنچینه یه که نه بۆ ناههنگ گێران بۆ ئهم له دایك بوونه، نه له قورئان و نه له سوننه ت، وه ئهم کرده وه یه نه گوازراوه ته وه له هیچ زانایه که له زانایانی ئهم ئوممه ته، که ئه وان پێشه نگن له دیندا و ده ست گرتوو بوون به شوینه واری زانایانی پێشوو، به لکو بیده یه که بی ئیشه کان دایانه ئناوه و ئاره زویه کی نه فسانیه)^{١٧٩}.

٢- وه شیخی ئیسلام ابن تیمیه په حمه تی خوای لی بیّت ده فه رمو یّت: (هه ندیک خه لک دایان هیناوه، یا لاسایی کردنه وه ی (نصاری) یه بۆ له دایك بوونی عیسی علیه السلام، یان بۆ به گه وه دانان و خو شه ویستی پیغه مبه ره ﷺ، وه هه ر که سیك له دایك بوونی پیغه مبه ر ﷺ بکات به جه ژن له گه ل ئه وه ی که خیلاف هه یه له دیاری کردنی پوژی له دایك بوونیدا، ئه وه پێشینیه چاکه کانمان (السلف الصالح) نه یان کردوو، وه ئه گه ر خیریک بوایه و شه رعیش ریگه ی پیدابا ئه وه ئه وان واته (هاوه لان) ﷺ له پێشتر بوون که بیکه ن له ئیمه، وه ئه وان به گه وه دانان و خو شه ویستیان بۆ پیغه مبه ر ﷺ زیاتر بووه له ئیمه و سورتریش بوون له سه ر خیرکردن، وه خو ش ویستن و به گه وه دانانی؛ له شوین که وتن و گو ی رایه لی کردن و جی به جی کردنی فه رمانه کانی و زیندوو کردنه وه ی سوننه ته کانیه تی له پوکاروو ناوه پو کدا و بلاو کردنه وه ی ئاینه که یه تی، وه تیکۆشانه له و پیناوه دا به دل و ده ست و

زمان، ئه وه پێگای پێشینی یه که م بووه له کۆچکردو و پشتیوانان و ئه وه ی له سه ر ئیحسان و چاکه شوینیان که وتوون^{١٨٠}.

٣- شیخ محمد عبد السلام خضر الشقیری له کتیبی (السنن والمبتدعات) دا ده لێ: (ناههنگ گێران به و بۆنه یه وه (له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ) داهینراو و بیدعه یه کی خراب و گومراییه، نه له گه ل شه ر و نه له گه ل عه قلدا ناگو نجیت، ئه گه ر ئه وه خیری تیدا بوا یه ئه وه چۆن (أبو بكر و عمر و عثمان و علی) و هه موو هاوه لان په زای خویان لی بیت و شوین که وتوان لی بی ناگا ده بوون؟!)

٤- ئیمام الشوکانی په حمه تی خوی لی بیت له باره ی ناههنگی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ ده لیت: (هیچ به لگه یه کم ده ست نه که وتوو له سه ر دروست بوون و پێگه پیدانی، وه موسلمانان کۆراو یه ک دهنگن له سه ر ئه وه ی که (مه ولود خویندنه وه) بیدعه یه).

٥ - وه شیخ عبدالعزيز بن باز^{١٨١} - په حمه تی خوی لی بیت - ده فه رمو یت: (درست نیه ناههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ و هیچ که سیکی تر، له به ر ئه وه ی بیدعه و داهینراوه له دیندا، وه پیغه مبه ر ﷺ نه یکردوو، وه جی نشینه به پێژه کانی و جگه له وانیش له هاوه لانی به ریزی ﷺ و شوین که وتوانی ئه وانیش له سی سده پیرۆزه که ئه نجامیان نه داوه، وه ئه وان زانترین که س بوون به سوننه ت و ته واوترین خو شه ویشتی و شوین که وتنیان هه بووه بۆ پیغه مبه ر ﷺ، وه پیغه مبه ر ﷺ فه رمو یه تی: (من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد) واته: (هه ر که سیك شتیك دابهینی له دیندا و له دینیش دا نه بی ت ئه وه ره ت ده کری ته وه)، وه له فه رموده یه کی تر دا ده فه رمو یت: (عليكم بسنتي وسنة الخلفاء الراشدين المهديين من بعدي تمسكوا بها وعضوا عليها بالنواجذ وإياكم ومحدثات الأمور فإن كل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة) واته: (ده ست بگرن به سوننه تی من و سوننه تی جی نشینه رینمای کراره کانی دوا ی من و ده ستیان پیوه بگرن، وه به خریه کانتان بیانگرن، وه خۆتان بپاریزن له کاری داهینراو، له به ر ئه وه ی هه موو داهینراویک بیدعه یه و هه موو بیدعه یه ک گومرایی یه). ئه م دوو فه رموده یه هه ره شه ی توندی تیدایه له سه ر داهینانی بیدعه و کاری پێ کردنی. وه خوی گه وه ده فه رمو یت:

180 إقتضاء الصراط المستقيم

181 زانای شاره زاو فه قیهو فه رموده ناس و موفه سیری قورئان و زیندوو که ره وه ی سوننه ت و پوختی ره ی بیدعه و بانگه وازکار بۆ ریبازی پێشینی چاک (السلف الصالح) و پێشه وای سه رده م شیخ عبدالعزيز بن عبدالله بن عبدالرحمن بن محمد بن عبدالله آل باز - په حمه تی خوی لی بیت - له ١٢/ ذی الحجه/ ١٣٣٠ کۆچی له دایک بووه، هه ر له مندالیه وه قورئانی پیرۆزی له به ر کردوو، وه له ته مه نی (٢٠) سالی دا چاوه کانی له ده ست داوه و کویر بووه.

وه شیخ په حمه تی خوی لی بیت چه نده ها کتیب و بلاو کراره ی هه یه و له چه نده ها بواردا پۆلی کاریگه ری هه بووه له بانگه وازی کردن بۆ لای دینی خوی په روه ردگار، وه ک بواره کانی: نوسین و بلاو کردنه وه له پۆژنامه و گوڤاره کان و ووتاردان و کۆرگرتن و به رنامه پادیویییه کاندان. وه شیخی پایه به رز تا له ژیاندا بوو سه رپرشتی و لیپرسراویتی چه نده ها پۆستی شه ری کردوو، که ئه مه ش به لگه یه له سه ر شاره زایی ته وای شیخ له زۆریه ی بواره کانی شه رداو تواناو لیها تووی ئه م زاناو پیاوه به پێژه له بانگه وازی کردن بۆ ئایینی پیرۆزی ئیسلام، تا له کۆتاییدا بوو به سه روکی ده سته ی گه وه زانایانی سعودی (هیئة كبار العلماء) و له و پۆسته دا مایه وه تا ئه و کاته ی کۆچی دوا یی کرد. ئه م زانا به پێزو خواناسه له پۆزی هه ینی ٢٨/ محرم/ ١٤٢٠ ی کۆچی به رامبه ر ١٤/ مایس/ ١٩٩٩ ی زایینی کۆچی دوا یی کردو مال ئاوا یی له ژیا نی دنیا کرد.

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾^{۱۸۲}، واته: (ئه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بۆی هی‌ناون وه‌ری بگرن و ئه‌وه‌ی لی‌شی قه‌ده‌غه کردوون وازی لی‌ به‌ی‌نن).

وه له وه‌لامی پرسیارێکدا (ئایا ئیسلام رێگه‌ی داوه به جه‌ژنی له‌دایک بوون (عید المیلاد)؟ له وه‌لامدا ده‌لی: (..... خ‌وای گه‌وره بۆی دانه‌ناوین به شه‌رع جه‌ژنێک بۆ له دایک بوون، نه له دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه جگه له‌ویش، به‌لکو به‌لگه له قورئان و سوننه‌ت هه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که ناههنگ گێران به بۆنه‌ی له (دایک بوون) له بیدعه‌و داهێنراوه‌کانه له دیندا، وه خ‌و چ‌واندنیش به دوژمنانی خ‌وای گه‌وره له یه‌هود و نصاری و جگه له‌وانیش، وه پ‌ی‌ویسته له‌سه‌ر موس‌لمانان واز له‌وه به‌ی‌نن و لی‌ دوور بکه‌ونه‌وه.....).

۶- وه هه‌روه‌ها زانای پایه به‌رزو قه‌رموده ناس شیخ محمد ناصر‌الدین الألبانی ره‌حمه‌تی خ‌وای لی‌ بی‌ت ده‌لیت: (وتخصیص شهر ربيع الأول بقراءة قصة مولد النبي ﷺ؛ فكل هذا وأمثاله بدع ومكرات يجب نبذها والنهي عنها)^{۱۸۳} واته: (وه تابی‌ت کردنی مانگی ره‌بیعی یه‌که‌م به خویندنه‌وه‌ی چ‌یرۆکی له دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ؛ هه‌موو ئه‌مانه‌و هاوشی‌وه‌کانیان بیدعه‌و کاری خ‌راپن و پ‌ی‌ویسته وازیان لی‌ به‌ی‌نریت و نه‌هیان لی‌ بک‌ریت).

۷- پرسیار کرا له زانای پایه به‌رز شیخ (محمد بن صالح العثیمین) ره‌حمه‌تی خ‌وای لی‌بی‌ت ده‌رباره‌ی ح‌و‌ک‌م‌ی ناههنگ گێران به بۆنه‌ی له دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ، له وه‌لامدا قه‌رم‌و‌ی:

الحمد لله رب العالمين وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين، وبعد: ناههنگ گێران به بۆنه‌ی له دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌ک‌راوه‌و په‌یدا نه‌بووه، ته‌نها له سه‌ده‌ی چ‌واره‌می ک‌و‌چ‌یدا نه‌بی‌ت، وه له‌سه‌رده‌می هاوه‌لان و ته‌نانه‌ت شوین که وتوانی ئه‌وانیشدا نه‌بوه.

وه ناههنگ گێران به بۆنه‌ی یه‌وه پ‌ی‌ویستی به دوو شت هه‌یه:

یه‌که‌م: جیگ‌یر بونی، واته: جیگ‌یر بونی پ‌و‌ژی له دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له پ‌و‌ی می‌ژوویه‌وه، وه دیاره له پ‌و‌ی می‌ژوویه‌وه جیگ‌یر نه‌بووه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ له ۱۲/ ره‌بیعی یه‌که‌م له دایک بویت، وه می‌ژوناسان جیاوازی زۆریان هه‌یه له دیاری کردنی پ‌و‌ژی له دایک بوونی، هه‌ندیک له شاره‌زایان و گه‌ردون ناسانی تازه یان که‌می‌ک پ‌یش ئی‌ستا ده‌لێن له ۹/ ره‌بیعی یه‌که‌م له‌دایک بوه نه‌ک له ۱۲/ ره‌بیعی یه‌که‌م.

له‌به‌ر ئه‌وانه دیاری کردنی پ‌و‌ژی له دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له ۱۲/ ره‌بیعی یه‌که‌م جیگ‌یر دامه‌زراو نیه.

دووه‌م: گریمان پ‌و‌ژێک دیاریکرا بۆ له دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ؛ ئایا ئه‌وه جیگ‌یر ده‌بی‌ت له شه‌رعدا، به شی‌ویه‌ک که وه‌ک زی‌ک‌رو سه‌لا‌وه‌ت لی‌دان وابی‌ت له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌و پ‌و‌ژه‌دا؟! وه زۆر جار له پ‌شتی ئه‌و شتانه‌وه سه‌ده‌قه‌و پ‌یش‌که‌ش‌کردنی شیرینی، یان تی‌که‌لا‌و بونی ژنان و پ‌یاوان و خویندنه‌وه‌ی ه‌و‌ن‌راوه‌ی وا که زیاده‌پ‌ه‌وی زۆری تی‌دایه له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر ﷺ، وه‌ک باس‌ک‌راوه له هه‌ندی‌کیان که سه‌روودی وای خویند‌و‌ته‌وه که خ‌اوه‌نه‌که‌ی ده‌لی‌ت:

يا أكرم الخلق ما لي من ألود به
سواك عند حلول الحادث العمم
إن لم تكن آخذاً يوم المعاد يدي
عفواً وإلا فقل يا زلة القدم
فإن من جودك الدنيا ضررتها
ومن علومك علم اللوح والقلم

واته: (ئه ی باشتترینی خه لکی که س نیه جگه له تو من په نای پی بگرم له کاتی پرودانی کاره ساتی گه وره دا، وه ئه گه ر تو ده ستم نه گری له پۆژی قیامه تدا وه لیم نه بوری، ئه وه پیغه مبه ر ده خلیسکین، وه له به خشنده یی تویه دنیا و ئه وه ی که تییدا یه تی، وه له عیلم و زانیاری تویه عیلمی (لوح المحفوظ) و ئه وه ی قه له می قه ده ر نوسیویه تی).

وه گومانی تی دا نیه که ئه مه زیاده ر هویه ده کریت له سه ر پیغه مبه ر ﷺ، که نه خوای گه وره پی پی پازییه و نه پیغه مبه ری خوا ﷺ، وه جیگیر بوون و شه رعی بوونی ئاههنگ گێران به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ پیویستی به به لگه و ده لیلی شه رعی هه یه؛ یان له قورئانی پیروزیان له سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ، یان هاوه له به پیزه کان ﷺ ئه نجامیان دا بیئت، وه هه یج کام له مانه ش نیه، نه له قورئان و نه له سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ وه نه له کار و کرده وه ی هاوه لان ﷺ که به لگه بن له سه ر ئاههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، وه کاتی پرسیار کرا له پیغه مبه ر ﷺ ده رباره ی پۆژووی دووشه ممه، فه رموی: (ذاک یوم ولدت فیه وبعثت فیه، أو أنزل علی فیه) ^{١٨٤}، واته: (ئه وه ئه و پۆژه یه که تییدا له دایک بووم و نێردراوم، یان له و پۆژه دا قورئانم به سه ردا دابه زیوه).

وه ئه مه ش به لگه نیه له سه ر ئاههنگ گێران به له دایک بوونی ﷺ له مانگی ره بیعی یه که مدا، به لکو به لگه یه له سه ر گه وره یی پۆژووی ئه م پۆژه (دووشه ممه)، که تییدا له دایک بوون و ها تنه خواره وه ی وه حی بووه، وه پاش ئه وه ش ئه و پۆژه ی تایبه ت نه کرد به شتیک جگه له به پۆژوو بوون تییدا. وه ئه گه ر جیگیر نه بوو ئاههنگ گێران به له دایک بوونی ﷺ نه له قورئان و نه له سوننه ت و نه له کرده وه ی هاو لان ﷺ ئه و کاته ده بیئت به بیدعه، وه پیغه مبه ر ﷺ وریایی زۆری داوه له سه ر بیدعه، به شیوه یه که له ووتاکاره کانیدا به پوون و ئاشکرای ده ر ده که ویت، وه که ده فه رمویت: (إن خیر الحدیث کتاب الله، وخیر الهدی هدی محمد ﷺ، وشر الأمور محدثاتها، وکل بدعة ضلالة)، واته: (باشترین و وته کتابی خوای گه وره یه، وه باشترین رینوما یی رینوما یی محمده ﷺ، وه خراپترین کرده وه دا هینان و بیدعه یه، وه هه موو بیدعه یه که گومراییه).

وه پیغه مبه ر ﷺ زۆر به راشکاوی هه موو بیدعه یه کی (له دیندا) به گومرایی ناو بردووه، وه هه یج شتیک جیا نه کردۆته وه له بیدعه، وه پوون و ئاشکرا شه که مادام بیدعه گومراییه، که واته هه یج له عه بد زیاد ناکات له لای خوای په ره ر دگار ته نها دوور که و تنه وه نه بیئت، وه هه یج له دینه که ی زیاد ناکات ته نها که م کردن نه بیئت. پاشان شیخ محمد بن صالح العثمین په حمه تی خوای لی بیئت ده لیئت: ئینجا ئیمه ده لئین: پالنه ر چیه بۆ ئه و ئاههنگ گێرانه به له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ؟ ئایا خۆشه ویستیه بۆ پیغه مبه ر ﷺ یان به گه وره دانانیه تی؟ یان خۆچواندنه به گا وره کان به گومانی خۆیان که ئاههنگ ده گێرن به بۆنه ی له دایک بوونی عیسی علیه السلام؟

ئه گه ر پالنه ره که، یه که م یان دووه میان بیئت، واته خۆشویستن و به گه وره دانان، ئه و الله ئیمه به گه وره دانان و خۆشه ویستیمان زۆرترو گه وره تر نیه بۆ پیغه مبه ر ﷺ له (أبو بکر و عمر و عثمان و علي) و جگه له وانیش له هاوه لانی تر ﷺ، که هه یج ئاههنگیشیان نه گێراوه به بۆنه ی له دایک بوونی ﷺ.

وه ئه گه ر سییه میشیان بیئت که خۆچواندنه به گا وره کان، ئه و دروست نیه بۆ ئیمه که عیباده تی ئه نجام بده ین به شیوه ی ئه وان؛ له به ر ئه وه ی پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: (من تشبه بقوم فهو منهم).

دواتر به و کهسه ده‌لێن که بیدعه‌ی له دایک بونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌نجام ده‌دات: ئایا پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌یزانی که پێویسته بۆ له‌دایک بونی ئاههنگ بگێریت؟ نه‌گه‌ر بلێن: نه‌ی ده‌زانی، نه‌وا نه‌و قسه‌یه‌ نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که پیغه‌مبه‌ر ﷺ جاهیل و نه‌زان بووه به به‌شیک له شه‌ریعه‌ته‌که‌ی خوای گه‌وره، وه نه‌گه‌ر بلێن: ده‌یزانی، نه‌وا نه‌و قسه‌یه‌یان نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌شیک له شه‌ریعه‌ته‌که‌ی خوای گه‌وره‌ی شار‌دۆته‌وه، له‌به‌ر نه‌وه‌ی به‌خه‌لکی پانه‌گه‌یاندووه، وه نه‌و دوو گومان و گریمانه‌یه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ پاک و بی‌گه‌رده‌ لی‌یان، له‌به‌ر نه‌وه‌ی شار‌ه‌زاترین کهسه به شه‌ریعه‌تی خوای گه‌وره‌و له پێش هه‌موو خه‌لکه‌وه‌یه بۆ جی به‌جی کردنی نه‌م شه‌ریعه‌ته، وه له هه‌موو کهس سووتر بووه له‌سه‌ر هیدایه‌ت و پێنومایی به‌نده‌کانی خواو پاگه‌یاندنی نه‌وه‌ی که خوای گه‌وره بۆی دابه‌زاندووه، وه له‌گه‌ڵ نه‌وه‌شدا هیچ شتیک له سوننه‌تی نه‌ودا نه‌هاتووه ده‌لیل بێت له‌سه‌ر دروستی ئاههنگ گێڕان بۆ له دایک بونی.

لێره‌وه ده‌رکه‌وت که ئاههنگ گێڕان هه‌له‌یه له پووی میژوویه‌وه که پۆژی ١٢/ره‌بیعی یه‌که‌م دیاری بکړیت، وه له پووی شه‌رعیشه‌وه له‌به‌ر نه‌وه‌ی بیدعه‌یه، نه‌ خوای گه‌وره به شه‌ریعی داناوه، وه نه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ وه نه‌خه‌لیفه‌ پاشیده‌کان و نه‌ هاوه‌لان و شوین که‌وتوانیان له‌سه‌ر چاکه‌و ئیحسان له سه‌ده‌کانی یه‌که‌م و دووهم و سێیه‌م نه‌نجامیان نه‌داوه، وه نه‌م وته‌یه‌ی ئیمام مالک زۆر جوانه که فه‌رمویه‌تی: (انه لا یصلح آخر هذه الأمة إلا بما صلح به اولها)، واته: (کۆتایی نه‌م ئوممه‌ته چاک نابیت ته‌نها به‌وه نه‌بیت که یه‌که‌می نه‌م ئوممه‌ته پێی چاک بوون).

• وه نه‌گه‌ر یه‌کیک بلێت: من ئاههنگ ده‌گێرم بۆ نه‌وه‌ی خه‌لکی منه‌تی خوایان بێته‌وه یاد، نه‌وا ده‌لێن: خودی له دایک بونه‌که هیچ منه‌تیکی تێدا نیه، به‌لکو منه‌ت له ناردنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و دابه‌زینی وه‌حی دایه، بۆیه خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِهِ وَزَكَاةَهُمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِسْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾^{١٨٥}، واته: (به‌پاستی خوا منه‌تی له‌سه‌ر بر‌واداران کردووه به‌وه‌ی که له‌خوایان پیغه‌مبه‌ریکی بۆ ناردن که ئایه‌ته‌کانی خوایان به‌سه‌ردا بخوینێته‌وه و پاکیان بکاته‌وه له شێرک و هاوه‌ل دانان و قورئان و سوننه‌تیان فێر بکات، نه‌گه‌ر چی نه‌وان له پێشدا له گومراییه‌کی ئاشکرادا بوون)، وه نه‌یفه‌رمو کاتیک پیغه‌مبه‌ر ﷺ تێیدا له دایک بوو!!!

بەيۋەنى ئاھەنگ

راستكردنەۋەى بۇچونىكى ھەلە:

بە داخەۋە ھەندى خەلگ بۇ مەرامى تايىبەتى خۇيان و حزبايەتى كردن و كۆكردنەۋەۋە پازى كردنى خەلگ لە خۇيان، ۋە بە بيانوى ئەۋەى كە ئەمە ھۆكارىكە لە ھۆكارەكانى بلاكردنەۋەۋە بانگەۋازى كردن بۇ ئاينى ئىسلام، بانگەشە بۇ ئاھەنگ گىرپان بەم بۇنەيەۋە دەكەن و شەرىعەتى پى دەدەن.

بەلام با بزائىن ئايا ۋەك ھۆكارىك (الوسيلة) حىساب دەكرىت ئەگەر يەكك بېرسىت: ئايا ئاھەنگ گىرپان بە بۇنەى لە دايك بوۋنى پىغەمبەر ﷺ ھۆكارىكى بانگەۋازى كردنە بۇ ئاينى ئىسلام؟

لە ۋەلامى ئەم پىرسىارەدا شىخ محمد بن صالح العثيمين پەحمەتى خۋاى لى بىت دەللىت: چۆن بىدە دەبىت بە ھۆكارىك بۇ بانگەۋازى كردن بۇ لاي خۋاى پەرۋەردگار؟! لە كاتىكدا پىغەمبەر ﷺ فەرموئەتى: (كل بدعة ضلالة)، ۋە گومپايى ھەرگىز نابىت بە ھۆكارىك بۇ بانگەۋازى كردن بۇ لاي پىنموى و چاكە.

كەۋاتە لەم ۋەلامەۋە بۇمان دەرکەۋت كە مەنەج و پىبازى بانگەۋازى كردن بۇ ئاينى پىرۋزى ئىسلام سنوردارو جىگىن، نەك بەۋ شىۋەيەى خەلگەنىك لىي تىگەشتون و بەھەر ئامرازو ھۆكارىك بىت بە لايانەۋە ئاسايىە و گرنگ لاي ئەۋان كۆكردنەۋەۋە زىادكردنى جەماۋەرە.

ۋە ھەر دەربارەى ئەم بابەتە پىرسىار لە زاناي بەرپىزو پاىە بەرز شىخ أحمد بن يحيى النجمي^{۱۸۶} پەحمەتى خۋاى لى بىت كرا كە ئايا مەنەج و پىبازى بانگەۋازى كردن بۇ لاي خۋاى پەرۋەردگار جىگىن يان ئىجتىھادىەۋە دەرگاگە كراۋەيەۋە چۆن گونجا بەۋ شىۋەيە دەكرىت بانگەۋازى خەلگى بەكەيت؟

ئەۋىش لە ۋەلامدا ۋوتى: بەپاستى مەنەج و پىبازى دەۋەۋە بانگەۋازى دىارى كراۋن بە پىي قوپان و سوننەت، ۋە بى گومان دەبىت بەۋ شىۋەيە بىت كە پىغەمبەر ﷺ پىيدا پۇشتوۋەۋە ئەنجامى داۋە، ۋە ھەرۋەھا ۋا پىۋىست دەكات كە پاك و پارىزراۋ بىت لە بىدە، ۋەك خۋاى گەرە دەفەرموئە: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾^{۱۸۷}، ۋاتە: (خۋاى پەرۋەردگار بە پىغەمبەر ﷺ دەفەرموئە: بلى بە خەلگى كە ئەمە پىگاي مەنە كە خەلگى بۇ بانگ دەكەم، ۋە تەنھا مەبەستەمپەزەمەندى خودايە نەك پەزەمەندى خەلگ و ۋە خەلگىش بانگ ناكەم بۇ شوپن كەۋتنى خۆم، بەلكو بۇ پىگايەك بانگيان دەكەم كە دەگات بە خۋاى پەرۋەردگارو مالى

¹⁸⁶ زاناۋ فەرمودەناس و فەقىھو بانگەۋازىكار بۇ بە تەنھا خۋاپەرستى و سوننەتى صەحىحى پىغەمبەر ﷺ ۋە ھەلگىرى فىقھى پىشېنە چاكەكانمان سالى (۱۳۴۶)ى كۆچى لە دايك بوۋە، لە زانا چاۋتىزو بوئەرەكان بوۋە لە بەرامبەر ئەھلى بىدەۋە بىدەچەكاندا، لە سالى (۱۴۲۹) كۆچى، كۆچى دوايى كردوۋە.

¹⁸⁷ يوسف: ۱۰۸

سهرفرازی، وه خه لکی بانگ ده که م بۆ ئه وه ی بگهن به پهروه دگاریان، له گه ل ئه وه شدا من و ئه وانه ش که موسلمان بوون و شوینم که وتوون، له سه ر چاو پۆشنی و زانست و دلنیا ییم دوور له هه موو گومانیک، وه که ده فه رمویت: ﴿ادْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ﴾ واته: (له سه ر زانستیک که به شیوه وه له سه ر پێگای پیغه مبه ر ﷺ وه هه موو پیغه مبه ران بێت سه لامی خوا یان لی بێت) ١٨٨.

وه له وه لامی هه مان په رسیاردا که ئاراسته ی شیخ صالح بن فوزان الفوزان کراوه ووتی: مه نه هج و پێبازی بانگه وازی کردن جێگیره، وه که له قورئان و سوننه ت و سیره و ژیا نی پیغه مبه ردا ﷺ پوون کراوه ته وه، هه یج شتیک له لایه ن خۆمانه وه دانه یێن و زیاد ناکه ین، وه هه موو ئه و شیوا زو پێبازانه له قورئان و سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ هه نه و ده ست ده که ون، وه ئه گه ر ئیمه بۆخۆمان مه نه هج و پێبازی بۆ دابه یێن، ئه و خۆشمان به زایه ده پۆین و له ده ست ده چین، وه ئه و مه نه هج و پێباز هه ش که له قورئان و سوننه تدا بۆمان دیاری کراوه له ده ستی ده ده ین و به زایه ده روات. پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمویت: (من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد).

وه هه روه ها شیخ صالح الفوزان به رده وام ده بێت له وه لامه که ی و ده لێت: به لێ، زۆر هۆکار هه یه ئه مپۆ خزمه تی ده عوه و بانگه وازی ئیسلامی پێ ده کریت، وه له هه مان کاتدا پێشتریش نه بوون، وه که: ده نگ به رزکه ره وه (مکبرات الصوت) و ریدیو کتیب و هۆکاره کانی په یوه ندی کردنی خیراو بلاو کردنه وه ی په خشی ئاسمانی؛ وه ئه وانه پێیان ده و تریت: هۆکار، بۆ ده عوه و بانگه وازی سوودی ان لی ده بی نریت، وه پێیان ناو تریت مه نه هج و پێباز، به لام مه نه هج و پێباز خوا ی گه وره له قورئاندا پوونی کردۆته وه که ده فه رمویت: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ ١٨٩، واته: (بانگه وازی خه لکی بکه بۆ پێگای پهروه دگارت به حیکمه ت و دانایی ئامۆزگاری چاک و به سوود، وه باشتیرین شیوه گفتوگۆ و توو یێزان له گه لدا بکه)، وه هه روه ها ده فه رمویت: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾، وه هه روه ها له سیره و ژیا نی پیغه مبه ردا ﷺ له مه که و مه دینه مه نه هج و پێبازی ده عوه و بانگه وازی کردنی پوون کردۆته وه، ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ ١٩٠، واته: (به پاستی پیغه مبه ری خوادا ﷺ باشتیرین پێشه نگ و پێشه وایه بۆ ئیوه که شوینی بکه ون و پێبازی ئه و بگر نه به ر).

وه شیخ جمال بن فريحان الحارثي له په راویزی ئه م په رسیاره دا ده لێت: به پاستی خوا ی گه وره دینه که ی بۆ ئیمه ته واو کردوه؛ وه بۆ هه یج که سیک نیه که له لای خۆیه وه رێگایه ک دابه یێن بۆ بانگه وازی کردن، وه ئه گه ر وای کرد ئه و به زمانی خۆی ده لێت: به پاستی پیغه مبه ر ﷺ که مته ر خه می کردوه له گه یاندنی په یامی خوا ی گه وره دا، وه بۆ گه یشتنی به رێگایه ک که سوودو کاریگه ری زیاتره .

وه ئه و پیغه مبه ری خوا یه ﷺ کاتیک (معاذی کوری جبل) ی نارد بۆ یه مه ن، پێی ووت: (إنك ستأتي قوماً أهل الكتاب؛ فإذا جئتهم فادعهم إلى: أن يشهدوا أن لا إله إلا الله، وأن محمداً رسول الله، فإن أطاعوك لك بذلك

١٨٨ بروانه کتیبی (الفتاوى الجليلة عن المناهج الدعوية، من إجابات فضيلة الشيخ/ أحمد بن محيى النجمي ص(٥٢-٥٦).

١٨٩ النحل: ١٢٥

١٩٠ الأحزاب: ٢١

فأخبرهم^{١٩١}، وه ئه وه رموده یه ده لیل و به لگه یه کی پوون و ئاشکرایه له سه ره ئه وه ی که مه نه هج و پێبازی بانگه وازی کردن بۆلای خوای گه وره جیگیره، وه ئه گه رنا ئه وا (معاذی کوری جبل) له پێشترو شاره زاتره له هه زاران بانگه وازی کارانی ئه مرۆ^{١٩٢}.

کۆتایی:

خوینهری به رێژ؛ له گه ل شى کردنه وه وه لām دانه وه ی هه موو ئه و شو به انه ی که ده هینرانه وه بۆ شه رعیه ت دان به مه ولود خویندنه وه و نه ههنگ گێران، ده کریت به کورتی بڵین:

(به راستی نه ههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه بۆ یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ به هه موو جوړو شیوازه جیا جیا کانی وه بیده نه و پێویسته له سه ره موسلمانان واز له وه له هه ر بیده یه کی تر که به ینن، وه خۆیان خه ریک بکه ن به زیندوو کردنه وه ی سوننه ته کانی پیغه مبه ر ﷺ و ده ست پێوه گرته یان، وه هه لئه خه له تین و گرفتار نه بن به وانه ی که په واج به و بیده یه ده دن و به رگری لى ده کهن، چونکه به راستی و به داخه وه ئه وانه ئه وه نده ی بایه خ به زیندوو کردنه وه ی بیده کان ده دن، ئه وه نده گرنگی و بایه خ ناده ن به زیندوو کردنه وه ی سوننه ته کانی پیغه مبه ر ﷺ، بگه ره ژۆر جاریش وایه که هه ر له بنچینه دا بایه خ به سوننه ت ناده ن، جا یه کێک ئه مه حالى بیت به هیه چ شیوه یه ک دروست نیه لاسایی بکه نه وه و شوینی بکه ون، ئه گه ر له کاتیکدا ئه وانه ی ئه و کاره ش ده کهن ژۆرینه ی هه ره ژۆری خه لکی بن، به لکو پێویسته شوین رى و شوینی ئه وانه بکه وین که به راستی له سه ره پێبازو سوننه تی پێشیننه چاکه کان و شوین که وتوانیان پویشته وون ئه گه ر که میش بن، چونکه حه ق و راستی به مرۆقه کانه وه نانا سرتیه وه، به لکو مرۆقه کان به شوین که وتنی حه ق و راستی ده ناسرینه وه.)

وه دواى ئه وه ی که هیه چ شتیکتان به ده سه ته وه نه ما بۆ به رگری کردن و حه لال کردنى بیده که تان، (پێویسته له سه ره ئیوه هه موو ئه وانه ی که ئه مه به کاریکی باش ده زانن ته و به بکه ن و بگه پێنه وه لای خوای په روه ردگار، وه هه ر ئه وه ش پایه ی مرۆقی بروداره که حه قی بۆ پوون بۆوه بیت وه سه ری و شوینی بکه ویت، وه هه رکه سیکیش سه ره که شى بکات و واز نه هینیت له دواى ئه وه ی که بۆی پوون کرایه وه، ئه وه به راستی لیپرسینه وه و حیسابی لای خوای په روه ردگار.)^{١٩٣}

وه هه روه ها بۆمان ده رکه وت که هیه چ بنه مایه کی شه رعى نیه و (ما أنزل الله بها من سلطان)، به لکو ته نها چا ولیکه ری و لاسایی کردنه وه ی گا ورو جوله که کان و که م شاره زاییه له ئایینی پیروزی ئیسلام، وه پێویسته موسلمانان ئاگادار بن له هه موو کاریکی دا هینرا و دورکه تنه وه لییان و ئه نجام نه دانیان، چونکه نه ک هه ر پاداشتیان له سه ره ده ست ناکه وى، به لکو گونا هباریش ده بن و له سه ری قه رزار ده بنه وه، له به ره ئه وه ی که سی بیده چی (مبتدع) تۆبه ی لى قبول ناکریت تا واز له بیده که ی نه هینیت؛ وه ک به مه رفوعی له ئه نه سه وه ها تووه که ده فه رمویت: (ان الله احتجز التوبة عن صاحب كل بدعة)^{١٩٤} وه به زه حمه تیش واز له و بیده یه ده هینی، چونکه به گومانى خوى عیباد ته یك ئه نجام ده دات بۆ نزیک بوونه وه له خوای په روه ردگار.

¹⁹¹ أخرجه البخاري (١٤٢٥، ١٣٣١).

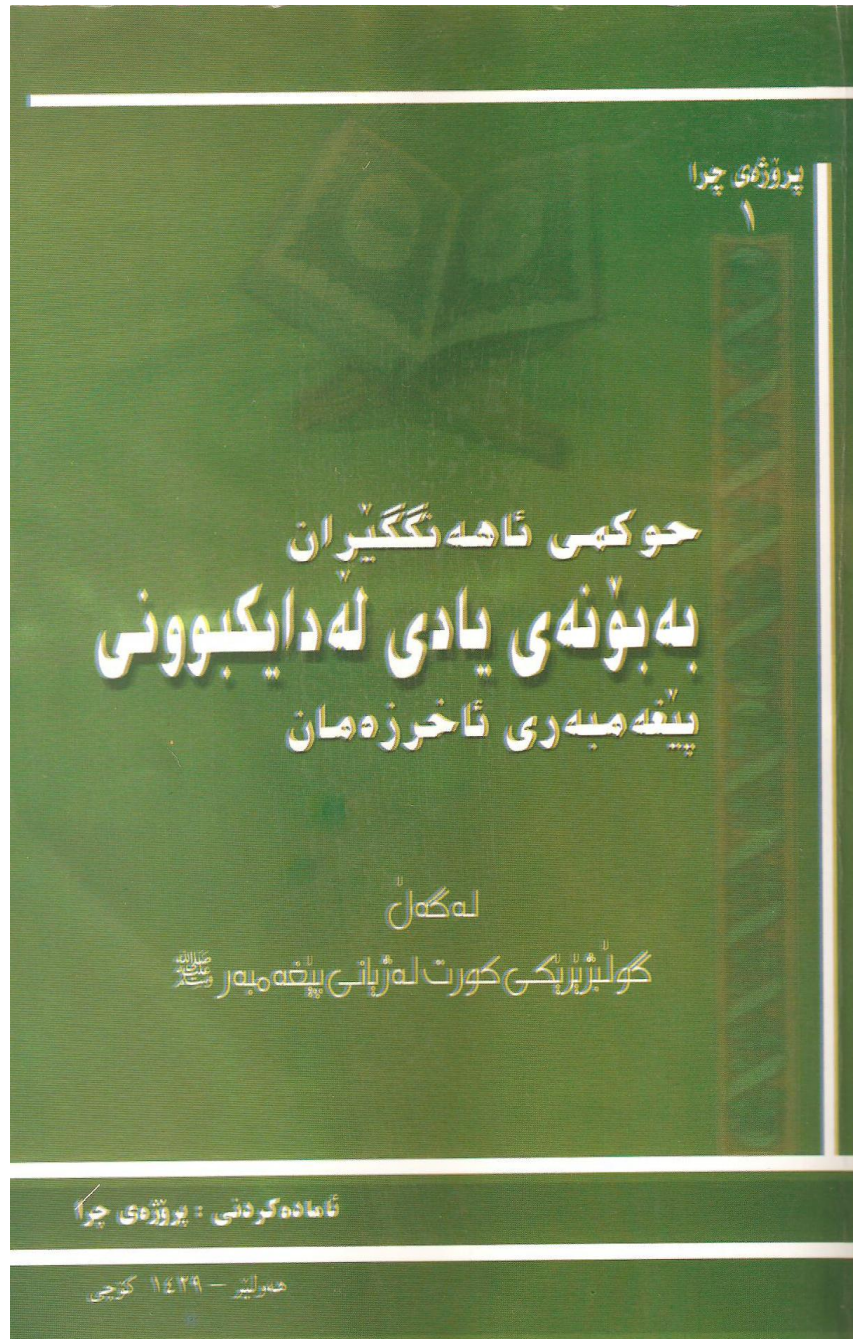
¹⁹² بروه انه (الأجوبة المفيدة عن أسئلة المناهج الجديدة)، من إجابات معالي الشيخ الدكتور / صالح بن فوزان بن عبد الله الفوزان، ص (٤٤-٤٦).

¹⁹³ بروه انه: حقوق النبي ﷺ الإجلال والإحلال، ص (١٤٨-١٤٩).

¹⁹⁴ الصحيحة ج ٤/ص ١٥٤.

بە ئێستای جەوتەم

کتێبە کە ی پرۆژە ی چرا و چە ند سە رنجیک

پیناسه یه کی کورتی پرۆژه ی چرا:

ئه م پرۆژه یه له م دوایانه و له لایه ن چه ند که سیکه وه له شاری هه ولێر دامه زراوه که به نیه تی خۆیان ده یانه و پێت به رگری له شه ریه تی ئیسلام و سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ بکه ن، به لام به داخه وه وه ک له کارو بلاو کراوه کانیانه وه دیاره هه وله کانیان بۆ زیندوو کردنه وه ی بیده یه و زیاتر پارێزگاری و به رگری له بیده و کاری بۆ به لگه ده که ن نه ک له سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ، وه له هه مان کاتدا دژایه تی کردن و به که م سه یرکردنی بانگه وازیکاران و هه لگرانی سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ، له کاتی کیشدا شوین که وتوانی راسته قینه ی پیغه مبه ر ﷺ له هه موو که س زیاتر پیغه مبه ریان ﷺ خو ش ده ویت و ده یانه ویت ووردو درشتی هه موو سوننه ته کانی زیندوو بکه نه وه و هه رچی بیده و خورپه هه یه له ناو دیندا بیسپرنه وه و ئایینی پیروزی ئیسلامی لی پاک بکه نه وه .

وه ده سته ی پرۆژه ی چرا کتیبیکیان چاپ کردوو به ناو نیشانی (حوکمی ناھهنگ گێڕان به بۆنه ی یادی له دایک بوونی پیغه مبه ری ئاخو زه مان)، که له کتیبی ناوبراودا هه ستاون به هیانه وه ی کۆمه لێک شوبه ه و قسه ی بۆ بنه ماو بۆ به لگه بۆ شه ریه ت دان به مه ولود خویندنه وه و ناھهنگ گێڕان بۆ یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، وه ئه گه رچی له سه ره تادا نه مو یست ه یچ ده رباره ی ئه م کتیبه بنوسم، به لام دوا ی ئه وه ی که سه یری ناوه پۆکه که یم کرد بینیم زیاده رپه ویه کی زۆری تێدایه ده رباره ی شه ریه ت دان به بیده ی مه ولود خویندنه وه و ناھهنگ گێڕان به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، وه هه روه ها هی ر ش کردنیکی نا رپه واو بۆ وێژدانانه بۆ سه ر هه لگران و شوین که وتوانی سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ.

وه هه موو ئه و ده قانه ی که له کتیبه که یاندا هی ناومنه وه و با سم کردوون، هه ر وه ک خۆی نوسیومنه وه و ده سته ی پینوسه که یانم نه کردوون، وه که هه لپه یه کیشتان به رچاو که وت تیا یاندا ئه و هه ر له کتیبه که یاندا ئاوا نوسراوه و من ده سته ی نه کردوون و راستم نه کردوونه ته وه .

سه ره تا ده رباره ی پرۆژه که یان و له لاپه ره (ه) ی کتیبه که یاندا ده لێن: (کۆمه لێک له زاناو مامۆستای شاره زا له بواری شه ریه تی ئیسلام ئه م ئه رکه یان گرتۆته ئه ستۆی خۆیان بۆ نیشان دانی باب ته کان به راستی و دروستی، دیاره سه رچاوه ی پوونکردنه وه ی باب ته کان قورئانی پیروزی سوننه تی پیغه مبه رمان ﷺ) !!!

لێ ره دا پرسیار ئه وه یه؛ ئه م کۆمه له زاناو مامۆستاو شاره زایه له بواری شه ریه ته دا کین؟! وه کی شاهیدی بۆ داو ن که به لێ ئه مانه زاناو شاره زان له بواری شه ریه ته دا؟! وه ئه گه ر مه به سته تان خۆتان بێت ئه و زانا یان و شاره زایانی راسته قینه له ئایینی پیروزی ئیسلام هه رگیز خۆیان به و شیوه یه وه سفی خۆیا نیان نه کردوو، به لکو به رده وام ووتویانه و ده لێن: ئیمه قوتابی زانا یان و داواکاری زانستی شه رعین (طالب عیلمین)، وه به رده وامیش به رگریان له سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ کردوو، نه ک وه ک جه نابتان هه ولێان زیندوو کردنه وه و بایه خ دان بێت به بیده و گوێ نه دن به سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ.

وه که راستیش ده که ن که سه رچاوه ی سه ره کی پوونکردنه وه ی باب ته کان قورئانی پیروزی سوننه تی پیغه مبه ره ﷺ، ده فه رمون سه یری ته واوی قورئان و سوننه تی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ و پاشان هه ر سی سه ده

پیرۆزه که ی دوا ی پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ و هه ر چوار مه زه به سه ره که که ی ئیسلام بکه ن و بزانه یه ک ووشه تان ده ست ده که ویت ده رباره ی ئه م بیده یه ی که و به یه و بالۆره ی بۆ لی ده دن و بانگه شه ی بۆ ده که ن؟! یان به پیچه وانه وه ئه وه ی ده ستان ده که ویت لی هه مووی پیچه وانه ی قسه کانتانه و لی تان ده کاته وه به که فی ده ریا و تۆزی به ر با.

ئینجا دینه سه ر باسی میژووی ناههنگ گێڕان و حوکمه که ی که ئه مه یان زیاتر جیگای مه به ستی ئیمه یه و ده مانه ویت شوبهه کانیا ن هه ر وه ک شوبهه ی پیشه واکانیا ن (محمد علوي المالکي و محمد علوب و يوسف بن هاشم الرفاعي و..... هتد) پوون بکه یه وه به پشتیوانی خوا ی گه وه ره، وه له کاتی کدا ئه مانه ی ئه وان پشتیا ن پی ده به ستن به ته وای مانا دژایه تی سوننه تی راسته قینه ی پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده که ن و زۆرینه ی بلا و کرا وه کانیا ن تایبه ته به دژایه تی کردنی سوننه ت و هه لگرا ن و شوین که وتوانی راسته قینه ی.

له لاپه ره (٤٣) ی کتیه که یاندا ده لێن: (یه که م که س که پیی هه لسا له سه ده ی شه شه می کۆچی (سلطان مظفر) بوه)، لیره دا جیا وازی هه یه له نیوان میژوو نوساندا ده رباره ی ئه وه ی که کی یه که م که س ناههنگی بۆ له دایک بوونی پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ گێڕا وه، به لام ئه مه ش پیچه وانه ی بۆچونه که ی ئه وانه که وا تی گه یشتوون، به لکو یه که م که س که به م بیده یه هه ستاون و ئه نجامیا ن دا وه به رای زۆربه ی میژوو نووسان (فاطمیه کان) بوون له میصر، وه ئه گه رچی هه ر کامیکیا ن بی ت ه یچ گرفت و نا کۆکیه ک دروست نا کات ده رباره ی حوکمه که ی، چونکه ئه م کاره هه ر که سی ک پیی هه ستا بی ت و ئه نجامی دا بی ت هه ر یه ک حوکمی هه یه، ئه ویش ئه وه یه که (بیده یه) و که م و زۆر شه ریه تی ئیسلام پیی رازی نیه و به لکو بۆ زیاد کرا وه.

وه دواتر له لاپه ره (٤٤) دا ده لێن: (ابن اثیر له وه صفی دا ده لیت (کان شجاعا عاقلا عالما عادلا شهما) واته پیاویکی ئازا و جوامیر و زانا و دادپه ره و ژیر و زāl بووه به سه ر دوژمنا نی دا وه هه روه ها (امامی حافظی ذهبی) ده لی له (سیر اعلام النبلاء) له به رگی (٢٢) لاپه ره (٣٣٦) (کان متواظعا خیرا سنیا یحب الفقهاء والمحدثین). دیسان ئه مه ش به هه له داچونیکی تره، چونکه ئه گه ر که سی ک وه صفی جوان و باشی بۆ کرا به و شیوه یه و بگه ر باشترو زیاتریش باس بکری ت، مانای ئه وه نیه که ئه و که سه بی هه له و په له یه و ه یچ خراپه یه کی تی دا نیه، وه له هه مان کاتیشدا ئه مه ئه وه ناگه یه نی ت که ئه و که سه هه ر کاری ک ئه نجام بدات راست و دروست بی ت و شه رع ریگه ی پی بدات، بۆیه ئه م کاره هه ر بیده یه و شه ریه تی پی نادری ت ئه گه ر سه دان وه صفی له وه جوانترو چاکترو باشترو بۆ ئه نجام ده ره که ی بووتری ت و بنوسری ت.

وه هه روه ها له لاپه ره (٤٥) ی کتیی ناوبرا ودا ده لێن: (خواه نی کتیی (الاعلام بفتاوی ائمه الاسلام حول مولده عليه الصلاة والسلام) که ناوی سه ی د (محمد بن علوي المالکي الحسنی خادم العلم الشریف بالبلد الحرام) ده لی ئه مه راست نییه که فاطمیه کان یه که م که س بن یاد ی مه ولودی پیغه مبه ریا ن عَلَيْهِ السَّلَامُ کرد بی ته وه).

قسه که تان راسته ده رباره ی ئه م (محمد علوی) یه، که ده لی ئه مه راست نییه که فاطمیه کان یه که م که س بن یاد ی مه ولودی پیغه مبه ریا ن عَلَيْهِ السَّلَامُ کرد بی ته وه؛ به لام پی ده چی ت جه نا بتان ئه م کتیه تان به ووردی نه خویند بی ته وه، چونکه ئه م پیا وه زۆر له وه جا هیل و تینه گه یشتوو تره که ئیوه ده لێن، به لکو ئه و ده لیت: یه که م که س که یاد ی له دایک بوونی پیغه مبه ری عَلَيْهِ السَّلَامُ کرده وه؛ له دایک بوو خۆی بوو (واته پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ)، سه یری ئه م نه فامی و

تینه گه یشتنه بکه ن و بزانی چ نه فامیه ک له وه خراپتره ؟ وه بۆ ئه م قسه یه شی ئه وه ده کات به به لگه که وا پیغه مبه ر
 ڤۆژی دوو شه ممان به ڤۆژوو ده بوو !!! ئه مه چ ته ئویل و لیکدانه وه یه که که ده کریت بۆ به ڤۆژوو بوونی ڤۆژی
 دوو شه ممه ؟ !!

وه هه روه ها له لاپه ره (۵۰) ی کتیه که یاندا ده لێن: (ڤیگه دان و دروست بوونی ئاھهنگ گێرانه به یادی له دایک
 بوونی پیغه مبه ر (ﷺ) به پیی مه رجه شه رع ی یه کان.) !!!

له خۆتان ده پرسم؛ کاریک که له بنچینه دا بیده بیّت چۆن و به چ شیوه یه ک ده توانین مه رجه شه رعیه کانی
 له گه لدا بگوینین و شه رعیه تی پیی بدهین؟

وه هه روه ها له هه مان لاپه ره دا ده لێن: (ئاھهنگ گێران به بۆنه کانی ئیسلامی وه کو له دایک بوونی پیغه مبه ر
 (ﷺ) و کۆچکردنی خۆی و یارانی و بوونی به پیغه مبه ر و هی تریش بۆ ڤۆژگاریکی وه ک ئه مڤۆ زۆر زۆر
پیویسته) !!!

به راستی سهیره؛ چونکه به پیی بۆچوون و لیکدانه وه ی ئه وان بیّت دیاره خواو پیغه مبه ر (ﷺ) نه یان ده زانی
 که ئه م یادو بۆنانه بۆ ڤۆژگاری ئه مڤۆ (زۆر زۆر پیویستن) ته نها به ڤاو بۆچوونی ئه وان نه بیّت، ئه مه له کاتی کدا
 هه رچی خێرو چاکه هه یه به گشتی و هه موو کاریکی واجب و سوننه ت له م ئایینه پیروژه دا ڤوون کراوه ته وه، ئه ی
 باشه بۆچی باسی ئه م یادانه نه کراوه و پیویست و واجب نه کراوه له سه رمان؟ یان دیاره ئه مه ش له وه نه یییه تازه
 ئاشکرا بوانه یه که به ڤیزان و شاره زایان و زانایانی ڤۆژه ی چا بۆیان ئاشکرا کردوین؟ !!

وه هه ر له هه مان لاپه ره دا ده لێن: (له ده ست دانی ئه م جوړه یادانه به بیانوی (کل بدعة ضلالة) هه موو
 داهینراو و کاریکی تازه سه ره له ده ر: گو مڤاییه و بۆ نیۆ دۆزه خه !! ئه مه ڤیاریکی سته مه به سه ر ئه م یادانه ی
 سه پینێ، چونکه ئه م یاد و بیر وه ریانه په یوه ندیان به خوا په رستی و بیر و باوه ره وه نییه .))
وه لام له چه ند ڤوویه که وه:

۱- وشه ی (کل) له زمانی عه ره بیدا هه موو شتیک ده گریته وه و (تفید العموم) ه، هه روه ک له پیشترا
 ئاماژه مان به قسه یه کی شیخ (عبدالحسن العباد^{۱۹۵}) دا که ده لیت: (به راستی تیگه یشتنی راست له فه رموده ی
 پیغه مبه ر (ﷺ): (وکل بدعة ضلالة) ئه وه یه که ئه م وته یه له سه ر گشتیتی خۆی به یلریته وه، وه هه روه ها هه موو ئه و
 شتانه ی که له دینی خوی گه وره دا داهینراون بیده نه، وه ڤه ت ده کریته وه به سه ر ئه و که سه ی که هی ناو نیه ناو
 دینه وه)، ئه ی که واته چۆن و به چ شیوه یه ک ده کریت به شیک له بیده کانی لی فری بدهینه ده ره وه و بلێن ئه م
 فه رموده یه هه موو بیده یه ک ناگریته وه ؟ !!

¹⁹⁵ ناوی (عبدالحسن بن حمد بن عبدالحسن بن عثمان آل بدر) ه، له (۳/رمضان/۱۳۵۲) ی کۆچی له دایک بووه، وه هه ر له
 سه ره تای دامه زراندنی زانکۆی ئیسلامی له مه دینه ی منه وهره له سالی (۱۲۸۱) وه تا ئیستا وه ک ماموستا له و زانکۆیه به رده وامه وانه ی
 تیادا ده لیته وه، وه له مانگی موهره می سالی (۱۴۰۶) ی کۆچیه وه تا ئیستا و به رده وام وانه و درسی شه رع ی له مزگه وتی پیغه مبه ر (ﷺ) له
 مه دینه ده لیته وه، وه تا ئیستا سه حیحی بوخاری و سه حیحی موسلیم و سونه نی ئه بو داود و نه سائی و سی به ش له سونه نی تورمزی شه رح
 کردوه، وه شیخی ناوبراو تا ئیستا له ژياندا ماوه چه نده ها کتیب و لیکۆلینه وه نامیلکی بۆلۆکراوه ی هه یه، وه هه موو باب ته کانی له سالی
 (۱۴۲۸) ی کۆچیدا له (۸) موجه له دی گه وره دا کۆکراونه ته وه و به سه ر یه که وه بۆلۆکراونه ته وه، خوی گه وره بیپاریزیت و ته مه ن دیرۆ له ش
 ساغی بکات بۆ زیاتر خزمه ت کردنی قورئانی ڤیروۆ سونه تی سه حیحی پیغه مبه ر (ﷺ).

۲- وه که ده شلین ئه م یادو بیره وه ریا نه په یوه ندیان به خوا په رستی و بیرو باوه رپوه نیه، ئه ی ئه م چهنده ها ملیۆن دینارو دهفته ر دۆلاره له پیناوی چیدا سه رف ده کریت و به هه در ده دریت که په یوه ندی به عیبادت و خوا په رستی وه نیه؟! ئه ی که په یوه ندی به خوا په رستی وه نیه ئه م هه موو پاره خه رج کردنه له پیناوی به زم و په زم و که یف و سه فاو خواردن و خواردنه وه یه دا ناچیته بابی زیاده رپوه ی کردن له مال سه رف کردند؟! ئه ی خوای گه وره نافه رمویت: ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾^{۱۹۶}!! ئه ی ئه م هه موو پارهی سه رف ده کریت له چاپکردن و بلاو کردنه وه ی پۆسکارت و په پۆی نوسراو... هتد و هه لۆاسینیان له سه ر شه قام و دیواری دوکان و مال و گه ره ک و کۆلانه کان، بی ئه ده بی کردن نیه به رامبه ر ئایه ته کانی خوای گه وره و ناوی پیغه مبه ره که ی ﷺ، کاتیک زۆربه ی هه ره زۆری ئه م هه لۆاسراوانه له پۆژی مه ولودو پۆژانی دوا ی ئه و به رده بنه وه سه ر زه وی و ده که ونه ژیر تایه ی ئۆتۆمۆبیل و له ژیر پیی خه لکیدا ده دۆزیننه وه، ئه ی ئه مه گونا هو تاوان نییه و سوکایه تی کردن نییه به م ئایه ت و فه رمودانه ی پیغه مبه ر ﷺ که له سه ریان نوسراو؟! !!

۳- وه که خوا په رستی و عیبادت نییه وه ک ده لین، فه رمون ئیوه له ئاههنگیکداو له دوا ی کۆتایی هاتنی ئاههنگه که به ئاماده بان بلین: (ئه ی خه لکینه ئه وه ی که ئیوه تیایدا به شدارو ئاماده بوون، وه ئه و پارو له مال خه رج کردن و کات به فیرو دانه تان هه چ بۆتان به خوا په رستی و عیبادت نه نوسراوه و ته نها بریتی بووه له خواردن و خواردنه وه و به سه ر بردنی چه ند ساتیکی خۆش)، ئنجا ده زانن و بۆتان پوون ده بیته وه که ئه م خه لکه چیتان پی ده لین؟ وه که خه لکی بۆی پوون کرایه وه که ئه مه ته نها مال به فیرو دان و مه سه ره فیکی بی سووده، چۆن مال و سامانی خۆی په خشان و بلاو ده کات و ده ی به خشیت کاتیک بزانیته که بۆ قیامه تی هه چ سوودو که لکیکی لی نابینیت؟! وه ئیوه به و شیوه یه تیایان بگه یه نن بزانی له داهاتوودا چه ند که س به شدای ده کات له و بۆنه و یاده بی که لک و زیاد کراوانه ی که جه نابتان باسی لیوه ده که ن؟! !!

پاشان دینه سه ر باب ته یکی ترو ده یانه ویت قسه ی چه ند زانیه کی سعودی به یینه وه بۆ ئه وه ی بیسه لمینن که مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گیران بۆ یاد ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ بیدعه نیه و به لکو شتیکی ریگه پیدراو دروسته، وه قسه ی ئه م زانیانه ش به گومانی خۆیان بۆیه ده هیینه وه که گوایه شوین که وتوانی راسته قینه ی سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ ته نها گوپرایه لی زانیانی سعودی ده که ن و بی به لگه شوین ووته و فه تواکانیان ده که ون، ئه مه له کاتیکدا هه لگران و شوین که وتوانی سوننه تی سه حیجی پیغه مبه ر ﷺ شوین به لگه ی راست و دروست ده که ون و ووته ی هه ر زانیه ک که پیچه وانه ی سوننه ت بیت ره تی ده که نه وه و شوینی نا که ون، جا ئه م ووته و فه توایه می هه ر زانیه ک بیت و له هه ر سه رده م و کاتیکدا ژیا بیت، وه ئه مه ش خۆی له خۆیدا جی به جیکردنی ووته ی زاناکان خۆیانه، چونکه ئه وان پازی نابن که له شتیکی هه لیه یان کردوه شوینیان بکه وین، به لکو فه رمانمان پی ده که ن و ئامۆزگاریمان ده که ن که شوینی به لگه و سوننه تی سه حیجی پیغه مبه ر ﷺ بکه وین، وه بۆ ئه وه ی زیاتر له م باب ته شه ره زابن و بزانی بگه رپینه وه لاپه ره (۳۶-۴۵)ی ئه م کتیه ی به ر ده ست که فه توا ی پیشه وایانی هه ر چوار مه زه به که ی تیدایه ده رباره ی ئه وه ی که شوین ئه و فه توایانه یان نه که وین که نه یان پیکاه و پیچه وانه ی سوننه ته، وه به دلنیا ییه وه هه چ زانیه ک که له هه ر سه رده میکیا بوو بیت هه مان بۆچونی ئه وانیان هه یه و نابیت

شوینیان بکه‌وین له‌و فه‌توایانه‌ی که نه‌یان پیکاره‌و یان پیچه‌وانه‌ی سوننه‌تی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ره ﷺ، وه ئه‌هلی سوننه له‌سه‌ر پێ پۆشنی و به‌لگه ده‌پۆن و بێ به‌لگه فه‌توا له‌ هیچ که‌سیک وه‌رناگرن، که ئه‌مه‌ش قسه‌یه‌کی نا‌ره‌وايه به‌رامبه‌ر ئه‌هلی سوننه ده‌یکه‌ن وتاوانیکی زۆر گه‌وره‌یه‌و حوکمه‌که‌ی بۆخۆتان به‌ جی ده‌هیل!!!

وه په‌وانه کردنی خه‌لکیش بۆ جه‌هه‌ننهم و خه‌لک به‌ کافر دانان و تۆمه‌تی شیرک و کوفر دانه‌ پالیا، کاری هه‌لگران و شوین که‌وتوانی راسته‌قینه‌ی سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ نییه، به‌لکو ئه‌مه‌ کاری جه‌نابتان و پیشه‌واکانتان که ئه‌م حوکمانه ده‌ده‌ن به‌سه‌ر خه‌لکداو به‌ پێ خواسی و ئاره‌زووی خۆتان ده‌که‌ونه ناو دین و به‌ پێ پیوستی خۆتان و خۆ گونجاندنتان له‌ گه‌ل سه‌رده‌مدا فه‌توای پێ ده‌ده‌ن.

ئینجا باسی ئه‌و سی زانایه ده‌که‌ن و له‌ لاپه‌ره (٥٢)ی کتێبه‌که‌یاندا ده‌لێن: (ئهم سی پراو بۆچوونی ئه‌م زانایانه‌ی سعودیش بۆیه بۆ ئه‌و جووره که‌سانه دی نینه‌وه چونکه زیاتر باوه‌ر و متمانه یان به‌ پرای که‌سی دیاری کراو هه‌یه نه‌ک به‌ (ئایه‌ت و هه‌دیث) چونکه ئه‌کری (ئایه‌ت و هه‌دیث تاویل) بکری یان به‌ بیانووی (زه‌عیفی سه‌نه‌دی هه‌دیث، هه‌دیته‌که) تی هه‌لدیری به‌لام که (شیخ فلان) فه‌رمووی بیته‌ ئه‌وه قسه‌ له‌ قسه‌ی نا‌کریته‌ به‌هێزترین به‌لگه‌یه‌ لای ئه‌وان!!)

سه‌ره‌تا پیتان ده‌لیم: ﴿سُبْحٰنَكَ هٰذَا بُهْتَنٌ عَظِيْمٌ﴾، چونکه وه‌ک پێشتر ئاماژه‌مان پێدا که هه‌لگران و شوین که‌وتوانی سوننه‌تی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ر ﷺ هیچ قسه‌یه‌کی بێ به‌لگه قه‌بول ناکه‌ن و ده‌مار گیران نیه بۆ ووته‌و فه‌توای هیچ زاناو پیشه‌وايه که له‌ پیشه‌وايانی کۆن و تازه‌ش په‌حمه‌تی خویان لی بیته، وه به‌لکو گه‌وره‌ترین به‌لگه لای ئه‌وان بریتیه له‌ قورئان و فه‌رموده‌ی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ر ﷺ، وه هیچ ئایه‌ت و فه‌رموده‌یه‌کیش ته‌ئویل ناکه‌ن به‌ شیوه‌یه‌کی نا‌دروست و به‌ پیچه‌وانه‌ی مه‌به‌ستی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و ئه‌وه‌ی که پیشه‌وايانمان لی تیگه‌یشتون، وه هه‌ر فه‌رموده‌یه‌کی راست و سه‌حیحیش هه‌بیته ئه‌وا وه‌ری ده‌گرن و کاری پێ ده‌که‌ن، نه‌ک به‌و بێ پێزی و بێ ئه‌ده‌بیه‌ی که جه‌نابتان ده‌لێن (هه‌دیته‌که تی هه‌لدیریته)!!! په‌نا به‌خوا له‌سه‌ر لی شیواوی.

وه ووته‌ی زاناکان که هی‌ناویان ئه‌مانه‌ن:

شوبه‌هی یه‌که‌میان ئه‌وه‌یه که ده‌لێن: زانکۆی (ئیمام محمد سعودی ئیسلامی) به‌ یادو بیره‌وه‌ری هه‌ر هه‌ر یه‌کیک له‌ شیخ محمد عبدالوهاب و مه‌لیک عبدالعزیز - په‌حمه‌تی خویان لی بیته - هه‌ست و بانگه‌وازی تیگه‌ری بێ نوسه‌رو بیرمه‌نده‌کانیان کرد بۆ ئه‌و بیره‌وه‌ریه می‌ژویه گه‌وره‌یه و سه‌ره‌پای ئاهه‌نگ گێڕانی سالانه‌یان به‌ پۆزی نیشتمانی پۆزی دامه‌زراندنی مه‌مله‌که‌ت له‌سه‌ر ده‌ستی مه‌لیک عبدالعزیز.....) (حوکمی ئاهه‌نگ گێڕان ٥٢).

له‌ وه‌لامی ئه‌م شوبه‌هیه‌دا ده‌لێن:

١- کاتیک زانکویه‌ک هه‌لده‌ستیت به‌ به‌ستنی کۆپو سیمینارو لی‌کۆلینه‌وه‌ی له‌م جووره بابه‌تانه، ئه‌وه بریاریکی تایبه‌تی خۆیه‌تی ده‌ری ده‌کات یان بریاریکی حکومه‌ته جی به‌جی ده‌کات، وه بریار یان زانکویه‌ک یان هه‌ر حکومه‌تیک نابیت به‌ به‌لگه‌ی شه‌ری و حوکمی شه‌ری له‌سه‌ر بنیات نا‌ریت، وه هیچ زانایه‌کیش له‌ گه‌وره زانایانی سعودی نه‌یان وتوه مادام بۆ ئه‌وان دروسته ئه‌وه بۆ پیغه‌مبه‌ریش ﷺ دروسته.

٢- وه ئاهه‌نگ گێڕانیش به‌ بۆنه‌ی پۆزی نیشتمانی و پۆزی دامه‌زراندنی مه‌مله‌که‌ت چ په‌یوه‌ندیه‌کی به‌ ئاهه‌نگ گێڕانه‌وه هه‌یه به‌ بۆنه‌ی له‌ دایک بوونی پیغه‌مبه‌ر ﷺ!!! وه وه‌ک پێشتریش ئاماژه‌مان پێدا بریارو کاری حکومه‌ت

نابیت به به‌لگه بۆ شه‌ریعت دان به بیدعه‌یه‌ک ئه‌مه له لایه‌ک، له لایه‌کی تریشه‌وه خۆ کاربه‌ده‌ستانی حکومه‌تی سعودی سه‌رچاوه‌ی فه‌توا نین، وه هه‌روه‌ها مه‌عصوم و پارێزراویش نین له تاوان تا بلێن کاره‌که‌یان قه‌بوڵه‌و لێیان وه‌رده‌گیریت، به‌لام دیاره ئیوه پیتان وایه‌و ئه‌وان به مه‌عصوم و بێ تاوان ده‌زانن بۆیه کاره‌که‌یان به به‌لگه ده‌هیننه‌وه !!!

٣- وه هه‌روه‌ها ئه‌و سه‌رچاوه‌یه‌ی که ئیوه ئه‌م شو به‌هانه‌تان لێ وه‌رگرتوون و دووباره‌یان ده‌که‌نه‌وه لیتان وه‌ر ناگیریت، چونکه ئه‌وانه دژایه‌تیه‌کی گه‌وره‌ی شوین که وتوانی سوننه‌تی سه‌حیحی پیغه مبه‌ر ﷺ ده‌که‌ن و دلیان نه‌خۆشه‌و شوین هه‌واو ئاره‌زووی نه‌فسیان که وتوون، وه پیویست بوو له‌سه‌رتان هه‌موو ئه‌و به‌ناو به‌لگانه له کتیی زاناکان خۆیاقتان وه‌رگرتبایه‌و گه‌رپابانه‌وه سه‌ر ووته پاست و دروسته‌کانی ئه‌وان.

٤- وه ئه‌م کۆرپو سیمیناره هه‌فته‌یه‌ی که بۆ ئه‌م پیاوه به‌پێزه به‌ستراوه، له بۆنه‌یه‌کی تایبه‌تدا نه‌بووه وه‌ک ئه‌وه‌ی له سالڤۆزی یادی له دایک بوونیدا بووبیت یان له یادی ئه‌م پۆژده‌دا بووبیت که تیییدا کۆچی دوایی کردووه، به‌لکو له پۆژیکێ ئاسایی له پۆژه‌کانی سالدا به‌ستراوه و پۆژیکیشی بۆ دیاری نه‌کراوه تا سالانه له‌و پۆژده‌دا یاد بکریته‌وه، وه یادکردنه‌وه‌که‌ش بۆ په‌واندنه‌وه‌و پوونکردنه‌وه‌ی ئه‌و شو به‌هه‌و گومانانه بووه که له‌سه‌ر بانگه‌وازو مه‌نه‌ه‌جی شیخ محمدی کۆرپو عبدالوهاب هه‌بووه له لایه‌ن خه‌لکانی دڵ نه‌خۆش و بیدعه‌چیه‌که‌نه‌وه.

٥- وه هه‌روه‌ها ده‌رباره‌ی ئه‌م کۆرپو گرتنه هه‌فته‌یه‌ی^{١٩٧} که بۆ شیخ محمدی کۆرپو عبدالوهاب به‌ستراوه، پرسیار کراوه له شیخ محمد بن صالح العثیمین په‌حمه‌تی خۆی لێ بیت که پرسیاره‌که به‌م شیوه‌یه‌یه : جیاوازی چیه له نێوان ئه‌وه‌ی که ناو ده‌بریت به هه‌فته‌ی محمدی کۆرپو عبدالوهاب په‌حمه‌تی خۆی لێ بیت له‌گه‌ڵ ئاهه‌نگ گێران به بۆنه‌ی له دایک بوونی پیغه مبه‌ر ﷺ؟

له وه‌لامدا شیخ په‌حمه‌تی خۆی لێ بیت ده‌لێت: جیاوازی نێوانیان به پیی ئه‌و عیلم و زانیاریه‌ی ئیمه هه‌مانه له دوو پوهه‌یه‌یه:

یه‌که‌میان: ئه‌و هه‌فته‌یه‌ی که بۆ محمدی کۆرپو عبدالوهاب گێردراوه دووباره نابیته‌وه‌و ناگه‌ریته‌وه وه‌ک چۆن جه‌ژنه‌کان ده‌گه‌رینه‌وه، به‌لکو ئه‌مه پوون کردنه‌وه‌یه‌که بۆ خه‌لکی ده‌رباره‌ی ئه‌و شتانه‌ی که له‌سه‌ری نوسراوه، له‌گه‌ڵ پوونکردنه‌وه‌ی زیاتر له‌سه‌ر ئه‌م پیاوه که له لای زۆر خه‌لکی نه‌ناسراو بووه، پاشان ئه‌م کاره کۆتایی پی هاتووه و پراوه‌ته‌وه.

¹⁹⁷ ئه‌م کۆرپو به‌ستنه هه‌فته‌یه‌یه که بۆ زانای پایه به‌رزو نوێکه‌ره‌وه‌ی سه‌ده‌ی دوازه شیخ محمدی کۆرپو عبدالوهاب په‌حمه‌تی خۆی لێ بیت به‌ستراوه، بۆ ئه‌وه بووه که بیرو باوه‌رو مه‌نه‌ه‌جی ئه‌م پیاوه پوون بکه‌نه‌وه، چونکه به‌رده‌وام و له پۆژگاری ئه‌م پۆژماندا خه‌لکی زۆر له ئه‌هلی بیده‌ع و بیدعه‌چیه‌کان و ئه‌وانه‌ی بانگه‌شه‌و بانگه‌وازی بۆ حزبیایه‌تی و کۆکردنه‌وه‌ی خه‌لک و به‌کارهێنانیان بۆ مه‌به‌ستی تایبه‌تی خۆیان له‌سه‌ر ئه‌م زانا به‌پێزه مه‌نه‌ه‌جه‌که‌ی که قورئان و سوننه‌تی سه‌حیحه ده‌نوسن و بلاوی ده‌که‌نه‌وه له کتیب و پۆژنامه‌و گۆفاره‌کانیان و بلاوکراوه حزبی و تایبه‌ته‌کانیان و ده‌یانه‌وێت له‌که‌داری بکه‌ن و خه‌لک دور بخه‌نه‌وه له مه‌نه‌ه‌جه‌ پاست و دروسته‌ی که له‌سه‌ری بووه، وه ئه‌و کۆره‌ش که به‌ستراوه سالانه به بۆنه‌ی له دایک بوونی دووباره نابیته‌وه‌و نه‌کراوه به‌یادیک، به‌لکو ته‌نها بۆ ئه‌وه‌یه که ناحه‌زانی له ئه‌هلی بیده‌ع و ئه‌وانه‌ی شوین هه‌واو ئاره‌زووی خۆیان که وتوون ئه‌م پیاوه له نزیکه‌وه بناسن و بزائن که خاوه‌نی چ مه‌نه‌ه‌جیکێ پاک و بێ خه‌وشه، وه واز به‌هینن له‌و بوه‌تان و بێ پێزیه‌ی که بۆ خۆی و مه‌نه‌ه‌جه‌که‌ی ده‌کریت.

دووهمیان: ئه وه ههفته یه ی که بۆ محمدی کورپی عبدالوهاب ره حمه تی خوای لی بیّت به ستراره، بۆ نزیک بوونه وه له خوای گهره نه به ستراره، به لکو مه به ست تییدا لابرندی ئه و شوبه ه و گومانانه بووه که له هه ست و نه ستی هه ندیک له خه لکیدا هه بووه ده رباره ی ئه م پیاوه .

وه ئه مه فه توای ئه و زانا به پێزو شاره زایه یه که جه نابتان ده لێن: نه که ته نها جیی متمانه ی خه لکی سعودی به لکو هی هه موو جیهانی ئیسلامیه، وه بینیتان نه ئه وه یانی به یادو بۆنه و جه ژن له قه لّه م داو نه مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێرانیشی بۆ له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ قیاس کرد له سه ر ئه مه یان، به لکو به پێچه وانه وه .

وه له شوبه ه ی دووه میاندا ده لێن: (پرسیار له شیخ محمد صالح عوسه یمین کراوه : ئایا به رپا کردنی نا ههنگ گێران به بۆنه ی ته واو کردنی خه تمی قورئان و بۆنه دل خۆش که ره کانیتز وه کو ده رچوون و هاتنه وه ی یه کێک که لی ره نه بووه ئه که وێته بواری زی ده پۆیی ؟)، دواتر ده لێن: (شیخ له وه لامیا فه رموویه تی : به رپا کردنی نا ههنگ گێران به بۆنه ی هاتنه وه ی یه کێک له سه رکه وتنی ئه و جو ره شتانه قه یدی ناکات و هیچی تی دا نییه..... هتد)، وه پاشان ده لێن: (گومانی زال : نا ههنگ گێران به و جو ره بۆنانه، واته بۆنه ی ئه و دلخۆشیانه ناکه وێته بواری خو نزیک خستنه وه له خوا به لکو ده رخستنی خۆشی و شادی یه هیچی تی دا نییه، خوداش زاناتره .) (حوکمی نا ههنگ گێران ل ٥٣).

وه لامی شوبه ه ی دووه م:

١- دیسان پرسیا رتان لی ده که م بۆچی نه گه رانه وه سه ر کتیب و فه تواو بلاو کراوه کانی شیخ محمد بن صالح العثیمین ره حمه تی خوای لی بیّت و به دوایدا نه گه ران تا به راستی بزائن شیخ ئه م فه توایه ی داوه یان نا ؟ وه ئه گه ر داویه تی چۆنه و مه به ستی چیه ؟ وه وه ک پێشتریش ئاماژه مان پێدا که وته ی زانایان له م جو ره بابه تانه دا له خۆیان یان له بلاو کراوه کانیان وه ر ده گیریت، نه که له که سانی دل نه خۆش و دژ به مه نه هج و پێبازی زانایان .

٢- وه ئه گه ر ده توانن و به لاتانه وه ئه زیه ت نییه، بگه رپنه وه سه ر فه تواو کتیب و نوسرا وه کان و ووتارو ده رسه کانی شیخ ره حمه تی خوای لی بیّت بۆتان ده رده که ویت و ده بینن چه نده له سه ر مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ و بۆنه یاده بیدعی و داهینرا وه کانی تر قسه ی کردووه و له سه ر یان دواوه، له وانه : نامیلکه یه کی سه ره به خۆی نویسه وه به ناوی (حکم الاحتفال بالمولد النبوي)، وه هه روه ها بابه تیکی تر به ناوی (بدعة أعياد الميلاد)، وه له ناوه پۆکی چه ندين بلاو کراوه و نوسراوی تریدا باسی ئه م بابه ته ی کردووه، وه (المتابعة وقبول العمل)، وه هه روه ها له چه نده ها شوینی ترو له ناو ئه و فه توایانه ی که داونی و پرسیا ری لی کراوه ده رباره ی بیدعی مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێران .

که وا بو مادام شیخ عثیمین له م هه موو فه تواو بلاو کراوانه داو به م شیوه یه باسی مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێرانی کرد بیّت به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ و حوکمی بیدعی دابیّت به سه ریدا، چۆن و به چ شیوه یه ک ده کریت بلێن شیخ عثیمین ره حمه تی خوای لی بیّت فه توای داوه که مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێران دروسته و هیچی تی دا نیه ؟!! ئه ی ناترسن ئه مه بوه تان بیّت و به دهم ئه م زانا پایه به رزه وه کرابیّت و ئیوه ش دووباره بلاوی ده که نه وه بۆ شه رعیه ت دان به بیدعه که تان و هیئانه دی مه رامه کانتان ؟!! ئه ی بۆ نایه ن به ووردی هه موو

فهتواکانی شیخ بخویننه وه تا بۆتان ده رکه ویت که ناوبراو چه نده دژی بیدعه بووه و چۆن ئه وه ی که ئیوه پیی هه لده ستن و حه لالتان کردوه؛ ئه و خستویه ته ناو بازنه ی بیدعه کانه وه به به لگه ی قورئان و سوننه ت؟!!

۳- وه هه روه ها شیخ عثمین ره حمه تی خوی لی بیت ئه ندای ده سته ی گه وره زانایان بووه، وه که ده توان بگه رینه وه بۆ فه تواو بلاوکراوه کانی ئه م ده سته یه، ئه و بۆتان ده رده که ویت و پوون ده بیته وه که له چه نده ها فه تواو بلاوکراوه یاندا ئاماژه یان به وه کردوه که به لی مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێران به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ بیدعه یه و ئایینی پیروزی ئیسلام بی به ریه لی.

وه له شوبه ی سییه میاندا باس له چاوپیکه وتنیک ده کن که له گه ل شیخ عبدالعزیز محمد ابراهیم آل الشیخ کراوه ده یکن به به لگه که گوايه شیخ ریگه ی به مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێران داوه و ده لیت دروسه؛ له وه لامیاندا ده لیت:

۱- وه لامی شیخ خوی له خویدا وه لامه بۆ جه نابتان که یادکردنه وه ی ئه م بۆنه یه بیدعه یه و په یوه ندی به شه رعه وه نییه، وه که وه لامه که ی ئه وتان نویسه ته وه و ده لیت: (پاش ئه وه ی که ئه لی: پیغه مبه ر ئاماژه ی به کاریکی و نه کردوه و (خوله فایه) کانیش له دوی ئه و نا ههنگیان به له دایک بوونی ئه و نه گێراوه، زانا پایه داره کانی ئیسلامیش په یوه ی ئه وانیا ن کردوه ئه گه ر کاریکی خیر بوايه ئه وان ده ست پیشخه ریا ن لی ئه کرد!! ئه مه له م چه رخانه ی دوا یی په یا بوو ئاشکرا بوون و سه ره لدانی ئه و (بیدعه یه) پیچه وانه ی ئه وه ی سه له فی صالح له سه ریه وه ن.) (حوکمی نا ههنگ گێران ل ۵۴).

سه یرکن و بزائن ئه وان هه ستاون به خویندنه وه و سه ر له نوی نویسه وه ی فه تواکه ی شیخ، که چی له هه مان کاتیشدا له ناوه رۆکه که ی نه گه یشتون و لیی حا لی نه بوون، یان به پیچه وانه وه لیی تیگه یشتون و مه به سته ی شیخیا ن زانیوه، به لام ده یانه ویت ماناکه ی بگۆرن و خه لکی پی چه واشه بکن!! چونکه ئه گه ر له ناوه رۆکی وه لامه که وورد بیته وه زۆر به پوون و ئاشکرای ده رده که ویت که شیخ به ته وای بیرو پروا و قه ناعه ته وه پیی وایه که مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێران به و بۆنه یه وه بیدعه یه، هه روه که چۆن له وه لامه که دا ئاماژه ی پیی ده کات.

وه با وه لامی ئه م زانایه شی بکه ینه وه و بزاین وه لامه که ی به م شیوه یه یه که به پیزان و زانا و ماموستا و شاره زایانی پیروژه ی چرا لیی تیگه یشتون یان به پیچه وانه وه؟

ئه وان ده لیت: (شیخ ده لیت: پیغه مبه ر ئاماژه ی به کاریکی و نه کردوه و (خوله فایه) کانیش له دوی ئه و نا ههنگیان بۆ له دایک بوونی ئه و نه گێراوه).

خویننه ری به ریز: جوان وورد به ره وه له و به شه ی فه تواکه ی شیخ و بزانه هیه ئاماژه یه کی تیدایه که ئه م مه ولود خویندنه وه و نا ههنگ گێرانه ی به لاوه په سندو باش بیت؟ یان ریگه ی پیدابیت؟ به لکو به پیچه وانه وه ئه و ده لیت: نه پیغه مبه ر ﷺ نه خلیفه به ریزه کانی ره زای خویان لی بیت ئه نجامیا ن نه داوه. ئه ی ئیوه ئه م تیگه یشتنه تایبه ته ی خوتان له کو یوه هینا؟! ئه ی ئیوه چۆن تیگه یشتن که ئه م کاره ی ئه نجامی ده دن بۆ ئه مۆ سوننه ته و بگه ره و زۆر زۆر پیویسته؟! وه بیستتان که نه پیغه مبه ر ﷺ نه خلیفه به ریزه کانی ره زای خویان لی بیت ئه نجامیا ن نه داوه، ئه ی نه تان بیستوه که پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: (علیکم بسنتی و سنة الخلفاء الراشدين المهديين من بعدي، تمسکوا بها و عضوا علیها بالنواجد، و یاکم ومحدثات الأمور، فإن کل محدثة

بدعة، وکل بدعة ضلالة) ^{۱۹۸}!! ئه وه تا شیخ حسین العوايشة ده رباره ی بره گه ی (ایاکم ومحدثات الأمور) ده لیت: (اجتنب البدعة المحدثه؛ تنج و تفز، فالبدعة هي سرّ الضلال والزيف والخسران، ومجلبة للشرك والكفران، فمن أغلق بابها فقد اهتدى بإذن الله، ومن فتح بابها، فقد فتح عليه ابواب الضلال، وحرم التوبة، كما في الحديث: (إن الله احتجز التوبة عن صاحب كل بدعة) ^{۱۹۹}، واته: (خوت بپاریزه و دوور بکه وه له بیدعه و کاری داهینراو؛ پژگارت ده بیّت و سه رفراز ده بیّت، چونکه بیدعه هو ی سه ره کی گومرایی و نه خووشی و خه ساره ت مه ندیه، وه پراکیشه رو هو ی که وتنه ناو شیرک و کوفره وه یه، وه هه ر که سیّک ده رگای بیدعه دا بخات ئه وه به پراستی هیدایه ت دراوو رینوما یی کراوه به ویستی خوای په روه ردگار، وه هه ر که سیّکیش ده رگا که ی بکاته وه، ئه وه به پراستی ده رگای گومرایی له سه ر ده کریته وه، وه ده رگای ته وه به شی له سه ر داده خریت، وه ک له فه رموده ی پیغه مبه ردا صلی الله علیه و آله هاتو وه، (به پراستی خوای گه وره ده رگای ته وه به ی داخستو وه له سه ر خاوه نی هه موو بیدعه یه ک) ^{۲۰۰}.

وه پاشان شیخ ده لیت: (زانا پایه داره کانی ئیسلامیش په یره ی ئه وانیا ن کردو وه ئه گه ر کاریکی خیر بوا یه ئه وان ده ست پێشخه ریا ن لی ده کرد!) .

ئهمه یه فه توای شیخ و هه لۆیستی زانا پایه دارو پراسته قینه کانی ئیسلام په حمه تی خوا یان لی بیّت، که هیچ کاتی ک کاریک ئه نجام ناده ن که وا پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله و خه لیفه و هاوه له به ریزه کانی په زای خوا یان لی بیّت ئه نجامیا ن نه دا بیّت و پیی هه لئه ستا بن.

وه شیخ له کو تایی فه توا که یدا ده لیت: (ئهمه له م چه رخانه ی دوا یی په یا بوو ئاشکرا بون و سه ره هه لدانی ئه و (بیدعه یه) پیچه وانه ی ئه وه ی سه له فی صالح له سه ریه وه ن).

به پراستی ئه گه ر به لگه تان ده ویت و به شوینیدا ده گه رپن و شیرو ریوی ناهیننه وه بو شه رعیه ت دان به م بیدعه یه، ئه وه ئه م بره گه یه ی کو تایی فه توا که یتان به سه که ده لیت: له م چه رخانه ی دوا یی په یدا بووه و بیدعه یه و پیچه وانه ی ئه وه یه که سه له فی صالح له سه ری بوون، وه نه ک هه ر به باشی نه زانی وه ک جه نا بتان گومان ده بن، به لکو به و په ری راشکاوی و ئاشکراییه وه حوکمی بیدعه ی به سه ردادا.

وه بره گه ی کو تاییش ئه گه ر قسه ی ئه و بیّت — چونکه ئیوه ئه م فه توایه تان پراسته خو له کتیب و فه تواو بلاو کراوه کانی ئه و وه رنه گرتو وه به لکو له که سیکتان وه رگرتو وه وه ک پێشتر وتمان دژی هه لگرانی سوننه تی پیغه مبه ره صلی الله علیه و آله —، به لام دیسان ئه ویش هه ر شتی له سه ره به وه ی که ده لیت: (نه ک له به ر سال و هه رسوپانه وه یان مانگ وه رسوپانه وه یا گه رپانه وه ی هه فته، هیچی تیا نیه ئه گه ر بریتی نه بیّت له کاری نا په سندو حه رام هه روه کو ئه و ئاهه نگان ه ی له هه ندی وولاتی ئیسلامی ده گه ری).

لیره وه پرسیا ر له به ریزانی پرۆژه ی چرا ده که م و ده لیم: ئایا ئیوه هه موو سالی ک و له کاتی وه رسوپانه وه ی سال و هاتنه وه ی مانگی ره بیعی یه که م ئه م ئاهه نکه نا گێرن؟! وه ئایا به چه ند پوژیا ن به چه ند هه فته و بگره به مانگی کیش پێش هاتنی مانگی ره بیعی یه که م خو تان بو ئه م بۆنه بیدعی و ناشه رعیه ئاماده نا که ن،

198 سبق تخريجه

199 سبق تخريجه.

200 فقه الدعوة وتركیة النفس، ص(۳۱۳).

ههروهك چۆن پيشه واکه تان لهو بواره دا (سلطان مظفر) به زياتر له مانگيک پيش هاتنى، خوى بۆ ئاماده دهکرد؟! وه ئايا کارى ناپهسندو هه رام و نابهجى تيدا ناکه و ئه نجام نادهن؟! وه ئايا له ئاههنگه کانى ئيوه دا گۆرانى و موسيقياو بابيه تى خوڤافى و هۆنراوهى وای تيدا ناخوینرينه وه که زياده رپهوى زۆرى تيداى له سه ر پيغه مبه ر ﷺ؟! وه ئايا زياده رپهوى زۆرى تيدا نيه له مال سهر ف کردن و به زايه دانى مال و سامان؟! دلنيام هه ر که سيک که به ئينساف و ويژدانه وه لايان بپوانيت بۆى ده ر ده که وييت که به لى پريه تى له هه موو ئه و زياده رپه ويانه و بگه ر زۆر زياتريش له وانه، وه ئه مه ش پيچه وانهى ئه و به شهى فه تواکه يه که پيشتر باسکرا. وه هه روه کو ده بينين زۆريک له به ناو سروود بيژو هونه ر مه نده کان شاره و شار ده که ن و ئاههنگ ده گيڤن به و بۆنه يه و کوڤو کچى خه لک تيکهل ده که ن و چه نده ها گوناھو تاوان و سه ر پيچى فه رمانه کانى خواو پيغه مبه ر ﷺ له م ئاههنگانه دا به دى ده کرين و تياياندا ئه نجام ده درين.

٢- وه ده لئين: (شيخ عبدالعزيز محمد ابراهيم آل الشيخ : پيگای داوه به گرو کۆبونه وهى خه لکى له پۆڤيک له پۆڤان نمونه شى به مه ولودى پيغه مبه ر هينا وه ته وه) (حوكمى ئاههنگ گيڤان ل ٥٥). ووردبنه وه و بزائن له کوڤو به چ شيوه يه که پيگهى به مه ولود داوه؟ بۆچى خۆتان پرسيار له شيخ يان هه ر زانايه کى ترى شاره زا ناکه ن و مه ولود خویندنه وهى خۆتانى بۆ باس بکه ن بزائن به چ شيوه يه که وه لامتان ده داته وه؟ ئايا به م شيوازهى ئيوه وه لام ده داته وه و به کارىکى شه رعى ده زانيت و ده ست خۆشيتان لى ده کات؟ يان به پيچه وانه وه حوكمى بيدعهى به سه ردا ده دات و بۆتان پوون ده کاته وه و ده يسه لميڤيت که هيچ په يوه نديه کى به ئايينى پيرۆزى ئيسلامه وه نيه و به ته واوى مانا پيچه وانه يه تى؟!!

٣- وه هه روه ها که ده لئين: (ئامانج و مه به ستي شيخ عبدالعزيز (مه ولود) کاران هه ر يه که، به لام مه گه ر ئامراز و شيوازى خپبوونه وه و خۆشيه که جيا بيت وه کو هى شيخ عوسه يمين : بۆنهى سه رکه و تنمان هه يه وه دايك بوونى پيغه مبه ريشمان هه يه !! ئاههنگه که بۆ ئه و بکرى يا بۆ ئه وى تر جياوازى چى يه ؟ هيچ !! هتد). له خۆتان ده پرسم: کوا ئه و هاو ئامانجى و هاو مه به ستيه ي که له نيوان شيخ عبدالعزيز مه ولود کاراندا هه يه؟ بۆ پونتان نه کرده وه تا ئيمه و خوينه رانيش لى تيگه يشتباین؟ يان ده تانه وييت به قسهى باق و بريقه دارو بى به لگه خه لکى پى له خسته ببه ن؟!!

وه هه روه ها ئه و نه بوونى جياوازيه تان له کوڤ هينا که ده لئين: جياوازى نيه له نيوان فه تواکهى شيخ عثيمين و مه ولوده کهى ئيوه دا؟! يان پيچواندنى ئه و بۆنه نيشتمانيه و مه ولود خویندنه وه و ئاههنگ گيڤانه تان بۆ له دايك بوونى پيغه مبه ر ﷺ له کوڤو هينا؟! وه ئه و ووشه ي (هيچ)ه تان له کوڤو هينا وه که پيتان وايه (هيچ) جياوازيه ک نيه له نيوانياندا؟ وه پيمان بلين له چ زاناو شاره زايه کتان وه رگرتوو؟! يان هه ر پاو بۆچوونى جه ناباته نو ئيجته ادى خۆتانه و تاز به تاز ئيوه (په ي)تان به و نه ينيه بر دووه و هه لالتان کر دووه، له کاتيکدا پيغه مبه ر ﷺ و خه ليفه کان و هاوه لان په زاي خوايان لى بيت و پيشه وايانى چوار مه زه به که و زانايانى هه ر سى سه ده پيرۆزه که په حمه تى خوايان لى بيت باسيان نه کر دووه و ئه م ئيجته ادهى ئيوه يان نه کر دووه، که ئه مه ش دوو شت ده گه يه نييت:

يه که م: يان ئه وان ئه مه يان زانيوه به لام له ئيمه يان شاردۆته وه و باسيان نه کر دووه، که ئه مه ش حاشا له وان له وهى که به شيک له دينيان له خه لک شاردبيته وه و پوونيان نه کر دبيته وه.

دووهم: وه یان ئیوه له وان شاره زاترن و درکتان بهم بابه ته کردووه و زانستی ئیوه له هی ئه وان فراوانتره ؟ که ئه مهش به کهم زانین و کهم دانانی زانستی ئه وان، چونکه ناکریت شتیک به و شیوهیه واجب بیت - به و شیوهیهی ئیوه گومان ده بن - و ئه وان لی بی ئاگا بووبن و ههستیان پی نه کرد بیت.

که وابوو پیویسته به خوتاندا بچه وه و واز بهینن له و بچوونه هه لهیهی که هه تانه و بگه پینه وه سه ر سوننه تی راست و سه حیچی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله و دوور بکه ونه وه له بیدعه و هه موو ئه و کارو کرده وه داهینراوانه ی که به ناوی ئایینی پیروزی ئیسلامه وه هینراونه ناو دین و له بنچینه شدا له دیندا نین.

وه دواتر ده لئین: (دوا به دوا ی ئه مه گه ر سه رنج بدهینه ناوه رۆکی یاده کانی له دایک بوونی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله بۆمان ده ر ئه که وی که کۆی کاره کانی کاری شه رع ی و سوننه تن) (حوکمی ناههنگ گپران ل ۵۵). که تییدا کۆمه لیک کاریان نویسه که له مه ولوده کاندایه کریان وه ک قورئان خویندن و باسکردنی موعجیزه کانی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله و سه لاوات لیدان و پارانه وه سروود وتن و خواردن دروست کردن و دابهش کردنی سیواک و.... هتد.

وه لّامی ئه مهش ئه وهیه که دروستیتی تاک تاکی چهند عیباده تیک به جیا جیا به لگه نیه له سه ر دروستیتی پیکهینانی عیباده تیک به شیوازیکی تازه له گشت ئه م عیباده ته تاکانه، بۆ نمونه ئیمه ناتوانین عیباده تیک پیک بهینن له قورئان خویندن و زیکر کردن و رکوع و سوجه بردن که هه مووشیان عیباده تن، به شیوهیه که سوجه بردن ده ست پی بکات و به رکوع کۆتایی بیت.

وه هه روه ها پیشتریش ئاماژه مان پیداه که هه ر شتیک با عیباده تیکی گه ورهش بیت، به لّام به نیه تی مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گپران بکریت، ئه وه بیدعهیه و ناوه رۆکی کاره کان و ئه وهی که تییدا ئه نجام ده درین شه رعیه ت به بیدعه که ناده ن و له بیدعه وه نایگوزانه وه بۆ سوننه ت، به لکو حوکمه که ی هه ر وه ک خۆی ده مینیته وه و ناگورپیت، هه روه ک (ابن الحاج) له کتیه که ییدا (المدخل) ئاماژه ی پیداه، وه بۆ زیاتر شاره زا بوون ده کریت بگه رپیته وه سه ر کتیه که ی ئه وو وه بروانیته لاپه ره (۱۱۶) ی ئه م کتیه ی به ر ده ست.

وه لیره دا ده مه ویت ئاماژه به وهش بکه م که به راستی ئیوه شوین شو به و ئه و ووتانه ناکه ون که ده کریت بلّین له چهند مانایه ک زیاتر هه لده گرن و به دوا ی فه توای راست و دروستی زانایان ده که ون، ئه واهه رمون بگه رپین له ناو فه تواکانی ئه و زانایانه که باستان کردوون و جگه له وانیش بزائن چهند به پوون و ئاشکرایه باسی بیدعه ی مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گپرانیان کردووه به بونه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله، چونکه ئه گه ر وانه که ن ئه واهه ر نزیکه ئه م ئایه ته ی خوا ی په روه ر دگارتان له سه ر جی به جی بیت و بکه ونه ژیره وه که ده فه رمویت: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ﴾ ۲۰۱.

وه دواتر کۆمه لیک شو به یان هیناوه ته وه بۆ شه رعیه ت دان به بیدعه ی مه ولود خویندنه وه و ناههنگ گپران به بونه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله، که به پشتیوانی خوا ی گه وره هه موو ئه و شو بهانه له م کتیه ی به ر ده ستندا پوون کراونه ته وه و هه لوه شینراونه وه، بۆیه به پیویستم نه زانی دووباره یان بکه مه وه و سه ر له نو ی شو بهه کانیان بنوسمه وه، ئه مهش بۆ ئه وه ی وه لّامه که یان له وه زیاتر دریره نه کیشیت، وه که سیکیش به دوا ی به لگه و راستیدا بگه رپیت، ئه واهه ک به لگه ی به سه و کۆتایی به بیدعه که ی ده هینیت.

پاشان له کۆتایی هینانه وه ی شوبهه کانیاندا ده لێن: (له کۆتاییدا، ئاههنگ گێران به یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر (ﷺ) خوا په رستی نیه زیاد کرابی به لکو کاریکی ساده و نه ریتی که) وه دواتر ده لێن: (گه ر عیاده ت بوایه، ده بواشه کلیکی تایبه تی به خۆوه دیتبایه) (حوکمی ئاههنگ گێران ل ٦٣).

که وابوو من پرسیارتان لی ده که م به پیی ئه وه ی که ئیوه ده لێن: که عیاده ت نیه و نه ریتی که و به س، ئه ی ئه و هه موو ئایه ت و فه رموده یه چین که ده یان هیننه وه و ده یکه ن به شوبهه بۆ شه رعیه ت دان پیی و حه لال کردنی؟! چونکه که شتی که نه ریت و عاده ت و شتیکی ساده بی ت، چ پیویست به هینانه وه ی به لگه و ده لیل ده کات بۆ حه لال کردن و شه رعیه ت پیدانی؟ وه هه ر شتی که نه ریت و عاده ت بی ت و پیچه وانه ی شه ر نه بی ت ئه وه دروسته به پیی قاعیده ی (الأصل في العادات الإباحة)، ئه ی که ئه م کاره ی ده یکه ن په یوه ندی به عیاده ت و خوا په رستی وه نیه بۆچی به لگه ی بۆ ده هیننه وه؟ وه ئه م هه موو زیاده ره و ی و مال سه رف کردنه بۆچی ده کری ت له شتی که ده عیاده ت نیه؟ ئایا ئه و که سی که نه فام نه بی ت له رۆژیکدا و چاوه پیی هیچ پاداشتی که نه کات ئه و هه موو پارهی سه رف ده کات؟ ئایا خوا و پیغه مبه ر (ﷺ) به وه رازین که سی که مالی خۆی به و شیوه یه په رش و بلا و بکات و هیچ پاداشتیکی له سه ره و نه گری ت؟

وه دواتر ده یانه ویت زیاتر بۆچونه که ی خویان به سه لمینن به وه ی که ئه مه عیاده ت نیه و به لکو کاریکی ئاسایی و عاده تی که به وه ی که ده لێن: (گه ر عیاده ت بوایه، ده بواشه کلیکی تایبه تی به خۆوه دیتبایه). که چی هه ر دوای ئه مه و له هه مان لاپه ره دا ئه و قسه یه ی پیشویان هه لده وه شیننه وه و بیده که یان (مه ولود خویندنه وه و ئاههنگ گێران) له عاده ت و نه ریت وه ده گوازنه وه بۆ عیاده ت و ده لێن: (وه هه ر کاری که با نه ریتیش بی ت ئه گه ر به نیه تیکی پاک و پیروژ ئه نجام بدری ئه مه (عاده ت) ئه شی بی به (عیاده ت) هه ره و کو چۆن له بنه مایه کی فیه ی دا هاتوه [النية الصالحة تقلب العادة عبادة]).

به راستی سهیره !!! خوشیان نازانن ده لێن چی و چی ده نوسن؟! سه ره تا وتیان ئه مه عاده ته و نه ریتی که و په یوه ندی به خوا په رستی وه نیه، ئیستاش ده لێن عیاده ته به پیی ئه م قاعیده فیه یه، ئه ی باشه که ئیوه ئاوا زانا و شه ره زان له بواری شه رعیه ت، نازانن که هه ر شتی که بیده بی ت و زیاده کرا و بی ت له دیندا ره ت ده کری ته وه به سه ره خاوه نه که یدا و له سه ریشی گونا هه بار ده بی ت؟ ئه ی نازانن بیده هه رگیز نابیت به عیاده ت و گۆران به سه ره خودی بیده که دا نایات ئه گه رچی ناو نیشان و ناوه رۆکه که یشی بگۆریت و گۆرانکاری به سه ره شیوازی ئه نجام دانیشیدا به یتریت؟! ده به خۆتاندا بچنه وه و بۆ قسانیک ده که ن که پیچه وانه ی شه رعه و تاوانی ئه و خه لکه ش ده هیننه ئه ستۆی خۆتان.

وه هه ره ها ده لێن: (وه ئه و برا به ریزانه ی ریکه له مه ولود ئه گرن پێیان وایه (بیده یه) واته : کاریکی تازه و ناپه سند و گومراییه !!! چونکه پیغه مبه ر و یاران نه یان کردووه ئه مه نابیت به لگه چونکه پیغه مبه ر زۆر شتی نه کردووه له بهر ئوممه ته که ی تا نه بی ته سوننه ت و ئه رکیان گران نه کات، یاره به ریزه کانیش کاری گرنگتر هه بووه پیوه خه ریک بوون وه ک جیهاد و بانگه وازی بۆ ئیسلام..) (حوکمی ئاههنگ گێران ل ٦٥).

به راستی ئه م قسه یه زۆر تر سنا که و پیویسته لی په شیمان ببنه وه، چونکه جه نابتان و گومان ده بن که پیغه مبه ر (ﷺ) ده یزانی ئاههنگ گێران و مه ولود خویندنه وه به بۆنه ی له دایک بوونی کاریکی باش و سوننه ته به لام بۆ ئه وه ی ئوممه ته که ی ئه رکیان گران نه بی ت ئه نجامی نه داوه، وه ئه مه ش گومانی تیدا نیه که ئیوه له م پوه وه زۆر

به هه له دا چون، له بهر ئه وه ی ه یچ کار یك نیه كه ببیت ه هۆكار یك بۆ نزیك بوونه وه له خوای گه وره ئه وا ئیلا پیغه مبه ر ﷺ بۆ ئوممه ته كه ی پوون كردۆته وه و ئاماژه ی پێداوه، وه ئه گه ر ئه و مه ولود خویندنه وه یه ی جه نابیشتان باسی لێوه ده كه ن كار یكی باش بوایه ئه وا به د لئاییه وه ئه ویش ئه نجامی ده دا یان ئاماژه ی پێ ده دا بۆ ئه وه ی هاوه ل لāن په زای خوایان ل ی ب ی ت ئه نجامی بده ن ئه مه له لایه ك، له لایه كی تریشه وه كه ده ل لāن: (پیغه مبه ر زۆر شتی نه كردوه له بهر ئوممه ته كه ی تا نه ببیت ه سوننه ت و ئه رکیان گران نه كات)، ئه مه خۆی وه لāمه بۆ جه نابتان؛ چونكه مادام پیغه مبه ر ﷺ نه یكردوه به سوننه ت بۆ ئه وه ی ئه ركمان گران نه كات و شتیکی زۆرمان نه خاته سه ر تا ئه نجامی بده ن، كه وایه ه یچ پ یو یست ناكات خۆمان خه ر یك بكه ی ن به شتیكه وه كه زیاده یه و ئه نجامی بده ن و خۆمان ئه رکی خۆمان گران بكه ی ن له كاتی كدا پیغه مبه ر ﷺ ئه نجامی نه داوه و نه یكردوه به سوننه ت و ئه ر ك له سه رمان، وه پیغه مبه ریش ﷺ باشت رین پ یشه واو مامۆستایه بۆ ئیمه كه شوینی بكه وین و كار یك ئه نجام نه ده ی ن كه نه ی كردب ی ت به سوننه ت بۆمان و ئاماژه ی پێ نه دا ب ی ت.

وه كه ده ش لāن: (یاره به پ ژه كانیش كاری گرن گ یتر هه بووه پ یوه ی خه ر یك بوون وه ك جیهاد و بانگه وازی بۆ ئیسلام)، وه ئه مه شیان به راستی ه یچ به لگه نیه له سه ر ئه م كاره ی ده یكهن، چونكه كاری ئه وان ته نها ئه م دوو كاره نه بووه كه ئیوه باستان كردوه، بگه به ده یان و سه دان سوننه ت هه یه كه هاوه ل لāن په زای خوایان ل ی ب ی ت ئه نجامیان داوه و بۆ ئیمه یان گواستۆته وه، وه هاوه ل لāن په زای خوایان ل ی ب ی ت شه وو پۆژ له خزمه تی پیغه مبه ر ﷺ دابوون و هه ر شتیك خ یرو چاك بوایه و سوودیان ل ی بینبایه له قیامه تا پیغه مبه ر ﷺ ف ی ر ی ده كردن و ئه وانیش ئه نجامیان ده دا، وه ئه وان توانی ب ی ت یان قوربان ی بكه ن و ووشترو مانگا و مه پو بز ن بۆ قوربان ی كردن سه ر ب ېرن، ئه ی چۆن نه یان ده توانی ئاژه ل یك ی له م شیوا نه بۆ یادی له دایك بوونی پیغه مبه ر ﷺ سه ر ب ېرن؟! ته نانته هاوه ل ی وا هه بووه هه موو مه سه ر ه ف ی غه زایه ك ی خستۆته سه ر شانی خۆی، ئه ی چۆن نه یده توانی چه ند ئاژه ل یك سه ر ب ېر ی ت بۆ مه ولودو یادی له دایك بوونی پیغه مبه ر ﷺ؟! وه ئه مه ش كه پیغه مبه ر ﷺ ئه نجامی نه داوه، ئه وه خودی وازه ی نا نه كه یه ك یكه له واز ل ی ه ی نرا وه سوننه تی ه كان (السنة الزکیة)، وه بۆ زیاتر شه ره زابوون له جۆره سوننه ته بگه پ یوه لاپه ره (١١٣-١١٥) ی ئه م ك تیبه ی به ر ده ست ت.

وه گریمان ئه و قسه یه ی ئیوه راسته كه ده لāن: (یاره به پ ژه كانیش خه ر یكی جیهاد و بانگه وازی كردن بوون بۆ ئیسلام)، ئه ی باشه بۆ شو ی ن كه وتوان و شو ی ن كه وتوانی ئه وان (التابعین و تابع التابعین) ئه م كاره یان ئه نجام نه دا؟! وه یان بۆ پ یشه وایانی هه ر چوار مه زه به كه په حمه تی خوایان ل ی ب ی ت ئه نجامیان نه دا؟! ئایا ئه وان له هه موو زانا یانی دوا ی خۆیان و تا ده گاته ئه م سه ر ده مه ش شه ره زاتر نه بوون به قور ئان و سوننه ت؟ وه ئایا ئه وان له سه ر ده می پیغه مبه ر ﷺ نزیكتر نه بوون؟ وه ل ی تان ده پرسم ئایا گو ی ر ایه ل ی پ یشه وایانی هه ر چوار مه زه به كه په حمه تی خوایان ل ی ب ی ت بكه ن باشت ر نییه بۆتان له وه ی كه وا شو ی ن قسه ی كه سان یك ی وه ك (محمد العلوی و یوسف الرفاعی و محمد علوب) و هاوش ی وه كان یان بكه ون؟ وه بۆ نایه ن بگه پ ین به دوا ی به لگه ی راست و دروست داو شو ی ن ئه وانه یان بكه ون كه موافیق ی قور ئان و سوننه ته و وه واز له وانه به ی ن كه پ یچه وانه یانه، چونكه به د لئاییه وه ئه وانه ی كه فه توا ده دن و ئه هلی ئیجتیهاد ن، ئه گه ر ئیجتیهاده كه شیان هه له ب ی ت ئه وا پا دا شتی ك یان هه ر بۆ

دهنوسریت، به لام ئیمه هیچ عوزریکمان نیه که شوین هه له کانیا بکهوین و واز بهینین له سوننه تی راست و دروستی پیغه مبه ر ﷺ، چونکه بی گومان له و کاته دا جگه له گونا هباری هیچی ترمان بۆ نامینیتته وه.

وه ههروه ها ده لێن: (ئه گه ر کاریکی خراپ بووه ئه وه هه موو پیاوه باشانه نه یان ئه کرد و ئه وه هه موو زانایه که و ره و به ریزانه ش په سندیان نه ئه کرد) (حوکمی ئاههنگ گێڕان ل ٦٥).

نامه ویت زۆر درێژه به وه لامه کانم بدهم، ته نه ها ئه وه نده تان پی ده لیم که: (ئه گه ر مه ولود خویندنه وهو ئاههنگ گێڕان به بۆنه ی یادی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ کاریکی باش بویه و شه رع ریگه ی پی دابویه، ئه وا بۆچی پیغه مبه ر ﷺ و خه لیفه و هاوه له به ریزه کانی ره زای خویان لی بیت و شوین که وتوانیان له هه ردوو سه ده که ی دوای ئه وان و پیشه وایانی هه ر چوار هه زه به که ره حمه تی خویان لی بیت په سندیان نه ده کردو ئه نجامیان نه ده دا؟!؟!)

وه ههروه ها گومانیشی تیدا نیه که ئاساییه و ری تیده چیت که بلین چه ند پیشه و زانایه که له بواریکدا به هه له دا چوون و نه یان پیکاهه، به لام ری تینا چیت که بلین سی سه ده پیرۆزو پر خیرۆ زانسته که ی دوای پیغه مبه ر ﷺ وازیان له خیریکی گه و ره هی نا بیت و ئه نجامیان نه دا بیت له کاتی کدا که پا داشتیکی زۆریشیان له سه ر ده ست که وت بیت.

وه پاشان ده لێن: (بۆ ئه مپۆش ئه لیم گه ر پیشان وه ک کاریک (مستحب) ته ماشای مه ولود کرابی ئه مپۆ وه کو واجب وایه به گه و ره رابگیری و بقوزریتته وه) (حوکمی ئاههنگ گێڕان ل ٦٧).

به راستی ئه م قسانه له قسه ی خه لکی عه قلانی ده چیت نه که له خه لکی زانا و شاره زا له بواری شه رعدا، چونکه که ده لێن وه کو (واجب) وایه ده بیت به لگه تان پی بیت نه که ته نه ها هه ر به قسه بیت، وه (الواجب ما اوجه الله ورسوله)، به لام وه ک تیبینی ده کریت و ده ریش که وت که قسه کانتان له زۆر پوه وه دژایه تیان هه یه له گه ل یه که تری داو ده توانین بلین له هه ر لاپه ره یه کدا قسه یه کتان کردو وه حوکمی کتان داوه ده رباره ی مه ولود خویندنه وهو ئاههنگ گێڕان، هه ر ئه م حوکم و قسه یه جیا یه له گه ل ئه و حوکم و قسه یه ی که له لاپه ره که ی دوای خو ی داوتانه سه باره ت به هه مان بابه ت، بۆیه داواتان لی ده که م که می که بگه رپینه وه داوه و قسه کانی توژی له مه و پیشتان بخه نه وه یادتان که ده تان ووت مه ولود خویندنه وهو ئاههنگ گێڕان بۆ له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ ته نه ها عاده ت و نه ریتی که و به س، که چی دواتر کردتان به کاریکی (مستحب) و ئه ی ئیستا به چ ئیجتیهادی ک کردتان به واجب؟!؟! به لام ده کریت بلین: مادام قسه کانتان به م شیوه یه دژایه تی یه که تری ده که ن و به رده وام ئه م حوکمه ی دهیده ن ده رباره ی ئه م بابه ته گۆرانی به سه ردا دیت ده کریت وه لامه که تان به م شیوه یه بیت و بلین: (کلام اللیل محوره النهار).....

بە نە ی هەشتە م

حوکمی ناهەنگ گێران بە بۆنە ی

لە دایک بوونی

عیسی علیە السلام

هه ر وهك له پيشتردا وتمان، يه كێك له شوبهه ی ئه وانه ی كه ئاھهنگ ده گپرن به بۆنه ی له دایک بوونی پیغه مبه ر
بریتیه له شوبهه ی ئاھهنگ گپران به بۆنه ی له دایک بوونی عیسی علیه السلام، وه هه ر بۆیه له كۆتایی ئه م
نامیلکه یه دا، به باشمان زانی به كورتی حوكمی ئاھهنگ گپران به بۆنه ی له دایک بوونی عیسی علیه السلام و سه ری
سالی زاینیه وه پوون بکهینه وه، كه بابته كهش بریتیه له كورت كراوه وه له پینجراوی نامیلکه ی (الاحتفال برأس
السنة) نوسینی (عبدالله عبدالحمید الأثري).

وه دیاره پوون و ئاشكراشه كه دروست نیه بۆ موسلمانان لاسایی گاوه كان بکه نه وه له هه یچ نه فامیه کیاندا، وه
حه رامه به شداری ئه و ئاھهنگانه بکه ن كه له دینه كه یاندا هه یه، چ جای ئه و ئاھهنگانه ش كه داهینراوی خویانن و له
دینی ئه وانیشدا نیه، ئه وه بێ گومان زیاتر حه رامه شوینیان بکه وین كه له دینی خۆشیاندا بیدعه یه و حه رامه، وه
به لگهش له سه ر ئه م حوكمه زۆرن، بۆ نموونه:

• یه كه م: به لگه له قورئانی پیرۆز:

یه كه م: خوای گه وه ده فه رمویت: ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا
يَعْلَمُونَ﴾^{٢٠٢}، واته: (پاشان ئه ی محمد ﷺ تۆمان خسته سه ر شه ریه تیك و پینمونیمان كردی بۆ به رنامه و
ئایینیك كه ئیسلامه شوینی بکه وه، وه شوین هه واو ئاره زوی ئه و كه سانه مه كه وه كه نه زانن).

شیخی ئیسلام ابن تیمیه په حمه تی خوای لی بیت ده فه رمویت: (پیغه مبه ر ﷺ له سه ر شه ریه تیك بوو كه بو ی
دانرابو، وه فه رمانی پی كرابوو به شوین كه وتنی و نه هی لی كرابوو له شوین كه وتنی هه واو ئاره زوی ئه وانه ی كه
نه زانن ﴿الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾، وه ئه وانه ی كه ده چنه ناو پیزی ئه وانیشه وه، وه هه موو ئه وانه ی كه پیچه وانه ی
شه ریه ته كه ی ئه وبن..... بۆیه كافره كان دلخۆش ده بن به شوین كه وتن و هاو رابوونی موسلمانان له هه ندی له
كاره كانیاندا، وه هه ول ده دن به به خشینی گه وه له و پیناوه دا)^{٢٠٣}.

دوو هه م: خوای گه وه ده فه رمویت: ﴿وَلَمَّا أَتَتْ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَّا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ
قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَمَّا اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمِنَ

الظَّالِمِينَ﴾^{٢٠٤}، واته: (وه ئه گه ر هه رچی به لگه هه یه بیهینی بۆ خاوه ن كتیبه كان شوین قیبه ی تو ناكه ون؛ وه
تۆش شوین قیبه ی ئه وان ناكه وی، وه هه ندی له وان شوین قیبه ی هه ندیكی تریان ناكه ون، وه ئه گه ر تو شوین
هه واو ئاره زوی ئه وان بکه ویت دوا ی ئه وه ی زانیاریت بۆ هات، ئه وه تو ئه و كاته له سته م كارانی). وه ده فه رمویت:
﴿وَلَمَّا اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ﴾^{٢٠٥}، واته: (به راستی ئه گه ر شوین

202 الجاثية/ ١٨

203 اقتضاء الصراط المستقيم

204 البقرة/ ١٤٥

205 الرعد/ ٣٧

هه واو ئاره زوی ئه وان بکه ویت دواى ئه وهى که زانیاریت بۆهات و بۆت ده رکهوت که تۆ له سه ر حه قیت و ئه وان له سه ر به تالّن، ئه وا هپچ که س له به رامبه ر خوادا پشتیوانی و به رگریت لی ناکات).

ابن کثیر په حمه تی خواى لی بیّت له ته فسیری ئه م ئایه ته دا ده فه رمویّت: (ئوه هه په شه یه که بو زانیان که شوین پپچکه ی گو مپرایان ده که ون).

وه شیخی ئیسلام ابن تیمیه په حمه تی خواى لی بیّت ده فه رمویّت: (به لگه ی ئه وه ی تیدا یه که به شیوه یه کی گشتی به پپچه وانه ی ئه وان په فتار بکه یت).

سی یه م: خواى گه وره ده فه رمویّت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾^{٢٠٦}، واته: (ئهی ئه وانه ی بپواتان هیناوه ئیوه کاتیک ده تانه وی به پیغه مبه ر ﷺ بلین (چاوه رپمان بکه)، وشه یه که به کار مه هینن که له لای جوله که کان مانایه کی ناشیرینی هه یه، وه ک وشه ی (راعنا)، چونکه ئه وان که ئه م وشه یه به کار ده هینن مه به ستیان بی ئه ده بی کردنه له گه ل پیغه مبه ر ﷺ، که واته واز بهینن له وشه یه که ئه وان دلایان پیی خوش ده بیّت، به لکو بلین: ﴿انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا﴾، وه بو کافران سزای توندو به ئیش هه یه)، ابن کثیر په حمه تی خواى لی بیّت ده فه رمویّت: (خواى گه وره نه هی کردوه له به نده بپواداره کانی که خویان بچوینن به کافران له گو فتارو په فتاریاندا، وه به لگه یه له سه ر نه هی و هه په شه یه کی توند له خوچواندن (تشبه) به کافران له گو فتارو په فتارو جل و به رگ و جه ژنه کان و عباد ته کانیان، وه جگه له وانه ش هه موو ئه و کارانه ی که بو ئیمه به شه رع دانه تراوه).

وه جوله که کان وشه ی (راعنا) یان به کارهیناوه له به رامبه ر پیغه مبه ر ﷺ وه ک بی ریزی و بی ئه ده بیه ک، بویه خواى گه وره فه رمانی به به نده ئیمانداره کانی کرد که پپچه وانه ی ئه وان بکه ن ته نانه ت له قسه کردنیشیاندا! چ جای به خوچواندن و لاسایی کردنه وه یان له په فتارو هه لّس و که وتیاندا!؟

چوارده م: خواى گه وره ده فه رمویّت: ﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾^{٢٠٧}، واته: (ئایا کاتی ئه وه نه هاتوه بو ئیمانداران که دله کانیان بله رزیّت و بترسیّت له ترسی خواوله وه ی که دابه زیوه له حق و پاستی که بریتیه له قورئان؟ وه وه ک ئه وانه نه بن که پیشتر کتیبیان بو هاتبوو دواى ئه وه ی ماوه یه کیان به سه ردا تیپه پری دلایان په ق بوو بوو، وه هه ر بویه زۆربه یان فاسق بون و له فه رمانی خوا ده رچو بوون).

ابن کثیر په حمه تی خواى لی بیّت له ته فسیری ئه م ئایه ته دا ده فه رمویّت: (خواى گه وره نه هی کردوه له ئیمانداران که خو یان بچوینن به ئه هلی کتاب له جوله که و گاواره کان (اليهود و النصارى)، وه نه هی لی کردن له وه ی که خو یانی پی بچوینن له هه موو کاریکی بنچینه یی و لاوه کی (الاصليه والفرعية).

پیښه ۸: خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾^{٢٠٨}، واته: (وه نه وانهی ئامادهی شوینیک نابن که بی شه رعی تیدا بکریت، وه نه گهر به لای شتی خراپدا برپون به پرېزه وه به لایدا تی ده په پرن و پرېز له خویان ده گرن و خویان ناهیننه ریزی خراپه کاران)، خوی گه وره له م ئایه ته دا مه دحی به نده چا که کانی خوی ده کات (عباد الرحمن)، که پیچه وانهی کافره کان ده که ن له عاده ته پوچه کانیان، وه ئامادهی شوینیک نابن که بی شه رعی تیدا بکریت، وه زوریک له موفه سیرین و پیشه وایانی سه له ف ده لین: (الزور: هو أعياد المشركين) واته: جه ژنی موشریکه کان.

وه شیخی ئیسلام ابن تیمیه په حمه تی خوی لی بیت ده فهرمویت: (جه ژنی هاو هل دانه ران (المشركين) شوبه وه شه هو ته، که نه مه شتیکی پوچه؛ له بهر نه وهی هیچ سودیکی بو دین و هیچ تام و چیژیکی تیدا نیه، وه داهاتو ده کشی بریتیه له نارپه حه تی و ده بیت به (الزور) واته: ئاماده بوونی شوینیک که بی شه رعی تیدا بکریت، وه ئاماده بوونیشی شاهیدی دانه له سه ری، وه مادام خوی گه وره مه دحی ئاماده نه بوونی کردووه، که نه ویش ته نها بریتی یه له ئاماده بوون به بینین یان به گوئی گرتن، نهی چون ده بیت به هاوړابوون له گه لیاندا له و کارو کرده وانهی که نه نجامی ده دن نه که ته نها ئاماده بوون؟!)^{٢٠٩}.

• دووهم / به لکه له سونه تی پیغه مبه ر ﷺ:

یه که م: پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: (من تشبه بقوم فهو منهم)^{٢١٠}، واته: هر که سیك خوی به نه ته وه و قه ومیک بچوینیت نه وه له وانه .

التشبه: بریتیه له خوچواندنی موسلمانان به کافران له بیرو باوهړو عیبادت و پره وشتیاندا، یان به و عاده ته ی که هه یانه .

وه زانای پایه به رز (محمد بن عبدالرؤف المناوي) په حمه تی خوی لی بیت له شهرحی نه م فهرموده پیروزه دا ده فهرمویت: (خو پوشین به پوشاکی نه وان، وه وه که نه وان کرده وه بکات، وه به پره وشتی نه وان هه لس وکوت بکات، تاخوچواندنه که هاوشان ده بیت له پوکارو ناوهړو کدا (الظاهر و الباطن).

وه بزانه موسلمانان به پرېز هر که سیك خوی به پیاوچا کان و له خوا ترسان بچوینیت نه وه له وانه و له قیامه تدا له گه ل نه وان حه شر ده کریت، وه هر که سیکیش خوی بچوینیت به جوله که و گاورو کافران نه وه له وانه و له قیامه تدا له گه ل نه وان حه شر ده کریت خدا په ناماندا.

دووهم: پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: (لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَهَ بِغَيْرِنَا، لَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ وَلَا بِالنَّصَارَى)^{٢١١}، واته: (له ئیمه نیه هر که سیك خوی بچوینیت به جگه له ئیمه، خوتان مه چوینن به جوله که و گاوره کان).

سییه م: پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: (لَيْسَ مِنَّا مَنْ عَمِلَ بِسُنَّةِ غَيْرِنَا)^{٢١٢}، واته: (له ئیمه نیه هر که سیك کرده وه هه لسوکه ووت بکات له سه ر پړ و شوینی غیری ئیمه)، نه م فهرموده یه هه پره شه یه کی تونده بو نه و که سانه ی واز له

208 الفرقان / ٢٢

209 اقتضاء صراط المستقیم

210 سبق تخريجہ

211 صحيح الجامع ٥٤٣٤

سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ دینن وشوین ری و شوینی جوله که و گا وره کان ده که ون، وه شتیکی زۆر گه وره و پر بایه خ به شتیکی پوچ و به تال ده گوژنه وه.

چواره م: ثابتی کوری ضحاک ﷺ ده فهرموئ: پیاویک نه زری کرد له سه رده می پیغه مبه ری خوادا ﷺ که خوشتریک سه ربپریت له (بوانه)، پیاوه که هاته لای پیغه مبه ری خوا ﷺ و وتی: من نه زرم کردوه که خوشتریک له (بوانه) سه ربپریم، پیغه مبه ر ﷺ فهرموئ: (هل كان فيها وثن من أوثان الجاهلية يعبد؟ واته: (ئایا بیتیکی لی بووه له بته کانی سه رده می جاهیلیه ت و نه فامی و په رسترا بیئت؟) وتیان: نه خیر، فهرموئ: (فهل كان فيها عيد من أعيادهم؟) واته: (ئایا شوینی جه ژنیک له جه ژنه کانیا ن بووه؟) وتیان: نه خیر، پیغه مبه ر ﷺ فهرموئ: (پابه ندبه به نه زره که ت، به لām پابه ند بوون نیه به نه زرکردن له سه ربپچی خوای گه وره دا)

له و فهرموده یه دا ده رده که ویئت که ها ورابوون له جه ژنه کانیا ن نه گه ر ته نها به ئاماده بونیش بیئت له شوینه کان، ته نانه ت نه گه ر جی به جی کردنی په رستنیکیش بیئت، داده نریت به سه ربپچی خوای په روه ردگار، له به ر نه وه ی نه و کاره دان پیادانانه به و شوینه که سه ربپچی خوای گه وره ی لی ده کریئت.

پینجه م: له نه نه سی کوری مالکه وه ﷺ ده فهرموئ: که پیغه مبه ر ﷺ هاته مه دینه، دوو پوژیا ن هه بوو یاریان تیدا ده کرد، فهرموئ: (نه و دوو پوژه چین؟ وتیان: ئیمه یاریمان تیدا ده کردن له سه رده می جاهیلی دا، پیغه مبه ر ﷺ فهرموئ: (إن الله قد أبدلكم بهما خيراً منهما يوم الأضحى ويوم الفطر)^{٢١٣}، واته: (به راستی خوای گه وره بوئ گوژپین به دوو پوژی خیرترو چاکتر له وانه، نه وانیش (پوژی جه ژنی قوربان و جه ژنی په مه زان).

پیشه وا _ الحافظ الذهبي _ په حمه تی خوای لی بیئت له کتیبی (تشبيه الخسيس بأهل الحميس) دا ده فهرموئ: (له م فهرموده یه ی پیغه مبه ر ﷺ ده رده که ویئت که هه موو نه ته وه یه که جه ژنیک تاییه تی هه یه، هه روه کو خوای گه وره ده فهرموئ: ﴿لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا﴾^{٢١٤}، واته: (بو هه موو گه لیک له ئیوه شه ریعه ت و ریبا زیکمان دانا وه)، جا بوئیه نه گه ر بو گا وره کان جه ژنیک و بو جوله که جه ژنیک هه بیئت، نه وه تاییه ت بووه به وان، وه موسلمان نابیئت به شداری بکات له گه لیاندا، هه روه که له شه ریعه ت و ریبا زادا به شداریان ناکات).

وه هه ر له و باب ته دا ده فهرموئ: (په نا به خوا له جه هل و نه زانی! پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموئ: (من تشبه بقوم فهو منهم)، له وانه یه یه کییک بلئت: خو ئیمه مه به ستمان نیه خو مانیا ن پی بجوینین و لاسایان بکه ینه وه؟ له وه لāmدا پییا ن ده وتریت: (ته نانه ت ها ورابون و به شداری کردن له گه لیاندا له بۆنه و جه ژنه کانیا ندا حه رامه، به به لگه ی جیگیر له فهرموده ی صه حیجی پیغه مبه ر ﷺ که: (نهی عن الصلاة وقت طلوع الشمس ووقت غروبها)^{٢١٥}، واته: (پیغه مبه ر ﷺ نه هی کردوه له نوێژ کردن له کاتی هه له اتن و ئاوابونی خو ردا)، وه ده فهرموئ: (إنها تطلع بين

²¹² صحیح الجامع ٥٤٣٩

²¹³ صحیح روا ابوداود

²¹⁴ المائدة/٤٨.

²¹⁵ رواه البخاری

قرنی شیطان و حینئید یسجد لها الکفار^{۲۱۶}، واته: خۆر هه لډیت له نیوان هه ردوو شاخی شهیتان، وه له و کاته دا کافره کان سوچده بو خۆر ده به ن.

وه ئه مه له کاتیدا که نوێژ خوین مه به سستی ئه وه نیه، ئه گه ر مه به سستی ئه وه بیته ئه وا کافر بوه، به لام خودی هاو پابون و به شداری کردن له گه لیاندا ئه وا حه رامه .

وه ده فهرمویت: (پیوسته له سه ر هه موو موسلمانیک که دور که ویته وه له جه ژنه کانیا و خوی و مال و مندالی بیاریزیت لیان، ئه گه ر ئیمانی به خوداو پوژی دوایی هه یه).

شه شه م: له (عبدالله ی کورپی عه مری کورپی عاص) ده وه ﷺ، پیغه مبه ر ﷺ پیتی وت کاتی بینی جلیکی رهنگ کراوی له به ردابوو: (ان هذه ثياب الکفار فلا تلبسها، قلت: أغسلها، قال: لا بل أحرقها)^{۲۱۷}، واته: (به راستی ئه مه جل و به رگی کافران له به ری مه که، وتم: بیاشۆم، فهرموی: نا، به لکو بیانسو تینه).

زانای فهرموده ناس شیخ أحمد شاکر ره حمه تی خوی لی بیت ده لیت: (ئهم فهرموده یه به راشکاو ده لاله ت ده کاته سه ر حه رامی خوچواندن به کافران له جل و به رگ و پوخسار و پوالت دا.....)^{۲۱۸}.

حه وته م: پیغه مبه ر ﷺ فهرمانی کردوه به پیچه وانه ی کافران له جوله که و گاوارو موشریکه کان له هه موو کارووباریکا (الأصول و الفروع):

أ- پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: (خالفوا اليهود؛ ووفروا للحی، واحفوا الشوارب)^{۲۱۹}، واته: (پیچه وانه ی جوله که کان بکه ن، ریشتان به رده نه وه و سمیلتان کورت بکه نه وه).

ب- وه پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: (خالفوا اليهود؛ فإنهم لا یصلون فی نعالهم ولا خفافهم)^{۲۲۰}، واته: (پیچه وانه ی جوله که کان بکه ن، ئه وان نوێژ نا که ن به نه عل و خوفه کانیا نه وه)^{۲۲۱}.

ج- پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: (لا یزال الدین ظاهراً ما عجل الفطر، لأن اليهود والنصارى یؤخرون)^{۲۲۲}، واته: (به رده وام ئاینی ئیسلام ئاشکراو سه رکه وتوو، تا ئه و کاته ی خه لکی په له بکه ن له به ربانگ کردن دا، چونکه جوله که و گاواره کان به ربانگ دوا ده خه ن).

د- وه ئه بو موسای ئه شعهری ﷺ ده فهرمویت: (جوله که کان پوژی عاشورا یان کردبوو به جه ژن، پیغه مبه ر ﷺ فهرمویت: (خالفوهم؛ صوموا أنتم)^{۲۲۳}، واته: (پیچه وانه ی ئه وان بکه ن، ئیوه به پوژوو بن).

²¹⁶ صحیح جامع الصغیر رقم (۳۷۷۵).

²¹⁷ رواه مسلم (۱۳۴۵)

²¹⁸ مسند إمام احمد بتحقیق أحمد شاکر

²¹⁹ رواه البخاری (۵۸۹۲، ۵۸۹۳) وغیره

²²⁰ رواه البخاری و مسلم

²²¹ جوتی گوره ویه له چه رم دروست ده کریت.

²²² صحیح رواه أبو داود (۲۳۵۳)

²²³ رواه البخاری (۲۰۰۵)

وته ی پیشه وایانی سه له ف له موخاله فه ی کافراندا:

- پیشه وای موسلمانان عمری کوپی خطاب رضی الله عنه ده فه رمویت: (اجتنبوا أعداء الله في أعيادهم) ^{٢٢٤}، واته: (خوتان دوورخه نه وه له دوژمنانی خوا له جه ژنه کانیاندا).
- وه هاوه لێ به ریز عبدالله ی کوپی مسعود رضی الله عنه ده فه رمویت: (لا يشبه الزي بالزي، حتى تشبه القلوب) ^{٢٢٥}، واته: (جل و بهرگ و پوڤشاک له یه ک ناچیت، تا دلله کان له یه ک نه چن).
- شیخی ئیسلام ابن تیمیه په حمه تی خوی لێ بیت ده فه رمویت: (حلال نیه بو موسلمانان که خویان بچوین به کافران و جوله که و گاوه رکان، له هه ر شتی کدا که تایبه ت بیت به جه ژنه کانیان له خواردن و جل و به گ و ^{٢٢٦}).
- پیشه وای ابن القیم په حمه تی خوی لێ بیت ده فه رمویت: (وه پیروزیایی کردن لیان له و شتانه ی که تایبه تن به خویان، حه رامه به کوپای زانایان (باجماع العلماء)، وه ک ئه وه ی پیروزیایی جه ژنه کانیان لێ بکه یت و بللی: جه ژنت پیروزییت، یا به خته وه ر بن له وه جه ژنه وه تدد ئه وه ئه گه ر خاوه نه که ی پاریزراو بیت له کوفر، ئه گینا لانی که م له حه رام دایه، چونکه وه ک ئه وه وایه پیروزیایی لێ بکه یت به سوچه بردنی بو بت و خاچ، وه هه ر که سیک پیروزیایی له یه کیک بکات له سه ریچی کردنی خوی گه وره دا یان بیدعه یه ک یان کوفریک، ئه وه نزیکه له توپه یی و هه ره شه ی خوی گه وره) ^{٢٢٧}.
- پرسپار کرا له زانای پایه به رز عبد العزیز بن باز په حمه تی خوی لێ بیت، ده رباره ی جه ژنه کانی له دایک بوون، وه ئایا ئاینی ئیسلام ریگه ی پی داوه؟
- له وه لامدا وتی: گومانی تیدا نیه که خوی گه وره دوو جه ژنی بو موسلمانان داناوه که زیکرو نوژی تیدا کوپوته وه، که ئه وانیش جه ژنی ره مه زان و جه ژنی قوربان، له جیاتی جه ژنه کانی جاهیلی، وه چه ند جه ژنیکی تریشی بو داناوین له سه ر جوړه ها زیکرو عیباده ت، وه ک پوژی هه ینی و پوژی عه ره فه و پوژه کانی جه ژنی قوربان (أیام التشریق)، به لام بو ئیمه ی دانه ناوه جه ژنیک بو له دایک بوون، نه له دایک بوونی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله نه که سی تریش).

وه دروست نیه بو موسلمان که به شداری کافران بکات له جه ژنه کانیاندا، وه دلخوشتی و به خته وه ری ده ربیت به و بۆنه یه وه.

خویننه ری به ریز

له وه ی که باسکرا ده رکه وت که ئاههنگ گێڕان به بۆنه ی جه ژنه کانی جوله که و گاوه رکان به گشتی و له ناویاندا به بۆنه ی سه ری سالی زاینی (له دایک بوونی عیسی علیه السلام) وه پیروزیایی لێ کردنیان، دروست نیه و حه رامه. وه چوون ده بیت بو موسلمانان به کافریک بلین: (جه ژنت پیروزییت!!!) له کاتی کدا خوی گه وره

²²⁴ السنن الکبری ٢٣٤/٩

²²⁵ المصنف لابن أبي شيبه ٤٣/٧

²²⁶ مجموع الفتاوی ج ٢٥/٣٢٩

²²⁷ أحكام أهل الذمة ج ١

هه پشه ی توندی له و کافره کردوو به ئاگری دۆزهخ، وه ده یخاته ناویه وه تیییدا ئه مینیتته وه بۆ هه تا هه تای، وه به لگه له سه ر ئه م بابته وه هاوشیوه کانی زۆره و ناتوانریت کورت بکړینه وه له بابته تیکى ئاوا بچوکدا، بۆیه هه ر که سیک ئه یه ویت زیاتر له و بابته شه ر ه زابیت، ئه و ده توانیت بگه ریتته وه سه ر کتیبی (إقتضاء الصراط المستقیم لمخالفة أصحاب الجحیم) نوسینی شیخی ئسلام ابن تیمیه په حمه تی خودای لی بیت، که زۆر به دریتزی و تیرو ته سه لی هه موو بابته کانی پوون کردۆته وه .

له کۆتاییدا خوای گه وره زیاتر هیدایه تمان بدات بۆ شه ر ه زابوون له ئاینه که ی و ناسینی بیدعه و دورخستنه وه و جیا کردنه وه ی له دین و له شوین هه ر بیدعه یه ک سوننه تیکى پیغه مبه ر ﷺ زیندوو بکه ینه وه .

و صلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

سه رچاوه كان:

- ١- الإبداع في كمال الشرع وخطر الابتداع، للشيخ/ محمد بن صالح العثيمين رحمه الله.
- ٢- الأجوبة المفيدة عن أسئلة المناهج الجديدة، من إجابات معالي الشيخ الدكتور/ صالح بن فوزان بن عبد الله الفوزان، جمع وتعليق وتخریج جمال بن فريحان الحارثي، دار المنهاج، ط. الرابعة ١٤٢٦هـ.
- ٣- الاحتفال بالمولد بين الاتباع والابتداع، للشيخ/ محمد بن سعد سن شقير.
- ٤- الإرشاد شرح لمعة الاعتقاد الهادي إلى سبيل الرشاد، شرح الشيخ/ عبد الله بن عبد الرحمن الجبرين، دار طيبة، ط. الثانية، ١٤١٨هـ-١٩٩٨م.
- ٥- إرواء الغليل في تخریج احاديث منار السبيل، تأليف الشيخ/ محمد ناصر الدين الألباني رحمه الله، المكتب الإسلامي، ط. الثانية ١٤٠٥هـ-١٩٨٥م.
- ٦- الإفادات والإنشادات، لأبي اسحاق ابراهيم بن موسى الشاطبي الأنلسي، دراسة وتحقيق الدكتور/ محمد أبو الأجفان، مؤسسة الرسالة، ط. الثانية، ١٤٠٦هـ-١٩٨٦م.
- ٧- الاقتداء بالسنة فعلاً وتركاً، للشيخ/ صالح بن عبدالعزيز آل الشيخ.
- ٨- الإمام الألباني حياته - دعوته - جهوده في خدمة السنة، كتبه محمد بيومي، دار الغد الجديد، ط. الأولى، ١٤٢٨هـ-٢٠٠٧م.
- ٩- الإنصاف فيما قيل في المولد من الغلو والإجحاف، للشيخ/ ابي بكر جابر الجزائري.
- ١٠- البدع وأثرها السيئ، للشيخ/ صالح بن فوزان الفوزان.
- ١١- البدع والشبهات، للشيخ/ محمد ناصر الدين الألباني رحمه الله.
- ١٢- البدعة تعريفها - أنواعها - أحكامها، لمعالي الشيخ/ صالح بن فوزان الفوزان، ط. الثالثة ١٤٢٢هـ.
- ١٣- البدعة واثرها السيئ في الأمة، تأليف الشيخ/ سليم الهلالي، المكتبة الاسلامية، ط. الأولى، ١٤٢٣هـ.
- ١٤- البرهان المبين في التصدي للبدع والأباطيل، تأليف/ أشرف بن إبراهيم بن أحمد بن قطقاط، دار الكتب العلمية، ط. الأولى، ٢٠٠٦م-١٤٢٧هـ.
- ١٥- تجريد التوحيد المفيد، للشيخ الإمام تقي الدين أحمد بن علي المقرئ، تحقيق وتعليق ياسين بن علي بن سالم الحوشي العدني، مكتبة الإمام الوادعي ودار عمر بن الخطاب، ط. الأولى، ١٤٢٨هـ-٢٠٠٧م.
- ١٦- تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان، تأليف العلامة الشيخ/ عبد الرحمن بن ناصر السعدي،
- ١٧- الثمر المستطاب، بقلم محمد ناصر الدين الألباني، مؤسسة غراس للنشر والتوزيع، ط الأولى، سنة ١٤٢٢هـ.
- ١٨- حقوق النبي ﷺ بين الإجلال والإخلال، سلسلة تصدر عن مجلة البيان، ط. الأولى، ١٤٢٢هـ-٢٠٠١م.
- ١٩- حقيقة الاحتفال بالمولد النبوي، للشيخ/ عبد الرحمن عبد الخالق.

- ٢٠- حقیقة شهادة أن محمداً رسول الله ﷺ، لسماحة الشيخ/ عبدالعزيز بن عبدالله بن محمد آل الشيخ، ط. الأولى ١٤٢٣هـ-٢٠٠٢م.
- ٢١- حكم الاحتفال بالمولد النبوي والرد على من أجازوه، لسماحة الشيخ/ محمد بن إبراهيم آل الشيخ رحمه الله.
- ٢٢- حكم الاحتفال بالمولد النبوي، لسماحة الشيخ/ عبدالعزيز بن عبدالله بن باز رحمه الله.
- ٢٣- حكم الاحتفال بمولد النبي ﷺ، للشيخ/ محمد بن صالح العثيمين رحمه الله.
- ٢٤- الدرر البهية في صفحات المطوية، اعداد/ طارق محمد حسن القطان، دار إيلاف الدولية للنشر والتوزيع، ط الأولى، ١٤١٩هـ-١٩٩٨م.
- ٢٥- الرد القوي على الرفاعي والمجهول وابن العلوي وبيان أخطائهم في المولد النبوي، للشيخ حمود بن عبدالله التويجري رحمه الله.
- ٢٦- شرح السنة، تأليف/ أبو محمد الحسن بن علي خَلَف البربهاري رحمه الله، دار السلف و دار الصمعي، ط. الثانية، ١٤٢١هـ-٢٠٠٠م.
- ٢٧- شرح المنظومة البيقونية، للشيخ العلامة/ محمد بن صالح العثيمين رحمه الله، دار ابن الجوزي، ط. الأولى ١٤٢٦هـ-٢٠٠٥م.
- ٢٨- شرح الورقات في اصول الفقه، للشيخ/ عبدالله بن صالح الفوزان.
- ٢٩- صحيح مسلم، للإمام/ أبي الحسين مسلم بن الحجاج القشيري النيسابوري، مكتبة الثقافة الدينية، ١٤٢٢هـ-٢٠٠١م.
- ٣٠- صفة الصلاة النبي ﷺ، تأليف الشيخ/ محمد ناصر الدين الألباني رحمه الله، مكتبة المعارف للنشر والتوزيع، ط. الثالثة، ١٤٢٤هـ- ٢٠٠٤م.
- ٣١- گوڤاری ریڭکای راست ژماره (٣)، سالی یه کهم، ١٤٢٤ی کۆچی-٢٠٠٣ی زایینی.
- ٣٢- علم أصول البدع، تأليف علي بن حسن بن علي بن عبد الحميد الحلبي الأثري، دار الراية للنشر والتوزيع، ط. الثانية، ١٤١٧هـ.
- ٣٣- عمدة التفسير عن الحافظ ابن كثير مختصر تفسير القرآن العظيم، للعلامة المحقق الشيخ/ أحمد شاكر رحمه الله، دار الوفاء، ط. الثامنة ١٤٢٨هـ-٢٠٠٧م.
- ٣٤- الفتاوى الجليلة عن المناهج الدعوية، من إجابات فضيلة الشيخ العلامة/ أحمد بن يحيى النجمي، جمع وتعليق حسن بن منصور الدغيري، دار المنهاج، ١٤٢٥هـ-٢٠٠٤م.
- ٣٥- فتح الباري بشرح صحيح البخاري، للإمام/ أحمد بن علي بن حجر العسقلاني، مكتبة الصفا، ط. الأولى ١٤٢٤هـ-٢٠٠٣م.
- ٣٦- فقه الدعوة وتركبة النفس، بقلم/ حسين بن عودة العوايشة، دار ابن حزم، ط. الأولى، ١٤٢٨هـ-٢٠٠٧م.
- ٣٧- قواعد معرفة البدع، تأليف/ محمد بن حسين الجيزاني، دار المتحدة، ط. الأولى ١٤٢٣هـ-٢٠٠٢م.

- ٣٨- القول الفصل في حكم التوسل بخير الرسل، للشيخ/ إسماعيل بن محمد الأنصاري.
- ٣٩- كتب ورسائل عبدالمحسن بن حمد العباد البدر، مؤسسة الريان و دار التوحيد للنشر، ط. الأولى ١٤٢٨هـ.
- ٤٠- مجلة السلفية، العدد السابع، عام ١٤٢٢.
- ٤١- مقتطفات من حياة فقيدي الأمة الألباني وابن باز، بقلم عاصم بن عبدالله القريوتي من منشورات مشروع النشر الإسلامي.
- ٤٢- منهاج الفرقة الناجية والطائفة المنصورة، إعداد/ الشيخ محمد بن جميل زينو، دار الصميعي ١٤٢٤هـ.
- ٤٣- منهج السالكين وتوضيح الفقه في الدين، تأليف/ الشيخ عبدالرحمن بن ناصر السعدي، تحقيق وتعليق/ أشرف بن عبدالمقصود، دار أضواء السلف، ط. الثانية، ١٤٢٢هـ-٢٠٠٢م.
- ٤٤- المورود في عمل المولد (حكم الاحتفال بالمولد النبوي)، تصنيف الشيخ الإمام/ أبي حفص تاج الدين الفاكهاني رحمه الله، تحقيق الشيخ علي بن حسن بن عبدالحميد الأثري.
- ٤٥- الوجيز في عقيدة السلف الصالح أهل السنة والجماعة، إعداد/ عبدالله بن عبدالحميد الأثري، دار الغرباء، ط. الثالثة ١٤٢٧هـ.
- ٤٦- الوسطية في القرآن، الدكتور علي محمد الصلابي، دار المعرفة، ط. الأولى، ١٤٢٦هـ-٢٠٠٥م.